

**RADA
EURÓPSKEJ ÚNIE**

**V Bruseli 6. júna 2012 (19.06)
(OR. en)**

9238/12

**COHOM 128
PESC 513
COSDP 453
FREMP 88
INF 101
JAI 397
RELEX 507**

SPRIEVODNÁ POZNÁMKA

Od:	Generálny sekretariát Rady
Komu:	Delegácie
Predmet:	Ľudské práva a demokracia vo svete: správa o činnosti EÚ v roku 2011

Delegáciám v prílohe zasielame dokument Ľudské práva a demokracia vo svete: správa o činnosti EÚ v roku 2011.

**Ľudské práva a demokracia vo svete:
správa o činnosti EÚ v roku 2011**

Obsah

1.	Celkový prehľad.....	8
2.	Nástroje a iniciatívy EÚ v krajinách, ktoré nie sú členmi EÚ.....	16
Úvod.....		16
2.1	Usmernenia EÚ v oblasti ľudských práv a medzinárodného humanitárneho práva	16
2.2	Dialógy a konzultácie o ľudských právach	17
2.3	Rozhodnutia Rady a krízové riadenie	19
2.4	Demarše a vyhlásenia	21
2.5	Doložky o ľudských právach v dohodách o spolupráci s tretími krajinami.....	21
2.6	Európska susedská politika	23
2.7	Činnosti financované v rámci európskej iniciatívy pre demokraciu a ľudské práva (EIDHR).....	27
2.8	Revízia politiky EÚ v oblasti ľudských práv	30
3.	Tematické otázky	33
	Tematické otázky týkajúce sa usmernení EÚ.....	33
3.1	Trest smrti	33
3.2	Mučenie a iné kruté, neľudské a ponižujúce zaobchádzanie alebo trestanie	36
3.3	Práva dieťaťa.....	39
3.4	Deti v ozbrojených konfliktoch.....	41
3.5	Obhajcovia ľudských práv	43
3.6	Ľudské práva žien	46
3.7	Ženy, mier a bezpečnosť	49
3.8	Presadzovanie dodržiavania medzinárodného humanitárneho práva.....	56
	Iné tematické otázky.....	62
3.9	Medzinárodný trestný súd a boj proti beztrestnosti	62
3.10	Ľudské práva a terorizmus	66
3.11	Sloboda prejavu vrátane „nových médií“	68
3.12	Sloboda združovania a zhromažďovania	70
3.13	Sloboda myslenia, svedomia a náboženského vyznania alebo viery	73
3.14	Lesbičky, homosexuáli, bisexuáli, transrodové osoby a intersexuáli	76
3.15	Ľudské práva a podnikanie vrátane sociálnej zodpovednosti podnikov	79
3.16	Podpora demokracie.....	83
3.17	Podpora pri voľbách.....	86
3.18	Volebné pozorovateľské misie (VPM)	87
3.19	Misie expertov na voľby	90
3.20	Pomoc pri voľbách.....	91
3.21	Európska nadácia na podporu demokracie.....	94
3.22	Spolupráca s parlamentmi na celom svete	94
3.23	Hospodárske, sociálne a kultúrne práva.....	97
3.24	Azyl, migrácia, utečenci a vysídlené osoby	99
3.25	Obchodovanie s ľuďmi	104
3.26	Rasizmus, xenofóbia, nediskriminácia a rešpektovanie rozmanitosti.....	108
3.27	Práva príslušníkov menšín	111
3.28	Práva osôb so zdravotným postihnutím	114
3.29	Problematika domorodého obyvateľstva	116
4.	Činnosť EÚ na medzinárodných fórach.....	120

4.1	66. zasadnutie Valného zhromaždenia OSN.....	120
4.2	Rada Organizácie Spojených národov pre ľudské práva	122
4.3	Rada Európy.....	128
4.4	Organizácia pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe (OBSE)	130
5.	Otázky týkajúce sa konkrétnych krajín a regiónov	132
5.1	Kandidátske a potenciálne kandidátske krajiny na členstvo v EÚ.....	132
5.1.1	Turecko	132
5.1.2	Západný Balkán.....	134
5.1.3	Chorvátsko.....	135
5.1.4	Bývalá juhoslovanská republika Macedónsko.....	136
5.1.5	Čierna Hora.....	138
5.1.6	Albánsko	140
5.1.7	Bosna a Hercegovina	142
5.1.8	Srbsko	143
5.1.9	Kosovo.....	144
5.2	Krajiny európskej susedskej politiky	147
5.2.1	Východné partnerstvo	147
5.2.2	Zakaukazsko (región)	148
5.2.3	Arménsko.....	148
5.2.4	Azerbajdžan	150
5.2.5	Gruzínsko.....	151
5.2.6	Bielorusko	153
5.2.7	Moldavská republika	155
5.2.8	Ukrajina	158
5.2.9	Únia pre Stredozemie	160
5.2.10	Egypt.....	160
5.2.11	Izrael	163
5.2.12	Okupované palestínske územia.....	165
5.2.13	Jordánsko	166
5.2.14	Libanon	168
5.2.15	Sýria.....	169
5.2.16	Tunisko	171
5.2.17	Alžírsko	174
5.2.18	Maroko.....	176
5.2.19	Západná Sahara.....	179
5.2.20	Líbya.....	179
5.3	Rusko a Stredná Ázia.....	182
5.3.1	Rusko	182
5.3.2	Stredná Ázia (región).....	184
5.3.3	Kazachstan.....	186
5.3.4	Kirgizsko	187
5.3.5	Tadžikistan.....	188
5.3.6	Turkménsko	189
5.3.7	Uzbekistan	189
5.4	Afrika.....	191
5.4.1	Africká únia	191
5.4.2	Angola	192
5.4.3	Burundi.....	193
5.4.4	Kamerun	194

5.4.5	Čad.....	196
5.4.6	Pobrežie Slonoviny.....	198
5.4.7	Konžská demokratická republika	199
5.4.8	Eritrea	201
5.4.9	Etiópia.....	202
5.4.10	Gambia.....	204
5.4.11	Guinea.....	204
5.4.12	Guinea-Bissau.....	205
5.4.13	Keňa.....	206
5.4.14	Libéria.....	208
5.4.15	Madagaskar.....	209
5.4.16	Malawi.....	210
5.4.17	Mauritánia.....	211
5.4.18	Niger.....	212
5.4.19	Nigéria.....	212
5.4.20	Rwanda.....	214
5.4.21	Senegal.....	215
5.4.22	Somálsko	217
5.4.23	Južná Afrika.....	218
5.4.24	Sudán	219
5.4.25	Južný Sudán.....	220
5.4.26	Togo.....	222
5.4.27	Uganda.....	223
5.4.28	Zimbabwe.....	225
5.5	Blízky východ a Arabský polostrov.....	227
5.5.1	Saudská Arábia.....	228
5.5.2	Bahrajn.....	229
5.5.3	Irán.....	230
5.5.4	Irak.....	232
5.5.5	Jemen.....	234
5.6	Ázia a Oceánia	235
5.6.1	Afganistan.....	235
5.6.2	Bangladéš.....	238
5.6.3	Barma/Mjanmarsko	239
5.6.4	Kambodža.....	241
5.6.5	Čína.....	241
5.6.6	Kórejská ľudovodemokratická republika (KĽDR).....	244
5.6.7	Fidži.....	245
5.6.8	India.....	246
5.6.9	Indonézia	247
5.6.10	Japonsko	248
5.6.11	Laos	249
5.6.12	Malajzia	250
5.6.13	Nepál.....	252
5.6.14	Pakistan.....	254
5.6.15	Filipíny.....	256
5.6.16	Srí Lanka.....	257
5.6.17	Thajsko	259
5.6.18	Východný Timor.....	260

5.6.19	Vietnam	261
5.7	Amerika	262
5.7.1	Kanada	262
5.7.2	USA	262
5.7.3	Argentína	265
5.7.4	Bolívia	266
5.7.5	Brazília	267
5.7.6	Čile	268
5.7.7	Kolumbia	268
5.7.8	Ekvádor	270
5.7.9	Salvádor	271
5.7.10	Guatemala	271
5.7.11	Honduras	272
5.7.12	Mexiko	274
5.7.13	Nikaragua	275
5.7.14	Paraguaj	276
5.7.15	Surinam	277
5.7.16	Peru	277
5.7.17	Uruguaj	278
5.7.18	Venezuela	278
5.7.19	Kuba	279
5.7.20	Dominikánska republika	280
5.7.21	Haiti	281
5.7.22	Jamajka	281
6.	Činnosť Európskeho parlamentu v oblasti ľudských práv	282
7.	Zoznam skratiek	296
Annex 1	- Pledges made to the 31 st International Conference of the Red Cross and Red Crescent, Geneva, 28 November to 1 December 2011.	305
	Joint pledge by EU Member States and National Red Cross Societies.....	310
	Trade Treaty	310
	Príloha 2 – Uznesenia z oblasti ľudských práv za rok 2011	311

Predslov

Rok 2011 bol pre ľudské práva a demokraciu významným rokom. Na celom Blízkom východe a v severnej Afrike muži i ženy, starí i mladí, zastupujúci celú spoločnosť, preukázali svoju odvahu a presadzovali svoju vrozenú ľudskú dôstojnosť. Boli inšpiráciou pre ľudí na celom svete.

Zmeny, ktoré podnietili, si vyžadovali značnú reakciu zo strany EÚ. Postavili sme sa tejto výzve tým, že sme reagovali na meniace sa susedstvo novým spôsobom. Jadrom tohto prístupu boli ľudské práva a hlboká demokracia.

Minulý rok som hovorila o svojom záväzku posilniť prácu EÚ zameranú na ochranu a podporu ľudských práv a ďalej ju zefektívňovať. V spoločnom oznámení s Európskou komisiou s názvom „Ľudské práva a demokracia v centre vonkajšej činnosti EÚ“ som v decembri 2011 predložila jednotnú víziu tejto práce.

Ďalším krokom bude v roku 2012 uplatňovať odporúčania z tohto oznámenia v praxi. To si bude vyžadovať koordinované úsilie EÚ ako celku: nielen inštitúcií EÚ, ale aj členských štátov EÚ a občianskej spoločnosti.

Ide o veľkú výzvu, ktorá sa odzrkadlí v ďalšom vydaní tejto výročnej správy. Teraz je však vhodné zhodnotiť všetku tú ťažkú prácu, ktorú EÚ v roku 2011 vykonala pre skutočné uplatňovanie práv. Vzdávam hold tým odvážnym jednotlivcom, ktorí pomohli prispieť k tomuto zásadnému procesu.

1. CELKOVÝ PREHLED

EÚ v roku 2011 potvrdila slovom i činom, že ľudské práva sú v centre činnosti EÚ na celom svete. Závazok ESVČ počas prvého úplného roku svojho pôsobenia sa odzrkadlil v jej celoročnej práci na spoločnom oznámení vysokej predstaviteľky a Európskej komisie s názvom Ľudské práva a demokracia v centre vonkajšej činnosti EÚ – smerom k účinnejšiemu prístupu, ktoré bolo prijaté 12. decembra. Toto oznámenie obsahuje niekoľko myšlienok, ako úspešne pokračovať v stratégii EÚ v tejto oblasti.

Míľnikom prvého roku ESVČ bola **Arabská jar**. V spoločnom oznámení vysokej predstaviteľky Ashtonovej a Európskej komisie z 8. marca 2011 sa vyzdvihla potreba podporovať požiadavku politickej angažovanosti, dôstojnosti, slobody a pracovných príležitostí, pričom sa v ňom vymedzuje postup, ktorý sa zakladá na rešpektovaní univerzálnych hodnôt a spoločných záujmov.

Pri nastoľovaní zmien Arabskej jari zohrávala dôležitú úlohu občianska spoločnosť, a to v období všeobecného zmenšovania priestoru pre občianske spoločnosti v mnohých krajinách. EÚ sa rýchlo vyjadrila k problému, ktorým občianska spoločnosť čelí, pričom vyzvala všetky štáty, aby rešpektovali **slobodu združovania** a **slobodu zhromažďovania** a prijali právne predpisy zodpovedajúce medzinárodným normám. Zintenzívnila sa podpora občianskej spoločnosti, a to predovšetkým prostredníctvom európskeho nástroja pre demokraciu a ľudské práva (EIDHR).

Arabská jar tiež poukázala na význam sociálnych sietí a internetu pri podporovaní reforiem a obhajobe ľudských práv. EÚ v rámci dvojstranných vzťahov s tretími krajinami a na viacstranných fórach opakovane odsúdila obmedzovanie **slobody prejavu a prístupu k internetu** a zatýkanie blogerov. EÚ sa zaviazala, že zabezpečí, aby bol internet aj naďalej hnacou silou politickej slobody. V decembri 2011 preto začala s realizáciou „stratégie proti odpojeniu“ zameranej na vývoj nástrojov, ktoré jej v opodstatnených prípadoch umožnia pomôcť organizáciám občianskej spoločnosti alebo jednotlivým občanom obísť svojvoľné narušovanie prístupu k technológiám elektronickej komunikácie vrátane internetu.

EÚ v roku 2011 rázne reagovala na narastajúci počet prejavov **náboženskej neznášanlivosti a diskriminácie** na celom svete. Rada pre zahraničné veci prijala na februárovom zasadnutí závery, v ktorých zopakovala vážne znepokojenie EÚ nad neznášanlivosťou, diskrimináciou a násilím a takéto prejavy odsúdila. Delegáciám EÚ boli vo februári 2011 zaslané kľúčové posolstvá o slobode náboženského vyznania alebo viery a udelený mandát, ktorý im v spolupráci s veľvyslanectvami členských štátov EÚ umožňuje pozorne monitorovať situáciu v hostiteľských krajinách. Výročná správa EÚ o ľudských právach vydaná v septembri 2011 sa podrobne zaoberala slobodou náboženského vyznania alebo viery. EÚ vytrvalo spolupracovala s OSN na konsolidácii konsenzu o potrebe boja proti náboženskej neznášanlivosti a ochrany slobody náboženského vyznania a viery, ako aj o potrebe predchádzania koncepciám zameraným na ochranu náboženského vyznania ako takého – namiesto osôb diskriminovaných z dôvodu náboženského vyznania a viery – na úkor ostatných základných ľudských práv, ako je napríklad sloboda prejavu. V roku 2011 bol zaznamenaný významný pokrok v súvislosti s konsenzom o rezolúciách týkajúcich sa slobody náboženského vyznania alebo viery a boja proti náboženskej neznášanlivosti predložených zo strany EÚ a Organizácie islamskej spolupráce, ktorý sa po prvýkrát dosiahol v Ženeve a New Yorku.

Členské štáty Európskej únie, ktoré sú členmi Rady pre ľudské práva, tiež hlasovali za prelomové rezolúcie týkajúce sa ľudských práv, sexuálnej orientácie a rodovej identity, ktoré boli prijaté Radou OSN pre ľudské práva 17. júna, pričom Európska únia schválila hlasovanie ako celok. Na plenárnej schôdzi Európskeho parlamentu predniesla vysoká predstaviteľka Catherine Ashtonová 27. septembra 2011 prejav, v ktorom prezentovala prácu vykonanú EÚ a členskými štátmi s cieľom zabezpečiť dodržiavanie ľudských práv lesbičiek, homosexuálov, bisexuálov, transrodových osôb a intersexuálov na celom svete a uviedla, že „Diskrimináciu z dôvodu sexuálnej a rodovej orientácie nemôžeme pripustiť o nič viac ako z dôvodu farby pleti a vierovyznania.“

EÚ zohrávala aj v roku 2011 poprednú úlohu v **systéme ľudských práv OSN**. 23. februára 2011 hrala dôležitú úlohu pri zvolaní osobitného zasadnutia Rady OSN pre ľudské práva (HRC) o **Líbyi**, na ktorom sa prijalo historické odporúčanie pozastaviť členstvo Líbye v HRC. Na zasadnutí Rady OSN pre ľudské práva a tretieho výboru Valného zhromaždenia OSN v roku 2011 nastolila niekoľkokrát otázku situácie v oblasti ľudských práv v **Sýrii**, čím podporila vznik aliancie krajín zo všetkých regiónov vrátane arabského sveta. EÚ zohrala dôležitú úlohu aj pri vytvorení nezávislej vyšetrovacej komisie, ktorá sa zaoberala situáciou v oblasti ľudských práv v Sýrii.

EÚ zaistila v júni 2011 prijatie rezolúcie HRC o situácii v oblasti ľudských práv v **Bielorusku**. Pokračovala tiež v podpore rezolúcie o **Barme/Mjanmarsku** a **KLDR**, a to tak v Rade pre ľudské práva, ako aj na zasadnutiach valného zhromaždenia.

V marci 2011 tvorilo pätnásť členských štátov EÚ súčasť skupiny, ktorá pripravovala vyhlásenie o „ukončení násilia a ďalšieho porušovania ľudských práv z dôvodu sexuálnej orientácie a rodovej identity“, na ktorom sa dohodlo 85 krajín Rady OSN pre ľudské práva. EÚ tiež uvítala kľúčovú rezolúciu o **ľudských právach, sexuálnej orientácii a rodovej identite**, ktorú podporili štáty zo všetkých regiónov a pripravila Južná Afrika a ktorá bola prijatá na zasadnutí Rady pre ľudské práva v júni 2011.

EÚ v spolupráci so skupinou latinsko-amerických krajín uspela pri predĺžení mandátu osobitného zástupcu generálneho tajomníka OSN pre otázky **detí v ozbrojenom konflikte** na Valnom zhromaždení OSN. EÚ tiež v súlade so zoznamom OSN aktualizovala zoznam hlavných krajín, na ktoré sa vzťahuje vykonávanie usmernení EÚ o deťoch v ozbrojenom konflikte.

EÚ na zasadnutí Rady pre ľudské práva v júni 2011 dôrazne podporovala schválenie usmerňujúcich zásad OSN pre **podnikanie a ľudské práva**. Usmerňujúce zásady OSN boli začlenené aj do vlastného rámca politiky EÚ v oblasti sociálnej zodpovednosti podnikov. V oznámení s názvom Obnovená stratégia EÚ pre sociálnu zodpovednosť podnikov a v oznámení s názvom Ľudské práva a demokracia v centre vonkajšej činnosti z roku 2011 sa usmerňujúce zásady OSN uznávajú ako súbor medzinárodných noriem v oblasti podnikania a ľudských práv, ktorý by mali rešpektovať všetky európske podniky. V obidvoch dokumentoch sa tiež navrhujú konkrétne opatrenia na vykonávanie usmerňujúcich zásad OSN.

EÚ má silnú tradíciu podpory **boja proti beztretnosti** najzávažnejších trestných činov, ktoré vzbudzujú obavy medzinárodného spoločenstva ako celku. EÚ v zmysle záväzku z konferencie o preskúmaní, ktorá sa konala v Kampale, aktualizovala svoju spoločnú pozíciu 2003/444/SZBP rozhodnutím Rady 2011/168/SZBP, ktoré bolo prijaté 21. marca 2011. Cieľom nového rozhodnutia Rady je prehĺbiť všeobecnú podporu pre Rímsky štatút podporou čo najširšej účasti na ňom, zachovať integritu Rímskeho štatútu, podporiť nezávislosť ICC a jeho účinné a efektívne fungovanie, podporiť spoluprácu s ICC a podporiť uplatňovanie zásady komplementárnosti.

EÚ začala na jeseň 2011 s revíziou **usmernení pre presadzovanie a ochranu práv dieťaťa** s cieľom prispôbiť tieto usmernenia novému medzinárodnému vývoju, ako aj vymedzeniu priorít v oblasti ľudských práv na základe miestnych podnetov. EÚ začala v zime 2011 s realizáciou tematickej kampane (*demarš*) na podporu globálnej kampane OSN za ratifikáciu dvoch opčných protokolov k dohovoru o právach dieťaťa. EÚ bude na miestnej úrovni prostredníctvom politického dialógu a ďalších činností zameraných na zvyšovanie informovanosti pokračovať v podporovaní ratifikácie uvedených nástrojov, ako aj Dohovoru Medzinárodnej organizácie práce č. 182 o najhorších formách detskej práce do júna 2012.

Vysoká predstaviteľka Ashtonová naďalej podporovala úsilie o zrušenie **trestu smrti** a v mene EÚ uvítala v marci 2011 zrušenie trestu smrti v americkom štáte Illinois. V novembri 2011 sa zaviedlo *de facto* moratórium v americkom štáte Oregon, čo vysoká predstaviteľka Ashtonová vyzdvihla vo svojom vyhlásení.

V roku 2011 sa dosiahol vnútorný pokrok v súvislosti so záväzkom EÚ voči situácii **žien z hľadiska mieru a bezpečnosti**. 13. mája 2011 bola prijatá správa o ukazovateľoch EÚ pre komplexný prístup k vykonávaniu rezolúcií Bezpečnostnej rady OSN č. 1325 a 1820 o ženách, mieri a bezpečnosti zo strany EÚ. V tejto správe sa uvádza, že EÚ podnikla konkrétne kroky na posilnenie mechanizmov ochrany zraniteľných skupín, ako sú ženy a deti, a poskytuje nástroj na sledovanie činnosti EÚ v tejto oblasti, pričom sa zvýšila aj zodpovednosť v súvislosti s predchádzajúcimi záväzkami. Nasledujúca správa sa má vydať v roku 2013.

Európska únia sa usiluje o to, aby sa do všetkých politických rámcových dohôd, ako sú napríklad dohody o pridružení a dohody o partnerstve a spolupráci, vložila **doložka o ľudských právach**. Touto doložkou sa ustanovuje, že ľudské práva uvedené vo Všeobecnej deklarácii ľudských práv inšpirujú vnútornú a vonkajšiu politiku zmluvných strán a predstavujú základný prvok dohody. V roku 2011 však neboli podpísané ani nenadobudli účinnosť žiadne nové dohody, ktoré obsahujú doložku o ľudských právach. EÚ viedla viac ako 40 dvojstranných **dialógov** s tretími krajinami **o ľudských právach**, čím si vytvorila mnohé príležitosti na účinné riešenie konkrétnych problémov v oblasti ľudských práv, ktoré ju znepokojujú.

EÚ začala s prípravou **stratégií v oblasti ľudských práv** pre takmer 160 **krajín** na celom svete, pričom 130 z nich bolo pripravených v roku 2011. Kľúčovými cieľmi tohto prístupu sú: nadobudnúť lepšie a komplexnejšie porozumenie kľúčových výziev v oblasti ľudských práv v partnerských krajinách, zamerať činnosť EÚ na kľúčové priority v partnerských krajinách tak z politického hľadiska, ako aj z hľadiska finančnej pomoci, aby sa prístup EÚ v súlade s požiadavkou vysokej predstaviteľky mohol lepšie prispôbiť situáciám v týchto krajinách a aby bol efektívnejší; uľahčiť a racionalizovať príslušné činnosti členských štátov a diplomatických misií EÚ v tejto oblasti a komplexnejším a primeranejším spôsobom podporovať stratégie pre rôzne krajiny a regióny.

ESVČ usporiadala 8. – 9. decembra 2011 v úzkej spolupráci s partnerskými mimovládnyimi organizáciami (MVO) 13. výročné **fórum EÚ MVO o ľudských právach** venované dvom témam: podpore vykonávania usmernení EÚ o medzinárodnom humanitárnom práve a *kontrole dodržiavania ľudských práv EÚ a novému viacročnému finančnému rámcu – od odporúčaní k akcii*. Uvedené fórum bolo pre MVO príležitosťou predstaviť svoje skúsenosti z tejto oblasti, vyjadriť názor na politiky EÚ a odporučiť EÚ, ako by sa vykonávanie usmernení dalo zlepšiť. Výsledky tohto fóra starostlivo posúdia ESVČ a pracovné skupiny Rady.

EÚ v reakcii na znepokojujúci vývoj v oblasti ľudských práv v **Bielorusku** po prezidentských voľbách v decembri 2010 zmobilizovala medzinárodné spoločenstvo, aby rázne reagovalo na porušovanie ľudských práv. Pod vedením Európskej únie prijala Rada pre ľudské práva v júni 2011 rezolúciu, v ktorej bola vysoká komisárka pre ľudské práva poverená úlohou každoročne podávať správy o vývoji v oblasti ľudských práv v Bielorusku a vypracovávať odporúčania pre ďalší postup. EÚ medzitým prijala viaceré dvojstranné opatrenia, na základe ktorých podstatne zvýšila pomoc pre obhajcov ľudských práv a občiansku spoločnosť a takisto tlak na režim, aby dodržiaval ľudské práva a prepustil všetkých politických väzňov.

Spoločné oznámenie o európskej susedskej politike s názvom Nová reakcia na meniace sa susedstvo, ktoré bolo prijaté 25. mája 2011, zahŕňalo návrh zriadiť **Európsku nadáciu na podporu demokracie** (EED), ktorý neskôr vo svojich záveroch uvítala aj Rada pre zahraničné veci. Cieľom je zriadiť EED ako nezávislý orgán s právnou subjektivitou v zmysle práva niektorého z členských štátov. EED by sa na začiatku, hoci nie výlučne, zameriavala na európske susedstvo, pričom by sa stala novým nástrojom, prostredníctvom ktorého by sa uľahčovala európska podpora pre politických aktérov v krajinách nachádzajúcich sa vo fáze transformácie alebo usilujúcich sa o pokojné nastolenie demokracie.

EÚ vyslala v roku 2011 desať **volebných pozorovateľských misií** (EOM). Päť EOM EÚ sprevádzalo veľké zmeny (ako napríklad zmenu režimu v Tunisku, vznik novej krajiny – Južného Sudánu, prechod od vojenského režimu na občiansky režim v Nigeri, dlho očakávaný posun smerom k politickej opozícii v Peru a Zambii) a posilnilo dôveryhodnosť týchto zmien, tri EOM sprevádzali relatívne hladký priebeh znovuzvolenia úradujúcich orgánov (Nigéria, Čad a Uganda), zatiaľ čo dve EOM prebiehali vo veľmi zložitých volebných kontextoch (Nikaragua a DRK). EÚ tiež vyslala misie volebných expertov (EEM) do Beninu, Libérie, Pobrežia Slonoviny, Maroka, Guatemaly, Thajska, Stredoafrickej republiky a Gambie. Európsky parlament vyslal svoje vlastné delegácie popri všetkých volebných pozorovateľských misiách EÚ, čím viac zviditeľnil a zdôraznil politický záväzok EÚ.

EÚ sa v máji 2011 v presvedčení, že súkromné **vojenské a bezpečnostné spoločnosti** (PMSC) by mali niesť zodpovednosť za prípadné porušovanie ľudských práv vždy, keď vykonávajú svoje operácie, konštruktívne zapojila do prvého zasadnutia pracovnej skupiny Rady OSN pre ľudské práva o potenciálnom medzinárodnom regulačnom rámci pre PMSC. EÚ vyzdvihla potrebu posúdiť najprv existujúce iniciatívy a aktuálne nedostatky, pokiaľ ide o zodpovednosť za porušovanie ľudských práv a medzinárodného humanitárneho práva.

2. NÁSTROJE A INICIATÍVY EÚ V KRAJINÁCH, KTORÉ NIE SÚ ČLENMI EÚ

Úvod

2.1 Usmernenia EÚ v oblasti ľudských práv a medzinárodného humanitárneho práva

Základ politiky EÚ v oblasti ľudských práv tvorí osem tzv. „usmernení“. Hoci nie sú právne záväzné, jednomyselne ich prijala Rada EÚ, a preto sú silným politickým vyjadrením priorít EÚ. Poskytujú tiež praktické nástroje, ktoré majú predstaviteľom EÚ vo svete pomôcť pri presadzovaní politiky v oblasti ľudských práv. Usmernenia tak posilňujú súdržnosť a jednotnosť politiky EÚ v oblasti ľudských práv.

EÚ má teraz usmernenia pre nasledujúce témy v oblasti ľudských práv:

- trest smrti (prvýkrát prijaté v roku 1998),
- mučenie a iné kruté, neľudské alebo ponižujúce zaobchádzanie alebo trestanie (prvýkrát prijaté v roku 2001)
- dialógy o ľudských právach (prvýkrát prijaté v roku 2001),
- deti v ozbrojených konfliktoch (CAAC) (prvýkrát prijaté v roku 2003),
- obhajcovia ľudských práv (prvýkrát prijaté v roku 2004),
- presadzovanie a ochrana práv dieťaťa (prvýkrát prijaté v roku 2007),
- násilie voči ženám a boj proti všetkým formám ich diskriminácie (prvýkrát prijaté v roku 2008),
- podpora dodržiavania medzinárodného humanitárneho práva (prvýkrát prijaté v roku 2005).

Ďalšie informácie o usmerneniach sú k dispozícii v brožúre vydanej v marci 2009. Sú dostupné online vo všetkých jazykoch EÚ, ako aj v ruštine, čínštine, arabčine a perzštine.

V roku 2010 sa dosiahla dohoda o tom, že je potrebné zachovať súdržnosť činnosti EÚ vo svete, ale zároveň prispôbiť prístup EÚ jednotlivým situáciám. Na tento účel sa prijalo rozhodnutie, že sa pre jednotlivé krajiny ustanovia miestne stratégie ľudských práv, pričom sa budú neustále skúmať priority a najefektívnejšie využitie rôznych nástrojov a zároveň sa do nich budú s rešpektom zapájať naši partneri.

2.2 Dialógy a konzultácie o ľudských právach

EÚ rozšírila v roku 2011 svoje cielené politické dialógy o ľudských právach s narastajúcim počtom partnerov. V rámci európskej susedskej politiky začala roku 2011 nový dialóg o ľudských právach s Alžírskom. Podnikla aj kroky zamerané na formalizáciu dialógu o ľudských právach s Južnou Afrikou a nadviazala prvé kontakty s Kórejskou republikou s cieľom zaviesť pravidelné konzultácie o ľudských právach.

V roku 2011 sa uskutočnili formálne dialógy o ľudských právach alebo dialógy v rámci podvýborov s týmito partnermi: Africkou úniou, Alžírskom, Argentínou, Arménskom, Brazíliou, Bieloruskom, Kambodžou, Čile, Čínou, Kolumbiou, Gruzínskom, Indiou, Indonéziou, Jordánskom, Kazachstanom, Kirgizskom, Laosom, Libanonom, Mexikom, Moldavskou republikou, Marokom, palestínskou samosprávou, Pakistanom, Tadžikistanom, Turkménskom a Vietnamom. Konzultácie o otázkach ľudských práv sa uskutočnili s Kanadou, Izraelom, Japonskom, Novým Zélandom, Ruskom, USA a s kandidátskymi krajinami (Chorvátskom, Islandom, Tureckom a bývalou Juhoslovanskou republikou Macedónsko).

Zasadnutia v rámci etablovaných dialógov o ľudských právach s Egyptom, Srí Lankou a Tuniskom sa v roku 2011 nemohli uskutočniť. Výročné zasadnutie s Pakistanom sa presunulo na začiatok roku 2012. Dialóg o ľudských právach s Iránom sa od roku 2006 neuskutočňuje.

Na základe týchto rôznych dialógov sa v roku 2011 v rámci revízie politiky EÚ v oblasti ľudských práv vymedzili osvedčené postupy s cieľom zvýšiť vplyv uvedených dialógov, a to trojakým spôsobom: po prvé, ich lepšou integráciou do celkových vzťahov s príslušnou treťou krajinou – vrátane samitov; po druhé, zabezpečením úzkeho prepojenia s ďalšími politickými nástrojmi v oblasti ľudských práv, najmä s novými stratégiami jednotlivých krajín v oblasti ľudských práv; po tretie, zameraním pozornosti na nadviazanie na dialógy prostredníctvom konkrétnych akčných plánov, legislatívnych reforiem a projektov, ktoré EÚ môže podporiť prostredníctvom svojich nástrojov vrátane pomoci v oblasti spolupráce.

Osobitná pozornosť sa v tejto súvislosti venovala stanoveniu programu dialógov v oblasti ľudských práv so zreteľom na vnútroštátnu situáciu v oblasti ľudských práv aj na jednotlivé prípady. Stále častejšie sa do programu týchto dialógov zahŕňajú viacstranné záležitosti v OSN a príslušných regionálnych organizáciách ako ich pravidelné body. EÚ tiež v úzkej spolupráci so svojimi členskými štátmi reaguje na žiadosti partnerských krajín o diskusiu zameranú na vnútorné záležitosti EÚ v oblasti ľudských práv.

Akčné plány schválené alebo revidované s južnými krajinami ESP sa stali základom štrukturalizácie programu dialógov v oblasti ľudských práv s týmito krajinami, pričom poskytujú aj užitočné referencie, pokiaľ ide o zjednodušovanie pravidelného hodnotenia týchto dialógov v zmysle požiadavky usmernení EÚ pre dialógy v oblasti ľudských práv, s cieľom zosúladiť tieto plány s pravidelnou aktualizáciou a revíziou stratégií v oblasti ľudských práv pre jednotlivé krajiny.

V súlade s osvedčenou praxou sa zovšeobecňujú konzultácie so zástupcami občianskej spoločnosti – tak na ústredí, ako aj príslušnej krajine – a správy vypracované v nadväznosti na tieto dialógy. Okrem toho sa v roku 2011 uskutočnilo približne 10 seminárov občianskej spoločnosti, ktorých výsledky sa zohľadňujú v oficiálnych dialógoch v oblasti ľudských práv. EÚ v roku 2011 pokračovala v rokovaníach s čínskymi orgánmi o zlepšení modalít dialógu medzi EÚ a Čínou v oblasti ľudských práv, a to v súlade s odporúčaniami, ktoré sa vypracovali na základe preskúmania dialógu v roku 2010. V roku 2011 sa skončilo preskúmanie konzultácií medzi EÚ a Ruskom v oblasti ľudských práv; na základe tohto preskúmania sa EÚ v spolupráci s ruskými orgánmi usiluje o zlepšenie podmienok a podstaty dialógu.

Okrem toho sa na základe článku 8 Dohody z Cotonou uskutočnili dialógy medzi EÚ a takmer všetkými 79 africkými, karibskými a tichomorskými krajinami, ktoré sú zmluvnými stranami tejto dohody, zahŕňajúce pravidelné hodnotenie vývoja v oblasti dodržiavania ľudských práv, demokratických zásad, právneho štátu a dobrej správy vecí verejných. Podľa článku 9 Dohody z Cotonou je dodržiavanie ľudských práv, demokratických zásad a právneho štátu základným prvkom dohody a ako také podlieha doložke článku 96 o riešení sporov, na základe ktorej sa vo vzťahu k príslušnej krajine môžu vykonávať konzultácie a primerané opatrenia vrátane (v krajnom prípade) pozastavenia dohody.

V roku 2011 sa takéto primerané opatrenia uplatňovali vo vzťahu k piatim krajinám: Zimbabwe, Fidži, Guinei, Guinei-Bissau a Madagaskaru. Uplatňovanie tohto postupu podľa článku 96 vo vzťahu k Nigeru sa prerušilo.

2.3 Rozhodnutia Rady a krízové riadenie

EÚ v rámci spoločnej bezpečnostnej a obrannej politiky (SBOP) pokračovala vo vykonávaní a konsolidácii konkrétnych politík týkajúcich sa ľudských práv a žien, mieru a bezpečnosti, v ďalšom rozvíjaní *acquis* a v plnení usmernení týkajúcich sa ochrany civilného obyvateľstva v rámci misií a operácií SBOP. Príslušné pracovné skupiny Rady naďalej rokovali o otázke uplatňovania ľudských práv a rodovej rovnosti v SBOP, pričom táto otázka je naďalej súčasťou plánovania a vedenia misií a operácií SBOP, ako aj následných postupov vyvodzovania ponaučení. V roku 2011 neboli vyslané žiadne nové misie ani operácie SBOP.

Začalo sa predovšetkým s prácou na vykonávaní odporúčaní správy s názvom Skúsenosti a najlepšie postupy týkajúce sa uplatňovania ľudských práv a rodovej rovnosti v rámci vojenských operácií a civilných misií SBOP, ktorú Rada schválila v decembri 2010. V záujme aktualizácie politického rámca EÚ v oblasti žien, mieru a bezpečnosti a so zreteľom na najnovší vývoj (najmä na prijatie ďalších rezolúcií Bezpečnostnej rady OSN (BR OSN) o ženách, mieri a bezpečnosti a na poznatky EÚ/SBOP získané od roku 2008) iniciovala ESVČ aj postup preskúmania zameraný na aktualizáciu operačného dokumentu s názvom Vykonávanie rezolúcie BR OSN č. 1325 posilnenej rezolúciou BR OSN č. 1820 v kontexte EBOP, ktorý bol prijatý v roku 2008.

Vypracovanie modulov odbornej prípravy v oblasti ľudských práv, rodovej rovnosti a ochrany dieťaťa bolo ďalším kľúčovým krokom v roku 2011, a to na základe návrhov štandardných prvkov odbornej prípravy EÚ týkajúcej sa ľudských práv a rodovej rovnosti v balíku troch navrhovaných konceptov obsahujúcich minimálne normy pre prvky odbornej prípravy v oblasti ľudských práv, rodovej rovnosti a ochrany dieťaťa, ktorý bol prijatý v decembri 2010. Uvedené moduly sa vypracovali v spolupráci so vzdelávacími inštitúciami členských štátov EÚ a občianskou spoločnosťou.

ESVČ zorganizovala v júni 2011 výročnú schôdzu poradcov pre otázky rodovej rovnosti a kontaktných miest misií a operácií SBOP; išlo o tretiu schôdzu tohto druhu. Okrem toho boli vedúci civilných misií SBOP stručne informovaní o politike EÚ v oblasti ľudských práv a rodovej rovnosti aj na seminári, ktorý sa konal v apríli 2011. Keďže v roku 2011 bola zriadená ESVČ, vyvinulo sa osobitné úsilie o uľahčovanie výmeny informácií medzi všetkými útvarmi zapojenými do krízového riadenia a príslušnými odbornými útvarmi ESVČ pre oblasť ľudských práv, rodovej rovnosti a ochrany dieťaťa.

2.4 Demarše a vyhlásenia

EÚ pripisuje veľký význam tomu, aby sa záujem verejnosti upriamoval na otázky ľudských práv. Veľmi často preto využíva formu verejných vyhlásení, aby tak upozorňovala na negatívne javy alebo uvítala pozitívny vývoj. Tieto vyhlásenia sa schvaľujú jednomyselne.

V iných prípadoch môže EÚ preferovať demarše, keď sa nazdáva, že budú účinnejšie. Demarše alebo formálne diplomatické postupy sú významným nástrojom celej zahraničnej politiky a EÚ nimi vyjadruje orgánom krajín, ktoré nie sú členmi EÚ, znepokojenie nad situáciou v oblasti ľudských práv. EÚ pravidelne zasiela demarše do všetkých regiónov sveta aj záujme presadzovania všeobecného uplatňovania a integrity Rímskeho štatútu Medzinárodného trestného súdu. Demarše zvyčajne diskkrétne odovzdávajú miestni predstavitelia EÚ.

Vyhlásenia a demarše sa najčastejšie týkajú týchto oblastí: ochrana obhajcov ľudských práv, nezákonná väzba, násilné zmiznutia, trest smrti, mučenie, ochrana detí, utečenci a žiadatelia o azyl, mimosúdne popravy, sloboda prejavu a združovania, právo na spravodlivý súdny proces a voľby.

2.5 Doložky o ľudských právach v dohodách o spolupráci s tretími krajinami

Európska únia sa usiluje o to, aby sa do všetkých politických rámcových dohôd, ako sú napríklad dohody o pridružení a dohody o partnerstve a spolupráci, vložila doložka o ľudských právach. Touto doložkou sa ustanovuje, že ľudské práva uvedené vo Všeobecnej deklarácii ľudských práv inšpirujú vnútornú a vonkajšiu politiku zmluvných strán a predstavujú základný prvok dohody. V roku 2011 však neboli podpísané ani nenadobudli účinnosť žiadne nové dohody, ktoré obsahujú doložku o ľudských právach.

V jednom prípade sa v priebehu roku 2011 začali konzultácie v rámci doložky o ľudských právach. Európska únia sa domnieva, že vzburá v Guinei-Bissau z 1. apríla 2010 a následné vymenovanie jej hlavných podnecovateľov na vysoké vojenské miesta predstavujú mimoriadne vážne a zjavné porušenie doložky o ľudských právach Dohody z Cotonou. EÚ preto 31. januára 2011 začala s Guineou-Bissau konzultácie v zmysle článku 96 Dohody z Cotonou. V priebehu týchto konzultácií rokovali účastníci o opatreniach potrebných na zabezpečenie prevahy civilnej moci, zlepšenie demokratickej správy, zaistenie dodržiavania ústavného poriadku a právneho štátu, boja proti beztrestnosti a organizovanej trestnej činnosti. V nadväznosti na záruky Guiney-Bissau v súvislosti s vedením a ukončením nezávislých súdnych vyšetrovaní týkajúcich sa popráv v marci a júni 2009, účinným uskutočňovaním reformy v sektore bezpečnosti a obmenou vojenskej hierarchie s cieľom zabezpečiť, aby sa na vysoké veliteľské miesta vymenovali osoby, ktoré sa nepodieľali na protiústavnej činnosti a násilných činoch, sa EÚ rozhodla ukončiť konzultácie a postupne obnoviť spoluprácu.

Komisia vo svojom oznámení o vonkajšom rozmere spoločnej rybárskej politiky z júla 2011 uviedla, že jej cieľom je okrem iného posilniť dvojstranné dohody v oblasti rybného hospodárstva vložением doložky o ľudských právach do všetkých takýchto dohôd. Akékoľvek porušovanie základných ľudských práv a demokratických zásad by mohlo viesť k pozastaveniu dohody. Na tento účel sa parafovali protokoly s Kapverdami, Komormi, Grónskom, Guineou-Bissau, Mauríciom, Mozambikom, Svätým Tomášom a Princovým ostrovom a so Seychelami.

2.6 Európska susedská politika

Európska susedská politika (ESP) sa navrhla v roku 2004. EÚ ponúkla svojim susedom privilegovaný vzťah založený na spoločnej oddanosti rovnakým hodnotám (ktorými sú demokracia, ľudské práva, právny štát, dobrá správa vecí verejných, zásady trhového hospodárstva a trvalo udržateľný rozvoj).

Tromi zložkami ESP sú Východné partnerstvo (ktoré sa začalo v máji 2009 v Prahe), Únia pre Stredozemie (euro-stredozemské partnerstvo, známe predtým ako barcelonský proces, ktoré sa obnovilo v júli 2008 v Paríži) a Čiernomorská synergia (ktorá sa začala vo februári 2008 v Kyjeve).

Vykonávanie ESP sa podporuje a monitoruje spoločne prostredníctvom výborov a podvýborov zriadených v rámci týchto dohôd. Dohodlo sa, že vykonávanie ESP v roku 2011 bude predmetom 12 správ o pokroku týkajúcich sa konkrétnych krajín a dvoch regionálnych správ, v ktorých sa hodnotil pokrok dosiahnutý vo vykonávaní Východného partnerstva a Partnerstva pre demokraciu a spoločnú prosperitu, ako aj štatistickej prílohy.

V priebehu roku 2011 EÚ rýchlo a odhodlane reagovala na rýchlo sa meniacu situáciu; po rokoch relatívnej stagnácie sa v susedných krajinách začala rozvíjať demokracia. EÚ prispôsobila svoju politiku a svoje nástroje, preorientovala svoje programy pomoci, poskytla technickú pomoc na podporu demokratických zmien a vyčlenila ďalšie finančné prostriedky pre susedné krajiny.

EÚ zintenzívnila svoju politickú angažovanosť vo východnom i južnom susedstve. Vo východnom susedstve sa na druhom samite Východného partnerstva (v septembri 2011 vo Varšave) vyhodnotili výsledky dosiahnuté od začiatku Východného partnerstva a zároveň potvrdili politické záväzky EÚ a jej východných susedov posunúť sa smerom k užšiemu politickému združovaniu a hospodárskej integrácii. V južnom susedstve Rada na návrh vysokej predstaviteľky vymenovala osobitného zástupcu pre región južného Stredozemia s cieľom nadviazať dialóg s krajinami, ktoré sa nachádzajú vo fáze prechodu, zintenzívniť mobilizáciu EÚ a jej členských štátov a zabezpečiť koordináciu s medzinárodnými finančnými inštitúciami a súkromným sektorom.

Komisia 8. marca 2011 vydala oznámenie „Partnerstvo pre demokraciu a spoločnú prosperitu s južným Stredozemím“, aby tak rýchlo reagovala na udalosti Arabskej jari. V oznámení sa vyzdvihla dôležitosť vyššieho štandardu ľudských práv, demokracie a zodpovednej správy vecí verejných.

Dňa 25. mája 2011 bolo vydané spoločné oznámenie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov s názvom „Nová reakcia na meniace sa susedstvo“. Nová politika je založená na vzájomnej zodpovednosti a spoločnom zasadzovaní sa za všeobecné hodnoty ľudských práv, demokracie a právneho štátu a na oveľa väčšom stupni diferenciácie. EÚ chcela reagovať na Arabskú jar a vyslala jasné posolstvo solidarity a podpory ľudu južného Stredozemia a chcela tiež reagovať na žiadosť východných susedov EÚ o užšie politické združovanie a hlbšiu hospodársku integráciu.

S cieľom podporiť demokratické zmeny EÚ zintenzívnila spoluprácu s Radou Európy a usilovala sa o súčinnosť s Parlamentným zhromaždením Rady Európy, pričom parlamentom krajín južného Stredozemia ponúkla „štatút partnera pre demokraciu“. Program financovaný z rozpočtu EÚ umožňuje krajinám južného susedstva EÚ využívať uznávané odborné znalosti Rady Európy o ústavnej reforme, reforme súdnictva a volebných systémoch. EÚ vyslala plnohodnotnú volebnú pozorovateľskú misiu do Tuniska a vyslala volebných expertov do Maroka. Poskytla technickú pomoc egyptskej ústrednej volebnej komisii a podporila vzdelávanie voličov a domácich pozorovateľov prostredníctvom organizácií občianskej spoločnosti.

EÚ stále intenzívnejšie rozvíja kontakty s občianskou spoločnosťou. Vo východnom susedstve dopĺňali dialógy o ľudských právach spoločné semináre občianskej spoločnosti. Fórum občianskej spoločnosti Východného partnerstva sa zišlo v novembri v Poznani pred samitom Východného partnerstva. V nadväznosti na preskúmanie ESP, ktoré bolo prijaté v máji 2011, sa v septembri vytvoril nástroj na podporu občianskej spoločnosti s rozpočtom 66 miliónov EUR na obdobie rokov 2011 – 2013.

S cieľom zachovať slobodu prejavu začala EÚ s realizáciou „stratégie proti odpojeniu“, aby tak pomohla organizáciám občianskej spoločnosti alebo jednotlivým občanom obísť svojvoľné narušovanie prístupu k technológiám elektronickej komunikácie.

EÚ naďalej zintenzívňovala úsilie o podporu práv žien v celom regióne a zabezpečenie toho, aby sa otázka rodovej rovnosti začlenila do všetkých príslušných činností spolupráce. Ženy zohrávajú v Arabskej jari kľúčovú úlohu a nemali by byť vynechané zo zmien, ktoré budú nasledovať.

EÚ zvýšila úsilie zamerané na zdôrazňovanie potreby vybudovať efektívne a nezávislé súdnictvo v celom regióne, na zabezpečenie práva občanov na spravodlivý súdny proces a na pokračovanie boja proti korupcii.

EÚ vyslala humanitárnu pomoc prostredníctvom tímov ECHO (humanitárna pomoc a civilná ochrana EÚ), ktoré pôsobia na tunisko-líbyjských hraniciach a vo východnej Líbyi, aby posúdili humanitárne potreby a celkovú situáciu. Na humanitárnu pomoc najviac postihnutému obyvateľstvu v Líbyi a susedných krajinách (Tunisko, Egypt) sa uvoľnilo 40 miliónov EUR. Celkový príspevok EÚ (Európskej komisie a členských štátov) dosiahol 15. mája výšku takmer 103 miliónov EUR.

S cieľom finančne podporiť reformné úsilie partnerských krajín EÚ presmerovala 600 miliónov EUR existujúcich finančných prostriedkov v južnom Stredozemí na programy budovania inštitúcií v oblastiach, ako sú reforma súdnictva a boj proti korupcii. Sprístupnili sa aj ďalšie finančné prostriedky z rozpočtu EÚ. V májovom oznámení sa navrhlo venovať až 1,24 miliardy EUR ďalších zdrojov na podporu realizácie nového prístupu.

V decembri 2011 Komisia prijala legislatívny návrh nového finančného nástroja, nástroja európskeho susedstva (ENI – European Neighbourhood Instrument), ktorým sa od roku 2014 nahradí súčasný nástroj európskeho susedstva a partnerstva (ENPI). Týmto nástrojom sa ďalej posilní prepojenie medzi politikou a pomocou, zavedie sa väčšia diferenciácia vo finančných balíkoch pridelených partnerským krajinám na základe motivácie a tento nástroj bude tiež obsahovať zjednodušené ustanovenia pre cezhraničnú spoluprácu na vonkajších hraniciach EÚ.

2.7 Činnosti financované v rámci európskej iniciatívy pre demokraciu a ľudské práva (EIDHR)

V roku 2011 sa v rámci EIDHR uverejnili dve globálne výzvy na predkladanie návrhov, ktoré sa zameriavajú na: i) poskytovanie podpory aktivistom v oblasti ľudských práv a občianskej spoločnosti na miestnej úrovni usilujúcej sa o podporu ľudských práv a základných slobôd v krajinách a regiónoch, ktoré sú z toho hľadiska vystavené najväčšiemu riziku a v ktorých sú obhajcovia najzraniteľnejší (15,8 miliónov EUR); ii) posilňovanie úlohy sietí občianskej spoločnosti pri podporovaní ľudských práv a demokratickej reformy a činností zameraných na zrušenie trestu smrti (21,6 miliónov EUR). Výsledky týchto dvoch výziev sa uverejnia na jar 2012.

Približne 90 delegácií EÚ uverejnilo na miestnej úrovni výzvy na predkladanie návrhov (podľa podporného programu v rámci krajiny – CBSS) v celkovej výške 64,8 miliónov EUR, ktoré sa zameriavajú na podporu občianskej spoločnosti vo svojich krajinách vo vopred vymedzených prioritných oblastiach. EIDHR reagovala okrem toho aj na Arabskú jar, pričom sa urýchlene uvoľnilo viac ako 6 miliónov EUR na systém podpory jednotlivých krajín (CBSS) v Tunisku, Egypte a Líbyi.

EÚ je naďalej najväčším darcom, ktorý podporuje úsilie organizácií občianskej spoločnosti na celom svete o zrušenie trestu smrti. Organizácie občianskej spoločnosti, ktoré podporujú jeho zrušenie, prispeli v roku 2011 k dosiahnutiu významných výsledkov, ako je napríklad zrušenie trestu smrti v štáte Illinois. Partneri EIDHR na celom svete vykonávali v tejto súvislosti viaceré činnosti – lobovanie, obhajobu, výskum, kampane, právne poradenstvo či odbornú prípravu.

Dve dôležité medzivládne konferencie, ktoré zorganizovali organizácie občianskej spoločnosti v Kigali a Ríme a ktoré boli financované z EIDHR, dali nový podnet do diskusie o zrušení trestu smrti so zreteľom na hlasovanie o moratóriu na zasadnutí Valného zhromaždenia OSN v roku 2012. EIDHR umožňuje spoluprácu Európskej únie, tretích krajín a občianskej spoločnosti, ktorá môže viesť k postupnému obmedzeniu trestu smrti na celom svete a jeho zrušeniu.

Pokiaľ ide o boj EÚ proti mučeniu, v roku 2011 sa v rámci EIDHR podporovali nové opatrenia občianskej spoločnosti v oblasti predchádzania mučeniu a rehabilitácie jeho obetí. Cieľom bolo posilniť politiku EÚ, a najmä vykonávanie usmernení EÚ o mučení, ktoré prijala Rada Európskej únie v roku 2001. Značné financovanie projektov pomohlo podporiť rehabilitáciu obetí mučenia a násilných zmiznutí, zvýšiť celosvetové vedomosti o základných príčinách mučenia a zvyšovať informovanosť o opčnom protokole k Dohovoru proti mučeniu (OPCAT). Napríklad na Srí Lanke a v Nepále sa začalo s realizáciou osobitných projektov zameraných na rozvoj kapacít štátnych úradníkov v oblasti predchádzania mučeniu a riešenia tejto otázky a v oblasti zlého zaobchádzania v rámci polície a vojska. V iných častiach sveta sa projekty zameriavali na posilňovanie mechanizmov vyšetrovania, výmeny informácií a varovania v oblasti mučenia a zlého zaobchádzania (Guinea, Mexiko a Rusko). Z EIDHR sa tiež financovala spolupráca medzi odborníkmi v oblasti zdravotníctva a práva pri zaznamenávaní prípadov mučenia a iných foriem krutého a ponižujúceho zaobchádzania na Filipínach. Vykonávala sa tiež podporná činnosť zameraná na podporu zriadenia vnútroštátnych mechanizmov prevencie, podporu súdnych sporov v prípadoch mučenia a boj proti beztrestnosti na celom svete. V rámci EIDHR sa v spolupráci s Medzinárodným výborom pre rehabilitáciu obetí mučenia (IRCT) a Svetovou organizáciou proti mučeniu (OMCT) poskytla Líbyi pomoc aj pri zabezpečení obhajoby a podpory pre obeť mučenia a násilných zmiznutí po páde Kaddáfího režimu.

V rámci EIDHR sa v roku 2011 pokračovalo vo financovaní Európskeho medziuniverzitného centra v Benátkach a jeho európskeho magisterského programu v oblasti ľudských práv a demokratizácie, ako aj podobných regionálnych programov na Balkáne (Univerzita v Sarajeve), v Afrike (Univerzita v Prétorii), v Latinskej Amerike (Universidad Nacional De General San Martín v Buenos Aires) a v regióne Ázie a Tichomorja (Univerzita v Sydney).

V roku 2011 sa vykonávali viaceré opatrenia zamerané na posilňovanie medzinárodného a regionálneho rámca ochrany ľudských práv, spravodlivosti, právneho štátu a presadzovania demokracie. Podpora bola poskytnutá sekretariátu Fóra tichomorských ostrovov, aby pomohol krajinám tohto fóra (FIC) pri ratifikácii a vykonávaní základných dohovorov OSN v oblasti ľudských práv a Rímskeho štatútu Medzinárodného trestného súdu, zvyšoval ich informovanosť a chápanie súvislostí medzi ľudskými právami a rozvojom a posilňoval vnútroštátnu kapacitu FIC, pokiaľ ide o začleňovanie ľudských práv do svojich vládnych politík a plánov rozvoja.

Rada Európy získala konkrétnu podporu na dva projekty zamerané na: i) posilňovanie vnútroštátnych kapacít Arménska, Azerbajdžanu, Gruzínska, Moldavskej republiky, Ruskej federácie a Ukrajiny v súvislosti s účinnejšou ochranou ľudských práv rozširovaním vedomostí a zručností týkajúcich sa Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a revidovanej Európskej sociálnej charty; ii) podporu politík vzdelávania v oblasti demokratického občianstva a ľudských práv v Kazachstane.

V záujme dodržiavania medzinárodných noriem pri vedení spravodlivých súdnych procesov, ktorých cieľom je zabezpečiť spravodlivosť pre obete Červených Kmérov, sa poskytla podpora aj pre osobitné komory súdov Kambodže (ECCC) prostredníctvom príspevku na kambodžský podiel v rozpočte tribunálu. S finančnou podporou EIDHR sa v roku 2011 popri ročných politických dialógoch o ľudských právach uskutočnilo aj 12 seminárov občianskych spoločností venovaných téme ľudských práv v krajinách, ako sú Kolumbia, Bangladéš, Arménsko a Tadžikistan. Tretí seminár občianskej spoločnosti EÚ – Africká únia sa konal v novembri v Bruseli.

A nakoniec, v roku 2011 zostala prioritou EIDHR podpora obhajcov ľudských práv. Z jej pohotovostného fondu pre obhajcov ľudských práv vystavených riziku sa poskytlo niekoľko malých grantov na pomoc jednotlivcom a organizáciám pre ľudské práva pri nadobúdaní ochranného, bezpečnostného a IT materiálu potrebného na ich prácu, na pokrytie poplatkov za právnikov a zdravotných výdavkov či výdavkov na rehabilitáciu aktivistov vystavených mučeniu a zlému zaobchádzaniu a na naliehavý presun obhajcov ľudských práv vystavených nebezpečenstvu na bezpečné miesta. V roku 2011 bola ako prvý krok na podporu budúcej iniciatívy EÚ s cieľom poskytnúť ohrozeným aktivistom v núdzi bezpečné dočasné útočisko vypracovaná štúdia, ktorá mapuje programy ochrany pre obhajcov ľudských práv vystavených riziku.

2.8 Revízia politiky EÚ v oblasti ľudských práv

Európska komisia 12. decembra 2011 prijala spoločné oznámenie, ktoré predložila vysoká predstaviteľka, s názvom „Ľudské práva a demokracia v centre vonkajšej činnosti EÚ – smerom k účinnejšiemu prístupu“. Toto oznámenie bolo výsledkom zdĺhavého procesu, ktorý začal rokovaniami na neformálnom zasadnutí ministrov zahraničných vecí EÚ (Gymnich) v Córdobe v marci 2010. Oznámenie vzniklo na základe prípravnej práce vykonanej na neformálnych zasadnutiach v Madride, Brugách, Budapešti a Varšave, ako aj odporúčaní rôznych zainteresovaných strán predložených prostredníctvom fóra EÚ a MVO.

Cieľom oznámenia uvedeným na jeho začiatku bolo „otvoriť diskusiu s inými európskymi inštitúciami o tom, ako uplatňovať aktívnejšiu, súdržnejšiu a účinnejšiu vonkajšiu politiku EÚ v oblasti ľudských práv a demokracie“. Je to reakcia na sľub z Lisabonskej zmluvy sústrediť celú vonkajšiu činnosť na ľudské práva, demokraciu a právny štát a zabezpečiť jednotnosť medzi rôznymi oblasťami jej vonkajšej činnosti a uplatňovaním zásad zahraničnej politiky EÚ.

V oznámení sa uvádza, že hlavným cieľom EÚ je „zabrániť porušovaniu ľudských práv a v prípade ich výskytu zabezpečiť, aby obeť mali prístup k spravodlivosti a náprave a vinníci boli braní na zodpovednosť“. S cieľom dosiahnuť podstatnú zmenu v efektívnosti plnenia tohto cieľa zo strany EÚ sa v oznámení uvádza predstava, ako EÚ rozšíri, prehĺbi a zefektívni svoju činnosť na medzinárodnej scéne. EÚ pritom potvrdzuje svoj záväzok voči univerzálnej platnosti, nedeliteľnosti a vzájomnej závislosti všetkých ľudských práv – občianskych, politických, hospodárskych, sociálnych a kultúrnych.

V oznámení sa navrhujú opatrenia v štyroch oblastiach:

a) Revízia mechanizmov plnenia: účinné opatrenia ušité na mieru

Cieľom je tu vyvážiť tradičný prístup k stanovovaniu politiky a priorít zhora nadol s prístupom ušitým na mieru, pri ktorom sa zohľadnia okolnosti v oblasti, v ktorej sa politika má uplatňovať. Jedným zo spôsobov, ako to dosiahnuť, je prostredníctvom vytvorenia stratégií v oblasti ľudských práv pre jednotlivé krajiny. Ďalší spôsob je prostredníctvom prístupu založenom na kampaniach, napríklad v troch témach navrhnutých vysokou predstaviteľkou: reforme súdnictva, právach žien a právach dieťaťa. Takéto pružné spôsoby práce sú v súlade s prístupom prijatým od udalostí Arabskej jari v európskom susedstve aj mimo neho. Závisia od dôležitých systematických partnerstiev s občianskou spoločnosťou vrátane obhajcov ľudských práv.

b) Spoločný prístup k politike

Cieľom je dosiahnuť úplnú súdržnosť politiky („360°“) skĺbením rôznych oblastí politiky, ktoré mohli niekedy pôsobiť s určitým stupňom samostatnosti: obchodnej politiky, predchádzania konfliktom, krízového riadenia, boja proti terorizmu, ako aj v oblasti slobody, bezpečnosti a spravodlivosti.

Vedúca zásada je tu tá, ktorú stanovil Kofi Annan vo svojej správe s názvom „Vo väčšej slobode“: „Nebudeme sa radovať z rozvoja bez bezpečnosti, nebudeme sa radovať z bezpečnosti bez rozvoja a nebudeme sa radovať ani z jedného bez dodržiavania ľudských práv.“ Znamená to ucelené a jednotné využívanie celého radu nástrojov EÚ, od rozvojovej spolupráce po doložky o ľudských právach v dohodách.

c) Budovanie silných partnerstiev

Vzťahuje sa na viacstranné, regionálne a dvojstranné partnerstvá. Cieľom je maximalizovať vplyv dialógu, vymedziť podmienky medzinárodných diskusií prostredníctvom vhodne zvolenej diplomacie.

d) Využitie kolektívnej váhy Európy

Cieľom je zabezpečiť, aby rôznorodé úsilie EÚ bolo naďalej orientované rovnakým smerom. Začína sa zabezpečením toho, aby sa všetkým príslušným zamestnancom poskytlo školenie o ľudských právach a demokracii. Okrem toho to znamená aj prehodnotiť, ako EÚ komunikuje so širším svetom. Je to predzvesťou možného vymenovania osobitného zástupcu EÚ pre ľudské práva.

Oznámenie predložila Európskemu parlamentu 13. decembra vysoká predstaviteľka Catherine Ashtonová. Otvorila sa tým cesta pre proces výmen v rámci inštitúcií EÚ i medzi nimi, pokiaľ ide o vytvorenie účinnejšieho a komplexnejšieho prístupu k ľudským právam a demokracii. Tento proces sa má ukončiť v roku 2012.

Pozn.: V oznámení sa navrhlo, že s cieľom zaznamenať výsledky v dosahovaní svojich cieľov by EÚ mala vo svojej výročnej správe o ľudských právach a demokracii vo svete predstaviť svoje výsledky činnosti. Mala by to byť príležitosť pre všetky zainteresované strany v politike EÚ vrátane občianskej spoločnosti zhodnotiť vplyv opatrení EÚ a prispieť k vymedzeniu budúcich priorít. Podoba tejto výročnej správy sa môže preto pred jej ďalším vydaním preskúmať.

3. TEMATICKÉ OTÁZKY

Tematické otázky týkajúce sa usmernení EÚ

3.1 Trest smrti

EÚ zastáva rozhodné a zásadové stanovisko proti trestu smrti a je kľúčovým aktérom v boji proti trestu smrti na celom svete.

EÚ sa domnieva, že zrušenie trestu smrti prispieva k zvýšeniu ľudskej dôstojnosti a postupnému rozvoju ľudských práv. Trest smrti považuje za krutý a neľudský, pričom takýto trest neodrádza od páchania trestných činov. Prípadný justičný omyl, ktorému sa nedá zabrániť v žiadnom právnom systéme, je nenapraviteľný. EÚ vyzýva k postupnému obmedzovaniu uplatňovania trestu smrti v krajinách, v ktorých sa stále vykonáva, a trvá na tom, aby sa vykonával v súlade s minimálnymi medzinárodnými normami. Usmernenia EÚ o treste smrti, ktoré boli zrevidované v roku 2008, zostávajú naďalej základným nástrojom systematickej činnosti Únie vo vzťahu ku krajinám, ktoré nie sú jej členmi.

Keďže činnosť EÚ v tejto oblasti predstavuje jednu z hlavných priorít jej vonkajšej politiky v oblasti ľudských práv, Únia sa naďalej usiluje o zrušenie trestu smrti, pričom využíva všetky dostupné diplomatické prostriedky a nástroje spolupráce.

Pri príležitosti Európskeho dňa proti trestu smrti a Svetového dňa proti trestu smrti 10. októbra vydali EÚ a Rada Európy spoločné vyhlásenie, v ktorom opätovne potvrdili, že odmietajú trest smrti za akýchkoľvek okolností, a zaviazali sa, že sa budú usilovať o jeho zrušenie na celom svete. Vysoká predstaviteľka vydala tlačovú správu, v ktorej sa uvádza: „Vyhlasujem, že ja osobne, ako aj Európska únia budeme pokračovať v úsilí o zrušenie trestu smrti, ktorý nemá v modernom svete miesto.“ Delegácie EÚ na celom svete si pripomenuli tento deň na mnohých seminároch, tlačových konferenciách, výstavách a podujatiach.

EÚ 11. marca 2011 uvítala oznámenie o zrušení trestu smrti v americkom štáte Illinois. EÚ tiež 30. júna 2011 uvítala rozhodnutie etiópskej vlády naďalej dodržiavať existujúce moratórium na popravy. EÚ naopak vyjadrila poľutovanie nad pretrvávajúcim rozsiahlym uplatňovaním trestu smrti v iných štátoch USA a sveta. Osobitná pozornosť sa venovala Iránu a USA, ale na základe minimálnych noriem vymedzených v medzinárodnom práve a usmerneniach EÚ o treste smrti sa vyhlásenia a demarše zaslali aj mnohým ďalším krajinám.

EÚ naďalej demonštrovala svoj nesúhlas s trestom smrti na všetkých príslušných fórach, a to predovšetkým v rámci OSN, OBSE a Rady Európy. Pokiaľ ide o OBSE, EÚ vydala niekoľko vyhlásení, v ktorých vyjadrila hlboké poľutovanie nad popravami v USA a nesúhlas s uplatňovaním trestu smrti vo všetkých prípadoch a za každých okolností, pričom žiadala o globálne moratórium, ktoré by bolo prvým krokom k absolútnemu zrušeniu trestu smrti, v súlade s rezolúciami Valného zhromaždenia OSN z rokov 2007, 2008 a 2010 (vyhlásenie EÚ v Stálej rade OBSE z 2. a 10. júna, 1. a 22. septembra, 10. novembra a 1. decembra).

EÚ na zasadnutí Stálej rady OBSE 15. decembra 2011 tiež vyjadrila poľutovanie nad rozsudkami trestu smrti v Bielorusku. Uvítala však zrušenie trestu smrti v americkom štáte Illinois (vyhlásenie vysokej predstaviteľky v mene EÚ z 11. marca 2011 sa zopakovalo na zasadnutí Stálej rady OBSE 17. marca).

EÚ je naďalej najväčším darcom, ktorý podporuje úsilie organizácií občianskej spoločnosti na celom svete o zrušenie trestu smrti. Zrušenie trestu smrti je jednou z tematických priorít európskeho nástroja pre demokraciu a ľudské práva (EIDHR). V júni 2011 sa uverejnila globálna výzva na predloženie návrhov, na ktorú sa vyčlenilo 7 miliónov EUR. V roku 2012 sa tak vyberie niekoľko nových iniciatív zameraných na vykonávanie usmernení EÚ o treste smrti. Aktívne organizácie občianskej spoločnosti, ktoré sa usilujú o zrušenie trestu smrti, prispeli v rámci projektov uskutočňovaných v roku 2011 k dosiahnutiu významných výsledkov, ako je napríklad zrušenie trestu smrti v štáte Illinois. Dve dôležité medzivládne konferencie, ktoré zorganizovali organizácie občianskej spoločnosti v Kigali a Ríme a ktoré boli financované z EIDHR, dali nový podnet do diskusie o zrušení trestu smrti so zreteľom na hlasovanie o moratóriu na zasadnutí Valného zhromaždenia OSN v roku 2012. Partneri EIDHR na celom svete vykonali v tejto súvislosti viaceré činnosti – lobovanie, obhajobu, výskum, kampane, právne poradenstvo či odbornú prípravu.

Európska komisia v decembri 2011 zmenila a doplnila zoznam tovaru podliehajúceho vývozným kontrolám v zmysle nariadenia (ES) č. 1236/2005 o obchodovaní s určitým tovarom, ktorý možno použiť na trest smrti alebo mučenie, aby zahŕňal aj thiopental sodný a podobné látky používané v smrtiacich injekciách.

Prípadová štúdia

EÚ od roku 2008 pozorne sledovala prípad Troya Davisa, občana USA odsúdeného na smrť v roku 1991 v štáte Georgia, a pri viacerých príležitostiach v tomto prípade intervenovala. Troy Davis bol odsúdený za vraždu policajného úradníka Marka Allena McPhaila. Neexistoval však žiaden hmotný dôkaz, ktorý by podporil tento rozsudok založený na výpovediach svedkov, pričom siedmi z deviatich svoje výpovede od vynesenia rozsudku odvolali. Najvyšší súd USA 28. marca 2011 napriek tomu odvolanie pána Davisa zamietol.

Poprava pána Davisa bola vykonaná v stredu 21. septembra 2011. Vysoká predstaviteľka Ashtonová vydala vyhlásenie, v ktorom vyjadrila hlboké poľutovanie nad jeho popravou a pripomenula, že EÚ opakovane žiadala o zmiernenie trestu pre pána Davisa, pretože „o dôkazoch, na základe ktorých bol pán Davis odsúdený, pretrvávajú vážne a presvedčivé pochybnosti“.

3.2 Mučenie a iné kruté, neľudské a ponižujúce zaobchádzanie alebo trestanie

EÚ si v súlade s usmerneniami EÚ o mučení udržala vedúcu úlohu v tejto oblasti a prostredníctvom iniciatív na medzinárodných fórach, dvojstranných demaršov zaslaných krajinám, ktoré nie sú členmi EÚ, zlepšovaním vykonávania uvedených usmernení na miestnej úrovni a značnou podporou projektov organizácií občianskej spoločnosti v tejto oblasti pokračuje v činnosti na celom svete zameranej na boj proti mučeniu a iným formám krutého, neľudského a ponižujúceho zaobchádzania alebo trestania. Revidovanú verziu usmernení prijala v Rade pracovná skupina pre ľudské práva.

Počas 66. zasadnutia Valného zhromaždenia OSN (VZ OSN) podporili členské štáty EÚ rezolúciu, v ktorej sa odsudzujú všetky formy mučenia a iného krutého, neľudského a ponižujúceho zaobchádzania alebo trestania vrátane zastrešovania. Túto rezolúciu predložilo Dánsko a bola prijatá konsenzom. EÚ vo vyhláseniach na zasadnutí VZ OSN uviedla, že je prejavom toho, nakoľko je pre medzinárodné spoločenstvo dôležitá ľudská dôstojnosť. Valné zhromaždenie okrem toho odsúdilo všetky kroky na legalizáciu, povolenie alebo pripustenie mučenia, a to za akýchkoľvek okolností, či už z dôvodov národnej bezpečnosti alebo na základe súdnych rozhodnutí, a naliehavo vyzvalo štáty, aby v prípade všetkých takýchto činov zabezpečili vyvodenie zodpovednosti.

Členské štáty EÚ na zasadnutí Rady OSN pre ľudské práva v marci 2011 tiež podporili rezolúciu s názvom „Mučenie a iné kruté, neľudské alebo ponižujúce zaobchádzanie alebo trestanie: mandát osobitného spravodajcu“. Touto rezolúciou sa rozšíril mandát osobitného zástupcu pre otázky mučenia a iného krutého, neľudského a ponižujúceho zaobchádzania alebo trestania o ďalšie tri roky.

EÚ vo svojom výročnom vyhlásení pri príležitosti Medzinárodného dňa na podporu obetí mučenia 26. júna 2011 vyzdvihla význam, ktorý pripisuje zrušeniu mučenia na celom svete a plnej rehabilitácii obetí mučenia, a opätovne potvrdila, že štáty musia prijať trvalé, odhodlané a účinné opatrenia na predchádzanie všetkým formám mučenia alebo iného krutého, neľudského a ponižujúceho zaobchádzania alebo trestania a na boj proti nim. EÚ vyzdvihla mimoriadny význam, ktorý pripisuje úlohe OSN v boji proti mučeniu a pri podporovaní obetí, a vyjadrila podporu osobitnému spravodajcovi OSN pre mučenie, Dobrovoľnému fondu OSN pre obeť mučenia, Úradu vysokého komisára OSN pre ľudské práva (OHCHR), Dohovoru OSN proti mučeniu (UN CAT) a iným mechanizmom, ktoré sú v tejto oblasti významným prínosom, ako napríklad Výbor Rady Európy pre zabránenie mučeniu (CPT).

EÚ v súlade so svojimi usmerneniami o mučení aktívne pokračovala vo vyjadrovaní svojho znepokojenia nad mučením v krajinách, ktoré nie sú jej členmi, prostredníctvom politického dialógu a demaršov. Takéto kontakty sú v závislosti od prípadu dôverné alebo verejné a zameriavajú sa na otázky mučenia a jednotlivé prípady týkajúce sa konkrétnych krajín, ako aj na širšie otázky. EÚ sa v roku 2011 naďalej zaoberala jednotlivými prípadmi vo viacerých krajinách. V pravidelných dialógoch o ľudských právach s krajinami, ktoré nie sú členmi EÚ, neustále poukazovala na situáciu v oblasti mučenia a zlého zaobchádzania.

Viac ako 60 delegácií EÚ na celom svete vymedzilo boj proti mučeniu za svoju prioritnú oblasť a väčšina z nich vymedzila aj konkrétne opatrenia, ktoré sa majú vykonávať v ich hostiteľských krajinách. EÚ naďalej uplatňovala systém, v rámci ktorého vedúci misíí v krajinách, ktoré nie sú členmi EÚ, pravidelne podávajú dôverné správy o ľudských právach, ktoré sa zaoberajú aj mučením. EÚ vydala v tejto súvislosti viacero vyhlásení, a to aj na viacstranných fórach, ako je OSN a OBSE, a zvažovala spôsoby a prostriedky na lepšiu koordináciu s UN CAT a Podvýboru OSN na zabránenie mučenia (SPT).

Členské štáty EÚ sú pod medzinárodným drobnohľadom v otázke dodržiavania medzinárodných aj regionálnych nástrojov v oblasti mučenia a krutého, neľudského a ponižujúceho zaobchádzania alebo trestania. Členské štáty EÚ spoločne vydali trvalé pozvanie pre všetky osobitné postupy OSN pre ľudské práva vrátane osobitného spravodajcu pre mučenie (SRT).

Dôraz EÚ na opatrenia zamerané na boj proti mučeniu sa odzrkadľuje v jej značnom financovaní projektov aktérov občianskej spoločnosti na celom svete. V roku 2011 sa v rámci európskeho nástroja pre demokraciu a ľudské práva (EIDHR) podporovali nové opatrenia občianskej spoločnosti v oblasti predchádzania mučeniu a rehabilitácie jeho obetí. Cieľom tém vybraných v rámci globálnych výziev na predloženie návrhov je posilniť politiku EÚ, a najmä vykonávanie usmernení EÚ o mučení, ktoré prijala Rada Európskej únie v roku 2001. Značné financovanie projektov pomohlo podporiť rehabilitáciu obetí mučenia a násilných zmiznutí, zvýšiť celosvetové vedomosti o základných príčinách mučenia a zvýšiť informovanosť o opčnom protokole k Dohovoru proti mučeniu (OPCAT). Napríklad na Srí Lanke a v Nepále sa v rámci osobitného projektu rozvíjajú kapacity štátnych úradníkov v oblasti predchádzania mučeniu a riešenia tejto otázky a v oblasti zlého zaobchádzania v rámci polície a vojska. V iných častiach sveta sa projekty zameriavali na posilňovanie mechanizmov vyšetrovania, výmeny informácií a varovania v oblasti mučenia a zlého zaobchádzania (Guinea, Mexiko a Rusko). Z EIDHR sa tiež financovali činnosti zamerané na posilňovanie spolupráce medzi odborníkmi z oblasti zdravotníctva a práva pri zaznamenávaní prípadov mučenia a iných foriem krutého a ponižujúceho zaobchádzania na Filipínach, podporná činnosť zameraná na zriadenie vnútroštátnych mechanizmov prevencie, na súdne spory v prípadoch mučenia a boj proti beztrestnosti na celom svete. V Líbyi sa v rámci EIDHR tiež podporuje dôležitý projekt, ktorý vykonávajú spoločne IRCT a OMCT a ktorého cieľom je prostredníctvom holistického prístupu k otázke mučenia poskytnúť Líbyi pomoc pri zabezpečení obhajoby a podpory pre obeť mučenia a násilných zmiznutí po páde Kaddáfího režimu.

3.3 Práva dieťaťa

Európska únia sa zaväzuje, že vo svojej vonkajšej a vnútornej politike bude chrániť a podporovať práva dieťaťa. V záujme zabezpečenia súdržnosti ochrany práv detí sa oznámením Komisie s názvom Program EÚ v oblasti práv dieťaťa z februára 2011 integrovali ciele vonkajšej a vnútornej politiky do jedného politického dokumentu.

V rámci vonkajšej politiky EÚ v oblasti ľudských práv sa zaviedlo niekoľko politických nástrojov s cieľom zabezpečiť presadzovanie a ochranu práv dieťaťa vo vonkajších vzťahoch EÚ, a to predovšetkým na základe trvalej a systematickej činnosti.

Na základe usmernení EÚ o právach dieťaťa (2007) sa práva dieťaťa presadzujú na celom svete, a to vykonávaním Dohovoru OSN o právach dieťaťa a jeho opčných protokolov a zabezpečovaním zohľadňovania práv dieťaťa vo všetkých politikách a činnostiach EÚ. V rokoch 2007 a 2009 sa boj proti násiliu voči deťom stal hlavnou oblasťou vykonávania usmernení v desiatich pilotných krajinách, ktoré boli vybrané v úzkej spolupráci s UNICEF-om a občianskou spoločnosťou: Arménsku, Barbadosu, Brazíliu, Ghane, Indiu, Irán, Jordánsku, Keni, Maroku a Rusku. V roku 2011 začala EÚ s vykonávaním usmernení o deťoch s cieľom zohľadniť najnovší medzinárodný a interný vývoj. EÚ pristúpila napríklad k vymedzeniu svojich priorít v oblasti ľudských práv na miestnej úrovni a viac ako polovica vedúcich pracovníkov misií EÚ sa rozhodla pre prácu na presadzovaní práv detí.

EÚ v roku 2011 v nadväznosti na prijatie záverov Rady z roku 2010 značne zintenzívnila svoje opatrenia zamerané na boj proti detskej práci. Vykonávalo sa niekoľko iniciatív, ako napríklad iniciatíva zameraná na začlenenie problematiky práv dieťaťa do oznámenia Komisie o sociálnej zodpovednosti podnikov a do usmernení Komisie o sociálne zodpovednom obstarávaní.

EÚ má viaceré nástroje na presadzovanie svojej politiky v oblasti práv dieťaťa. Politický dialóg je príležitosťou na presadzovanie ratifikácie a účinného uplatňovania príslušných medzinárodných nástrojov v tejto oblasti. V roku 2011 sa práva dieťaťa pravidelne objavovali na programoch politických dialógov a dialógov o ľudských právach s krajinami, ktoré nie sú členmi EÚ.

V novembri 2011 sa zamestnancom EÚ ponúkla možnosť každoročnej odbornej prípravy v oblasti práv dieťaťa, ktorá sa organizuje v spolupráci s organizáciou Save the Children (Zachráňte deti) a UNICEF-om, s cieľom posilniť schopnosť EÚ konať.

Práva dieťaťa je potrebné v plnej miere zohľadňovať aj v dvojstrannej a viacstrannej spolupráci. EÚ sa aktívne podieľa na ich presadzovaní v rozličných fórach OSN. So skupinou krajín Latinskej Ameriky a Karibiku (GRULAC) predložila na zasadnutí Rady pre ľudské práva v marci 2011 tematickú rezolúciu o práci a živote detí z ulíc a na 66. zasadnutí VZ OSN všeobecné rezolúcie.

Účinným nástrojom, ktorý poskytuje príležitosti na presadzovanie práv dieťaťa a posilnenie reformy ochrany dieťaťa v kandidátskych i potenciálnych kandidátskych krajinách, je aj proces rozširovania EÚ.

Ďalším účinným nástrojom na presadzovanie a ochranu práv dieťaťa je rozvojová spolupráca. V roku 2011 sa v rámci výzvy na predkladanie návrhov tematického programu Investovanie do ľudí v celkovej výške 11 miliónov EUR vybralo niekoľko projektov zameraných na riešenie otázky detskej práce.

EÚ podporila aj iné projekty v rôznych geografických oblastiach. Keďže deti sú v časoch krízy obzvlášť vystavené riziku a zraniteľné, EÚ zabezpečuje, aby sa osobitné potreby detí plne zohľadňovali aj v kontexte humanitárnej pomoci, a to najmä potreby detí, ktoré sú odlúčené od rodiny alebo sú bez sprievodu, detí, ktoré sú obeťami náboru ozbrojených síl alebo skupín, alebo detí, ktoré sú obeťami sexuálneho násillia alebo sú vystavené riziku HIV.

Prípadová štúdia: Boj proti detskej práci

Európska komisia predložila v roku 2011 projekt s názvom TACKLE, ktorý sa vykonáva v spolupráci s Medzinárodnou organizáciou práce (ILO). Cieľom tohto projektu je boj proti detskej práci, najmä jej najhorším formám, v 11 afrických, karibských a tichomorských krajinách: Keni, Zambii, Sudáne, Madagaskare, Mali, Angole, Jamajke, Papui Novej Guinei, Fidži, Guyane a Sierra Leone. Tento projekt v hodnote 14,75 miliónov EUR sa usiluje o riešenie základných príčin detskej práce, pričom ponúka deťom alternatívy sprístupňovaním základného vzdelania a odbornej prípravy. Takýmto spôsobom pomáha pri uskutočňovaní miléniových rozvojových cieľov v oblasti všeobecného prístupu k základnému vzdelaniu.

3.4 Deti v ozbrojených konfliktoch

Vysokou prioritou EÚ je pomoc deťom, ktorých sa dotýkajú ozbrojené konflikty. Usmernenia EÚ o deťoch postihnutých ozbrojeným konfliktom (prijaté v roku 2003 a revidované v roku 2008) zaväzujú EÚ, aby pri riešení otázok vplyvu ozbrojených konfliktov na deti zaujímala komplexný postoj, čo znamená konať prostredníctvom nástrojov zameraných na predchádzanie konfliktom, ako aj prostredníctvom krízového riadenia a úsilia o odzbrojenie, demobilizáciu a reintegráciu po ukončení konfliktu. EÚ dostáva správy o deťoch postihnutých ozbrojeným konfliktom od vedúcich pracovníkov misií EÚ, vojenských veliteľov a osobitných zástupcov a situáciu tiež monitoruje prostredníctvom diplomatických iniciatív, politického dialógu, mnohostrannej spolupráce a krízového riadenia.

EÚ sa pri vykonávaní uvedených usmernení zameriava predovšetkým na 20 krajín alebo území: Afganistan, Burundi, Stredoafrickú republiku, Čad, Kolumbiu, KDR, Pobrežie Slonoviny, Haiti, Irak, Izrael, Libanon, Barmu/Mjanmarsko, Nepál, okupované palestínske územia, Filipíny, Somálsko, Srí Lanku, Sudán, Ugandu a Jemen. Tento zoznam prioritných krajín EÚ je v súlade so zoznamom subjektov zapojených do násilných trestných činov páchaných na deťoch počas ozbrojeného konfliktu, ktorý vypracovala OSN a ktorý každoročne reviduje Bezpečnostná rada OSN.

Delegácie EÚ uplatňujú vo svojej každodennej práci 39 osobitných opatrení, ktoré sú súčasťou revidovanej stratégie vykonávania z decembra 2010. EÚ financovala a vykonávala viacero projektov v rámci tematických nástrojov, ako je európsky nástroj pre demokraciu a ľudské práva (EIDHR) a program s názvom Investovanie do ľudí, ale aj prostredníctvom vnútroštátnych programov, ako sú napríklad projekty v oblasti odzbrojovania, demobilizácie a reintegrácie financované z Európskeho rozvojového fondu.

Podobne ako v predchádzajúcich rokoch sa EÚ usilovala o užšiu spoluprácu s OSN. Na zasadnutí Valného zhromaždenia OSN rokovala v spolupráci so skupinou latinsko-amerických krajín o rezolúcii, ktorou sa rozšíril mandát osobitného zástupcu generálneho tajomníka OSN pre deti postihnuté ozbrojeným konfliktom.

EÚ začala v roku 2011 s vykonávaním tematickej lobistickej kampane na podporu ratifikácie dvoch opčných protokolov k Dohovoru o právach dieťaťa a Dohovoru ILO č. 182 o najhorších formách detskej práce.

Prípadová štúdia: Reintegrácia detí postihnutých ozbrojeným konfliktom

EÚ podporuje inkluzívny, komplexný a dlhodobý prístup k deťom postihnutým ozbrojeným konfliktom, ich reintegráciu a rehabilitáciu. Mnoho projektov sa vykonávalo v prioritných krajinách. EÚ v spolupráci s organizáciou War Child Holanda prispela k posilneniu postavenia detí vystavených riziku náboru do ozbrojených skupín v Kolumbii poskytovaním odbornej prípravy dôležitej z hľadiska ich začlenenia do spoločnosti. V rámci tohto projektu EIDHR vo výške 600 000 EUR sa poskytuje aj psycho-sociálna pomoc detským obetiam a pomoc zameraná na ich začlenenie do národného podporného systému a do systému sociálnych služieb. Ďalší projekt v Kolumbii vykonávala v rovnakom čase v spolupráci s miestnymi komunitami organizácia Mercy Corps (749 859 EUR) a jeho cieľom bola demobilizácia a reintegrácia 70 detí – bývalých bojovníkov. V roku 2011 sa v Kolumbii vykonávalo najmenej 10 ďalších podobných projektov.

3.5 Obhajcovia ľudských práv

Závazok EÚ podporovať prácu obhajcov ľudských práv tvorí základ jej politiky v oblasti ochrany a podpory ľudských práv na celom svete. Od roku 2004 sa usmernenia EÚ o obhajcoch ľudských práv integrovali do opatrení EÚ v tejto oblasti, pričom boli navrhnuté praktické spôsoby, ako podporovať obhajcov ľudských práv v krajinách, ktoré nie sú členmi EÚ, a pomáhať im.

Závazok pokračovať vo vykonávaní usmernení bol o to dôležitejší, že napriek udalostiam Arabskej jari v roku 2011, alebo v istých prípadoch z dôvodu týchto udalostí, sa podmienky obhajcov ľudských práv v politickom prostredí na celom svete dali sotva opísať ako pozitívne. V mnohých krajinách sa znižuje priestor pre demokraciu, občiansku spoločnosť vo všeobecnosti, a najmä obhajcovia ľudských práv sa stále častejšie stávajú obeťami útlaku, pričom sa naďalej vo veľkej miere porušujú základné slobody. V reakcii na tieto znepokojujúce praktiky sa situácia obhajcov ľudských práv neustále riešila, a to v súlade s uvedenými usmerneniami v rámci dvojstranných kontaktov s partnerskými krajinami, či už v rámci dialógov o ľudských právach alebo prostredníctvom diplomatických demaršov. EÚ zároveň v novembri 2011 podporila rezolúciu tretieho výboru Valného zhromaždenia OSN o obhajcoch ľudských práv, pričom vyjadrila silnú verejnú podporu osobitným postupom Rady pre ľudské práva OSN, najmä osobitnému spravodajcovi OSN pre obhajcov ľudských práv, a primeraným regionálnym mechanizmom, ktorých cieľom je chrániť obhajcov ľudských práv. Zúčastňuje sa aj na koordinačných stretnutiach s inými medzinárodnými organizáciami a držiteľmi mandátu, ktorí sa zaoberajú otázkou obhajcov ľudských práv, s cieľom posilniť činnosť na medzinárodnej úrovni zameranú na podporu ich práce.

Misie EÚ majú podľa usmernení EÚ o obhajcoch ľudských práv prijať miestne stratégie týkajúce sa obhajcov ľudských práv. Okrem toho sa raz za rok má usporiadať stretnutie obhajcov ľudských práv a diplomatov, má sa zlepšiť koordinácia a výmena informácií a vymenovať styčný úradník EÚ pre obhajcov ľudských práv. Do konca roka 2011 sa preto uskutočnilo 81 stretnutí s obhajcami ľudských práv, prijalo sa 81 miestnych stratégií týkajúcich sa obhajcov ľudských práv a vymenovalo sa 89 styčných úradníkov EÚ. Miestne stratégie obsahujú niekoľko zaujímavých návrhov zameraných na zlepšenie konkrétnych výsledkov usmernení a na dosahovanie lepších výsledkov. Miestne stratégie ukázali, že existuje veľa možností na posilnenie podpory obhajcov ľudských práv z praktického hľadiska a že obhajcovia ľudských práv sú čoraz viac uznávaní ako kľúčoví partneri diplomatov EÚ pri ich práci na otázkach ľudských práv.

V rámci európskeho nástroja pre demokraciu a ľudské práva (EIDHR) sa tiež vyvinulo úsilie v súvislosti s prípravou dobrovoľnej európskej iniciatívy zameranej na poskytovanie dočasného útočiska obhajcom ľudských práv v prípade naliehavej potreby ich presunu z krajín ich pôvodu. Komisia dala v apríli 2011 vypracovať štúdiu, ktorej cieľom je zmapovať existujúce iniciatívy v uvedenej oblasti v Európe i mimo nej a poskytnúť odporúčania v súvislosti s pridanou hodnotou systému dočasného presunu obhajcov ľudských práv vystavených riziku. Očakáva sa, že touto iniciatívou EÚ sa doplnia už existujúce programy poskytovania útočiska vykonávané zo strany rôznych aktérov, ako sú členské štáty EÚ (napr. Španielsko alebo Írsko), regióny, mestá, univerzity a mimovládne organizácie.

Politický záväzok EÚ podporovať obhajcov ľudských práv dopĺňala finančná pomoc z EIDHR pre niekoľko organizácií, ktoré podporujú prácu aktivistov v oblasti ľudských práv. V roku 2011 sa na zmluvy, ktoré sa týkali jedenástich nových projektov zameraných na podporu obhajcov ľudských práv, venovalo celkovo viac ako 11 miliónov EUR, a zorganizovala sa nová výzva na predkladanie návrhov v hodnote viac ako 15 miliónov EUR. Cieľom týchto jedenástich projektov vybraných v roku 2011 bolo podporiť rôzne kategórie obhajcov ľudských práv, ako napríklad obhajcov práv migrantov v Latinskej Amerike, novinárov vo východnej Afrike, právnikov v oblasti Veľkých jazier, obhajcov práv pôvodného obyvateľstva v Ázii a práv týkajúcich sa životného prostredia a využívania pôdy na celom svete či odborárov v Ázii, Latinskej Amerike a Afrike. Niektorými z týchto projektov sa zabezpečujú mechanizmy rýchlej reakcie na poskytnutie pomoci obhajcom ľudských práv, ktorí naliehavo potrebujú ochranu, zatiaľ čo v rámci iných projektov sa poskytuje podpora na posilnenie ich kapacít. Súčasťou činností je organizácia odbornej prípravy v oblasti právnych a bezpečnostných otázok; zásahy v naliehavých situáciách a misie v teréne s cieľom vyslobodiť obhajcov, ktorí sú prenasledovaní, z izolácie a podporiť ich schopnosť konať; zavedenie pohotovostnej telefonickej linky na pomoc obhajcom ľudských práv, ktorí sú v bezprostrednom ohrození, a priama podpora pre obhajcov ľudských práv v núdzi (poskytovanie nepriestrelných viest a prílb, ich presun do iných krajín, právne poradenstvo, lekárska pomoc atď.).

Komisia súčasne udelila v roku 2011 v rámci pohotovostného nástroja pre obhajcov ľudských práv zriadeného na základe článku 9 nariadenia o EIDHR 28 malých grantov v celkovej výške 247 000 EUR viac ako stovke jednotlivých aktivistov a niekoľkým miestnym organizáciám pôsobiacim v oblasti ľudských práv na pomoc pri nadobúdaní ochranného a bezpečnostného materiálu pre ich domovy a kancelárie a IT a iného komunikačného materiálu potrebného na ich prácu; na pokrytie výdavkov za právnikov v prípade väznených obhajcov; poskytnutie zdravotnej pomoci a podpory na rehabilitáciu; alebo na naliehavý presun obhajcov ľudských práv vystavených nebezpečenstvu na bezpečné miesta v ich krajine alebo v zahraničí.

Prípadová štúdia:

V roku 2011 sa za pomoci podpory 10 000 EUR udelených z pohotovostného fondu EIDHR pre obhajcov ľudských práv vystavených riziku presunul známy kolumbijský odborár, ktorého život bol vážne ohrozený, v priebehu niekoľkých dní do Francúzska. Tento malý grant tiež umožní tomuto obhajcovi ľudských práv, ktorý za posledných 10 rokov čelil nespočetným vyhrožkam smrťou a niekoľkým pokusom o atentát za obhajobu práv členov svojej odborovej organizácie, z ktorých boli niektorí zavraždení alebo zmizli, voči polovojenským a iným ilegálnym skupinám, začať nový život so svojou manželkou a dvoma deťmi na bezpečnom mieste.

3.6 Ľudské práva žien

Rodové otázky boli aj v roku 2011 prioritou programu EÚ v oblasti ľudských práv. Zriadením Európskej služby pre vonkajšiu činnosť sa podporil záväzok EÚ voči rodovým otázkam, a to vďaka vysokej predstaviteľke Catherine Ashtonovej, ktorá je odhodlaným obhajcom rodovej rovnosti a lepšieho postavenia žien.

Vysoká predstaviteľka sa v roku 2011 naďalej rozhodne zasadzovala za zintenzívnenie boja proti násiliu voči ženám. S podpredsedníčkou Európskej komisie Viviane Redingovou vydala spoločné vyhlásenie o Medzinárodnom dni proti zmrzačovaniu ženských pohlavných orgánov. Pri príležitosti Medzinárodného dňa proti násiliu voči ženám 25. novembra 2011 spoločne s komisárom EÚ pre rozvoj Andrisom Piebalgsom a komisárkou EÚ pre vnútorné veci Ceciliou Malmströmovou pripomenula, že EÚ bude naďalej spolupracovať s partnerskými krajinami a organizáciami v ich úsilí o riešenie všetkých foriem násilia voči ženám a dievčatám.

EÚ pokračovala v roku 2011 v aktívnej podpore ľudských práv žien prostredníctvom dialógov a konzultácií o ľudských právach s partnerskými krajinami. EÚ napríklad nastolila otázku ľudských práv žien s Indiou, Ukrajinou, Moldavskou republikou, Marokom, Indonéziou, Laosom a inými krajinami. V októbri 2011 viedla dialóg s Argentínou, pričom sa zamerala výlučne na rodové otázky.

EÚ pokračovala v roku 2011 vo vykonávaní svojich usmernení v oblasti násilia voči ženám a boja proti všetkým formám ich diskriminácie. Pri vykonávaní týchto usmernení, v ktorých sa boj proti násiliu voči ženám a ich diskriminácii ustanovuje za jeden z kľúčových cieľov vonkajšej politiky EÚ v oblasti ľudských práv, zohrávajú významnú úlohu delegácie EÚ a veľvyslanectvá členských štátov EÚ v krajinách, ktoré nie sú jej členmi. Viac ako 80 delegácií EÚ na celom svete vymedzilo práva žien za prioritnú oblasť svojich stratégií v oblasti ľudských práv pre jednotlivé krajiny a väčšina z nich vymedzila aj konkrétne opatrenia, ktoré sa majú vykonávať v ich hostiteľských krajinách.

EÚ pokračovala v aktívnej práci zameranej na presadzovanie rodovej rovnosti a zlepšenie postavenia žien na pôde Organizácie Spojených národov. EÚ sa aktívne zúčastňovala na činnosti Komisie pre postavenie žien (CSW). EÚ uvítala témy jej zasadnutia a najmä dôraz na vzťah medzi prístupom k vzdelaniu a prístupom k zamestnanosti. Vysoká predstaviteľka sa stretla s Michelle Bacheletovou, výkonnou riaditeľkou novozriadeného subjektu OSN pre rodové otázky OSN Ženy, s cieľom prebrať možnosti účinnejšej spolupráce.

EÚ bola v roku 2011 mimoriadne aktívna v súvislosti s účasťou žien na politike. Jedným z príkladov je účasť vysokej predstaviteľky Ashtonovej na podujatí na vysokej úrovni, ktoré sa konalo 19. septembra 2011 a ktoré bolo usporiadané v spolupráci s EÚ spolu s OSN Ženy, UNDP, USA (ministerkou zahraničných vecí Clintonovou), Brazíliou (prezidentkou Rousseffovou) a Trinidadom a Tobagom popri zasadnutí Valného zhromaždenia OSN s cieľom upriamiť pozornosť na význam politickej účasti žien na demokracii, udržateľnom rozvoji a mieri. Účastníci tohto podujatia podpísali spoločné vyhlásenie s názvom Presadzovanie politickej účasti žien, v ktorom sa všetky štáty vrátane štátov, ktoré sa zotavujú z konfliktu alebo prechádzajú procesom politickej transformácie, vyzývajú, aby odstránili všetky prekážky diskriminujúce ženy, najmä marginalizované ženy, a v ktorom sa všetky štáty nabádajú, aby prijali proaktívne opatrenia na riešenie faktorov brániacich ženám v účasti na politike.

Toto vyhlásenie tiež vyzýva na ratifikáciu a plné vykonávanie Dohovoru o odstránení všetkých foriem diskriminácie žien (CEDAW). Spoločná organizácia podujatia bola pre EÚ príležitosťou na zintenzívnenie spolupráce s OSN Ženy.

Okrem toho EÚ v rámci úsilia, ktoré vyvíja v súvislosti s Arabskou jarou, odhodlane obhajuje politickú účasť žien v severnej Afrike a na Blízkom východe. EÚ sa zaviazala, že zabezpečí, aby sa rodové otázky stali skutočne integrálnou súčasťou všetkých činností, ktoré vykonáva v tomto regióne.

PRÍPADOVÁ ŠTÚDIA:

Európsky nástroj pre demokraciu a ľudské práva (EIDHR) prispieva k posilňovaniu postavenia žien a dievčat a k ich ochrane aktívnou pomocou aktivistom za ľudské práva žien a obhajcom rodovej rovnosti a ich sietí, aby sa mohli účinne zapájať do rozhodovacieho procesu, presadzovať dodržiavanie svojich práv vo všetkých oblastiach, posilňovať postavenie žien proti všetkým formám diskriminácie a zabezpečovať ochranu pred všetkými formami násilia z dôvodu rodovej príslušnosti, ich nápravu a stíhanie páchatel'ov takéhoto násilia.

EÚ v spolupráci s OSN podporuje vedenie mimovládnych organizácií v Tunisku, ktoré sa zaoberajú otázkami žien a posilňujú ich kapacitu vplývať na proces transformácie (príspevok EÚ vo výške 300 000 EUR).

EÚ vyčlenila 1,7 milióna EUR na pomoc v Egypte s cieľom vytvoriť a posilniť vzťahy medzi občianskou spoločnosťou a občianskymi záujmovými skupinami, ktoré vznikli počas protestov, a spolupracovať s egyptskými aktérmi pri vypracovávaní analýz politických reforiem pre verejnosť. V rámci tohto projektu tvoria osobitnú skupinu príjemcov ženy.

3.7 Ženy, mier a bezpečnosť

S osobitným zreteľom na politickú účasť žien sa EÚ v roku 2011 výrazne angažovala v otázkach žien, mieru a bezpečnosti.

EÚ vykonáva od roku 2008 osobitnú politiku v súvislosti s rezolúciami Bezpečnostnej rady č. 1325 a 1820. V roku 2010 prijali ministri zahraničných vecí EÚ 17 ukazovateľov na meranie vykonávania našich záväzkov a zabezpečovania transparentnosti. Prvá správa vypracovaná na základe týchto ukazovateľov bola dokončená v máji 2011 a jej výsledky sú povzbudivé.

Vychádzajúc zo získaných odpovedí, EÚ je aktívna v otázke žien, mieru a bezpečnosti vo viac ako 70 krajinách. V správe sa uvádza, že v roku 2009 a na začiatku roku 2010 vyčlenili inštitúcie EÚ a členské štáty EÚ na činnosti týkajúce sa žien, mieru a bezpečnosti približne 200 miliónov EUR. Tieto činnosti zahŕňajú prípravu a vykonávanie vnútroštátnych akčných plánov, financovanie mimovládnych organizácií, pomoc a politickú podporu pre vládne agentúry a takisto poskytovanie odbornej prípravy.

Podpora občianskej spoločnosti zohráva mimoriadne dôležitú úlohu. EÚ podporovala napríklad skupiny žien v Somálsku, kde dala podnet k vytvoreniu Programu somálskych žien (SWA) – hnutia za rodovú rovnosť a posilnenie postavenia žien, ktoré vytvára priestor pre zaangažovanosť žien v rozhodujúcich legislatívnych a politických procesoch.

Európska komisia prijala v roku 2010 stratégiu rovnosti žien a mužov na obdobie rokov 2010 – 2015 zameranú na podporu jej opatrení v oblasti rodovej rovnosti. Okrem toho prijala Rada Európskej únie v marci 2011 Európsky pakt pre rodovú rovnosť 2011 – 2020, v ktorom opätovne potvrdila záväzky EÚ v tejto oblasti.

S cieľom vytvoriť ďalšie podnety pre vykonávanie záväzkov v oblasti rodovej rovnosti prijala EÚ v roku 2010 svoj prvý akčný plán pre rodovú rovnosť a rozvoj (GAP) (2010 – 2015), ktorý je záväzný pre Komisiu a všetkých 27 členských štátov EÚ.

Prvá správa o pokroku pri vykonávaní GAP bola predložená Rade v novembri 2011. Je dôkazom pokroku a značného počtu osvedčených postupov, a to aj v oblasti rodovej rovnosti v rámci rozvoja, ako napríklad:

- narastajúcej prítomnosti mechanizmov koordinácie rodovej rovnosti (vrátane darcov, OSN a vlád) v partnerských krajinách, v ktorých hrá EÚ aktívnu úlohu,
- účasti EÚ na politickom dialógu viacerých sektorov s cieľom pomôcť partnerským vládam pri vykonávaní ich záväzkov v oblasti rodovej rovnosti,
- podpory zo strany EÚ pri zakladaní OSN Ženy a pokroku pri vytváraní strategického partnerstva medzi EÚ a OSN Ženy.

EuropAid začal v októbri 2011 v spolupráci s OSN Ženy s realizáciou nového programu, ktorého cieľom je zvýšiť kapacitu vlád pri mobilizácii zdrojov na opatrenia v oblasti rodovej rovnosti v 15 partnerských krajinách: program OSN Ženy / ITC – ILO s názvom Zvyšovanie zodpovednosti pri financovaní rodovej rovnosti (FfGE). Tento program sa vzťahuje na Etiópiu, Haiti, Honduras, Jordánsko, Kirgizsko, Nikaraguu, okupované palestínske územia, Senegal, Ukrajinu a Bolíviu a od apríla 2012 na Rwandu, Nepál, Peru, Tanzániu a Kamerun. Príspevok Komisie predstavuje 6,5 milióna EUR.

Cieľom tejto iniciatívy je zvýšiť objem a účinné využívanie pomoci a domácich zdrojov na vykonávanie vnútroštátnych záväzkov v oblasti rodovej rovnosti a posilňovania postavenia žien.

Stane sa tak prostredníctvom: 1) budovania kapacít vlády, občianskej spoločnosti a darcov v oblasti zisťovania nedostatkov v oblasti financovania a vykonávania opatrení zameraných na rodovú rovnosť a v oblasti zosúlad'ovania pridel'ovania zdrojov na existujúce záväzky, a 2) dialógu na vnútroštátnej a celosvetovej úrovni a dialógu rôznych zainteresovaných strán zameraného na obhajobu rodovej rovnosti.

Program Investovanie do ľudí:

EuropAid uverejnil v novembri 2011 v rámci tematického programu Investovanie do ľudí globálnu výzvu na predkladanie návrhov na posilnenie ochrany žien a presadzovanie ich práv a na posilnenie sociálneho a ekonomického postavenia žien vo výške 30 miliónov EUR s cieľom zvýšiť prístup žien k ekonomickým zdrojom a príslušným službám a ich účasť na hospodárskom raste a podporiť šírenie osvedčených postupov v tejto oblasti. Oprávnenými uchádzačmi sú organizácie občianskej spoločnosti, odborné združenia, odbory, miestne orgány a ďalší príslušní aktéri v štyroch regiónoch.

Hlavným pokrokom, ktorý sa dosiahol v roku 2011 v súvislosti so záväzkom EÚ voči situácii žien v kontexte otázok týkajúcich sa mieru a bezpečnosti, bolo uverejnenie prvej správy o ukazovateľoch EÚ pre komplexný prístup k vykonávaniu rezolúcií Bezpečnostnej rady Organizácie Spojených národov č. 1325 a 1820 o ženách, mieri a bezpečnosti zo strany EÚ, ktorú Rada prijala 13. mája 2011. V tejto správe sa uvádza, že EÚ podnikla konkrétne kroky na posilnenie mechanizmov ochrany zraniteľných skupín, ako sú ženy a deti. Uvedená správa tiež umožní sledovanie vykonávania záväzkov EÚ v jej členských štátoch a inštitúciách, ako aj v rámci misií SBOP, a teda jej cieľom je posilniť zodpovednosť EÚ v súvislosti s jej záväzkami v tejto oblasti.

Nasledujúca správa sa má vydať v roku 2013.

Rada EÚ prijala 8. decembra 2008 dokument s názvom Komplexný prístup k vykonávaniu rezolúcií Bezpečnostnej rady Organizácie Spojených národov č. 1325 a 1820 o ženách, mieri a bezpečnosti zo strany EÚ (ďalej len „komplexný prístup“), ako aj revidovaný operačný dokument o vykonávaní týchto rezolúcií konkrétne v rámci spoločnej bezpečnostnej a obrannej politiky (SBOP).

Komplexný prístup zahŕňa záväzok, že sa na základe príslušných ukazovateľov „Peking + 15“ z roku 2008 vypracujú ukazovatele pokroku v súvislosti s ochranou a posilňovaním postavenia žien v situáciách, keď sú vystavené konfliktom, a po ich skončení. V nadväznosti na uvedený záväzok prijala Rada 26. júla 2010 súbor 17 ukazovateľov¹. Na základe týchto ukazovateľov pripravili sekretariát Rady a Európska komisia dotazníky za obdobie od decembra 2008 do októbra 2010, ktoré boli zaslané všetkým členským štátom, delegáciám EÚ v tretích krajinách, osobitnými zástupcom EÚ (OZ EÚ), ako aj misiám a operáciám spoločnej bezpečnostnej a obrannej politiky (SBOP).

Zo získaných odpovedí vyplýva, že EÚ (inštitúcie a členské štáty) podporuje programy zamerané na otázky týkajúce sa žien, mieru a bezpečnosti spolu v 70 krajinách. Táto podpora sa realizuje pomocou širokého spektra nástrojov EÚ a finančných nástrojov, pričom sa najčastejšie spomína európsky nástroj pre demokraciu a ľudské práva (EIDHR). O niečo viac ako jedna z piatich delegácií EÚ a viac ako polovica členských štátov EÚ tiež uviedli, že v súvislosti s diskusiou o otázkach týkajúcich sa žien, mieru a bezpečnosti využili politický dialóg.

Zo získaných správ vyplynul veľký počet osvedčených postupov a inovačných prístupov, ktoré zahŕňajú napríklad:

- koordináciu na miestnej úrovni v Nepále prostredníctvom pracovnej skupiny na podporu mieru zriadenej v zmysle rezolúcií Bezpečnostnej rady OSN č. 1325 a 1820,
- uplatňovanie rodového hľadiska pri posudzovaní potrieb Pakistanu v období po kríze (PCNA),

¹ Ukazovatele pre komplexný prístup k vykonávaniu rezolúcií Bezpečnostnej rady Organizácie Spojených národov č. 1325 a 1820 o ženách, mieri a bezpečnosti zo strany EÚ (dokument Rady 11948/10).

- iniciatívu v súvislosti s rezolúciou Bezpečnostnej rady OSN č. 1325 zameranú na vzájomnú výmenu poznatkov, do ktorej sa zapojilo Írsko, Východný Timor, Libéria a Sierra Leone, ako aj priamu podporu pre partnerské krajiny na prípravu vnútroštátnych akčných plánov v súvislosti s rezolúciou Bezpečnostnej rady OSN č. 1325,
- výber rezolúcie Bezpečnostnej rady OSN č. 1325 za hlavnú oblasť stratégií rozvojovej spolupráce s krajinami, ktoré práve čelia konfliktom alebo v ktorých sa konflikt práve skončil, zo strany Švédska,
- podporu, napríklad zo strany Nemecka, na odbornú prípravu a nábor pracovníkov Organizácie Spojených národov so zameraním na zvyšovanie informovanosti účastníkov misií v súvislosti s rodovým hľadiskom a účasť žien na mierových misiách,
- prijatie verejne dostupného vyhlásenia o misiách a rodovom hľadáisku, schváleného zo strany vyššieho manažmentu (EUPOL COPPS), v ktorom sa opisuje záväzok misie uplatňovať hľadisko rodovej rovnosti.

Na základe uvedenej správy sa dali vymedziť aj ďalšie výzvy týkajúce sa napríklad:

- koordinácie na miestnej úrovni: iba 16 delegácií EÚ spomína vo svojich správach existenciu mechanizmov miestnej koordinácie, ktoré umožňujú diskusiu o otázkach týkajúcich sa žien, mieru a bezpečnosti,
- účasti žien na rokovaníach o mieri: hoci inštitúcie alebo členské štáty EÚ uviedli, že podporovali mierové rokovania vo viacerých krajinách, vo väčšine prípadov nedokázali poskytnúť viac informácií o účasti žien na týchto rokovaníach,
- odkazov na rodové hľadisko v jednotných akciách Rady, ktorými sa zriaďujú misie SBOP: v súčasnosti odkazujú na rodové hľadisko iba dve jednotné akcie,
- odbornej prípravy pre zamestnancov delegácií EÚ v oblasti rodovej rovnosti: z odpovedí vyplýva, že na tejto odbornej príprave sa zúčastnili predovšetkým ženy, pričom sa otázka rodovej rovnosti stále vníma ako „ženská záležitosť“.

Podpora žien, mieru a bezpečnosti v Somálsku zo strany EÚ

V prípade Somálska sa rezolúcia Bezpečnostnej rady OSN č. 1325 zatiaľ nenaplnila. Absencia konkrétnych cieľov v súvislosti s transformáciou postavenia žien na politickej úrovni je dôkazom toho, že zostáva stále dlhá cesta k zlepšeniu politických práv somálskych žien a ich aspirácií.

Východiskovým bodom bola kvóta 30 % pridelená ženám v ústavodarnom zhromaždení, ktoré bude mať spolu 825 účastníkov. Výzvou bude zachovať túto kvótu v budúcom politickom vedení a zaradiť vykonávanie rezolúcie Bezpečnostnej rady OSN č. 1325 medzi priority somálskej vlády podporované medzinárodným spoločenstvom.

S cieľom podporiť Somálsko pri vykonávaní uvedenej rezolúcie podporovala EÚ posudzovanie potrieb týkajúcich sa kapacít somálskych ministerstiev v súvislosti s uplatňovaním rezolúcií Bezpečnostnej rady OSN č. 1325, 1820, 1888 a 1889 v troch regiónoch a vymedzením výziev, príležitostí a východísk.

Celý balík rezolúcií Bezpečnostnej rady OSN sa preložil do somáľčiny a rozoslal a príslušným ministerstvám a skupinám žien sa poskytli aj informačné a obhajovacie semináre. Okrem toho sa v novembri 2011 uverejnila výzva v oblasti rodovej rovnosti pre medzinárodné organizácie a medzinárodné mimovládne organizácie v celkovej výške 3 175 000 EUR na predloženie návrhov zameraných na vykonávanie uvedených rezolúcií Bezpečnostnej rady OSN.

Počas tohto roka sa uskutočnili aj viaceré zasadnutia neformálnej osobitnej skupiny EÚ pre ženy, mier a bezpečnosť, a to v máji, októbri a decembri 2011. Zamerali sa na prípravu uvedenej správy a revíziu operačného dokumentu z roku 2008 o vykonávaní rezolúcií Bezpečnostnej rady OSN 1325 a 1820 v kontexte EBOP (v súčasnosti SBOP), o interakcii s občianskou spoločnosťou a o koordinácii úsilia EÚ v tejto oblasti.

Výročné zasadnutie poradcov a kontaktných miest pre otázky ľudských práv a rodovej rovnosti sa konalo 20. júna 2011 a zúčastnili sa na ňom odborníci misií a operácií SBOP pre otázky rodovej rovnosti. Toto zasadnutie umožnilo výmenu osvedčených postupov medzi zamestnancami, ktorí pracujú na otázkach týkajúcich sa žien, mieru a bezpečnosti a ktorí boli vyslaní na misie a operácie alebo pôsobia v Bruseli. Poradcovia pre otázky rodovej rovnosti vypracovali odporúčania s cieľom zlepšiť štruktúry integrácie rodových hľadísk v rámci misií a operácií SBOP, odbornej prípravy v tejto oblasti a monitorovania a nadväzovania na správy o hľadáčkách a ukazovateľoch týkajúcich sa príslušných rezolúcií Bezpečnostnej rady OSN v pravidelných správach misií/operácií.

Čo sa týka odbornej prípravy, po schválení minimálnych noriem pre prvky odbornej prípravy v oblasti rodovej rovnosti v roku 2010 sa dosiahol pokrok v súvislosti s prípravou modulu odbornej prípravy v oblasti rodovej rovnosti pre zamestnancov misií a operácií SBOP.

EÚ sa aj naďalej úzko zapájala do činností medzinárodných organizácií pôsobiacich v oblasti žien, mieru a bezpečnosti. V tejto súvislosti prispela k diskusii Bezpečnostnej rady OSN o ženách, mieri a bezpečnosti (rezolúcia Bezpečnostnej rady OSN č. 1325) – „Účasť a úloha žien pri predchádzaní konfliktom a pri mediácii“, ktorá sa uskutočnila 28. októbra 2011.

3.8 Presadzovanie dodržiavania medzinárodného humanitárneho práva

EÚ uskutočňovala na celom svete v súlade s usmerneniami Rady z roku 2005 o podpore dodržiavania medzinárodného humanitárneho práva viacero iniciatív zameraných na medzinárodné humanitárne právo.

Na 31. medzinárodnej konferencii Červeného kríža a Červeného polmesiaca, ktorá sa konala v novembri v Ženeve, vydala EÚ vyhlásenie, v ktorom opätovne potvrdila pretrvávajúcu relevantnosť medzinárodného humanitárneho práva, ako aj povinnosť všetkých strán zapojených do ozbrojených konfliktov dodržiavať ho. V tomto vyhlásení sa podčiarklo, že EÚ použila v období rokov 2007 – 2011 všetky dostupné prostriedky, ako napríklad politické dialógy s tretími krajinami, verejné vyhlásenia a spoluprácu s medzinárodnými orgánmi, aby podporila dodržiavanie medzinárodného humanitárneho práva. EÚ zdôraznila, že jej prioritou bol boj proti beztrestnosti vojnových zločinov, a vyzvala tretie krajiny, aby prijali právne predpisy na potrestanie porušovania medzinárodného humanitárneho práva. EÚ uviedla, že najväčšou výzvou súčasnosti je dosiahnuť lepší súlad s existujúcimi pravidlami medzinárodného humanitárneho práva zo strany všetkých aktérov zapojených do konfliktu vrátane mimovládnych aktérov. EÚ v tejto súvislosti vyzdvihla svoje odhodlanie zaistiť zodpovednosť zaznamenávaním prípadov porušovania medzinárodného humanitárneho práva a podporovaním mechanizmov zodpovednosti.

EÚ a jej členské štáty prijali na uvedenej konferencii sedem záväzkov: zintenzívniť úsilie v boji proti násilným zmiznutiam, pokračovať v podporovaní Medzinárodného trestného súdu, pokračovať v účasti na základných nástrojoch v oblasti medzinárodného humanitárneho práva, podporovať presadzovanie a šírenie medzinárodného humanitárneho práva, podporovať dodržiavanie základných procesných záruk pre všetky zadržované osoby v ozbrojenom konflikte a podporovať medzinárodné nástroje zamerané na riešenie humanitárnych rizík vyplývajúcich zo zostatkov výbušného vojenského materiálu, kazetovej munície, improvizovaných výbušných zariadení a nášľapných mín.

Spolu s vnútroštátnymi pobočkami Červeného kríža sa členské štáty tiež zaviazali, že sa zapoja do výmeny informácií v súvislosti s rokovaním o vplyvnej a stabilnej zmluve o obchode so zbraňami. Plné znenie týchto záväzkov sa uvádza v prílohe k tejto správe.

EÚ podčiarkla svoj záväzok v súvislosti s medzinárodným humanitárnym právom aj pred Organizáciou Spojených národov. Počas rokovania Bezpečnostnej rady OSN o ochrane civilného obyvateľstva v ozbrojených konfliktoch vydala 10. mája vyhlásenie, v ktorom vyjadrila poľutovanie nad tým, že civilné obyvateľstvo je naďalej obeťou neprimeraných a zámerných útokov a nevyberaného používania zbraní. EÚ vyzvala všetky strany zapojené do konfliktov, aby v plnej miere dodržiavali svoje medzinárodné právne záväzky v oblasti ochrany civilného obyvateľstva, a vyzdvihla potrebu zaistiť bezpečný a neobmedzený prístup humanitárnej pomoci k postihnutým obyvateľom. Vo vyhlásení sa uvádza, že je potrebné skončiť s beztrestnosťou páchatel'ov najzávažnejších medzinárodných trestných činov, najmä vojnových zločinov, zločinov voči ľudskosti a genocídy; EÚ podporovala mechanizmy zodpovednosti na medzinárodnej aj vnútroštátnej úrovni.

EÚ opakovane odsúdila porušovanie medzinárodného humanitárneho práva počas konfliktu v Líbyi. Vysoká predstaviteľka vydala 23. februára vyhlásenie, v ktorom odsúdila použitie násilia voči civilistom, ktoré malo za následok smrť stoviek líbyjských občanov; EÚ vyzvala vládu Líbye, aby dodržiavala medzinárodné humanitárne právo, a zdôraznila, že tí, čo nesú zodpovednosť za brutálnu agresiu a násilie voči civilistom, sa budú za svoje skutky zodpovedať. Závery Rady z 12. apríla vyzývajú na plné dodržiavanie medzinárodného humanitárneho práva, a najmä na ochranu civilného obyvateľstva. Vysoká predstaviteľka vyjadrila 29. apríla 2011 mimoriadne hlboké znepokojenie nad správami o používaní kazetovej munície voči civilnému obyvateľstvu a vyzvala ozbrojené zložky režimu, aby skoncovali s násilím voči civilnému obyvateľstvu. V záveroch Rady z 18. júla sa odsudzuje závažné porušovanie ľudských práv a medzinárodného humanitárneho práva zo strany režimu a opakuje význam zodpovednosti, spravodlivosti a potreby bojovať proti beztrestnosti. Vysoká predstaviteľka vydala 14. septembra vyhlásenie, v ktorom vyjadrila znepokojenie nad situáciou nebojujúceho subsaharského obyvateľstva a Líbyjčanov černoškého pôvodu.

Vysoká predstaviteľka uviedla, že tieto skupiny sú obzvlášť zraniteľné a je potrebné ich primerane chrániť; so všetkými zadržanými bojovníkmi sa musí zaobchádzať v súlade s medzinárodnými právnymi predpismi. V záveroch Rady z 10. októbra sa zdôrazňuje, že je potrebné, aby líbyjské orgány v plnej miere dodržiavali všetky medzinárodné záväzky a zásady právneho štátu, najmä ľudské práva a medzinárodné humanitárne právo. Rada uvítala vyhlásenia predsedu Národnej rady prechodu o potrebe zdržať sa odvetných akcií a chrániť zraniteľné skupiny a bývalých bojovníkov. Rada prijala 14. novembra závery, v ktorých so znepokojením vzala na vedomie správy o porušovaní ľudských práv a medzinárodného humanitárneho práva vrátane útokov z pomsty a hromadných popráv a uvítala odhodlanie líbyjských orgánov zastaviť takéto konanie, vykonať dôkladné vyšetrovanie a vyvodiť zodpovednosť.

EÚ podporovala zriadenie nezávislej medzinárodnej Vyšetrovacej komisie pre Sýriu zo strany Rady OSN pre ľudské práva. Vysoká predstaviteľka 28. novembra uvítala uverejnenie správy tejto komisie a vzala na vedomie systematické porušovanie ľudských práv a závery správy, že sýrske vojenské sily sa dopustili zločinov voči ľudskosti. Vysoká predstaviteľka tieto zločiny odsúdila a vyzvala na zvolanie mimoriadneho zasadnutia Bezpečnostnej rady OSN, ktoré sa konalo 2. decembra. EÚ počas násillia v Sýrii opakovane žiadala o sprístupnenie humanitárnej pomoci a 21. septembra vydala vyhlásenie, v ktorom vyjadrila poľutovanie nad smrťou dobrovoľníka Červeného polmesiaca, Hakama Draaka al-Siba'ia, ktorý zomrel v dôsledku útoku na svoju sanitku; EÚ vyzvala všetky strany, aby rešpektovali humanitárnych pracovníkov a medzinárodné právne predpisy, ktorými sa riadi používanie sily, a aby boli osoby, ktoré sa týchto útokov dopúšťajú, stíhané.

Vysoká predstaviteľka vo vyhlásení z 9. decembra o irackom tábore Ašraf zdôraznila, že primerané riešenie problému tábora Ašraf musí v plnej miere rešpektovať medzinárodné humanitárne právo.

EÚ v roku 2011 vyjadrila niekoľkokrát znepokojenie nad porušovaním medzinárodného humanitárneho práva v Sudáne. Vysoká predstaviteľka odsúdila v máji používanie násilia voči civilnému obyvateľstvu z Abyei a vyzvala všetky strany, aby prijali potrebné opatrenia na ochranu civilistov. Vo svojich záveroch z júna Rada odsúdila násilie a vysídlenie civilného obyvateľstva v Južnom Kordofáne a vyjadrila poľutovanie nad vojenskou operáciou sudánskych ozbrojených síl v Abyei; Rada pripomenula všetkým stranám záväzkov dodržiavať medzinárodné humanitárne právo a potrebu vyvodiť zodpovednosť.

Vysoká predstaviteľka vydala 10. mája vyhlásenie, v ktorom uvítala uverejnenie správy skupiny odborníkov vymenovanej generálnym tajomníkom OSN o Srí Lanke. Táto skupina dospela podľa vyjadrenia vysokej predstaviteľky k záveru, že existujú dôveryhodné tvrdenia, že na všetkých stranách konfliktu došlo k závažnému porušovaniu medzinárodného humanitárneho práva. EÚ vyzvala vládu Srí Lanky, aby sa zapojila do konzultácií s generálnym tajomníkom OSN o uvedenej správe. Vysoká predstaviteľka vo vyhlásení zo 16. decembra vzala na vedomie správu Srílanskej komisie pre poučenie a zmiernenie a uviedla, že je potrebné vypracovať podrobnú štúdiu o opatreniach, ktoré sa navrhujú v tejto správe, vrátane otázky vyvodenia zodpovednosti.

Jednou z dvoch tém výročného fóra mimovládnych organizácií EÚ, ktoré sa konalo 8. – 9. decembra, bola „Podpora vykonávania usmernení týkajúcich sa medzinárodného humanitárneho práva“. Uvedené fórum zahŕňalo semináre o otázkach ako sú beztretnosť, prostriedky boja, ochrana civilistov, ochrana zajatcov a prístup k humanitárnej pomoci. Plné znenie správy z tohto fóra sa nachádza na: <http://www.eidhr.eu>.

EÚ v rámci svojej humanitárnej pomoci v roku 2011 zintenzívnila obhajobu dodržiavania medzinárodného humanitárneho práva. Komisárka Kristalina Georgieva pri viacerých príležitostiach verejne odsúdila porušovanie medzinárodného humanitárneho práva a vyzvala bojovníkov, aby dodržiavali zákon a chránili tých, ktorí sa nezúčastňujú na nepriateľských akciách, a najmä aby zaistili bezpečný prístup neutrálnych humanitárnych organizácií. Komisárka Georgieva počas návštevy okupovaných palestínskych území 15. mája 2011 uviedla, že násilné vysídľovanie a vážne obmedzovanie prístupu a pohybu zo strany okupujúcej moci znemožňuje väčšine ľudí hospodársky a sociálny rozvoj. Komisárka zdôraznila, že legitímne právo Izraelčanov na život v mieri a bezpečnosti nezbavuje Izrael ako okupujúcu moc povinnosti dodržiavať medzinárodné humanitárne právo. Komisárka Georgieva vyzdvihla v novembri 2011 potrebu zintenzívniť dialóg s niektorými rozvojovými krajinami, ktoré so zreteľom na rozširovanie vykonávania noriem a pravidiel humanitárnej pomoci vrátane dodržiavania medzinárodného humanitárneho práva považujú humanitárnu pomoc za neoprávnené zasahovanie do svojej zvrchovanosti.

Európska komisia (GR ECHO) poskytla v roku 2011 finančnú pomoc na odbornú prípravu 108 humanitárnych pracovníkov a tvorcov politiky v oblasti medzinárodného humanitárneho práva a na prípravu príručky. Komisia tiež poskytla finančnú pomoc na projekt Nórskej rady pre utečencov, ktorý rieši otázku uplatňovania humanitárnych zásad v praxi s cieľom posilniť ich uplatňovanie, a na projekt Švajčiarskej nadácie pre boj proti mánam a ženevskú výzvu zameraný na poskytovanie odbornej prípravy v oblasti medzinárodného humanitárneho práva a príslušných humanitárnych noriem ozbrojeným neštátnym subjektom. GR ECHO tiež začalo s hodnotením stratégií humanitárneho prístupu pri humanitárnych zásahoch financovaných EÚ s cieľom zlepšiť obhajobu dodržiavania medzinárodného humanitárneho práva a rešpektovania humanitárneho priestoru.

EÚ znepokojovala skutočnosť, že poskytovanie humanitárnej pomoci EÚ by mohli ohroziť protiteroristické právne predpisy s extrateritoriálnym dosahom, ktoré zahŕňajú ustanovenia, na základe ktorých sa kriminalizuje materiálna podpora organizácií uvedených na zoznamoch, a to bez ohľadu na humanitárny charakter takýchto činností alebo neprítomnosť úmyslu podporovať teroristické činy. So zreteľom na rozsudok Najvyššieho súdu USA vo veci Holder/ Projekt v oblasti humanitárneho práva, ktorý potvrdil ústavnosť ustanovení právnych predpisov USA zakazujúcich poskytovanie odbornej prípravy v oblasti medzinárodného humanitárneho práva určitým subjektom uvedeným na zozname, sa Komisia zaoberala touto otázkou aj na rôznych úrovniach s orgánmi USA.

Iné tematické otázky

3.9 Medzinárodný trestný súd a boj proti beztrestnosti

EÚ má silnú tradíciu podpory boja proti beztrestnosti najzávažnejších trestných činov, ktoré vzbudzujú obavy medzinárodného spoločenstva ako celku. Osoby, ktoré spáchali trestný čin genocídy, zločiny proti ľudskejšti a vojnové zločiny, by nemali nikde nájsť bezpečné útočisko. EÚ a jej členské štáty na tento účel naďalej intenzívne podporovali – politicky, diplomaticky, logisticky aj finančne – účinné fungovanie Medzinárodného trestného súdu a iných trestných tribunálov, akými sú napríklad medzinárodné tribunály ad hoc pre bývalú Juhosláviu a Rwandu, špeciálny súd pre Sierru Leone, osobitné komory súdov Kambodže a špeciálny tribunál pre Libanon. Nadobudnutie platnosti Lisabonskej zmluvy prispelo k vyvíjaniu zosúladenejšej činnosti v tejto oblasti. V tomto úsilí sú jej cenným spojencom aj naďalej MVO.

V zmysle prísľubu z konferencie o preskúmaní v Kampale (31. mája až 11. júna 2010) EÚ aktualizovala svoju spoločnú pozíciu 2003/444/SZBP rozhodnutím Rady 2011/168/SZBP prijatým 21. marca 2011, ktorým sa zrušila a nahradila. Cieľom nového rozhodnutia Rady je prehĺbiť všeobecnú podporu pre Rímsky štatút podporou čo najširšej účasti na ňom, zachovať integritu Rímskeho štatútu, podporiť nezávislosť ICC a jeho účinné a efektívne fungovanie, podporiť spoluprácu s ICC a podporiť uplatňovanie zásady komplementárnosti.

V súlade s rozhodnutím Rady bol 12. júla 2011 prijatý revidovaný akčný plán. Pozostáva z piatich častí:

- a) koordinácia činností Únie s cieľom splniť ciele tohto rozhodnutia,
- b) univerzálny charakter a integrita Rímskeho štatútu,
- c) nezávislosť ICC a jeho účinné a efektívne fungovanie,
- d) spolupráca s ICC a
- e) uplatňovanie zásady komplementárnosti.

Otázka ICC bola počas celého obdobia, na ktoré sa správa vzťahuje, i naďalej na programe hlavných samitov a politických dialógov s krajinami, ktoré nie sú členmi EÚ. Vo svojich vyhláseniach EÚ žiadala, aby sa skoncovalo s beztretnosťou osôb, ktoré spáchali tie najhroznejšie trestné činy na svete, a všetky štáty vyzvala, aby odovzdali osoby, na ktoré bol vydaný zatykač, s cieľom dať priestor spravodlivosti. Osobitná pozornosť sa venovala tomu, že niektoré zmluvné štáty nedodržiavajú povinnosti v oblasti spolupráce, najmä pokiaľ ide o zatýkanie a odovzdávanie osôb, na ktoré bol vydaný zatykač.

Základom pre účinný systém medzinárodnej spravodlivosti je čo najširšia účasť zmluvných štátov na Rímskom štatúte. K zmluvným štátom Rímskeho štatútu z rôznych kontinentov sa pripojili Grenada, Tunisko, Filipíny, Maldivy, Kapverdy a Vanuatu, čím sa ich počet zvýšil na 120. EÚ bola v rámci svojho pevného záväzku voči ICC aj naďalej odhodlaná podporovať univerzálnosť, čo uskutočňuje prostredníctvom diplomatických demaršov, osobnej angažovanosti vysokej predstaviteľky, vkladania doložiek do svojich dohôd s krajinami, ktoré nie sú jej členmi, a podpory ICC a občianskej spoločnosti. EÚ pokračovala v koordinácii úsilia so štátmi, ktoré nie sú členmi EÚ, ako je Kanada, Japonsko, Austrália, Brazília a Južná Afrika. Toto partnerstvo umožňuje EÚ byť efektívnejšou a nachádzať súčinnosť pri účinnej podpore ICC.

EÚ v roku 2011 realizovala opatrenia na podporu univerzálnosti a vykonávania Rímskeho štatútu v týchto krajinách a regionálnych organizáciách: ASEAN, Arménsko, Bahamy, Kambodža, Kamerun, Čína, Konžská demokratická republika (Brazzaville), Egypt, Salvádor, Guatemala, Jamajka, Kazachstan, Kuvajt, Kirgizsko, Mongolsko, Maroko, Nepál, Katar, Thajsko, Togo, Turecko, Ukrajina a Vietnam.

V súčasnosti je jediným záväzným právnym nástrojom, ktorý obsahuje doložku o ICC, revidovaná Dohoda z Cotonou z roku 2005, ktorá sa uplatňuje na 76 afrických, karibských a tichomorských štátov a EÚ. Doposiaľ sa doložka o ICC dohodla v rámci dohôd o partnerstve a spolupráci, dohôd o obchode, rozvoji a spolupráci a dohôd o pridružení s Indonéziou, Južnou Kóreou, Južnou Afrikou, Irakom, Mongolskom, Filipínami, Vietnamom, Singapurom a Strednou Amerikou. O doložkách o ICC sa v súčasnosti rokuje v rámci dohôd o partnerstve a spolupráci a v rámci dohôd o pridružení s Austráliou, Thajskom, Malajziou, Čínou, Ruskom, Ukrajinou, Moldavskou republikou, Arménskom, Azerbajdžanom a Gruzínskom.

Európska sieť kontaktných miest, pokiaľ ide o osoby zodpovedné za genocídu, zločiny proti ľudskosti a vojnové zločiny, je sieťou prokurátorov jednotlivých štátov so špecializáciou na uvedené trestné činy. V roku 2011 sa konalo jej 10. a 11. zasadnutie (v apríli a v novembri). Tieto zasadnutia sa okrem iného zameriavali na vzájomnú spoluprácu medzi štátmi a spoluprácu medzi štátmi a medzinárodnými tribunálmi, uplatňovanie extrateritoriálnej právomoci členskými štátmi a na ochranu svedkov.

EÚ v rámci európskeho nástroja pre demokraciu a ľudské práva tiež naďalej poskytovala pomoc zameranú na opätovné vybudovanie a posilnenie právneho štátu na vnútroštátnej úrovni a podporovala kľúčové organizácie občianskej spoločnosti, ktoré sa usilujú o účinné fungovanie ICC. Úzko s ňou spolupracovala globálna Koalícia pre Medzinárodný trestný súd, Poslanci za celosvetovú akciu, Právnici bez hraníc, ako aj kenská sekcia Medzinárodnej komisie právnikov a mnohí iní. Prostredníctvom Európskeho rozvojového fondu a nástroja stability sa financovali projekty v oblasti trestného a prechodného súdnictva v Afrike, Ázii a Oceánii.

ICC: prípadová štúdia týkajúca sa Kene

Sporné voľby v Keni v roku 2007 viedli k násiliu a k úmrtiu viac ako tisíc osôb, stovky ľudí boli sexuálne zneužitých a tisíce ľudí zostali bez domova. Vyšetrovanie Medzinárodného trestného súdu (ICC) viedlo k potvrdeniu obvinení proti 4 zo 6 osôb, ktoré prokurátor označil za podozrivé z toho, že nesú najväčšiu zodpovednosť za násilnosti.

EÚ od začiatku pojednávania ICC v apríli 2011 trvá na názore, že spravodlivosť, zmierenie a zodpovednosť majú pre trvalú stabilitu Kene zásadný význam a že súdne konania ICC sú dôležitým príspevkom k tomuto cieľu. Vysoká predstaviteľka v tejto súvislosti verejne zdôraznila, že je dôležité, aby označené osoby naďalej plne spolupracovali s ICC a aby kenská vláda dodržiavala svoje záväzky vyplývajúce z postavenia Kene ako zmluvnej strany Rímskeho štatútu ICC.

Občianska spoločnosť v Keni zohráva významnú úlohu v postavení osôb zodpovedných za násilie po voľbách pred súd. S podporou z EIDHR pomáha v tomto procese prostredníctvom uplatňovania právnických odborných znalostí a medzinárodných najlepších postupov kenská sekcia

Medzinárodnej komisie právnikov (ICJ Keňa) – MVO, ktorá sa v Keni a v celej Afrike už vyše 50 rokov usiluje o podporu ľudských práv, právneho štátu a demokracie.

ICJ Keňa ozrejmuje, že proces ICC je súdny, a nie politický. Presadzovanie širšieho porozumenia medzinárodného trestného súdnictva zahŕňa aj neústupnú požiadavku ICJ Keňa na jednotné vykonávanie rozhodnutí ICC aj mimo kenskej situácie. Najvyšší súd Kene predovšetkým vydal – na žiadosť ICJ Keňa – predbežný vnútroštátny zatykač na sudánskeho prezidenta Umara al-Bašíra (na ktorého boli vydané dva zatykače ICC za genocídu, zločiny proti ľudskosti a vojnové zločiny údajne spáchané v Dárfúre) pre prípad, že by niekedy opäť pricestoval do Kene.

3.10 Ľudské práva a terorizmus

EÚ prikladá veľký význam zaručeniu úplnej a účinnej ochrany ľudských práv a základných slobôd v Európe a vo svete v rámci boja proti terorizmu. Účinné protiteroristické opatrenia a ochrana ľudských práv predstavujú ciele, ktoré si neodporujú, ale navzájom sa dopĺňajú a posilňujú. Strategický záväzok Európskej únie vymedzený v Stratégii EÚ na boj proti terorizmu je v tomto ohľade veľmi jasný: „celosvetový boj proti terorizmu pri dodržiavaní ľudských práv a zaistenie bezpečnejšej Európy, ktorá svojim občanom umožňuje žiť v priestore slobody, bezpečnosti a spravodlivosti.“

EÚ vo svojich vyhláseniach v OSN opakovane potvrdila, že je dôležité, aby sa dodržiavanie ľudských práv zaručilo aj v boji proti terorizmu. Vysoká predstaviteľka vo vyhlásení EÚ na sympóziu OSN na vysokej úrovni venovanom medzinárodnej spolupráci v boji proti terorizmu, ktoré sa konalo 20. septembra 2011, zdôraznila, že bezpečnosť je vždy úzko spätá s demokraciou a fungujúcimi inštitúciami.

EÚ pokračovala v podrobnom dialógu s právnym poradcom ministerstva zahraničných vecí USA o medzinárodnom práve a boji proti terorizmu. EÚ opäť vyzvala na zatvorenie väzobného zariadenia v zálive Guantánamo na základe toho, že dlhotrvajúce väznenie zadržovaných osôb na Guantáname bez procesu považuje podľa medzinárodného práva za neprípustné. V mimoriadnej diskusii pred Európskym parlamentom 9. júna 2011 vysoká predstaviteľka vyjadrila znepokojenie EÚ nad možnosťou, že by niektorá z osôb zadržovaných na Guantáname mohla dostať trest smrti. Vysoká predstaviteľka poznamenala, že EÚ pozorne sleduje proces s Muhammedom al-Nashirim a piatimi ďalšími osobami obvinenými zo spolupáchateľstva pri teroristických útokoch z 11. septembra 2001 a na stretnutiach s orgánmi USA bude pravidelne vyjadrovať znepokojenie v súvislosti s trestom smrti a spravodlivosťou procesov.

EÚ poskytla finančnú podporu na projekt Organizácie Spojených národov na vypracovanie regionálneho akčného plánu v Strednej Ázii na vykonávanie Globálnej stratégie OSN na boj proti terorizmu, v ktorej dodržiavanie ľudských práv zohrávalo dôležitú úlohu. EÚ poskytla tiež mnohým krajinám na celom svete technickú podporu na zlepšenie kapacít ich polície a systému trestného súdnictva na vyšetrenie a potrestanie teroristických trestných činov v súlade so zásadami právneho štátu a ľudskými právami. V spoločnom oznámení Európskej komisie a vysokej predstaviteľky z mája 2011 s názvom „Nová reakcia na meniace sa susedstvo“ sa konštatovala dôležitosť spolupráce s krajinami európskeho susedstva a partnerstva v oblasti boja proti terorizmu a zdôraznilo sa, že EÚ je ochotná vyslať misie na podporu právneho štátu s cieľom podporiť úsilie partnerských krajín o zreformovanie ich systémov súdnictva a bezpečnosti.

EÚ sa zúčastnila na spustení Globálneho fóra pre boj proti terorizmu (GCTF) v septembri 2011. GCTF pri tejto príležitosti prijalo „Vyhlásenie z Káhiry o boji proti terorizmu a právnom štáte: účinné postupy boja proti terorizmu v sektore trestného súdnictva“.

3.11 Sloboda prejavu vrátane „nových médií“

Sloboda prejavu zakotvená v Európskom dohovore o ľudských právach oprávňuje každého človeka, aby zastával názory a prijímal a rozširoval informácie alebo myšlienky bez zasahovania štátnych orgánov a bez ohľadu na hranice. EÚ je odhodlaná bojovať za dodržiavanie slobody prejavu a zaručiť dodržiavanie pluralizmu médií.

Vysoká predstaviteľka Catherine Ashtonová vo svojom vyhlásení pri príležitosti svetového dňa slobody tlače 3. mája 2011 vyzvala všetky štáty, aby aktívne podporovali slobodu názoru a slobodu prejavu, ako aj pluralizmus a nezávislosť médií.

EÚ sa domnieva, že cenzúra a obťažovanie novinárov sú neprijateľné, a jasne vyjadruje znepokojenie v súvislosti s útokmi na novinárov, ich zadržaním a obmedzovaním týkajúcim sa ich práce. Napríklad 4. mája 2011 vysoká predstaviteľka verejne vyjadrila hlboké znepokojenie v súvislosti so zadržaním pána Andrzeja Poczobuta, korešpondenta poľských novín Gazeta Wyborcza v Bielorusku, a 27. decembra 2011 vyjadrila vážne znepokojenie EÚ nad rozsudkom a odsúdením švédskych novinárov Martina Schibbye a Johana Perssona podľa Etiópskeho vyhlásenia proti terorizmu.

V iných prípadoch, v ktorých EÚ viedla dialógy o ľudských právach s tretími krajinami, ako napríklad s Čínou či Vietnamom, nastolila otázku slobody informácií a médií dvojstranne a vyjadrila znepokojenie nad obťažovaním a prenasledovaním nezávislých blogerov, novinárov a iných osôb vyjadrujúcich svoje politické názory.

V roku 2011 bola EÚ naďalej pripravená spolupracovať s inými podobne zmýšľajúcimi krajinami v oblasti podpory slobody prejavu a prístupu k informáciám, a to aj prostredníctvom internetu, a preskúmať možnosti dosiahnutia konsenzu v súvislosti s politikami týkajúcimi sa internetu. Krajiny skupiny G8 to potvrdili prostredníctvom vyhlásenia z Deauville o obnovenom záväzku k slobode a demokracii a vyhlásenia z Deauville o Arabskej jari. V súčasnosti pracuje niekoľko krajín a organizácií na príslušných iniciatívach podporujúcich slobodu prejavu na internete.

EÚ sa plne stotožňuje s názorom, že internet je dôležitým prostriedkom na presadzovanie slobody prejavu. Komisia sa v nadväznosti na spoločné oznámenie „Partnerstvo pre demokraciu a spoločnú prosperitu s južným Stredozemím“ zaviazala, že vyvinie nástroje, ktoré v opodstatnených prípadoch umožnia EÚ pomáhať organizáciám občianskej spoločnosti alebo jednotlivým občanom obchádzať svojvoľné prerušenie prístupu k technológiám elektronickej komunikácie vrátane internetu. EÚ nedávno uverejnila „stratégiu proti odpojeniu“, ktorá bola vytvorená na podporu záväzku EÚ zabezpečiť, aby internet a iné informačné a komunikačné technológie (IKT) mohli zostať hybnou silou politickej slobody, demokratického rozvoja a hospodárskeho rastu. Cieľom je neustále poskytovať podporu používateľom internetu, blogerom a internetovým aktivistom žijúcim v autoritárskych režimoch.

EÚ je rozhodne proti akýmkoľvek neopodstatneným obmedzeniam prístupu k internetu a iným novým médiám, ako to opakovane vyhlásila, napríklad v záveroch Rady pre zahraničné veci o Egypte v januári 2011, v ktorých vyzvala egyptské orgány, aby bezodkladne obnovili prevádzku všetkých komunikačných sietí a zabezpečili nehatený prístup ku všetkým médiám vrátane internetu.

Počas roku 2011 EÚ tiež uplatňovala reštriktívne opatrenia zamerané na boj za slobodu prejavu. V nedávnom prieskume GSP + zameranom na Srí Lanku boli jedným z dôvodov, ktoré viedli Komisiu k návrhu na stiahnutie GSP +, silné verbálne útoky vlády na novinárov, ako aj to, že vláda neprijala účinné opatrenia na ich ochranu pred fyzickým násilím. Komisia v následných rokovaníach s vládou Srí Lanky v súvislosti s GSP + vyzvala vládu, aby prepustila väzneného novinára pána J. S. Tissainayagama a aby prijala opatrenia na zabezpečenie toho, aby novinári mohli bez obťažovania vykonávať svoje služobné povinnosti.

EÚ taktiež poskytuje finančnú podporu na posilnenie slobody médií v rámci európskeho nástroja pre demokraciu a ľudské práva veľkému počtu medzinárodných a miestnych organizácií občianskej spoločnosti, ktoré sa usilujú o podporu slobody médií a bojujú proti porušovaniu práv novinárov (v roku 2011 sa vykonávalo aspoň 30 projektov). Cieľom projektov podporovaných EÚ bolo zvýšenie profesionálnych kapacít novinárov; pokrytie naliehavých potrieb ochrany; presadzovanie slobody prejavu v práve a v praxi; zmena vnútroštátnych právnych predpisov týkajúcich sa masmédií podľa medzinárodných noriem a monitorovanie porušovania práv novinárov.

3.12 Sloboda združovania a zhromažďovania

Ako je zakotvené v Charte základných práv Európskej únie, každý má právo na slobodu pokojne sa zhromažďovať a združovať na všetkých úrovniach.

EÚ je rozhodne proti akýmkoľvek neopodstatneným obmedzeniam práva na slobodu pokojne sa zhromažďovať. Napríklad v januári 2011 vysoká predstaviteľka vyjadrila veľké znepokojenie nad správami o násilnom útoku ozbrojených osôb na pokojných demonštrantov v Egypte a naliehala na egyptské orgány, aby bezodkladne prijali potrebné opatrenia na zabezpečenie toho, aby orgány presadzovania práva ochránili demonštrantov a ich právo na slobodné zhromažďovanie.

Vysoká predstaviteľka okrem toho vo vyhlásení zo 17. februára 2011 verejne odsúdila násilie voči pokojným demonštrantom v Bahrajne a vyzvala bahrajnské orgány, aby plne rešpektovali a ochraňovali základné práva svojich občanov vrátane práva na pokojné zhromažďovanie.

Sloboda združovania je jednou zo slobôd zakotvených vo Všeobecnej deklarácii ľudských práv a v Medzinárodnom pakte o občianskych a politických právach. Silná občianska spoločnosť má zásadný význam pre umožnenie obhajoby dodržiavania ľudských práv, ako aj pre podporu demokracie. Občianska spoločnosť zohráva základnú úlohu pri zmenách, ktoré priniesla Arabská jar. EÚ je hlboko znepokojená vývojom v roku 2011, pokiaľ ide o situáciu občianskej spoločnosti vo viacerých krajinách; prítomnosť MVO posilňuje demokraciu najmä v spoločnostiach, ktoré prechádzajú demokratickou zmenou. EÚ naďalej podporovala práva občianskej spoločnosti a vyzývala vlády tretích krajín, aby ich chránili a aby spolupracovali s občianskou spoločnosťou. Napríklad vysoká predstaviteľka 30. decembra 2011 vyzvala egyptské orgány, aby organizáciám občianskej spoločnosti umožnili pokračovať v práci na podporu zmien v Egypte.

V iných prípadoch, v ktorých EÚ viedla politické dialógy a dialógy o ľudských právach s tretími krajinami, ako napríklad s Alžírskom, EÚ nastolila otázku slobody združovania dvojstranne a zdôraznila, že je potrebné prijať právne predpisy v súlade s medzinárodnými normami.

V roku 2011 EÚ pokračovala v spolupráci s medzinárodnými organizáciami pri podpore slobody pokojného zhromažďovania a združovania. EÚ zdôraznila, že je potrebné, aby Rada OSN pre ľudské práva naďalej venovala pozornosť slobode združovania a zhromažďovania a aby poskytovala konkrétnu podporu aktivistom v oblasti ľudských práv a organizáciám občianskej spoločnosti, ktorých úloha má pre posilňovanie demokracie kľúčový význam.

EÚ uvítala vymenovanie pána Mainu Kiaiho z Kene 1. mája 2011 za osobitného spravodajcu OSN pre práva na slobodu pokojne sa zhromažďovať a združovať.

EÚ na podporu práv na slobodu pokojne sa zhromažďovať a združovať tiež využíva verejnú diplomaciu; napríklad pre mladých ľudí v regiónoch Ruska zorganizovala niekoľko seminárov a kurzov venovaných medzinárodným a ruským právnym normám týkajúcim sa práva na slobodu zhromažďovania.

EÚ poskytla v roku 2011 v rámci európskeho nástroja pre demokraciu a ľudské práva viacerým medzinárodným a miestnym organizáciám občianskej spoločnosti finančnú podporu na posilnenie slobody zhromažďovania a združovania. Cieľom projektov, ktoré EÚ podporila, bolo vytváranie systémov monitorovania slobody združovania, presadzovanie právnych noriem týkajúcich sa slobody zhromažďovania, zvyšovanie povedomia verejnosti v súvislosti s právom na slobodu združovania a vytváranie sietí kontaktov zameraných na účinnejšiu podporu a ochranu uvedených práv.

3.13 Sloboda myslenia, svedomia a náboženského vyznania alebo viery

Vzhľadom na to, že v roku 2011 došlo k prudkému zvýšeniu počtu činov súvisiacich s náboženskou neznášanlivosťou a diskrimináciou, o čom svedčí násilie a teroristické útoky v rôznych krajinách na celom svete, EÚ je naďalej pevne odhodlaná podporovať a chrániť slobodu myslenia, svedomia a náboženského vyznania alebo viery. Touto slobodou sa chráni právo na teistické, neteistické a ateistické presvedčenie, ako aj právo nevyznávať žiadne náboženstvo. Vztahuje sa aj na právo každého človeka podľa vlastnej slobodnej vôle prijať, zmeniť alebo zanechať svoje náboženské vyznanie alebo vieru.

EÚ zastáva názor, že obrana takýchto univerzálnych zásad má veľký význam pre rozvoj slobodných spoločností.

Diskriminácia na základe náboženského vyznania alebo viery je trvalým problémom vo všetkých regiónoch sveta a osoby, ktoré patria k určitým náboženským komunitám, sú v mnohých krajinách terčom útokov. Okrem toho sa na zlé zaobchádzanie s náboženskými menšinami a na obmedzovanie slobody názoru a prejavu, ako aj slobody náboženského vyznania alebo viery, ktoré sú neoddeliteľne prepojené, často využívajú právne predpisy o hanobení náboženstiev. Sloboda prejavu zohráva významnú úlohu aj v boji proti neznášanlivosti.

Rada pre zahraničné veci v súlade so svojimi predchádzajúcimi závermi zo 16. novembra 2009 prijala 21. februára 2011 závery, v ktorých opätovne potvrdila silný záväzok EÚ voči slobode náboženského vyznania alebo viery a pripomenula, že táto sloboda sa musí chrániť všade a pre každého. Zdôraznila sa v nich skutočnosť, že prvoradou povinnosťou štátov je ochraňovať svojich občanov vrátane príslušníkov náboženských menšín, ako aj ľudí žijúcich v ich jurisdikcii a chrániť ich práva. Všetci príslušníci náboženských menšín by mali mať možnosť slobodne vykonávať svoje náboženské úkony a bohoslužby, a to samostatne alebo spolu s ostatnými, bez toho, aby sa museli obávať neznášanlivosti a útokov.

EÚ následne pripomenula všetkým delegáciám EÚ, že spolu s diplomatickými misiami členských štátov zohrávajú zásadnú úlohu pri dosahovaní hmatateľného pozitívneho vplyvu, pokiaľ ide o dodržiavanie slobody náboženského vyznania alebo viery v tretích krajinách, v ktorých sa táto základná sloboda porušuje. Delegácie EÚ sa preto formálne požiadali, aby podnikli kroky na zvyšovanie povedomia diplomatov EÚ o tejto otázke, systematicky v tejto súvislosti spolupracovali s orgánmi partnerských krajín, a to najmä v tých krajinách, v ktorých sa táto otázka považuje za značný problém, a rozvíjali kontakty s miestnymi obhajcami ľudských práv, ktorí sa venujú takýmto právam. Delegácie sa po celý rok zapájali aj do pozorného monitorovania obmedzovania slobody náboženského vyznania alebo viery vo svojich príslušných hostiteľských krajinách. Ich hodnotenia situácie na mieste, ktoré sa týkali viac ako 100 krajín, použije vysoká predstaviteľka v roku 2012 na vypracovanie správy, ktorú predloží Rade, o opatreniach prijatých v súvislosti so slobodou náboženského vyznania alebo viery a o konkrétnych návrhoch na ďalšie posilňovanie činnosti EÚ v tejto súvislosti.

V záujme efektívnejšej podpory a ochrany slobody náboženského vyznania alebo viery EÚ v roku 2011 viac využívala existujúce nástroje na dvojstrannej i viacstrannej úrovni. Osobitná skupina ad hoc pre slobodu náboženského vyznania alebo viery v rámci pracovnej skupiny pre ľudské práva (COHOM) naďalej podporovala vykonávanie posilnených činností EÚ a pomáhala vypracúvať usmernenia pre diplomatov EÚ. Táto téma sa začlenila do odbornej prípravy v oblasti ľudských práv, ktorá sa poskytuje personálu EÚ, a to aj prostredníctvom osobitného kurzu o slobode prejavu a slobode náboženského vyznania alebo viery, ktorý sa uskutočnil v novembri 2011.

Vo vzťahoch s krajinami, ktoré nie sú členmi EÚ, sa otázka slobody myslenia, svedomia a náboženského vyznania systematicky riešila s veľkým počtom partnerov na rôznych úrovniach politického dialógu, a to aj počas dialógov a konzultácií o ľudských právach, napríklad s Alžírskom, Čínou, Egyptom, Indiou, Indonéziou, Pakistanom, Tureckom, Vietnamom, USA a Africkou úniou.

EÚ viedla s rôznymi krajinami dvojstranný dialóg o zásadnom význame tohto všeobecného ľudského práva, pričom preskúmala možnosti ďalšej spolupráce, okrem iného aj na viacstranných fórach. EÚ v rámci týchto dialógov vyjadrila svoje obavy týkajúce sa vykonávania tohto práva a situácie náboženských menšín. EÚ vždy, keď ju k tomu donútia závažné porušenia a obavy týkajúce sa náboženskej slobody a súvisiacej neznášanlivosti a diskriminácie, vyjadruje svoje názory diplomatickou cestou, prostredníctvom verejných vyhlásení a záverov Rady, ako tomu bolo napríklad v prípade Egypta, Nigérie, Iránu, Iraku a Pakistanu. Naďalej obhajuje plné dodržiavanie slobody myslenia a svedomia v súlade s medzinárodnými normami. Okrem toho súčasný proces vytvárania stratégií jednotlivých krajín v oblasti ľudských práv umožní sústrediť pozornosť a opatrenia EÚ na krajiny, v ktorých je sloboda náboženského vyznania alebo viery prioritou.

Opatrenia EÚ sa týkali aj viacstrannej úrovne, konkrétne Rady pre ľudské práva v Ženeve a Valného zhromaždenia OSN v New Yorku. Prioritou bolo konsolidovať konsenzus o potrebe bojovať proti náboženskej neznášanlivosti a zároveň sa vyhnúť koncepcii, podľa ktorej by sa hanobenie náboženstva vyhlásilo za normu v oblasti ľudských práv. Taký pojem, ktorého cieľom je ochrana skôr náboženstva samotného ako osôb diskriminovaných z dôvodu ich náboženského vyznania a viery, je na úkor ostatných základných ľudských práv, ako napríklad slobody prejavu a samotného práva na slobodu náboženského vyznania alebo viery. Na 16. zasadnutí Rady pre ľudské práva v marci 2011 sa dosiahol významný prelom prijatím rezolúcie 16/18 konsenzom: Organizácia islamskej konferencie (OIC) po prvýkrát nezahrnula pojem hanobenia náboženstva do svojej rezolúcie, ktorá má názov „Boj proti neznášanlivosti, negatívnym stereotypom, stigmatizácii, diskriminácii, podnecovaniu k násiliu a násiliu voči osobám na základe presvedčenia alebo viery“. Veľký význam pre dosiahnutie tohto výsledku malo úsilie Pakistanu a Spojených štátov amerických za aktívnej podpory EÚ. Bez hlasovania sa prijala aj tradičná rezolúcia EÚ o slobode náboženského vyznania alebo viery (rezolúcia 16/13).

Vysoká predstaviteľka Ashtonová a niekoľko ministrov zahraničných vecí členských štátov EÚ sa zúčastnilo na zasadnutí venovanom boju proti náboženskej neznášanlivosti v Istanbule (začiatok tzv. „istanbulskeho procesu“), ktoré zvolali v júni 2011 OIC a USA a ktorého cieľom bola konsolidácia výsledkov dosiahnutých v Ženeve vzhľadom na nadchádzajúce 66. zasadnutie Valného zhromaždenia OSN. V komuniké spolupredsedenstva OIC/USA sa vyzvalo na vykonávanie rezolúcie 16/18 s odkazom aj na ďalšie rezolúcie týkajúce sa slobody náboženského vyznania alebo viery, ktoré sa prijali konsenzom.

Cieľom EÚ na 66. zasadnutí VZ OSN bola konsolidácia úspechov z predchádzajúcich rokov v súvislosti s jej vlastnou rezolúciou o odstránení všetkých foriem neznášanlivosti a diskriminácie na základe náboženského vyznania alebo viery a zároveň zabezpečenie potvrdenia konsenzuálneho prístupu OIC v Ženeve. Tieto ciele boli splnené prijatím rezolúcie 66/168, ktorú iniciovala EÚ, a rezolúcie 66/197 o boji proti neznášanlivosti, negatívnym stereotypom, stigmatizácii, diskriminácii, podnecovaniu k násiliu a násiliu voči osobám na základe presvedčenia alebo viery, ktorú iniciovala OIC, bez hlasovania 19. decembra 2011.

3.14 Lesbičky, homosexuáli, bisexuáli, transrodové osoby a intersexuáli

Rodová identita a sexuálna orientácia sa v roku 2011 na celom svete naďalej zneužívala ako zámienka na závažné porušovanie ľudských práv. Lesbičky, homosexuáli, bisexuáli, transrodové osoby a intersexuáli (LGBTI) boli stále vystavení prenasledovaniu, diskriminácii a hrubému zaobchádzaniu, ktoré často zahŕňali extrémne formy násillia. V približne 80 štátoch sa dobrovoľné sexuálne vzťahy dospelých osôb rovnakého pohlavia stále považovali za trestný čin, v siedmich štátoch sa za ne dokonca udeľoval trest smrti.

EÚ je pevne odhodlaná podporovať právo všetkých osôb uplatňovať si bez diskriminácie ľudské práva v plnom rozsahu. EÚ v rámci svojho záväzku a s cieľom poskytnúť zamestnancom EÚ operačný súbor nástrojov na podporu a ochranu ľudských práv každého človeka bez ohľadu na sexuálnu orientáciu alebo rodovú identitu v júni 2010 prijala „súbor nástrojov na presadzovanie a ochranu všetkých ľudských práv lesbičiek, homosexuálov, bisexuálov a transrodových osôb“.

Vysoká predstaviteľka Catherine Ashtonová pri príležitosti Medzinárodného dňa proti homofóbii 17. mája 2011 vydala v mene EÚ vyhlásenie, v ktorom pripomenula „pevný záväzok Európskej únie, ako aj (jej vlastný) voči právu všetkých osôb uplatňovať si bez diskriminácie ľudské práva v plnom rozsahu“.

EÚ sa v roku 2011 naďalej aktívne zapájala do mnohostranného úsilia, predovšetkým v rámci OSN, v boji proti diskriminácii vrátane diskriminácie na základe sexuálnej orientácie alebo rodovej identity. EÚ vrelo uvítala spoločné vyhlásenie s názvom „Ukončiť skutky násilia a súvisiace porušovanie ľudských práv na základe sexuálnej orientácie a rodovej identity“, ktoré prijalo 85 krajín zo všetkých kontinentov na zasadnutí Rady OSN pre ľudské práva 22. marca 2011. Súčasťou skupiny, ktorá pracovala na príprave tohto vyhlásenia, bolo 15 členských štátov EÚ a všetky členské štáty EÚ vyjadrili tejto iniciatíve plnú podporu.

EÚ tiež vrelo uvítala prelomovú rezolúciu o ľudských právach, sexuálnej orientácii a rodovej identite (ktorú predložila Južná Afrika), ktorá bola prijatá 23 hlasmi na zasadnutí Rady OSN pre ľudské práva 17. júna 2011. Členské štáty Európskej únie, ktoré sú členmi Rady pre ľudské práva, hlasovali za rezolúciu a hlasovanie odsúhlasila Európska únia ako celok.

EÚ na pôde Organizácie Spojených národov v New Yorku uvítala činnosti Úradu vysokého komisára OSN pre ľudské práva v otázkach súvisiacich s lesbičkami, homosexuálmi, bisexuálmi a transrodovými osobami a ako člen medziregionálnej základnej skupiny pre lesbičky, homosexuálov, bisexuálov a transrodové osoby prispela k zvyšovaniu povedomia a získavaniu podpory pre túto otázku. EÚ sa aktívne zúčastnila na zorganizovaní sprievodného podujatia na pôde OSN v New Yorku 8. decembra 2011 s názvom „Koniec šikanovaniu, zastaviť násilie a diskrimináciu na základe sexuálnej orientácie a rodovej identity“.

EÚ na regionálnej úrovni naďalej podporovala prácu Rady Európy v oblasti ľudských práv lesbičiek, homosexuálov, bisexuálov a transrodových osôb, predovšetkým prostredníctvom odporúčania Rady Európy týkajúceho sa opatrení na boj proti diskriminácii na základe sexuálnej orientácie a rodovej identity, ktoré bolo prijaté 31. marca 2010.

Na dvojstrannej úrovni EÚ naďalej využívala svoje dialógy o ľudských právach s tretími krajinami na podporu nediskriminácie voči lesbičkám, homosexuálom, bisexuálom, transrodovým osobám a intersexuálom a svoj postoj k otázkam lesbičiek, homosexuálov, bisexuálov, transrodových osôb a intersexuálov vyjadrila prostredníctvom viacerých verejných vyhlásení alebo demaršov, okrem iného zameraných aj proti homofóbnym činom a v prospech dekriminalizácie homosexuálnych vzťahov.

EÚ prostredníctvom európskeho nástroja pre demokraciu a ľudské práva naďalej podporovala viacero organizácií na obhajobu práv lesbičiek, homosexuálov, bisexuálov, transrodových osôb a intersexuálov alebo ochranu obhajcov ľudských práv lesbičiek, homosexuálov, bisexuálov, transrodových osôb a intersexuálov tým, že ich nabádala k tomu, aby napádali homofóbne zákony a diskrimináciu lesbičiek, homosexuálov, bisexuálov, transrodových osôb a intersexuálov a aby zvyšovali povedomie širokej verejnosti o diskriminácii a násilí, ktoré je páchané na sexuálnych menšinách, bojovali proti nemu a poskytovali núdzovú pomoc (od psychosociálnej a zdravotníckej pomoci cez mediáciu po pomoc pri reintegrácii) najzraniteľnejším lesbičkám, homosexuálom, bisexuálom, transrodovým osobám a intersexuálom, ktorí takúto pomoc potrebujú.

Rezolúcia o „ľudských právach, sexuálnej orientácii a rodovej identite“ (A/HRC/17/L.9/Rev.1), ktorú predložila Južná Afrika, bola prijatá na zasadnutí Rady OSN pre ľudské práva 17. júna 2011 23 hlasmi proti 19, pričom 3 sa zdržali hlasovania. Toto je prvýkrát, čo vôbec nejaký orgán OSN schválil rezolúciu potvrdzujúcu ľudské práva lesbičiek, homosexuálov, bisexuálov, transrodových osôb a intersexuálov.

Pripomínajúc univerzálnosť ľudských práv, súčasťou rezolúcie je vyjadrenie hlbokého znepokojenia nad násilnými činmi a diskrimináciou, ktoré sú páchané voči osobám z dôvodu ich sexuálnej orientácie alebo rodovej identity.

Vykonávacím ustanovením tejto rezolúcie sa Úradu vysokej komisárky Organizácie Spojených národov pre ľudské práva Navi Pillayovej ukladá povinnosť zadať do decembra 2011 prvú štúdiu OSN o diskriminačných zákonoch a praktikách, ako aj násilných činoch, ktoré boli spáchané voči osobám na základe sexuálnej orientácie alebo rodovej identity na celom svete. Rezolúcia obsahuje aj rozhodnutie zvolať panel počas 19. zasadnutia Rady pre ľudské práva, aby prerokoval skutočnosti obsiahnuté v tejto štúdii a primerané nadviazanie na odporúčania štúdie.

3.15 Ľudské práva a podnikanie vrátane sociálnej zodpovednosti podnikov

V politike EÚ v oblasti podnikania a ľudských práv, a to vo vnútornej politike EÚ i v jej vonkajších vzťahoch, došlo k niekoľkým významným udalostiam.

Európska komisia v októbri 2011 prijala nové oznámenie „Obnovená stratégia EÚ pre sociálnu zodpovednosť podnikov na obdobie rokov 2011 – 2014“, v ktorom sa v koncepcii sociálnej zodpovednosti podnikov kladie silný dôraz na ľudské práva a v ktorom sú rôzne odkazy na usmerňujúce zásady OSN týkajúce sa oblasti podnikania a ľudských práv. Európska komisia uvádza konkrétne ľudské práva ako jednu z otázok, ktoré by podniky mali začleniť do svojho pôsobenia a stratégie s cieľom prijať sociálnu zodpovednosť, uznáva usmerňujúce zásady OSN ako jeden z hlavných súborov medzinárodne uznávaných usmernení a zásad v oblasti sociálnej zodpovednosti podnikov a vyjadruje očakávanie, že všetky európske podniky by mali prijať zodpovednosť za dodržiavanie ľudských práv, ako sa vymedzuje v usmerňujúcich zásadách OSN.

Európska komisia tiež naplánovala konkrétne opatrenia, ktoré sa majú prijať v oblasti podnikania a ľudských práv v rokoch 2012 – 2013. Začala tiež proces vypracúvania usmernení v oblasti ľudských práv v troch sektoroch podnikania (pracovné agentúry, IKT a ropa a plyn), ako aj usmernení pre malé a stredné podniky, ktoré sú založené na usmerňujúcich zásadách OSN. Zaviazala sa tiež uverejniť správu o prioritách EÚ vo vykonávaní usmerňujúcich zásad OSN a zlepši pochopenie výziev, ktorým podniky čelia, keď pôsobia v krajinách, v ktorých si štát nie celkom plní svoju povinnosť ochraňovať ľudské práva. Európska komisia tiež vyzvala členské štáty, aby si vypracovali vlastné vnútroštátne plány vykonávania usmerňujúcich zásad OSN. Komisia im ponúkla v tomto pomoc.

Komisia začiatkom roku 2011 tiež uverejnila štúdiu o zodpovednom riadení dodávateľského reťazca, v ktorej konkrétne odkazuje na rámec OSN pre podnikanie a ľudské práva. V tejto štúdii bolo vybraných päť otázok z oblasti riadenia dodávateľského reťazca, ktoré sa zmapovali v troch priemyselných odvetviach, ktoré sú pre EÚ dôležité. Komisia zohľadňuje odporúčania tejto štúdie pri svojej práci.

EÚ po celý rok aktívne podporovala iniciatívy v oblasti podnikania a ľudských práv na viacstranných fórach. Dôrazne podporovala „Usmerňujúce zásady OSN týkajúce sa podnikania a ľudských práv pri vykonávaní rámca OSN „chrániť, rešpektovať a naprávať““. EÚ v januári 2011 poskytla svoje pripomienky k návrhu usmerňujúcich zásad OSN a následne podporila ich schválenie na zasadnutí Rady pre ľudské práva v júni 2011 v Ženeve. EÚ vyjadrila svoju pripravenosť úzko spolupracovať s nedávno vytvorenou pracovnou skupinou OSN pre otázku ľudských práv a nadnárodné spoločnosti a iné podniky zodpovedné za podporu a účinné šírenie a vykonávanie usmerňujúcich zásad OSN. EÚ odovzdala príspevok s návrhmi pred prvým zasadnutím pracovnej skupiny v januári 2012, na ktorom sa mal prerokovať jej pracovný program. EÚ prispela aj k aktualizácii usmernení OECD pre nadnárodné podniky, ktoré sa prijali v máji 2011 a v ktorých sa rámec OSN pre podnikanie a ľudské práva začlenil do novej kapitoly o ľudských právach a koncepcia náležitej starostlivosti („due diligence“) do dodávateľského reťazca. V usmerneniach OECD sa potom uvedie odkaz na očakávania EÚ týkajúce sa zodpovedného správania sa podnikov v kontexte obchodnej a investičnej politiky EÚ. EÚ tiež podporila ďalšie iniciatívy na viacstrannej úrovni, napríklad iniciatívu OSN nazvanú Global Compact (t. j. obchodnú platformu, ktorej zriadenie inicioval niekdajší generálny tajomník OSN Kofi Annan a ktorá zoskupuje spoločnosti, ktoré sa zaviazali zosúladiť svoju činnosť a stratégie s desiatimi všeobecne akceptovanými zásadami v oblasti ľudských práv, práce, životného prostredia a boja proti korupcii).

EÚ sa zaoberala ľudskými právami tiež v dvojstranných vzťahoch s tretími krajinami. Medzi iniciatívy patria: seminár občianskej spoločnosti v Bangladéši o ľudských právach a dôstojnej práci, seminár občianskej spoločnosti v Čile o ľudských právach a zodpovednosti podnikov a odborný seminár o sociálnej zodpovednosti podnikov v Singapore. EÚ tiež diskutovala o podnikaní a ľudských právach s viacerými tretími krajinami v rámci pravidelných dialógov o ľudských právach. EÚ prostredníctvom európskeho nástroja pre demokraciu a ľudské práva podporila činnosti pod vedením organizácií občianskej spoločnosti, ktorých cieľom bola podpora dodržiavania a rešpektovania ľudských práv európskymi spoločnosťami pôsobiacimi v tretích krajinách. Jedným z príkladov podpory v rámci európskeho nástroja pre demokraciu a ľudské práva (EIDHR) je podpora kampane „čisté oblečenie“, čo je združenie organizácií z 15 európskych krajín, vo vykonávaní projektu zameraného na zvýšenie dodržiavania hospodárskych a sociálnych práv v globálnych dodávateľských reťazcoch odevných spoločností pôsobiacich na medzinárodnej úrovni vo vyše 30 krajinách.

Otázka podnikania a ľudských práv je zahrnutá do aktivít dvoch ďalších projektov financovaných z EIDHR. Cieľom globálneho projektu zameraného na 70 krajín je posilniť kapacity miestnych obhajcov pozemkových práv na ochranu svojich práv týkajúcich sa prírodných zdrojov, kritizovať nedostatok transparentnosti v súvislosti so zmluvami medzi štátmi a súkromnými spoločnosťami a rokovať s vládami a ťažobným priemyslom v krajinách, v ktorých dochádza ku konfliktom v súvislosti s ťažbou nerastných surovín. Podobne projekt týkajúci sa obhajcov práv domorodého obyvateľstva v juhovýchodnej Ázii zahŕňa konkrétny plán na uskutočnenie tematickej štúdie o sociálnej zodpovednosti podnikov, ľudských právach a domorodom obyvateľstve, kde je veľa problémov týkajúcich sa pozemkov.

Usmerňujúce zásady Organizácie Spojených národov týkajúce sa podnikania a ľudských práv sú vyvrcholením šesťročnej práce pod vedením profesora Johna Ruggieho, ktorý bol osobitným splnomocnencom generálneho tajomníka OSN pre podnikanie a ľudské práva od roku 2005 do roku 2011. Usmerňujúce zásady OSN poskytujú normy na zabezpečenie toho, aby podniky neprispievali k porušovaniu ľudských práv. Usmerňujúce zásady OSN sú štruktúrované v troch rozdielnych, ale vzájomne prepojených pilieroch: povinnosť štátu v oblasti ochrany pred porušovaním ľudských práv tretími stranami vrátane podnikateľského sektora, a to prostredníctvom vhodných politík, regulácie a rozhodovania; zodpovednosť podnikov za dodržiavanie ľudských práv, znamenajúca v podstate konanie s náležitou starostlivosťou s cieľom vyhnúť sa porušovaniu práv iných osôb; a potreba lepšieho a účinnejšieho prístupu obetí k opravným prostriedkom, a to súdnym i mimosúdnym.

3.16 Podpora demokracie

Nová európska susedská politika

V spoločnom oznámení vysokej predstaviteľky Únie pre zahraničné veci a bezpečnostnú politiku a Európskej komisie „Nová reakcia na meniace sa susedstvo“ z 25. mája 2011 je načrtnutá vízia EÚ týkajúca sa novej európskej susedskej politiky. Je založená na vzájomnej zodpovednosti a spoločnom zasadzovaní sa za všeobecné hodnoty ľudských práv, demokracie a právneho štátu. Vyznačuje sa oveľa vyšším stupňom diferenciácie, v súlade so zásadou „viac za viac“, ktorá umožňuje každej partnerskej krajine rozvíjať svoj vzťah s EÚ podľa vlastných túžob, potrieb a kapacít, pričom finančná pomoc EÚ je vyššia pre tie krajiny, ktoré začali uskutočňovať odvážne reformy.

Nový rámec politiky zabezpečuje najmä podporu „hlbokej demokracie“ a partnerstva so spoločnosťami, ako aj ich udržateľného hospodárskeho a sociálneho vývoja, rastu a vytvárania pracovných príležitostí, posilňovania obchodných vzťahov a podpory ďalšej mobility a skvalitňovania regionálnych partnerstiev. V septembri 2011 sa začala činnosť nástroja na podporu občianskej spoločnosti v hodnote 26,4 milióna EUR, ktorého cieľom je posilniť kapacity občianskej spoločnosti na podporu reforiem a zvýšenie verejnej zodpovednosti v susedstve.

EÚ reagovala na Arabskú jar bezodkladným prijatím opatrení, prostredníctvom ktorých rýchlo a účinne riešila výzvy vyvíjajúcej sa situácie, spočívajúce konkrétne v humanitárnej pomoci a pomoci civilnej ochrany pre región (doteraz 80,5 milióna EUR), ako aj celou škálou podporných opatrení pre demokratickú zmenu a pomoc chudobným oblastiam. V roku 2011 EÚ poskytla významnú podporu konkrétne pre voľby v Tunisku, Maroku a Egypte.

Z európskeho nástroja pre demokraciu a ľudské práva sa poskytla mimoriadna podpora Tunisku, Líbyi a Egyptu, pričom sa dostupná flexibilita využila okrem iného na podporu médií, politických strán a občianskej spoločnosti aktívnej v pozorovaní volieb domácimi pozorovateľmi.

Očakáva sa, že čoskoro budú fungovať aj iné iniciatívy, konkrétne Európska nadácia na podporu demokracie.

Program zmien

Novou politikou rozvojovej spolupráce „Program zmien“, ktorý vychádza z akčného programu a preskúmania ESP, sa zavádza diferencovaný prístup EÚ k partnerským krajinám a jej cieľom je budúcu spoluprácu zamerať na dve prioritné oblasti:

- ľudské práva, demokraciu a ostatné hlavné prvky dobrej správy vecí verejných a
- inkluzívny a udržateľný rast, ktorý bude podporovať ľudský rozvoj.

V programe zmien sa ustanovuje, že „dobrá správa v politickom, hospodárskom, sociálnom a environmentálnom zmysle je dôležitá pre inkluzívny a udržateľný rozvoj. Podpora, ktorú EÚ poskytuje správe, by vo všetkých partnerstvách mala mať významnejšie postavenie, najmä prostredníctvom podnetov k reformám zameraným na výsledky a orientácie na záväzky partnerov vo vzťahu k ľudským právam, demokracii a právnemu štátu a k plneniu požiadaviek a potrieb občanov.“

Hlavnými zásadami podpory EÚ pre demokratickú správu vecí verejných sú rešpektovanie zodpovednosti, dialóg medzi partnermi a dôraz na podnety k reformám zameraným na výsledok. Skúsenosti dokazujú, že musíme ísť nad rámec zodpovednosti vlády a budovať skôr na širokej demokratickej zodpovednosti alebo aspoň podporiť jej vznik.

Na základe zásad diferenciacie medzi partnerskými krajinami musí prístup EÚ spočívať na vhodnej kombinácii nástrojov a spôsobov pomoci na úrovni jednotlivých krajín. Napríklad partnerské krajiny, ktoré ukazujú jasné odhodlanie a pokrok v oblasti dodržiavania ľudských práv a demokratických reforiem, môžu využiť variant podpory zo všeobecného rozpočtu EÚ.

Komisia 7. decembra predložila svoj návrh budúceho viacročného finančného rámca (VFR) na obdobie rokov 2014 – 2020. Cieľom návrhov rozpočtu je podporiť nový prístup Komisie – „Program zmien“ – zamerať podporu EÚ na menej odvetví, pričom sa podporí demokracia, ľudské práva a dobrá správa vecí verejných a vytváranie inkluzívneho a udržateľného rastu. Toto by spolu s prístupom „viac za viac“ mohlo poskytnúť ďalšie možnosti financovania podpory demokracie prostredníctvom všetkých geografických nástrojov (nástroj európskeho susedstva a partnerstva, nástroj financovania rozvojovej spolupráce), ako aj Európskeho rozvojového fondu.

3.17 Podpora pri voľbách

Európska únia sa domnieva, že skutočný, transparentný a pokojný volebný proces je nevyhnutným základom pre uplatňovanie ľudských práv, udržateľný rozvoj a fungujúcu demokraciu. EÚ je jedným z popredných globálnych aktérov, pokiaľ ide o poskytovanie pomoci pri voľbách; pričom dodržiava prístup zakotvený v oznámení Komisie z roku 2000 o pomoci pri voľbách a ich pozorovaní. Hlavnými zložkami volebnej podpory EÚ sú volebné pozorovateľské misie EÚ (VPM) a misie expertov na voľby (EEM), ako aj pomoc pri voľbách a podpora pre domácich neustranných pozorovateľov. Ciele týchto aktivít sa navzájom významne dopĺňajú, keďže výsledky a odporúčania VPM a EEM sa využívajú pri poskytovaní budúcej pomoci pri voľbách a širšej podpore demokracie.

3.18 Volebné pozorovateľské misie (VPM)

Zoznam krajín, do ktorých sa mali prioritne vyslať VPM, bol stanovený rozhodnutím vysokej predstaviteľky po konzultáciách s Európskym parlamentom (volebná koordinačná skupina) a členskými štátmi (Politický a bezpečnostný výbor, PBV). V roku 2011 sa uskutočnilo desať volebných pozorovateľských misií EÚ, ktoré poskytli hĺbkové hodnotenie volebných procesov a dôveru voličom a z ktorých vyplynuli podrobné a konštruktívne odporúčania týkajúce sa zlepšenia rámca pre budúce voľby a ich konania a posilňovania demokratických inštitúcií.

Hodnotiacia misia EÚ analyzovala priebeh registrácie voličov v Sudáne od 15. novembra 2010 do 8. januára 2011 a dospela k záveru, že proces prebehol vo všeobecnosti uspokojivo. Hodnotenie a zistenia týkajúce sa registrácie voličov prispeli k analýze VPM EÚ vyslanej na pozorovanie referenda v Južnom Sudáne, ktoré sa konalo od 9. do 15. januára 2011. Súčasťou misie pod vedením poslankyne Európskeho parlamentu Véronique de Keyserovej bolo 104 pozorovateľov, ktorí vyhodnotili referendum ako dôveryhodné a dobre zorganizované.

VPM EÚ pozorovala prezidentské aj parlamentné voľby v Nigeri, ktorých prvé kolo prebehlo 31. januára 2011. Hlavným pozorovateľom bol Santiago Fisas Ayxelà. Do krajiny bolo vyslaných štyridsať pozorovateľov. Obe kolá prezidentských volieb a parlamentné voľby prebehli v poriadku, pokiaľ ide o organizáciu volieb, aj politicky. VPM zohrala kľúčovú úlohu v podpore dôveryhodnosti týchto zásadných volieb, ktorých cieľom bolo, aby sa vojenská junta dobrovoľne vzdala moci v prospech civilnej vlády.

VPM pod vedením poslanca Európskeho parlamentu Louisa Michela pozorovala parlamentné voľby, ktoré sa uskutočnili 13. februára v Čade, kde bolo v celej krajine nasadených 70 pozorovateľov. Volebný proces viedla volebná komisia, ktorá čelila ťažkostiam, pokiaľ ide o spôsobilosti, a v budúcnosti bude potrebné výrazne zvýšiť celkovú konkurencieschopnosť kandidátov vo voľbách. Vďaka určitým zlepšeniam vo volebnom procese od minulých volieb však politická opozícia mala viac priestoru konkurovať v procese volieb a je lepšie zastúpená v parlamente. VPM zohrala v tomto celkovom zlepšení procesu dôležitú úlohu.

Druhé voľby v Ugande za účasti viacerých politických strán, ktoré sa konali 18. februára 2011, pozorovala VPM pozostávajúca zo 110 pozorovateľov pod vedením poslanca Európskeho parlamentu Edwarda Sciclunu. Oproti predchádzajúcim voľbám v roku 2006 sa vo voľbách prejavilo určité zlepšenie. Volebný proces však marili administratívne a logistické chyby, ktorým sa dalo vyhnúť, čo viedlo k tomu, že neprijateľne vysokému počtu ugandských občanov bolo odňaté volebné právo. Okrem toho subjekty pri moci uplatňovali svoju silu v takom rozsahu, že sa tým výrazne narušili rovnaké podmienky medzi konkurujúcimi si kandidátmi a politickými stranami.

Na voľby v Nigérii bola v apríli 2011 vyslaná 120-členná VPM EÚ pod vedením poslanca Európskeho parlamentu Alojza Peterleho ako hlavného pozorovateľa. VPM EÚ dospela k záveru, že prezidentské voľby boli najdôveryhodnejšie voľby usporiadané v Nigérii od znovunastolenia demokracie. Intervencia zo strany VPM EÚ mala zásadný význam, keď sa voľby museli o týždeň odložiť pre logistické problémy, a misia pomohla zabezpečiť obnovenie dôveryhodnosti volebných orgánov. Pomohla tiež zabezpečiť, aby reakcia medzinárodného spoločenstva bola jednotná a ucelená.

Ďalšia EÚ VPM pozorovala druhé kolo prezidentských volieb, ktoré sa uskutočnilo 5. júna v Peru. Hlavným pozorovateľom bol poslanec Európskeho parlamentu José Ignacio Salafranca. Volebný proces viedli miestne volebné orgány transparentne, profesionálne a obetavo. Spolupráca medzi EÚ a Organizáciou amerických štátov bola veľmi dobrá a môže sa vyzdvihnúť ako príklad osvedčeného postupu. V krajine bola obzvlášť vysoká viditeľnosť misie EÚ, čo prispelo k posilneniu politických väzieb medzi EÚ a Peru.

VPM EÚ pod vedením poslanca Európskeho parlamentu Michaela Gahlera za účasti 163 pozorovateľov bola nasadená na monitorovanie prvých demokratických volieb v Tunisku, ktoré sa konali 23. októbra. Misia dospela k záveru, že voľby do Ústavného zhromaždenia predstavovali sľubný krok k demokracii napriek nedostatkom v transparentnosti procesu. V súvislosti s týmito voľbami EÚ po prvýkrát pozorovala voľby zo zahraničia, teda nebola fyzicky prítomná v krajine.

VPM EÚ pod vedením Marie Muñiz de Urquiza pozorovala prezidentské a parlamentné voľby, ktoré sa konali 20. septembra v Zambii. V rámci misie sa vyslalo 120 pozorovateľov. Tieto voľby boli podľa záverov VPM EÚ aj iných prítomných medzinárodných a regionálnych volebných pozorovateľských misií zorganizované transparentným a dôveryhodným spôsobom. Regionálne zásady a medzinárodné záväzky konať pravidelné a skutočné voľby boli zväčša dodržané, ale na ich úplné splnenie v budúcich voľbách sa bude vyžadovať reforma kľúčových aspektov volebného rámca.

V súvislosti s voľbami v Nikarague 6. novembra EÚ vyslala VPM pod vedením poslanca Európskeho parlamentu Luisa Yáñeza, ktorá pozostávala z 90 pozorovateľov. Táto misia zhodnotila, že volebný proces nesplnil medzinárodné normy v oblasti demokratických volieb, a to pre nedostatočnú nezávislosť orgánu zodpovedného za priebeh volieb a preto, že nebola udelená akreditácia hlavným skupinám pozorovateľov a predstaviteľom hlavnej opozičnej strany.

Pri príležitosti prezidentských a parlamentných volieb, ktoré sa konali 28. novembra v Konžskej demokratickej republike, vyslala EÚ 147 pozorovateľov v rámci misie pod vedením poslankyne Európskeho parlamentu Marije Nedelčovej. VPM pochválila vysokú účasť obyvateľov na týchto druhých voľbách za účasti viacerých strán, ale vyjadrila poľutovanie nad nedostatočnou prípravou a nedostatočným zvládnutím procesu. Dôveryhodnosť týchto volieb narušila najmä nedostatočná transparentnosť v kľúčových fázach procesu, ako napríklad pri sčítavaní hlasov a vyhodnocovaní výsledkov.

Delegácia Európskeho parlamentu sa zúčastnila na všetkých VPM EÚ, čím zvýšila zviditeľnenie misií a bola cenným prínosom, pokiaľ ide o hodnotenie misií.

EÚ vynaložila zvýšené úsilie na to, aby upozornila na odporúčania VPM na politickej a technickej úrovni s cieľom nabádať orgány na vykonanie potrebných reforiem. Nadviazanie na VPM je významnou súčasťou širšej podpory demokracie zo strany EÚ.

3.19 Misie expertov na voľby

Vzhľadom na obmedzenosť finančných prostriedkov a veľký počet dôležitých volieb, ktoré sa po celom svete každý rok konajú, nie je EÚ schopná uspokojiť každú požiadavku na nasadenie volebnej pozorovateľskej misie. Môže však nasadiť aj niekoľko misií expertov na voľby, ktoré majú mandát poskytovať podnety na kroky zamerané na zvýšenie dôvery počas volebného procesu aj po ňom. Takéto misie podrobne analyzujú prebiehajúci volebný proces a podávajú o ňom správy príslušným zainteresovaným stranám v danej krajine a inštitúciám EÚ spolu s odporúčaniami. Misie expertov na voľby nie sú pozorovateľskými misiami a nevydávajú verejné vyhlásenia v súvislosti s volebným procesom.

Počas roku 2011 bolo vyslaných osem misií expertov na voľby, a to na Haiti (v marci), do Beninu (v marci a apríli), do Thajska (v júni a júli), do Guatemaly (v septembri a novembri), do Libérie (v októbri a novembri), do Gambie (v novembri), do Maroka (v novembri) a na Pobrežie Slonoviny (v decembri).

3.20 Pomoc pri voľbách

V roku 2011 EÚ naďalej poskytovala pomoc pri voľbách viacerým krajinám vrátane Haiti, KDR, Tuniska, Zimbabwe a Salvádu. EÚ posilnila podporu pre vlnu demokratizácie prebiehajúcej v južnom Stredozemí a na Blízkom východe, ale pritom neznížila svoje celosvetové úsilie a zameranie. V súčasnosti sa poskytuje alebo pripravuje podpora demokratických reformných procesov v Jordánsku, Líbyi a Egypte.

Za posledných sedem rokov (2005 – 2011) vynaložila EÚ na pomoc pri voľbách takmer 700 miliónov EUR alebo približne 100 miliónov EUR ročne. Finančné prostriedky pochádzali z geografických nástrojov, ako sú Európsky rozvojový fond (ERF), nástroj európskeho susedstva a partnerstva (ENPI) a nástroj financovania rozvojovej spolupráce (DCI). Pochádzajú aj z nástroja stability a európskeho nástroja pre demokraciu a ľudské práva (EIDHR). Pomoc EÚ pri voľbách poskytuje podporu pre budovanie kapacít a technickú a materiálnu podporu volebným procesom v takmer 60 krajinách. Takmer dve tretiny tejto podpory smerovali do subsaharskej Afriky. Veľká časť smerovala do krajín v situácii po konflikte, ako sú KDR, Afganistan, Sudán, Pobrežie Slonoviny a Irak. Programy pomoci EÚ pri voľbách sa nesústreďujú na samotné voľby, ale zaujímajú skôr prístup zameraný na celý volebný cyklus.

Vo väčšine prípadov sú široké a komplexné a zahŕňajú technickú a materiálnu pomoc pre zabezpečenie volieb. Pokiaľ ide o príjemcov, podpora sa poskytuje orgánom zodpovedným za priebeh volieb a hlavným zainteresovaným stranám vo volebnom procese: občianskej spoločnosti, politickým stranám, médiám, parlamentu/ministerstvám zodpovedným za právnu reformu a bezpečnostným agentúram. Takáto široká podpora vychádza z premisy, že plná a zodpovedná účasť zainteresovaných strán vo volebnom procese umožňuje spoločnú zodpovednosť a môže prispieť ku všeobecnej akceptácii procesu a jeho výsledkov.

Registrácia voličov si čoraz viac vyžaduje osobitnú pozornosť a v niektorých prípadoch samostatný program, a to preto, že partnerské krajiny často prijímajú systém na zber biometrických údajov. V niektorých súvislostiach to vedie k vypracovaniu programov, ktoré môžu zároveň podporiť registráciu voličov a modernizáciu evidencie obyvateľov.

Prioritami pre EÚ sú naďalej rozvoj znalostí a politík, ako aj spolupráca s hlavnými aktérmi v oblasti pomoci pri voľbách. V júni 2011 sa konal tematický seminár s názvom „Voľby a predchádzanie násiliu a konfliktom“, na ktorom sa zúčastnili predstavitelia volebných komisií mnohých rozvojových krajín. Výsledkom seminára, ktorý bol zorganizovaný v spolupráci s UNDP, je komplexná súhrnná správa. Začiatkom roku 2011 bolo usporiadané aj všeobecné školenie o programoch pomoci pri voľbách vykonávaných UNDP v kontexte dohody o strategickom partnerstve medzi OSN a EÚ.

Prípadová štúdia – Podpora pre volebný cyklus 2010 – 2012 v Libérii

Príspevok EÚ vo výške 7 miliónov EUR do spoločného darcovského fondu s viazaným účelom (riadeného UNDP)

Libéria po viac ako desiatich rokoch občianskej vojny začala v roku 2003 cestu k obnove v nadväznosti na mierovú dohodu z Akkry. Prezidentské a parlamentné voľby v roku 2011 – druhé voľby, ktoré sa konali od vojny – predstavovali významný krok ku konsolidácii demokracie v krajine.

Cieľom programu pomoci EÚ pri voľbách v Libérii je prehĺbenie demokratizačného procesu prostredníctvom podpory Národnej volebnej komisie (NEC – National Election Commission) a kľúčových zainteresovaných strán vo voľbách počas celého volebného procesu, čím sa prispeje k volebnej reforme a zlepšeniu prepojení medzi voľbami a rozvojom parlamentného systému.

Celkovo projekt významnou mierou prispel k organizácii volieb v náročnom právnom rámci a logistickom prostredí, pričom sa zaznamenali malé technické problémy. NEC prevzala vedenie a zodpovednosť počas celého vykonávania projektu. Uspokojivú spoluprácu uľahčilo umiestnenie technických expertov projektu v rámci priestorov NEC, čím sa umožnila značná miera prenosu právomocí. Koordinácia medzi medzinárodnými partnermi a komplementárnosť volebnej podpory priniesli uspokojivé výsledky.

Na druhej strane sa zo získaných skúseností v oblasti účasti žien na voľbách a občianskej výchovy dajú vyvodiť dôležité poznatky o tom, ako zlepšiť tento proces.

Projekt pokračuje do konca roku 2012 povolebnými činnosťami, čím sa uplatňuje prístup volebného cyklu. Pozornosť sa tento rok sústreďuje hlavne na rozvoj kapacít, inštitucionálne preskúmanie NEC a kroky vychádzajúce z poznatkov získaných počas volieb. Výsledkom tohto projektu budú kľúčové zistenia a odporúčania misie expertov EÚ na voľby (EEM).

3.21 Európska nadácia na podporu demokracie

O založení Európskej nadácie na podporu demokracie rokujú ministri zahraničných vecí EÚ od začiatku roku 2010, keď s touto myšlienkou prišiel poľský minister zahraničných vecí. Táto nadácia sa 25. mája zahrnula do oznámenia o novom prístupe k európskemu susedstvu. Rada pre zahraničné veci predložila závery o nadácii 20. júna a 1. decembra, čím potvrdila politickú podporu iniciatívy. Všetky členské štáty sa 15. decembra dohodli na spoločnom vyhlásení obsahujúcom hlavné zásady nadácie, ktorá by mala byť vytvorená ako samostatný orgán na udeľovanie grantov, prostredníctvom ktorého by sa mohli podporovať subjekty pokojne bojujúce za demokratizáciu v krajinách prechádzajúcich politickými zmenami. Nadácia by sa spočiatku zamerala na susedstvo, hoci nielen výlučne naň. Na základe vyhlásenia bude začiatkom roku 2012 vytvorená pracovná skupina, ktorá dohodne štatút a pravidlá fungovania nadácie. Pracovnej skupine bude predsedáť ESVČ a všetky členské štáty, Komisia a Európsky parlament (spravodajca Európskej nadácie na podporu demokracie, poslanec Európskeho parlamentu Lambsdorff) sa prizvú, aby sa zúčastnili.

3.22 Spolupráca s parlamentmi na celom svete

Fungujúce demokratické parlamenty zohrávajú kľúčovú úlohu v kvalite a sile demokracie. Parlamenty majú zásadný význam aj pre vysokú zodpovednosť na vnútroštátnej úrovni. EÚ postupne presúva zameranie svojich činností z posilňovania výkonnej zložky moci na činnosti podporujúce zákonodarné orgány a zavádzajúce účinný systém kontrol a vyvažovacích nástrojov. Osobitná pozornosť sa teraz venuje prepojeniu rôznych subjektov zodpovedných za kontrolu, a to od médií cez organizácie občianskej spoločnosti a parlament až po najvyššie kontrolné inštitúcie.

Komisia vykonala komplexné preskúmanie, ktoré dokončila v roku 2011 a v ktorom sa zaoberá tým, ako EÚ podporuje parlamenty na celom svete za posledných desať rokov, a poskytuje praktické usmernenia týkajúce sa podpory parlamentných inštitúcií. Zo štúdie vyplynulo, že EÚ od roku 2 000 vynaložila na posilnenie parlamentov na celom svete (s výnimkou prístupujúcich štátov) takmer 150 miliónov EUR. Úspešné boli projekty založené na dôkladnej prípravnej práci, ktoré sa vyznačovali porozumením celkového administratívneho prostredia a motívov politických subjektov. Takéto projekty boli väčšinou realizované v dlhodobom kontexte a uskutočnili sa v prostredí priaznivom pre demokratický rozvoj. Prejavila sa v nich výrazná zodpovednosť jednotlivých krajín, jasné ciele, silné delegovanie zodpovednosti a dôkladné plánovanie programu.

Tento proces preskúmania vyústil do uverejnenia referenčného dokumentu EÚ s názvom „Spolupráca s parlamentmi a ich podpora na celom svete: stratégie a metodiky EK pre činnosť zameranú na podporu parlamentov“, ktorá bola vo veľkom rozsahu rozširovaná počas celého roka 2011, a to aj prostredníctvom školiaceho modulu. Tento dokument používajú delegácie EÚ a slúži ako praktický nástroj pre zamestnancov EÚ a iné zainteresované strany, v ktorom sa prezentujú spôsoby spolupráce s parlamentmi v partnerských krajinách a ich podpory.

Podpora EÚ politickým stranám sa poskytovala prevažne v rámci širších projektov pomoci pri voľbách. EÚ v nadväznosti na Arabskú jar posilnila spoluprácu s politickými stranami vzhľadom na to, že v podpore demokratického systému zohrávajú zásadnú a mnohorakú úlohu. EÚ spolupracuje len s tými politickými stranami, ktoré vyznávajú demokratické hodnoty, a to na základe nestranného prístupu a nepriamo, prostredníctvom školení a iných činností zameraných na rozvoj kapacít (priame financovanie politických strán je podľa pravidiel EÚ zakázané). EÚ postupne stále viac podporuje aj zavedenie právnych alebo ústavných rámcov, ktoré posilňujú postavenie demokratických politických strán a umožňujú im pôsobiť ako globálne nástroje zastúpenia.

EÚ pohotovo poskytla podporu pre politické strany v Tunisku a Egypte po ľudových povstaniach, a to najmä prostredníctvom nástroja stability EÚ a európskeho nástroja pre demokraciu a ľudské práva (EIDHR). Podpora EÚ bola zacielená najmä na pozorovanie volieb domácimi pozorovateľmi a školenia politických strán. Takáto podpora sa v týchto prípadoch poskytla ako súčasť všeobecného demokratizačného balíka, a to okrem iného na ústavnú reformu a reformu volebného systému, podporu pre kontrolné mechanizmy občianskej spoločnosti, presadzovanie slobody prejavu, podporu médií, občianskej výchovy atď.

Prípadová štúdia – Podpora parlamentu a inštitucionalizácie novej demokratickej ústavy v Kirgizsku

Súvislosti: Ľudová revolúcia v roku 2010 zastavila vtedajšie pokusy výkonnej moci opätovne zaviesť autoritárske vládnutie a jej výsledkom bola dočasná vláda poverená inštitucionalizáciou demokratického poriadku. Vláda a parlament sa obrátili na EÚ so žiadosťou o pomoc pri koncipovaní a zavedení nového demokratického poriadku, ktorú predstavovala parlamentná republika.

Program: Európska únia podporila parlament prostredníctvom troch projektov, ktoré začali v roku 2007 a pokračujú do roku 2012. Všetky tri projekty vo výške 2 milióny EUR sa realizovali v rámci rozvojového programu Organizácie Spojených národov (UNDP) a sústredili sa na: 1) posilnenie legislatívnych kapacít parlamentu, chápanie práce parlamentu zo strany verejnosti a zlepšenie využívania IKT v parlamente; 2) pomoc parlamentu plniť si úlohy uvedené v revidovanej ústave z roku 2007, ktoré sa vzťahujú na dohľad, legislatívnu a reprezentačnú funkciu; 3) podpora inštitucionalizácie právneho rámca, o ktorý sa opiera nová demokratická ústava krajiny.

Kľúčové zistenia: Podpora kirgizského parlamentu zo strany EÚ priniesla pozitívne výsledky, pokiaľ ide o lepšie spôsobilosti poslancov a vedenia parlamentu, v dôsledku ktorých sa následne zvýšila efektívnosť a význam tejto inštitúcie. EÚ podporila nesmierne dôležité revízie ústavy a teraz pomáha inštitucionalizovať nový demokratický poriadok. Hoci Kirgizsko pri svojich demokratických zmenách naďalej čelí mnohým výzvam, podpora EÚ pomohla posilniť parlament ako hlavnú demokratickú inštitúciu, a tým krajine umožnila zachovať a rozšíriť demokratické slobody, ktoré zreteľne odlišujú Kirgizsko v regionálnom susedstve často charakterizovanom autoritárskou vládou.

3.23 Hospodárske, sociálne a kultúrne práva

EÚ pripisuje hospodárskym, sociálnym a kultúrnym právam rovnaký význam ako občianskym a politickým právam vzhľadom na univerzálnosť, nedeliteľnosť, vzájomnú závislosť a vzájomné prepojenie všetkých ľudských práv tak, ako to potvrdila Svetová konferencia o ľudských právach, ktorá sa konala v roku 1993 vo Viedni.

Hospodárske, sociálne a kultúrne práva sa naďalej riešili prostredníctvom osobitných nástrojov politiky EÚ v oblasti ľudských práv v tretích krajinách. EÚ napríklad vydala 22. marca 2011 vyhlásenie pri príležitosti Svetového dňa vody, v ktorom opätovne pripomína, že všetky štáty majú povinnosti v oblasti ľudských práv, pokiaľ ide o zabezpečenie prístupu k bezpečnej pitnej vode, ktorá musí byť dostupná, fyzicky prístupná, cenovo dostupná a vyhovujúca.

Diskusiami o hospodárskych, sociálnych a kultúrnych právach sa EÚ zaoberala aj vo svojich dialógoch a konzultáciách o ľudských právach a na súvisiacich stretnutiach občianskej spoločnosti. Napríklad v novembri 2011 Európska únia zvolala do Dhaky v Bangladéši seminár občianskej spoločnosti o ľudských právach a dôstojnej práci, na ktorej boli zastúpené EÚ a Bangladéš. Cieľom tohto seminára bolo spojiť príslušné zainteresované strany z Bangladéša a Európy, aby prerokovali spôsoby posilnenia sociálneho rozmeru globalizácie a podporili Bangladéš vo vykonávaní programu Medzinárodnej organizácie práce zameraného na dôstojnú prácu. Výsledky seminára prispeli k rokovaniam na zasadnutí spoločnej podskupiny Komisie o dobrej správe vecí verejných a ľudských právach, ktoré sa konalo 30. novembra 2011.

EÚ v rámci Rady OSN pre ľudské práva naďalej verejne podporovala a dodržiavala celú škálu osobitných postupov, ktoré sa vzťahujú na hospodárske, sociálne a kultúrne práva, akými sú napríklad mandáty v oblasti vzdelávania, bývania, telesného a duševného zdravia, výživy, toxických a nebezpečných výrobkov a odpadu, osôb vysídlených v rámci krajiny, domorodého obyvateľstva, extrémnej chudoby a prístupu k pitnej vode a hygienickým zariadeniam.

EÚ okrem toho naďalej podporovala posilňovanie systému dohľadu, ktorý existuje v rámci Medzinárodnej organizácie práce (ILO – International Labour Organization), a v súvislosti so závažnými prípadmi porušovania základných pracovných noriem sa pravidelne zapájala do činnosti Medzinárodnej konferencie práce a správnej rady ILO. Medzinárodnú organizáciu práce podporuje aj naďalej, a to napríklad v oblastiach obchodu a zamestnanosti, štatistických systémov, sociálnej ochrany a politik zamestnanosti, ale aj bezpečnosti a zdravia pri práci.

Vo svojich celkových vzťahoch s krajinami, ktoré nie sú jej členmi, EÚ naďalej podporovala a uľahčovala ratifikáciu a vykonávanie dohovorov ILO o základných pracovných normách, a to aj prostredníctvom technickej a úzkej spolupráce s touto organizáciou. Do dvojstranných rozhovorov na úrovni expertov v niektorých prípadoch začlenila otázky týkajúce sa zamestnanosti, právnych predpisov v oblasti práce a sociálnej ochrany.

Vo svojej obchodnej politike je EÚ pevne odhodlaná podporovať základné pracovné normy a dôstojnú prácu pre všetkých, pričom do obchodných dohôd, o ktorých rokuje, vždy začleňuje iniciatívy na spoluprácu a podnety na dosiahnutie lepších pracovných podmienok. Z dôvodu možného vplyvu na rozvoj v sociálnej oblasti vrátane pracovných noriem sa návrhy jej obchodných dohôd s inými krajinami dôkladne skúmajú. Na základe podmienok všeobecného systému preferencií EÚ majú rozvojové krajiny, ktoré ratifikovali a uplatňujú základné pracovné normy ILO, pri vývoze do EÚ možnosť získať špeciálne znížené sadzby.

Presadzovanie hospodárskych, sociálnych a kultúrnych práv je pevne spojené s inkluzívnym a spravodlivým rozvojom: dôkazom toho je skutočnosť, že v šiestich z ôsmich miléniových rozvojových cieľov Organizácie Spojených národov (MDG) sa kladie silný dôraz na ľudský a sociálny rozvoj.

3.24 Azyl, migrácia, utečenci a vysídlené osoby

Komisia 18. novembra 2011 vydala oznámenie o **globálnom prístupe k migrácii a mobilite (GPMM)**, v ktorom vymedzuje zastrešujúci rámec vonkajšej migračnej politiky EÚ a stanovuje cestu pre dialóg a spoluprácu v oblasti migrácie a mobility s krajinami, ktoré nie sú členmi EÚ. Jednou z hlavných črt oznámenia je, že presadzuje prístup **sústredený na migrantov** na základe zásady, podľa ktorej je migrant predmetom analýzy a je v centre celého diania. V oznámení sa zdôrazňuje, že riadenie migrácie nie je o „tokoch“, „zásobách“ a „trasách“, ale o ľuďoch. Aby boli politiky relevantné, ale aj účinné a udržateľné, musia reagovať na ambície a problémy príslušných ľudí. **Ľudské práva migrantov** preto predstavujú prierezovú otázku globálneho prístupu k migrácii a mobilite. Práva migrantov sa systematicky riešia prostredníctvom vykonávania globálneho prístupu, a to dialógom aj spolupracou, s cieľom posilniť dodržiavanie ľudských práv migrantov tak v krajinách, z ktorých migranti prichádzajú, ako aj v tranzitných a cieľových krajinách.

V roku 2011 bolo hlavným záväzkom v tejto oblasti vybudovať európsky azylový systém.

Rozšírenie pôsobnosti smernice o osobách s dlhodobým pobytom na osoby požívajúce medzinárodnú ochranu bolo uverejnené v úradnom vestníku 19. mája 2011 a prepracovanie **smernice o priznaní azylu** bolo uverejnené 13. decembra 2011. V znení smernice o priznaní azylu sú posilnené kritériá pre oprávnenosť medzinárodnej ochrany, ako aj ustanovenia týkajúce sa najlepších záujmov detí a pohlavia, a vzájomne sa zblížujú práva udelené utečencom a práva udelené príjemcom doplnkovej ochrany, hoci tieto postavenia ešte nie sú zosúladené.

Komisia v júni 2011 prijala **zmenené a doplnené návrhy** na prepracovanie smernice o azylových postupoch a smernice o podmienkach prijímania, aby sa poskytol impulz k ťažkým rokovaniam. Európsky parlament prijal pozície v prvom čítaní k obom pôvodným návrhom predtým, ako boli predložené zmenené a doplnené návrhy. V Rade sa rýchlo obnovili rokovania. V rokovaníach o **prepracovaní dublinského nariadenia** sa však na druhej strane dosiahol len obmedzený pokrok a rokovania o **nariadení EURODAC** sa na väčšinu roku 2011 prerušili. Pokiaľ ide o tento systém, Komisia podala správu o činnosti centrálnej jednotky systému EURODAC, ktorá naďalej dosahovala veľmi uspokojivé výsledky, pokiaľ ide o rýchlosť, výkon, bezpečnosť a nákladovú efektívnosť.

Európsky podporný úrad pre azyl (EASO) pôsobí od polovice roku 2011. Na žiadosť **Grécka** vypracovali EASO a grécke orgány v apríli 2011 dvojročný operačný plán na vyslanie podporných azylových tímov na miesto od mája. Hlavnou úlohou EASO v prvom roku jeho pôsobenia bol však nábor a vytvorenie potrebných štruktúr na Malte. Agentúra prevzala zodpovednosť aj za praktické opatrenia v oblasti spolupráce, ako je európsky vzdelávací program v oblasti azylu. Komisia naďalej aktívne podporovala agentúru s cieľom zabezpečiť, aby sa čo najrýchlejšie stala plne funkčnou. Očakáva sa, že sa začnú formálne rokovania o účasti pridružených krajín v EASO, ktoré sa – dúfame – ukončia v priebehu prvého polroka 2012.

Dôležitou zložkou azylovej politiky bola aj naďalej solidarita. Komisia 2. decembra 2011 prijala **oznámenie o solidarite v rámci EÚ** v oblasti azylu. Cieľom tohto oznámenia je posilniť praktickú, technickú a finančnú spoluprácu a usilovať sa o lepšie rozdelenie povinností a lepšie riadenie azylového systému, a tým prispieť k dokončeniu spoločného európskeho azylového systému do roku 2012. Pokračoval projekt EÚ zameraný na **premiestňovanie utečencov z Malty (EUREMA)** a v apríli 2011 členské štáty schválili začatie jeho druhej fázy: spolu s dvojstrannými záväzkami je cieľom nového projektu v rokoch 2011 a 2012 presídlieť vyše 360 utečencov.

Aj tretie krajiny využívali solidaritu EÚ v oblasti azylu. V roku 2011 bolo približne 3000 utečencov presídlených do členských štátov EÚ, z ktorých desať má ročné programy **presídľovania**. Vo vonkajšom rozmere oblasti azylu sa pred koncom roku 2011 obnovili rokovania o spoločnom programe EÚ pre presídľovanie, ktoré vychádzajú z nového kompromisného návrhu, v ktorom sa stanovujú „osobitné spoločné priority EÚ pre presídľovanie na rok 2013“.

Pokračovali existujúce **regionálne programy ochrany**. Dňa 1. decembra 2011 sa začal vykonávať regionálny program ochrany v severnej Afrike, ktorý zahŕňa Egypt, Líbyu a Tunisko. Činnosti sa vykonávali len v Egypte a Tunisku. Vzhľadom na bezpečnostnú situáciu sa v roku 2011 neobnovila prítomnosť Úradu vysokého komisára OSN pre utečencov v Líbyi.

Migrácia

Úspešne sa ukončili rokovania o smernici EÚ o **jednotnom povolení** na pobyt a zamestnanie v EÚ pre štátnych príslušníkov tretích krajín a o spoločnom súbore práv pracovníkov z tretích krajín s oprávneným pobytom². Touto smernicou sa pre pracovníkov z tretích krajín s oprávneným pobytom zabezpečuje rovnaké zaobchádzanie v mnohých oblastiach, konkrétne v oblasti pracovných podmienok, sociálneho zabezpečenia, uznávania diplomov, daňových výhod, vzdelávania, ale aj slobody združovania.

Prebiehajú rokovania o návrhu smernice o **zamestnancoch presunutých v rámci organizácie**, ktorí sú štátnymi príslušníkmi tretích krajín³, a o návrhu smernice o **sezónnych pracovníkoch**⁴. Rozsah práv, ktoré by sa mali udeliť štátnym príslušníkom tretích krajín, je dôležitým bodom rokovaní v Rade a Európskom parlamente.

Pokračovalo vykonávanie **Akčného plánu týkajúceho sa maloletých bez sprievodu** (2010 – 2014)⁵. Plán presadzuje spoločný prístup EÚ založený na zásade najlepších záujmov dieťaťa.

² SMERNICA EURÓPSKEHO PARLAMENTU A RADY 2011/98/EÚ z 13. decembra 2011 o jednotnom postupe vybavovania žiadostí o jednotné povolenie na pobyt a zamestnanie na území členského štátu pre štátnych príslušníkov tretích krajín a o spoločnom súbore práv pracovníkov z tretích krajín s oprávneným pobytom v členskom štáte
<http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:343:0001:0009:EN:PDF>

³ KOM(2010) 378 v konečnom znení.

⁴ KOM(2010) 379 v konečnom znení.

⁵ KOM(2010) 213 v konečnom znení.

V „Európskej agende v oblasti integrácie štátnych príslušníkov tretích krajín“ sa presadzujú silné záruky pre základné práva migrantov, ako aj potreba pozitívneho postoja k rozmanitosti a rovnakému zaobchádzaniu. Na zabezpečenie dodržiavania práv a povinností zo strany migrantov aj prijímajúcich spoločností je potrebné vynaložiť úsilie s cieľom bojovať proti diskriminácii a poskytnúť migrantom nástroje, prostredníctvom ktorých by sa oboznámili so základnými hodnotami a pravidlami EÚ a jej členských štátov.

Komisia 23. februára 2011 uverejnila svoje hodnotenie **dohôd EÚ o readmisii**, ako sa vyžaduje v Štokholmskom programe. Jednou z hlavných tém hodnotenia bolo monitorovanie uplatňovania dohôd EÚ o readmisii vrátane záruk v oblasti ľudských práv. Komisia bez toho, aby spochybnila súčasné *acquis* EÚ a iné príslušné medzinárodné nástroje, ktoré je potrebné vždy dodržiavať pri vykonávaní dohôd EÚ o readmisii, navrhla niekoľko sprievodných opatrení, ktoré by ďalej zabezpečili úplné dodržiavanie ľudských práv navrátených osôb. V hodnotení sa tiež oznámila myšlienka Komisie začať pilotný **projekt na monitorovanie situácie osôb po readmisii** podľa niektorých dohôd EÚ o readmisii. Hodnotenie bolo tiež základom pre závery Rady pre SVV prijaté 9. júna 2011. V záveroch sa zohľadnili uvedené odporúčania Komisie v oblasti ľudských práv len veľmi obmedzene.

3.25 Obchodovanie s ľuďmi

Obchodovanie s ľuďmi predstavuje závažný trestný čin a mimoriadne závažnú formu porušenia ľudských práv. Má viacero podôb, napríklad obchodovanie s ľuďmi z dôvodu sexuálneho vykorisťovania, nútenej práce, núteného žobrania, zneužívania pre prácu v domácnosti alebo na účel odoberania orgánov. Charta základných práv Európskej únie ho v článku 5 výslovne zakazuje. Na základe rozhodnutia Európskeho súdu pre ľudské práva (z januára 2010) vo veci Rantsev/Cyprus a Rusko predstavuje obchodovanie s ľuďmi porušenie článku 4 Európskeho dohovoru o ľudských právach, v ktorom sa zakazuje otroctvo a nútená práca.

Boj proti obchodovaniu s ľuďmi bol pre Úniu a členské štáty naďalej prioritou. V roku 2011 bola prijatá nová smernica proti obchodovaniu s ľuďmi, v ktorej sa uplatňuje prístup zameraný na ľudské práva a rodovú rovnosť; svojho mandátu sa ujala koordinátorka pre boj proti obchodovaniu s ľuďmi a bola uverejnená prvá správa o vykonávaní dokumentu o konkrétnych opatreniach týkajúcich sa vonkajšieho rozmeru boja proti obchodovaniu s ľuďmi.

Rada a Európsky parlament prijali v apríli 2011 novú smernicu 2011/36/EÚ o prevencii obchodovania s ľuďmi a boji proti nemu a o ochrane obetí obchodovania. Uplatňuje sa v nej jasný prístup zameraný na ľudské práva vrátane rodového hľadiska a vychádza z Protokolu OSN o obchodovaní s ľuďmi a Dohovoru Rady Európy o boji proti obchodovaniu s ľuďmi. Vzťahuje sa na obchodovanie s ľuďmi zamerané na všetky formy vykorisťovania. Smernica obsahuje komplexné ustanovenia o pomoci obetiam a ich ochrane s cieľom zabezpečiť ich ľudské práva a zabrániť ďalšej viktimizácii. V smernici sa od členských štátov vyžaduje, aby obzvlášť zraniteľným obetiam poskytli osobitné zaobchádzanie, a smernica zahŕňa aj osobitné ustanovenia týkajúce sa detí, ktoré sa stali obeťami obchodovania s ľuďmi. Prvoradým aspektom musia byť najlepšie záujmy dieťaťa v súlade s Chartou základných práv Európskej únie a Dohovorom Organizácie Spojených národov o právach dieťaťa z roku 1989. Okrem toho sa v smernici ustanovuje extrateritoriálna právomoc, ktorá je obzvlášť, ale nie výlučne, relevantná v prípadoch sexuálnej turistiky.

V júli 2011 sa konalo zasadnutie neformálnej siete národných spravodajcov alebo iných rovnocenných mechanizmov v oblasti obchodovania s ľuďmi. Na tomto zasadnutí sa prerokovali rôzne témy vrátane spolupráce a partnerstiev medzi všetkými subjektmi zainteresovanými v politike boja proti obchodovaniu s ľuďmi, ako napríklad organizáciami občianskej spoločnosti, ktoré sa zaoberajú ochranou ľudských práv.

Pre vytváranie účinných politík majú zásadný význam spoľahlivé a porovnateľné údaje. Komisia preto v roku 2011 po prvýkrát začala na úrovni EÚ iniciatívu týkajúcu sa zberu údajov o obchodovaní s ľuďmi. Zo zozbieraných údajov sa získajú informácie okrem iného o pohlaví, veku, druhu vykorisťovania a štátnej príslušnosti obetí obchodovania s ľuďmi a pohlavia a štátnej príslušnosti obchodníkov s ľuďmi, čo umožní lepšie zacielené opatrenia, a to aj pokiaľ ide o tretie krajiny a regióny.

Rada pre spravodlivosť a vnútorné veci schválila v júni 2011 prvú správu o vykonávaní dokumentu o konkrétnych opatreniach na posilnenie vonkajšieho rozmeru EÚ v boji proti obchodovaniu s ľuďmi⁶. Táto správa obsahovala komplexný prehľad projektov a opatrení členských štátov EÚ, agentúr EÚ a Európskej komisie v tretích krajinách a regiónoch. Mnohé z týchto projektov uplatňujú prístup k obchodovaniu s ľuďmi z hľadiska ľudských práv a sústreďujú sa na prevenciu základných príčin obchodovania s ľuďmi, ako sú chudoba a diskriminácia.

6 Prvá správa o vykonávaní dokumentu o konkrétnych opatreniach na posilnenie vonkajšieho rozmeru EÚ v boji proti obchodovaniu s ľuďmi z roku 2011, <http://ec.europa.eu/anti-trafficking/entity.action?id=27f3528b-8d2e-419d-b630-7d78a70ef3d7>.

Komisia a poľské predsedníctvo zvolali pri príležitosti Dňa EÚ pre boj proti obchodovaniu s ľuďmi 2011 stretnutie siedmich agentúr v oblasti spravodlivosti a vnútorných vecí (Európsky inštitút pre rodovú rovnosť, EUROJUST, EUROPOL, Agentúra pre základné práva, CEPOL, FRONTEX a Európsky podporný úrad pre azyl). Z tohto zasadnutia vzišlo spoločné vyhlásenie o budúcej spolupráci v oblasti boja proti obchodovaniu s ľuďmi, v ktorom vyjadrili odhodlanie pracovať na plnom dodržiavaní ľudských práv.

Komisia v roku 2011 ďalej pracovala na webovej stránke EÚ týkajúcej sa boja proti obchodovaniu s ľuďmi, na ktorej sa uvádzajú informácie o politike a právnych predpisoch na úrovni EÚ a členských štátov. Uvádzajú sa na nej aj kontaktné informácie pre príslušné vládne a mimovládne organizácie a prehľad projektov a publikácií rôznych zainteresovaných strán, ktoré financuje Komisia, ako aj informácie o prepojení medzi ľudskými právami a obchodovaním s ľuďmi⁷. Odkaz na internetovú stránku je: <http://ec.europa.eu/anti-trafficking>.

V roku 2011 boli vymenovaní členovia tretej skupiny expertov pre boj proti obchodovaniu s ľuďmi. V skupine sú zastúpení experti na ľudské práva a rodovú oblasť, ktorí majú poskytovať poradenstvo Komisii v oblasti politiky a právnych predpisov.

V oznámení z roku 2011 s názvom „Obnovená stratégia EÚ pre sociálnu zodpovednosť podnikov na obdobie rokov 2011 – 2014“ sa tiež rieši obchodovanie s ľuďmi v kontexte lepšieho uplatňovania usmerňujúcich zásad OSN v oblasti podnikania a ľudských práv.

Globálny prístup k migrácii a mobilite⁸, ktorý predstavuje zastrešujúci rámec vonkajšej migračnej politiky EÚ, bol prijatý v roku 2011. Opätovne sa v ňom zdôrazňuje dôležitosť spolupráce s tretími krajinami pôvodu, tranzitu a cieľovými krajinami a vymedzuje sa v ňom prevencia a znižovanie nelegálnej migrácie a obchodovania s ľuďmi ako jeden z jej štyroch pilierov.

7 Napríklad projekt financovaný EÚ „Sprievodca pre oblasť práv“, čo je nástroj na posúdenie vplyvu zákonov a opatrení proti obchodovaniu s ľuďmi na oblasť ľudských práv určený pre MVO, ktorý môžu využiť pre lobovanie ich vlád na základe dôkazov, <http://ec.europa.eu/anti-trafficking/entity?id=7dbb0353-cb8a-4bcc-a3fa-34dfbe01bbca>.

8 Oznámenie Komisie: Globálny prístup k migrácii a mobilite (KOM(2011) 743 v konečnom znení).

Komisia v roku 2011 financovala mnoho projektov, ktorých cieľom bola prevencia a riešenie obchodovania s ľuďmi z hľadiska ľudských práv, a to tak v rámci EÚ, ako aj mimo nej. V roku 2011 sa uverejnila cielená výzva na predloženie projektov v oblasti boja proti obchodovaniu s ľuďmi v rámci programu financovania „Predchádzanie a boj proti trestnej činnosti“, ktorý je súčasťou všeobecného programu „Bezpečnosť a ochrana slobôd“ na roky 2007 – 2013. Podobne aj programy Daphne, ktoré prispievajú k ochrane detí, mladých ľudí a žien pred všetkými formami násilia (založeného na rodovej príslušnosti) vrátane obchodovania s ľuďmi, vyzvali v decembri 2011 na predkladanie návrhov.

Boj proti obchodovaniu s ľuďmi je súčasťou niekoľkých dvojstranných akčných plánov v rámci európskej susedskej politiky, ako aj dohôd o stabilizácii a pridružení s krajinami západného Balkánu. Počas samitu Východného partnerstva, ktorý sa konal v septembri 2011, sa účastníci dohodli na posilnení spolupráce a koordinácie pri riešení obchodovania s ľuďmi.

Projekty sa financujú v rámci nástroja predvstupovej pomoci a nástroja technickej pomoci a výmeny informácií (TAIEX). O tejto otázke sa diskutovalo v politických dialógoch s krajinami, ktoré nie sú členmi EÚ, a to predovšetkým v dialógoch a konzultáciách o ľudských právach. EÚ podporovala medzinárodné úsilie na rôznych fórach OSN, na ktorých sa zasadzovala za prevenciu, ochranu a podporu obetí, vytvorenie legislatívneho rámca, rozvoj politiky a presadzovanie práva, ako aj medzinárodnú spoluprácu a koordináciu v boji proti obchodovaniu s ľuďmi.

Boj proti obchodovaniu s ľuďmi má v rámci geografickej a tematickej spolupráce EÚ s tretími krajinami (ktoré nie sú členmi EÚ) prioritné postavenie. Uplatňuje sa v dokumentoch o stratégiách jednotlivých krajín a v národných a regionálnych orientačných programoch, čo sa potvrdilo v priebežných preskúmaniach za obdobie rokov 2011 až 2013. Finančné prostriedky sú k dispozícii v rámci finančných nástrojov, ako sú napríklad nástroj stability a európsky nástroj pre demokraciu a ľudské práva (EIDHR). Vo viacročnom strategickom dokumente na obdobie rokov 2011 – 2013 pre tematický program s názvom Spolupráca s tretími krajinami v oblastiach migrácie a azylu je boj proti obchodovaniu s ľuďmi vymedzený ako jedna z tematických priorít.

V smernici sa zriadila pozícia koordinátora EÚ pre boj proti obchodovaniu s ľuďmi. Komisia vymenovala Myriou Vassiliadou, ktorá začala pracovať v marci 2011. Úlohou koordinátora bude okrem iného poskytovať celkové strategické smerovanie politiky v oblasti boja proti obchodovaniu s ľuďmi a prispieť k rozpracovaniu existujúcich alebo nových politík EÚ v tejto oblasti, a to najmä v súvislosti s tretími krajinami. Zabezpečí tiež, aby sa všetky primerané prostriedky pre opatrenia EÚ v boji proti obchodovaniu s ľuďmi adekvátne využili a zmobilizovali. Koordinátorka pracuje od svojho vymenovania na dosiahnutí väčšej jednotnosti politík v oblasti boja proti obchodovaniu s ľuďmi vrátane začlenenia tejto otázky do rôznych oblastí politiky a zabezpečenia väčšej koordinácie medzi subjektmi v oblasti boja proti obchodovaniu s ľuďmi vrátane agentúr EÚ, členských štátov a medzinárodných subjektov. Neustále zdôrazňuje, že k riešeniu tohto javu je potrebné pristupovať z hľadiska ľudských práv a rodového hľadiska.

3.26 Rasizmus, xenofóbia, nediskriminácia a rešpektovanie rozmanitosti

EÚ v roku 2011 naďalej významne prispievala k celosvetovému boju proti všetkým formám rasizmu, rasovej diskriminácie, xenofóbie a podobným druhom neznášanlivosti.

V rámci EÚ sa tento záväzok naďalej opieral o politiku konkrétnych opatrení vrátane právnych predpisov, zvyšovania povedomia, zberu údajov a poskytovania finančnej podpory pre projekty občianskej spoločnosti.

Vysoká predstaviteľka Catherine Ashtonová 21. marca 2011, pri príležitosti Medzinárodného dňa odstránenia všetkých foriem rasovej diskriminácie, vydala vyhlásenie v mene EÚ, v ktorom sa uvádza, že EÚ odsudzuje „všetky formy rasizmu, rasovej diskriminácie, xenofóbie a podobných foriem neznášanlivosti vrátane diskriminácie na základe sexuálnej orientácie, ktoré sú v absolútnom rozpore s hodnotami, na ktorých sa zakladá EÚ“.

V rámci svojej vonkajšej činnosti EÚ naďalej diskutovala o otázkach spojených s rasizmom a xenofóbiou v politických dialógoch s krajinami, ktoré nie sú jej členmi, napríklad s Ruskom. Táto problematika sa naďalej zohľadňuje aj v stratégiách spolupráce: napríklad v akčných plánoch v rámci európskej susedskej politiky sa partnerské krajiny zaväzujú bojovať proti všetkým formám diskriminácie, náboženskej neznášanlivosti, rasizmu a xenofóbie.

EÚ pokračovala v spolupráci s regionálnymi orgánmi, akým je napríklad Európska komisia Rady Európy proti rasizmu a intolerancii (ECRI). Dôsledne koordinovala prácu v rámci OBSE s cieľom napredovať v plnení záväzkov, ktoré 56 účastníckych štátov OBSE prijalo v oblasti boja proti rasizmu, xenofóbii a diskriminácie.

Pri riešení otázok spojených s rasizmom a diskrimináciou na viacstrannej úrovni EÚ aktívne spolupracovala aj s OSN. Podporovala mandát osobitného spravodajcu OSN pre súčasné formy rasizmu, xenofóbie a s tým súvisiacej neznášanlivosti, ktorým je Mutama Ruteere, ako aj jeho predchodcu Githu Muigaiho. Desať rokov po svetovej konferencii proti rasizmu, rasovej diskriminácii, xenofóbii a súvisiacej neznášanlivosti, ktorá sa konala v roku 2001, je EÚ naďalej plne oddaná hlavnému cieľu konferencie v Durbane z roku 2001, ktorým je úplné odstránenie rasizmu, rasovej diskriminácie, xenofóbie a súvisiacej neznášanlivosti.

Medzinárodný dohovor o odstránení všetkých foriem rasovej diskriminácie (ICERD) je všeobecným základom úsilia o predchádzanie rasizmu, boj proti nemu a jeho odstraňovanie. Európska únia naďalej vyzývala všetky štáty, ktoré dohovor zatiaľ neratifikovali alebo ho nevykonávajú v plnom rozsahu, aby tak urobili.

EÚ naďalej začleňovala boj proti diskriminácii do svojej medzinárodnej spolupráce.

Prostredníctvom európskeho nástroja pre demokraciu a ľudské práva (EIDHR) podporovala širokú škálu organizácií občianskej spoločnosti v približne 120 aktuálnych projektoch celkovou sumou približne 24 miliónov EUR. Prostredníctvom EIDHR navyše podporovala vysokú komisárku OSN pre ľudské práva (OHCHR) v uplatňovaní existujúcich medzinárodných noriem týkajúcich sa rovnosti a nediskriminácie, najmä Medzinárodného dohovoru o odstránení rasovej diskriminácie.

Svetová konferencia proti rasizmu, rasovej diskriminácii, xenofóbii a súvisiacej neznášanlivosti 2001 sa konala v Durbane v Južnej Afrike od 31. augusta do 8. septembra 2001. EÚ významne prispela k úspechu durbanskej konferencie.

Na konferencii sa konsenzom prijalo Durbanské vyhlásenie a akčný program, ktoré predstavujú rámec pre vlády, mimovládne organizácie a iné inštitúcie na usmerňovanie ich úsilia v boji proti rasizmu, rasovej diskriminácii, xenofóbii a súvisiacej neznášanlivosti.

Od 20. do 24. apríla 2009 sa v Ženeve vo Švajčiarsku uskutočnila konferencia o preskúmaní durbanských dohôd. Zhodnotil sa na nej pokrok dosiahnutý v plnení cieľov, ktoré boli stanovené na durbanskej konferencii v roku 2001.

V New Yorku sa 22. septembra 2011 konalo podujatie na vysokej úrovni, ktoré viedlo k prijatiu rezolúcie Valného zhromaždenia pri príležitosti 10. výročia prijatia Durbanského vyhlásenia a akčného programu.

3.27 Práva príslušníkov menšín

Príslušníci menšín vo všetkých regiónoch sveta naďalej čelia vážnym hrozbám, diskriminácii a rasizmu a často sa im znemožňuje v plnej miere sa podieľať na hospodárskom, politickom, spoločenskom a kultúrnom živote tak ako väčšinové obyvateľstvo v krajinách alebo spoločnostiach, v ktorých žijú. V Zmluve o Európskej únii sa výslovne uvádza, že práva príslušníkov menšín tvoria súčasť hodnôt, na ktorých je Únia založená a ktoré sa zaväzuje podporovať vo vzťahoch so zvyškom sveta. Hlavným referenčným textom v oblasti práv príslušníkov menšín na medzinárodnej úrovni je Deklarácia o právach príslušníkov národnostných alebo etnických, náboženských a jazykových menšín. Pokiaľ ide o Európu, Rada Európy prijala Rámcový dohovor na ochranu národnostných menšín a Európsku chartu regionálnych alebo menšinových jazykov.

Ochrana menšín je jednou z kľúčových otázok v rámci kodanských politických kritérií pre pristúpenie k EÚ. V správach Európskej komisie o pokroku sa pokračuje v posudzovaní záznamov, ktoré sa týkajú otázok menšín v kandidátskych krajinách a v potenciálnych kandidátskych krajinách, práve v tejto súvislosti. EÚ kandidátskym krajinám a potenciálnym kandidátskym krajinám za to poskytuje cieleňú predvstupovú finančnú pomoc, aby ich podporila pri zavádzaní potrebných politických, hospodárskych a inštitucionálnych reforiem v súlade s normami EÚ. Financované projekty týkajúce sa príslušníkov menšín sa prevažne zameriavajú na znižovanie sociálnych nerovností a zlepšovanie a podporu kvalitnejších životných podmienok. Súčasťou posilňovania sociálnej súdržnosti v týchto krajinách je integrácia znevýhodnených osôb, boj proti diskriminácii a posilňovanie ľudského kapitálu, a to najmä reformou systémov vzdelávania.

Dôležitým aspektom vzťahov EÚ s inými časťami sveta boli aj naďalej otázky týkajúce sa menšín a EÚ tieto otázky pravidelne otvára vo svojich politických dialógoch s krajinami, ktoré nie sú členmi EÚ. Hľadisko problematiky menšín sa uplatňuje aj v stratégiách spolupráce a v akčných plánoch.

Napríklad dokument EÚ o stratégii krajiny na obdobie rokov 2007 – 2013, ktorý sa týka Kolumbie, sa zaoberá humanitárnou situáciou príslušníkov menšín a ich situáciou v oblasti ľudských práv a medzi hlavné priority stratégie patrí budovanie mieru, ktoré sa uskutočňuje zapájaním občanov na okraji spoločnosti do miestnej správy a ich účasťou na hospodárskom živote, ako aj presadzovaním ľudských práv, dobrej správy vecí verejných a prostredníctvom boja proti beztretnosti. Ako ďalší príklad možno uviesť jasný odkaz na dodržiavanie práv príslušníkov národnostných menšín, ktorý je uvedený v Akčnom pláne európskej susedskej politiky s Ukrajinou.

V oblasti presadzovania a ochrany práv príslušníkov menšín EÚ aktívne spolupracovala s fórami OSN. K procesom v rámci OSN patrí fórum o otázkach menšín a práca nezávislých expertov pre otázky menšín. EÚ pokračovala aj v spolupráci s inými medzinárodnými organizáciami a mnohostrannými orgánmi aktívnymi v danej oblasti, ako sú napríklad OBSE a jej Vysoký komisár pre národnostné menšiny a Rada Európy.

Okrem toho naďalej využívala širokú škálu nástrojov finančnej a technickej spolupráce, ku ktorým patrí dvojstranná spolupráca s vládami a priama podpora občianskej spoločnosti, ktoré sa navzájom dopĺňajú a spoločným pôsobením prispievajú k presadzovaniu a ochrane práv príslušníkov menšín.

Prostredníctvom dvojstrannej spolupráce preto podporovala programy a politiky jednotlivých vlád, ktoré sú zamerané na menšiny alebo ktoré by v tejto oblasti mohli mať istý vplyv. EÚ taktiež pomáhala organizáciám občianskej spoločnosti usilujúcim sa o ochranu a presadzovanie práv príslušníkov menšín, a to najmä prostredníctvom európskeho nástroja pre demokraciu a ľudské práva (EIDHR). Jej hlavným cieľom pritom bolo v širšom kontexte posilňovania ľudských práv pomáhať v boji proti diskriminácii, presadzovať ochranu a rozvoj rovnocennej účasti mužov a žien z menšinových komunít na sociálnom, hospodárskom a politickom živote a podporovať politický pluralizmus a demokratickú politickú účasť.

Z nástroja EIDHR sa príspevkom vyše 90 000 EUR v súčasnosti financuje projekt, ktorého cieľom je zlepšenie politickej účasti a zastúpenia Rómov a iných národnostných menšín v Bosne a Hercegovine, čím sa podporuje ich začlenenie, záujmy a práva. Menšiny, a obzvlášť Rómovia, ktorí sú najpočetnejšou menšinou v Bosne a Hercegovine, trpia dedičstvom diskriminácie, ktorá prispela k rozšírenej chudobe, nezamestnanosti, bezdomovectvu a nedostatočnému prístupu k vzdelaniu. Hoci v Ústave Bosny a Hercegoviny sa ustanovujú normy v oblasti ľudských práv, „právo byť volený“ je zabezpečené len pre „štátotvorné národy“ (Bosniakov, Chorvátov a Srbov). Podľa ústavy je príslušníkom národnostných menšín zabránený prístup k účasti na politickom živote na najvyššej úrovni, a to pokiaľ ide o úroveň štátu i administratívnych celkov. Cieľom tohto projektu je preto pomôcť vytvoriť lepšie podmienky pre politické zastúpenie a účasť Rómov a iných menšín na štátnej úrovni podporou začlenenia kategórie národných menšín do Ústavy Bosny a Hercegoviny a zlepšiť politickú účasť a spôsobilosti Rómov, aby mohli viac ovplyvňovať rozhodovacie procesy.

3.28 Práva osôb so zdravotným postihnutím

Európska únia sa 22. januára 2011 stala zmluvnou stranou Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím (CRPD – Convention on the Rights of Persons with Disabilities). Išlo o historický krok, keďže dohovor CRPD je prvou komplexnou zmluvou v oblasti ľudských práv, ktorú EÚ ratifikovala ako „organizácia regionálnej ekonomickej integrácie“. EÚ sa v septembri 2011 po prvýkrát aktívne zúčastnila ako zmluvná strana na konferencii štátov, ktoré sú zmluvnými stranami dohovoru CRPD.

Cieľom CRPD je zabezpečiť, aby ľudia so zdravotným postihnutím mohli využívať svoje práva rovnako ako všetci ostatní občania. CRPD stanovuje minimálne normy na ochranu celej škály ľudských práv a základných slobôd ľudí so zdravotným postihnutím. Pre EÚ to znamená zabezpečiť v rámci svojich právomocí, aby politiky, legislatívne činnosti a tvorba programov na úrovni EÚ boli v súlade s ustanoveniami CRPD týkajúcimi sa práv ľudí so zdravotným postihnutím. V stratégii EÚ pre oblasť zdravotného postihnutia 2010 – 2020, ktorá bola prijatá v novembri 2010 a ktorej cieľom je pomôcť vykonať ustanovenia CRPD na úrovni EÚ i na úrovni členských štátov, bola „vonkajšia činnosť“ vymedzená ako jedna z jej ôsmich hlavných oblastí činnosti. Táto stratégia dopĺňa a podporuje opatrenia členských štátov, ktoré nesú hlavnú zodpovednosť za politiky v oblasti zdravotného postihnutia.

Otázke zdravotného postihnutia sa venuje v politických a špecializovaných dialógoch EÚ (vrátane dialógov o ľudských právach) s tretími krajinami stále väčšia pozornosť; ratifikácia CRPD zo strany EÚ poskytla na to ďalší dôvod. EÚ najmä vyzývala na ratifikáciu a úplné vykonávanie CRPD všetkými štátmi. V roku 2011 sa otázka zdravotného postihnutia otvorila na rokovaniach s palestínskou samosprávou a Ruskom.

V roku 2011 EÚ naďalej presadzovala a obhajovala dodržiavanie ľudských práv osôb so zdravotným postihnutím na príslušných regionálnych a medzinárodných fórach. Napríklad na 66. zasadnutí Valného zhromaždenia OSN EÚ spoločne s krajinami Latinskej Ameriky a v nadväznosti na podrobné konzultácie s UNICEF-om a organizáciami občianskej spoločnosti iniciovala rezolúciu týkajúcu sa práv detí s osobitným dôrazom na deti so zdravotným postihnutím. V rámci prípravy tejto rezolúcie EÚ tiež zorganizovala v spolupráci s Uruguajom (v mene skupiny krajín Latinskej Ameriky a Karibiku), oddelením hospodárskych a sociálnych záležitostí OSN a UNICEF-om v júni 2011 v New Yorku sprievodné podujatie s názvom „Interaktívna panelová diskusia o podpore a ochrane práv detí so zdravotným postihnutím“. EÚ sa tiež snaží začleniť otázku situácie osôb so zdravotným postihnutím do iných fór OSN a dokumentov, pričom uplatňuje prístup zameraný na práva.

EÚ pokračovala aj v ochrane a presadzovaní práv osôb so zdravotným postihnutím mimo EÚ, a to tak, že tieto osoby v systematicky zapájala do rozvojovej spolupráce EÚ. Finančné prostriedky určené osobám so zdravotným postihnutím sa poskytujú v rámci niekoľkých finančných nástrojov EÚ, napríklad nástroja financovania rozvojovej spolupráce (DCI), Európskeho rozvojového fondu (ERF), nástroja európskeho susedstva a partnerstva (ENPI) a európskeho nástroja pre demokraciu a ľudské práva (EIDHR). V roku 2011 financovala EÚ viac ako 20 projektov zameraných osobitne na osoby so zdravotným postihnutím (s rozpočtom vyše 12 miliónov EUR).

V novembri 2010 prijala Komisia **stratégiu EÚ pre oblasť zdravotného postihnutia 2010 – 2020**⁹, ktorej cieľom je pomôcť vykonať ustanovenia CRPD. Stratégia sa zameriava na odstránenie bariér v ôsmich hlavných oblastiach: prístupnosť, účasť, rovnosť, zamestnanosť, vzdelávanie a odborná príprava, sociálna ochrana, zdravie a vonkajšia činnosť.

9 <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0636:FIN:SK:PDF>.

Pokiaľ ide o vonkajšiu činnosť, cieľom stratégie je podpora práv osôb so zdravotným postihnutím, a to aj v rámci jej rozvojových programov a na medzinárodných fórach (napr. OSN, Rada Európy, OECD). V „Počiatočnom pláne na vykonanie európskej stratégie pre oblasť zdravotného postihnutia“¹⁰ sa vymedzujú kľúčové činnosti a harmonogram začatia vykonávania stratégie, okrem iného:

- zabezpečiť, aby sa rozvojová spolupráca EÚ dostala k osobám so zdravotným postihnutím, a to prostredníctvom programov/projektov zacielených osobitne na osoby so zdravotným postihnutím a začleňovaním otázok súvisiacich so zdravotným postihnutím,
- podporovať úsilie partnerských krajín na vnútroštátnej úrovni o podpis, ratifikáciu a vykonávanie CRPD,
- v prípade potreby podporovať inštitucionálne posilňovanie organizácií ľudí so zdravotným postihnutím v partnerských krajinách a organizáciách, ktoré sa zaoberajú zdravotným postihnutím a rozvojom,
- podporovať, aby infraštruktúra financovaná v rámci rozvojových projektov EÚ spĺňala požiadavky ľudí so zdravotným postihnutím,
- v prípade potreby zdôrazňovať na základe zásad CRPD zdravotné postihnutie ako otázku ľudských práv v dialógoch EÚ o ľudských právach s tretími krajinami.

3.29 Problematika domorodého obyvateľstva

Zásady, ktoré sa týkajú záväzku EÚ voči domorodému obyvateľstvu, sa uplatňujú v súlade s Deklaráciou OSN o právach domorodého obyvateľstva z roku 2007, v ktorej sa podporujú práva domorodého obyvateľstva a zabezpečuje sa jeho nepretržitý rozvoj na celom svete.

¹⁰ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=SEC:2010:1324:FIN:EN:PDF>

EÚ sa usiluje začleniť ľudské práva vrátane otázok domorodého obyvateľstva do všetkých aspektov svojich vonkajších politík, a to aj do svojich politických dialógov s tretími krajinami a regionálnymi organizáciami, na viacstranných fórach, ako je Organizácia Spojených národov, a poskytovaním finančnej podpory.

Odvtedy, ako bol v roku 1994 ustanovený Medzinárodný deň svetového domorodého obyvateľstva, najprv komisár zodpovedný za vonkajšie vzťahy a európsku susedskú politiku a v súčasnosti vysoká predstaviteľka takmer každý rok pri tejto príležitosti vydáva 9. augusta vyhlásenie. Delegácie EÚ na celom svete navyše 9. augusta alebo v období okolo tohto dňa organizujú početné podujatia, ktorých súčasťou sú aj stretnutia s vedúcimi predstaviteľmi domorodého obyvateľstva, tlačové konferencie, články v tlači, účasť na seminároch a prehliadky projektov financovaných z rozpočtu Únie.

EÚ sa naďalej aktívne zúčastňovala na fórach OSN, ktoré sa zaoberajú problematikou domorodého obyvateľstva, a zároveň prispievala k spolupráci s agentúrami OSN v tejto oblasti. V roku 2011 sa EÚ pripojila ku konsenzu o pravidelnej rezolúcii Tretieho výboru Valného zhromaždenia o právach domorodého obyvateľstva a približne polovica členských štátov EÚ bola jej spolugarantom. Rezolúcia obsahovala rozhodnutie zorganizovať v roku 2014 plenárne zasadnutie Valného zhromaždenia na vysokej úrovni, ktoré bude známe ako Svetová konferencia o domorodom obyvateľstve. EÚ vydala tiež vyhlásenie o otázkach domorodého obyvateľstva v Tretom výbore, ako aj na zasadnutí mechanizmu expertov na práva domorodého obyvateľstva (EMRIP) v roku 2011 a zúčastnila sa na interaktívnom dialógu s osobitným spravodajcom pre situáciu v oblasti ľudských práv a základných práv domorodého obyvateľstva Jamesom Anayom.

Otázky domorodého obyvateľstva sa naďalej začleňovali do stratégií rozvojovej spolupráce EÚ. Napríklad dokument o stratégii pre Kolumbiu na obdobie rokov 2007 – 2013 sa zaoberá humanitárnou situáciou domorodého obyvateľstva a jeho situáciou v oblasti ľudských práv a medzi jej hlavné priority patrí budovanie mieru, ktoré sa uskutočňuje zapájaním občanov na okraji spoločnosti do miestnej správy a ich účasťou na hospodárskom živote, ako aj presadzovaním ľudských práv, dobrej správy vecí verejných a prostredníctvom boja proti beztretnosti. Ďalším príkladom je výslovné zahrnutie domorodého obyvateľstva do podpory na modernizáciu štátu, posilnenia dobrej správy vecí verejných a sociálneho začlenenia do dokumentu o stratégii krajiny pre Peru na obdobie rokov 2007 – 2013.

EÚ tiež priamo podporuje organizácie občianskej spoločnosti, ktoré sa venujú otázkam domorodého obyvateľstva, a to najmä prostredníctvom európskeho nástroja pre demokraciu a ľudské práva (EIDHR). V rámci tohto finančného nástroja existuje veľké množstvo konkrétnych opatrení dôležitých pre domorodé obyvateľstvo, ktoré sa majú vykonávať na vnútroštátnej, nadnárodnej alebo regionálnej úrovni.

EÚ uznáva, že domorodé obyvateľstvo je obzvlášť zraniteľné, ako aj to, že obhajcovia práv domorodého obyvateľstva v mnohých krajinách sveta čelia tvrdým represiám, ako to vyplýva z mnohých medzinárodných správ vrátane správy osobitnej spravodajkyne OSN pre obhajcov ľudských práv. V roku 2011 sa z EIDHR financoval sumou 1,2 milióna EUR regionálny projekt, ktorého cieľom je podpora a posilnenie siete obhajcov ľudských práv domorodého obyvateľstva v Nepále, Bangladéši, Indii, Kambodži, Indonézii, Malajzii, na Filipínach a v Thajsku.

Od roku 2011 sa z EIDHR financuje projekt za 1,2 milióna EUR, ktorého cieľom je posilnenie siete obhajcov ľudských práv domorodého obyvateľstva, ktorá monitoruje a dokumentuje prípady porušovania ľudských práv domorodého obyvateľstva v Ázii, zvyšovanie povedomia na miestnej i medzinárodnej úrovni o právach domorodého obyvateľstva a ochrana tých osôb a skupín, ktoré podporujú a ochraňujú práva domorodého obyvateľstva v Ázii. Tento projekt zameraný na Nepál, Bangladéš, Indiu, Kambodžu, Indonéziu, Malajziu, Filipíny a Thajsko má za cieľ zaoberať sa nedostatočným právnym uznávaním ľudských práv domorodého obyvateľstva a nedostatkom adekvátnych politík na ich ochranu v ázijskom regióne, kde žije približne 200 miliónov z odhadovaných celkových 350 miliónov domorodých obyvateľov na svete.

V týchto krajinách väčšina domorodých obyvateľov žije pod prahom chudoby, trpí všetkými formami diskriminácie a má nedostatočný prístup k politickým rozhodovacím procesom a systémom súdnictva a je obeťou porušovania nielen svojich práv ako jednotlivcov, ale aj svojich kolektívnych práv. Neuznávanie pozemkových práv domorodého obyvateľstva viedlo k rozšírenému zaberaniu pôdy a nútenému vysídľovaniu obyvateľstva v súvislosti s plantážami, ťažbou vo veľkom, priehradami, infraštruktúrou a chránenými oblasťami. Okrem toho mnoho prípadov porušovania ľudských práv domorodého obyvateľstva zostáva nezdokumentovaných a neohlásených, keďže povedomie domorodých obyvateľov o svojich právach je nízke a podporné činnosti zostávajú veľmi obmedzené, a to najmä v oblastiach konfliktu, a preto má práca obhajcov práv domorodého obyvateľstva zásadný význam.

4. ČINNOSŤ EÚ NA MEDZINÁRODNÝCH FÓRACH

4.1 66. zasadnutie Valného zhromaždenia OSN

Tretí výbor 66. zasadnutia Valného zhromaždenia OSN (sociálne, humanitárne a kultúrne otázky) formálne začal pracovať 3. októbra 2011 a prácu ukončil 22. novembra 2011.

Do konca zasadnutia výbor prijal 66 rezolúcií, z toho 16 hlasovaním, čím sa potvrdila polarizácia v niektorých otázkach. EÚ dosiahla všetky svoje hlavné ciele zasadnutia. Úsilie EÚ podporila informačná kampaň v New Yorku i v hlavných mestách tretích krajín, ktorá bola zameraná na podporu rezolúcií týkajúcich sa konkrétnych krajín, ako aj témy slobody náboženského vyznania a viery; kampaň sa uskutočnila v úzkej koordinácii s podobne zmýšľajúcimi krajinami. Tretí výbor úspešne prijal štyri iniciatívy EÚ. Rokovania o situácii v oblasti ľudských práv v Barme/Mjanmarsku sa uskutočnili v kontexte nedávneho pozitívneho vývoja v krajine, čo sa odrazilo na vyváženom zapojení dotknutej krajiny do procesu rokovaní. Rezolúcia bola prijatá za pozitívnej podpory viacerých partnerov ako kedykoľvek predtým.

Aj rezolúcia týkajúca sa situácie v oblasti ľudských práv v KĽDR (prezentovaná spolu s Japonskom) bola prijatá za najvyššej podpory v histórii. V priebehu rokovaní KĽDR nezmenila svoj model správania a odmietla sa angažovať v tejto otázke.

Pokiaľ ide o tematické otázky, rezolúcia o právach dieťaťa, ktorá je spoločnou iniciatívou EÚ a skupiny krajín Latinskej Ameriky a Karibiku (GRULAC), bola prijatá konsenzom ako počas predchádzajúcich zasadnutí, aj keď sa neschválili dve nesúhlasné zmeny a doplnenia, ktoré predložili Pakistan a Sýria. Tohtoročná rezolúcia sa zamerala na deti so zdravotným postihnutím. Rezolúcia o odstránení všetkých foriem neznášanlivosti a diskriminácie na základe náboženského vyznania alebo viery, čo bola iniciatíva pod vedením EÚ, sa opäť prijala konsenzom.

Okrem toho EÚ podporila rezolúciu o situácii v oblasti ľudských práv v Iráne, ktorú predložila Kanada a ktorá sa prijala väčším a uspokojivým pomerom hlasov.

Cielená medziregionálna rezolúcia o situácii v Sýrii získala v posledný deň zasadnutia veľkú väčšinu hlasov, a to aj od krajín, ktoré tradične nepodporujú rezolúcie týkajúce sa jednotlivých krajín, vrátane všetkých arabských krajín okrem samotnej Sýrie.

Organizácia islamskej spolupráce (OIC) predložila dokument vypracovaný na základe rezolúcie Rady pre ľudské práva 16/18 „Boj proti neznášanlivosti, negatívnym stereotypom, stigmatizácii, diskriminácii, podnecovaniu k násiliu a násiliu voči osobám na základe presvedčenia alebo viery“, ktorý však spočiatku obsahoval ďalšie problematické formulácie. Po obsiahlych a zväčša dvojstranných rokovaní sa dosiahol kompromisný balík, ktorý EÚ mohla akceptovať po tom, čo súhlasila s poskytnutím podrobného vysvetlenia stanoviska pri prijímaní znenia dokumentu OIC. Vzhľadom na prebiehajúce udalosti v regióne Blízkeho východu a severnej Afriky USA opätovne predostreli svoju iniciatívu týkajúcu sa žien a politickej účasti, ktorú už zvážilo Valné zhromaždenie na svojom 58. zasadnutí, a zahŕňajú aj dôraz na politickú účasť žien v politických zmenách.

EÚ bola vo všetkých hlasovaniach okrem dvoch jednotná. Členské štáty EÚ sa dokázali spojiť, keď sa po tom, čo tri roky hlasovali rôzne, jednotne zdržali hlasovania o návrhu rezolúcie o nadviazaní na Durbanskú konferenciu. EÚ sa však nanovo rozdelila pri hlasovaní (proti/zdržala sa), pokiaľ išlo o návrh rezolúcie o súčasných formách rasizmu: podala podrobné vysvetlenie svojho postoja pri hlasovaní, v ktorom vyjadrila obavy EÚ v súvislosti so skrytými motívami a selektívnou povahou tejto rezolúcie. EÚ bola rozdelená aj pri hlasovaní o rezolúcii o práve na rozvoj, ktorú iniciovalo Hnutie nezúčastnených krajín.

Členské štáty EÚ tiež predložili v rámci svojich vnútroštátnych právomocí dvanásť rezolúcií, ktoré sa všetky prijali, a to väčšinou konsenzom.

4.2 Rada Organizácie Spojených národov pre ľudské práva

Preskúmanie Rady pre ľudské práva bolo ukončené 17. júna 2011 tým, že Valné zhromaždenie OSN prijalo rezolúciu hlasovaním (154 hlasov za, 4 proti, nikto sa nezdržal hlasovania; 34 krajín sa na hlasovaní nezúčastnilo). Týmto sa uzavrel takmer dvojročný proces intenzívnych rokovaní v Ženeve a New Yorku, ktorý priniesol výsledok, ktorý je podľa EÚ len minimálny, ale predsa sa ním zaručili aspekty, ktoré sú pre EÚ prioritou, ako sú napríklad schopnosť Rady pre ľudské práva riešiť znepokojivé situácie v konkrétnych krajinách, nezávislosť vysokej komisárky, jej úradu a osobitných postupov, ako aj dosiahnutie určitého pokroku, pokiaľ ide o modality všeobecného pravidelného preskúmania (UPR – Universal Periodic Review).

Okrem tohto preskúmania malo pre posilnenie reakcie Rady pre ľudské práva a jej schopnosť riešiť dôležité situácie zásadný význam tempo zmien v roku 2011 v oblasti ľudských práv na konkrétnych miestach.

Rok sa začal mimoriadnym zasadnutím o situácii v oblasti ľudských práv v Líbyi, ktoré sa konalo 25. februára 2011. Na zasadnutí sa nielen vyjadrilo silné znepokojenie nad situáciou v oblasti ľudských práv v krajine, ale odporučilo sa aj pozastavenie členstva Líbye v Rade pre ľudské práva, čo Valné zhromaždenie presadilo 1. marca v bezprecedentnom kroku.

V roku 2011 sa konali tri riadne zasadnutia Rady pre ľudské práva – v marci, júni a septembri. Konaním 12. zasadnutia pracovnej skupiny pre všeobecné pravidelné preskúmanie (UPR) 3. až 14. októbra 2011 ukončila Rada pre ľudské práva prvý cyklus UPR. EÚ pri tejto príležitosti zdôraznila dôležitosť tohto nástroja a nabádala na komplexné a rýchle vykonanie odporúčaní, a to aj využitím medzinárodnej pomoci na tento účel.

16. zasadnutie Rady pre ľudské práva sa konalo od 28. februára do 25. marca 2011 a ponúklo ďalšie potvrdenie schopnosti Rady konať, pokiaľ ide o situácie v konkrétnych krajinách, a to prijatím ôsmich rezolúcií týkajúcich sa konkrétnych krajín zo 40 návrhov iniciatív prijatých počas zasadnutia. Prítomnosť vysokej predstaviteľky Catherine Ashtonovej v prvý deň časti zasadnutia na vysokej úrovni zdôraznila veľký význam, ktorý EÚ pripisuje Rade pre ľudské práva.

Dôležitým prelomom bolo prijatie rezolúcie o Iráne, čím sa vytvoril prvý mandát pre túto krajinu od vytvorenia Rady pre ľudské práva. Tento výsledok umožnila medziregionálna základná skupina, ako aj intenzívna lobistická kampaň.

EÚ iniciovala rezolúciu o situácii v oblasti ľudských práv v Barme/Mjanmarsku, ktorou sa predĺžil mandát osobitného spravodajcu a zohľadnil najnovší vývoj vrátane volieb a všeobecného pravidelného preskúmania. V ďalšej tradičnej rezolúcii EÚ týkajúcej sa konkrétnej krajiny (predloženej spoločne s Japonskom) sa vykonali minimálne zmeny, a to pokiaľ ide o situáciu v oblasti ľudských práv v KĽDR; táto rezolúcia dostala vyššiu podporu – v porovnaní s minulým rokom viac hlasov za.

Na zasadnutí bola veľmi aktívna aj Africká skupina, ktorá predložila štyri rezolúcie týkajúce sa afrických krajín (KDR, Pobrežie Slonoviny, Guinea a Burundi). EÚ úzko spolupracovala s Tuniskom s cieľom predložiť konsenzuálnu rezolúciu zameranú na technickú spoluprácu a pomoc za podpory Africkej a Arabskej skupiny.

Pokiaľ ide o tematické iniciatívy, EÚ predložila úspešnú iniciatívu zameranú na slobodu náboženského vyznania alebo viery s cieľom vyjadriť znepokojenie v súvislosti s násilím a neznášanlivosťou voči náboženským menšinám v súlade so závermi Rady pre zahraničné veci z 21. februára 2011. V rezolúcii sa uvítala aj práca osobitného spravodajcu pre slobodu náboženského vyznania alebo viery, ktorého mandát sa stanovil pred 25 rokmi v nadväznosti na Deklaráciu o odstránení všetkých foriem neznášanlivosti a diskriminácie na základe náboženského vyznania alebo viery z roku 1981. Zároveň bolo jedným z najvýznamnejších výsledkov tohto zasadnutia prijatie – konsenzom – rezolúcie Organizácie islamskej spolupráce (OIC) o boji proti náboženskej neznášanlivosti, ktorú mnohí považujú za alternatívu k rezolúcii o hanobení náboženstiev, ktorú tradične predkladá OIC. EÚ a skupina krajín Latinskej Ameriky a Karibiku zabezpečili úspech rezolúcie o právach dieťaťa, ktorého prerokúvanie si vyžadovalo širokú škálu včasných konzultácií a úzku spoluprácu s osobitnou zástupkyňou generálneho tajomníka pre násilie páchané na deťoch a UNICEF-om. Rada tiež prijala Deklaráciu Organizácie Spojených národov o vzdelávaní a odbornej príprave v oblasti ľudských práv.

17. zasadnutie Rady pre ľudské práva (30 . máj – 17. jún 2011) bolo dosť rušné, keďže sa prijalo 29 iniciatív (z ktorých o ôsmich sa hlasovalo). Pre EÚ bolo najväčšou prioritou zasadnutia Bielorusko; EÚ zabezpečilo prijatie rezolúcie o situácii v oblasti ľudských práv v krajine.

Niekoľko iniciatív sa predložilo na zasadnutí týkajúcom sa regiónu Blízkeho východu a severnej Afriky. Rada konkrétne prijala rezolúciu, ktorou sa predlžuje mandát vyšetrovacej komisie pre Líbyu. Vydalo sa medziregionálne vyhlásenie o Sýrii, v ktorom sa vláda vyzvala, aby plne spolupracovala s Radou pre ľudské práva a vysokému komisárovi umožnila neobmedzený prístup do krajiny, ako aj medziregionálne vyhlásenie o Jemene, v ktorom sa uvítala plánovaná misia vysokého komisára a zvolal interaktívny dialóg na 18. zasadnutí Rady pre ľudské práva. Rada prijala aj rezolúciu o podpore a ochrane ľudských práv v kontexte pokojných protestov, ktorá vzišla z predchádzajúcich pokusov o usporiadanie mimoriadneho zasadnutia o tejto téme.

K ďalším hlavným situáciám týkajúcim sa konkrétnych krajín patrilo vytvorenie mandátu pre nezávislého experta na situáciu v oblasti ľudských práv na Pobreží Slonoviny s cieľom pomôcť pri vykonávaní odporúčaní vyšetrovacej komisie, predĺženie mandátu nezávislého experta pre Somálsko o ďalší rok a prijatie rezolúcie o technickej pomoci Kirgizsku.

Pokiaľ ide o tematické otázky, Rada pre ľudské práva prijala prelomovú rezolúciu v súvislosti s Južnou Afrikou o diskriminačných zákonoch a praktikách a násilných činoch voči jednotlivcom na základe ich sexuálnej orientácie a rodovej identity, v ktorej sa vysoký komisár OSN poveril vypracovaním štúdie o tejto otázke, ktorá sa mala predložiť počas panelovej diskusie Rady pre ľudské práva v marci 2012. Rada tiež schválila usmerňujúce zásady týkajúce sa podnikania a ľudských práv na vykonávanie rámca OSN „chrániť, rešpektovať a naprávať“ a zriadila mechanizmus nadviazania na prácu osobitného splnomocnenca generálneho tajomníka pre podnikanie a ľudské práva. Rada pre ľudské práva taktiež dosiahla úspešné prijatie návrhu Tretieho opčného protokolu k Dohovoru o právach dieťaťa, v ktorom sa ustanovuje postup podávania individuálnych sťažností.

Na 18. zasadnutí Rady OSN pre ľudské práva (12. – 29. septembra 2011) sa zaznamenalo prijatie 37 rezolúcií alebo vyhlásení predsedníctva, a to väčšinou konsenzom. Počas tohto zasadnutia Rada pre ľudské práva prijala sedem iniciatív týkajúcich sa konkrétnych krajín (Sudán, Južný Sudán, Líbya, Jemen, Burundi, Kambodža a Haiti), všetky z nich v rámci bodu 10 (technická pomoc a budovanie kapacít).

Ako sa predpokladalo aj v rámci najvyšších priorít EÚ na toto zasadnutie, Rada pre ľudské práva predĺžila mandát nezávislého experta na situáciu v oblasti ľudských práv v Sudáne rezolúciou pripravenou v spolupráci s dotknutou krajinou, ktorá sa prijala konsenzom. Aj situácia v Južnom Sudáne sa venovala rezolúcií, ktorá sa zamerala na spoluprácu a pomoc v oblasti ľudských práv. Rada pre ľudské práva podobne prijala konsenzom rezolúciu o Jemene, v ktorej sa táto krajina vyzvala, aby plnila odporúčania obsiahnuté v správe vysokej komisárky OSN pre ľudské práva, a berie na vedomie vyhlásenie vlády začať vyšetrovanie prípadov porušovania a zneužívania ľudských práv. Rozhodlo sa aj o výnimočnom dvojročnom mandáte nezávislého experta pre Kambodžu. Rada pre ľudské práva predĺžila mandát nezávislého experta pre Haiti a prijala rezolúciu o poradenských službách a technickej pomoci pre Burundi, v ktorej uvítala vytvorenie vnútroštátnej inštitúcie pre ľudské práva v súlade s Parížskymi zásadami. Pokiaľ ide o tematické otázky, Rada pre ľudské práva ustanovila na tomto zasadnutí nový mandát pre osobitného spravodajcu pre pravdu, spravodlivosť, odškodnenie a záruky proti recidíve.

EÚ počas minulého roka zohrala dôležitú úlohu pri zvolaní troch osobitných zasadnutí o situácii v oblasti ľudských práv v Sýrii. Prvé mimoriadne zasadnutie o Sýrii sa konalo 29. apríla. V rezolúcii, ktorá sa na tomto zasadnutí prijala, sa od Úradu vysokého komisára Organizácie Spojených národov pre ľudské práva žiadalo, aby naliehavo vyslal do Sýrie misiu na účely vyšetrenia všetkých údajných porušení medzinárodných ľudských práv a zistenia faktov a okolností takýchto porušení. Druhé mimoriadne zasadnutie sa konalo 23. augusta; pri tejto príležitosti Rada pre ľudské práva ustanovila mandát nezávislej vyšetrovacej komisie na účely vyšetrenia „všetkých údajných porušení medzinárodných ľudských práv v Sýrskej arabskej republike od marca 2011 (...) a prípadne identifikovania osôb alebo subjektov, ktoré sú za ne zodpovedné, s cieľom zabezpečiť, aby páchatelia týchto porušení (...) boli potrestaní“. Vyšetrovacia komisia, ktorej prácu sýrske orgány nepodporovali ani neľahčovali, vydala svoju správu 28. novembra 2011, ktorú zaslala Valnému zhromaždeniu s odporúčaním, aby zvážilo zaslanie týchto správ všetkým príslušným orgánom Organizácie Spojených národov.

V nadväznosti na zverejnenie správy vyšetrovacej komisie sa rozhodla EÚ podporiť zvolanie tretieho mimoriadneho zasadnutia Rady pre ľudské práva o Sýrii, ktoré sa konalo 2. decembra. V rezolúcii prijatej na konci tohto tretieho zasadnutia výraznou väčšinou sa žiadalo, aby sa ustanovila prítomnosť Úradu vysokého komisára pre ľudské práva v Sýrii a vytvoril mandát pre osobitného spravodajcu na účel monitorovania situácie. V rezolúcii sa okrem toho žiadalo, aby príslušné orgány zabezpečili vyšetrovacej komisii prístup do krajiny a náležite s ňou spolupracovali.

4.3 Rada Európy

V roku 2011 sa zaznamenalo ďalšie prehĺbenie spolupráce medzi EÚ a Radou Európy, pričom sa zintenzívnili výmeny, okrem iného aj v oblasti ľudských práv. Rámcom pre ich posilnenú spoluprácu a politický dialóg je memorandum o porozumení medzi EÚ a Radou Európy, ktoré sa podpísalo v roku 2007.

Pristúpenie EÚ k Európskemu dohovoru o ľudských právach (EDLP), ktoré sa ustanovilo v Lisabonskej zmluve, predstavuje významný krok k lepšej ochrane ľudských práv všetkých európskych občanov. Tento krok si vyžaduje dôkladnú analýzu najcitlivejších aspektov budúcej dohody. EÚ vynaložila veľké úsilie na hladkú integráciu do systému EDLP, pričom zohľadnila špecifický charakter inštitucionálneho usporiadania EÚ. Od júla 2010 sa uskutočnilo osem rokovaní o pristúpení EÚ k EDLP, ktoré sa v júni 2011 zavŕšili dohodou na úrovni expertov o návrhu dohody o pristúpení EÚ. Znenie návrhu dohody musí prejsť schválením všetkých členov každej organizácie. Na strane EÚ je potrebný dlhší čas na prerokovanie najcitlivejších aspektov pristúpenia.

Vyšší úradníci Rady Európy vrátane generálneho tajomníka Rady Európy a komisára Rady Európy pre ľudské práva sa naďalej pravidelne stretávali s predsedom Komisie, vysokou predstaviteľkou/podpredsedníčkou Komisie a inými komisármi. Viacero vysokých úradníkov Európskej komisie navštívilo Štrasburg s cieľom stručne informovať Radu Európy o rôznych politikách EÚ, okrem iného aj o iniciatíve Východné partnerstvo.

EÚ vysoko oceňuje prácu Benátskej komisie Rady Európy a víta jej úlohu pri poradenstve o zlučiteľnosti právnych prepisov v členských štátoch Rady Európy s európskymi štandardmi a normami v oblasti základných práv a slobôd. EÚ každý rok konzultuje o svojom balíku týkajúcom sa rozširovania s približne 60 expertmi a zamestnancami Rady Európy. EÚ taktiež pravidelne konzultuje s Radou Európy a jej monitorovacími orgánmi počas vypracúvania výročných správ o pokroku ESP. Udržiava dobrú spoluprácu s komisárom Rady Európy pre ľudské práva, najmä pokiaľ ide o situáciu v Gruzínsku po skončení konfliktu.

EÚ a Rada Európy vykonali niekoľko spoločných programov v oblastiach právneho štátu, demokracie a ľudských práv. EÚ a Rada Európy naďalej úzko spolupracovali v snahe o zrušenie trestu smrti na celom svete, čo dokazuje uverejnenie spoločného vyhlásenia pri príležitosti Medzinárodného a Európskeho dňa proti trestu smrti 10. októbra 2011.

EÚ je prostredníctvom financovania spoločných programov a činností i naďalej veľmi dôležitým prispievateľom na činnosti Rady Európy. Od roku 2010 EÚ financovala niekoľko cielených projektov Rady Európy prostredníctvom Východného partnerstva, aby tak zlepšila procesy reforiem v krajinách Východného partnerstva a aby ich priblížila k normám Rady Európy a EÚ v kľúčových oblastiach, ktoré sa uvádzajú v platforme 1 Východného partnerstva (dobrá správa vecí verejných a ľudské práva). EÚ v nadväznosti na sľubné výsledky Východného partnerstva Rady Európy zriadila nástroj Južné partnerstvo Rady Európy (4 milióny EUR v priebehu 30 mesiacov), prostredníctvom ktorého by sa mal podporovať pokrok v oblasti ľudských práv a demokratizácie v krajinách južného Stredozemia v duchu prepracovanej európskej susedskej politiky EÚ.

4.4 Organizácia pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe (OBSE)

Európska únia predstavuje polovicu členstva OBSE (56 účastníckych štátov), a preto má osobitnú zodpovednosť zohrávať aktívnu úlohu v rámci organizácie. Hlavným cieľom EÚ je podporovať úsilie OBSE o posilnenie bezpečnosti prostredníctvom všetkých troch jej „rozmerov“, a to:

- politicko-vojenského rozmeru,
- hospodárskeho a environmentálneho rozmeru a
- ľudského rozmeru.

EÚ je veľmi oddaná tejto komplexnej koncepcii bezpečnosti, v ktorej centre sa nachádzajú ľudské práva. Preto EÚ po samite v Astane vynaložila v roku 2011 veľké úsilie na to, aby zabezpečila lepšie plnenie politických záväzkov OBSE, s ktorými každý účastnícky štát dobrovoľne súhlasil, obzvlášť v ľudskom rozmere, ktorý sa vzťahuje na záväzky a činnosti v oblasti ľudských práv, základných slobôd, demokratizácie (vrátane volieb), právny štát a toleranciu a nediskrimináciu.

V roku 2011 EÚ kládla dôraz na základnú slobodu prejavu:

- po prvé, na zabezpečenie toho, aby sa v digitálnom veku dodržiavali základné slobody a aby v mediálnom prostredí prevládal pluralizmus. Sloboda médií sa považuje za prostriedok na dosiahnutie väčšieho dodržiavania ostatných základných slobôd a ľudských práv,
- po druhé, na podporu všetkého úsilia zameraného na lepšiu ochranu novinárov v súvislosti so znepokojivým trendom zvyšujúceho sa počtu útokov a zastrašovania novinárov a pracovníkov médií v mnohých častiach oblasti OBSE.

V tomto ohľade sa dosiahli rôzne výsledky. Na jednej strane bola EÚ hlavným prispievateľom úspešnej a veľmi propagovanej dvojdnovej konferencie o bezpečnosti novinárov, ktorá sa konala v júni 2011 vo Vilniuse, ako aj dvojdnovej schôdze o pluralizme v nových médiách, ktorá sa konala v júli 2011 vo Viedni. Na druhej strane sa napriek veľkému úsiliu zo strany EÚ ministerskej rade v decembri 2011 vo Vilniuse nepodarilo dosiahnuť konsenzus o prijatí ministerských rozhodnutí o týchto dvoch témach, ktoré by boli viedli k ďalšej konsolidácii záväzkov OBSE v tejto súvislosti. Niekoľko východných krajín z oblasti OBSE malo problém s uznaním týchto priorít EÚ za priority pre celú oblasť OBSE.

EÚ okrem toho podporovala a formovala veľmi užitočné podujatia o témach, ktoré predstavujú pre EÚ priority v rámci OBSE, ako napríklad:

- konferenciu expertov o podnikateľskej činnosti žien (3. a 4. marca 2011 vo Vilniuse),
- výročnú konferenciu Združenia proti obchodovaniu s ľuďmi (20. a 21. júna 2011 vo Viedni),
- zasadnutie OBSE venované rozvoju vnútroštátnych inštitúcií pre ľudské práva (inštitúcie ombudsmana, komisie, inštitúty a iné mechanizmy).

Okrem toho sa EÚ v roku 2011 veľmi často vyjadrovala na zasadnutiach Stálej rady, ktoré sa konali každý týždeň, a vo výboroch OBSE pre ľudský rozmer, ktoré sa stretávali každý mesiac: umožňujú stále preskúmavanie záväzkov 56 účastníckych štátov OBSE v oblasti ľudských práv, ako aj otvorené a úprimné diskusie o nich. Zdôraznilo sa mnoho konkrétnych problematických situácií v súvislosti s ľudskými právami a základnými slobodami a upriamila sa na ne pozornosť verejnosti. EÚ je presvedčená, že fórum OBSE je veľmi užitočným nástrojom v súbore diplomatických nástrojov v oblasti ľudských práv, ktoré má k dispozícii.

5. OTÁZKY TÝKAJÚCE SA KONKRÉTNÝCH KRAJÍN A REGIÓNOV

5.1 Kandidátske a potenciálne kandidátske krajiny na členstvo v EÚ

5.1.1 Turecko

V správe Komisie o pokroku za rok 2011 sa konštatovalo, že napriek určitému obmedzenému pokroku je potrebné značné úsilie, pokiaľ ide o základné práva, najmä slobodu prejavu; počet súdnych procesov proti spisovateľom a novinárom, ako aj časté neúmerné zákazy webových stránok vzbudzujú vážne znepokojenie.

Počet nových žiadostí predložených Európskemu súdu pre ľudské práva stúpá piaty rok za sebou. Niektoré rozhodnutia Turecko nevykonalo niekoľko rokov. Okrem toho je viacero reforiem už niekoľko rokov nedoriešených a právne predpisy týkajúce sa inštitúcií pre ľudské práva je potrebné plne zosúladiť so zásadami OSN.

Na zasadnutí Asociačnej rady EÚ – Turecko v apríli 2011 EÚ nabádala Turecko, aby ďalej zlepšilo rešpektovanie základných práv a slobôd v právnych predpisoch a v praxi. Zaznamenali sa pozitívne kroky v oblasti civilného dohľadu nad bezpečnostnými zložkami a v realizácii stratégie reformy súdnictva, ale potrebný je ďalší pokrok. Je tiež potrebné vyvinúť ďalšie úsilie o úplné splnenie kodanských kritérií, okrem iného v oblasti vlastníckych práv, práv odborových zväzov, práv príslušníkov menšín, práv žien a detí, nediskriminácie a rodovej rovnosti, ako aj v oblasti boja proti mučeniu a zlému zaobchádzaniu. EÚ vyjadrila poľutovanie nad tým, že očakávania týkajúce sa snahy demokraticky sa otvárať, ktorú ohlásila vláda v auguste 2009 najmä s cieľom riešiť kurdskú otázku, sa nesplnili, pretože sa zaviedlo málo opatrení. EÚ vyzvala Turecko, aby zmenilo a doplnilo svoje právne predpisy v oblasti boja proti terorizmu tak, aby sa zabránilo nenáležitému obmedzovaniu uplatňovania základných práv.

Podobnými otázkami sa zaoberali aj závery Rady z decembra 2011. EÚ dospela k záveru, že sa riešili dôležité priority, medzi ktoré patrí civilný dohľad nad bezpečnostnými silami, reforma súdnictva, sloboda náboženského vyznania a ratifikácia Opčného protokolu k Dohovoru OSN proti mučeniu (OPCAT). Uvítala prvé kroky Turecka na ceste k ústavnej reforme, pričom zdôraznila, že jej vykonanie v súlade s európskymi normami má naďalej kľúčový význam. Rada tiež nabádala Turecko, aby zabezpečilo konzultácie v čo najširšej možnej miere so zapojením všetkých politických strán a občianskej spoločnosti. Okrem toho Rada vyzvala Turecko, aby ďalej zlepšovalo dodržiavanie základných práv a slobôd v právnych predpisoch a v praxi, najmä v oblasti slobody prejavu. EÚ uvítala prijatie právnych predpisov, ktorými sa mení a dopĺňa zákon o nadáciách, ktorého cieľom je uľahčenie vymáhania skonfiškovaného majetku nemuslimských komunít, a to za podmienky, že sa tento zákon bude účinne vykonávať.

Pokrok v súvislosti s politickými kritériami vrátane základných práv je jedným z kľúčových prvkov návrhu Komisie na oživenie vzťahov EÚ a Turecka a procesu pristúpenia prostredníctvom „pozitívneho programu“, ktorý Rada schválila v decembri 2011. Úlohou „pozitívneho programu“ je podporovať a dopĺňať proces pristúpenia.

Pre Turecko sa v roku 2011 vyčlenila predvstupová finančná pomoc vo výške 780 miliónov EUR. Turecko tiež využívalo podporu pre cezhraničnú spoluprácu a regionálne a horizontálne programy v rámci nástroja predvstupovej pomoci.

5.1.2 *Západný Balkán*

Najsilnejším impulzom pre reformy súvisiace s EÚ v regióne západného Balkánu vrátane zosúladenia s politikami EÚ v oblasti ľudských práv je perspektíva členstva v EÚ. Medzi podmienky procesu stabilizácie a pridruženia (PSP), čo je rámec politiky pre krajiny západného Balkánu, patria dodržiavanie demokratických zásad, zásad právneho štátu, ľudských práv a práv príslušníkov menšín, základných slobôd a zásad medzinárodného práva a plná spolupráca s ICTY, ako aj regionálna spolupráca. Jadrom procesu stabilizácie a pridruženia sú dohody o stabilizácii a pridružení, ktorých hlavnými súčasťami sú demokratické zásady a ochrana ľudských práv.

Najnovšie hodnotenie situácie zo strany EÚ sa zakladá na výročnej správe o pokroku, ktorú predložila Komisia 12. októbra 2011. Najväčšími výzvami v regióne sú podľa týchto správ právny štát, najmä korupcia a organizovaná trestná činnosť, posilnenie administratívnych kapacít a sloboda prejavu v médiách. Zdôrazňuje sa v nich aj význam regionálnej spolupráce a zmierenia na západnom Balkáne.

Pokiaľ ide o proces návratu utečencov a osôb vysídlených v rámci krajiny, ministerstvá zahraničných vecí Bosny a Hercegoviny, Chorvátska, Čiernej Hory a Srbska sa 7. novembra v Belehrade dohodli, že vyvinú úsilie o vyriešenie všetkých otvorených otázok v tejto oblasti a zvolajú darcovskú konferenciu na financovanie spoločného programu pre utečencov týkajúceho sa bývania v hodnote 584 miliónov EUR.

EÚ pravidelne rokuje s krajinami tohto regiónu o otázkach ľudských práv na rôznych fórach. Pomoc EÚ sa poskytuje prostredníctvom nástroja predvstupovej pomoci (IPA) a je zameraná na krátkodobé a strednodobé priority na účely ďalšej európskej integrácie. EÚ v rámci svojho celkového úsilia na západnom Balkáne v roku 2011 vykonávala v tomto regióne tri operácie v rámci SZBP a zachovala dva úrady OZEÚ. V mandáte každej z týchto operácií sa zdôrazňuje význam otázky ľudských práv a právneho štátu.

EÚ tým, že zdôrazňuje potrebu plnej spolupráce s tribunálom ako základnú podmienku členstva v EÚ, podporuje mandát ICTY. Zatknutie a odovzdanie dvoch zostávajúcich osôb na úteku v máji a júni 2011 výraznou mierou prispelo k medzinárodnej spravodlivosti a zmiereniu v regióne.

Rada EÚ 5. decembra 2011 opätovne zdôraznila dôležitosť ochrany všetkých menšín a vyzvala vlády v tomto regióne, aby prijali potrebné opatrenia na riešenie zostávajúcich problémov.

5.1.3 Chorvátsko

V júni 2011 Chorvátsko ukončilo prístupové rokovania po úspešnom dosiahnutí určitých ukazovateľov v kapitole o súdnictve a základných slobodách a napredovaní v oblasti ľudských práv a demokracie v priebehu celého procesu aproximácie k EÚ. Zmluvu o pristúpení podpísalo 9. decembra 2011. Po ratifikácii pristúpi Chorvátsko k EÚ 1. júla 2013; dovtedy bude Európska komisia monitorovať plnenie záväzkov, ktoré Chorvátsko prijalo v priebehu prístupových rokovaní, a to najmä v oblasti súdnictva a základných práv. Európska komisia pravidelne podáva správy členským štátom EÚ. Vo svojej správe o pokroku z októbra 2011 konštatovala, že Chorvátsko prijalo rôzne kroky na zvyšovanie povedomia verejnosti a zlepšenie ochrany ľudských práv. Presadzovanie ľudských práv si však vyžaduje ďalšiu pozornosť, a to aj v oblasti efektívnosti súdnictva a prístupu k spravodlivosti.

EÚ pozorne monitorovala vykonávanie stratégie reformy súdnictva a opatrení prijatých v záujme posilnenia nezávislosti, zodpovednosti, nestrannosti a profesionality súdnictva. Pokiaľ ide o stíhanie za vojnové zločiny, EÚ pravidelne posudzovala pokrok, ktorý sa dosiahol v súvislosti s nestrannosťou súdnych konaní. Dôkladne sa treba naďalej zaoberať otázkou beztrestnosti. EÚ financovala projekt monitorovania súdnych konaní týkajúcich sa vojnových zločinov zo strany MVO.

EÚ zdôraznila, že je dôležité pokračovať vo vykonávaní právnych ustanovení týkajúcich sa ochrany práv príslušníkov menšín vrátane skutočných výsledkov, pokiaľ ide o zvyšovanie zamestnanosti menšín. EÚ tiež nabádala Chorvátsko, aby sa zlepšilo v dodržiavaní práv žien, detí a osôb so zdravotným postihnutím.

Je potrebné vytvoriť vhodné hospodárske a sociálne podmienky pre udržateľný návrat utečencov. EÚ, povzbudená značným dosiahnutým pokrokom Chorvátska vo svojom programe bývania, naďalej viedla koordináciu darcov a vyzvala Chorvátsko, aby pokračovalo vo vytváraní potrebných bytových priestorov. EÚ pripomenula, že je potrebné plne vyriešiť všetky prípady diskriminácie, a zdôraznila, že by sa mali uplatňovať odradzujúce sankcie. EÚ naďalej pokračovala vo financovaní projektov budovania kapacít v uvedených oblastiach prostredníctvom nástroja predvstupovej pomoci a európskeho nástroja pre demokraciu a ľudské práva (EIDHR), a to vrátane niekoľkých grantov pre organizácie občianskej spoločnosti.

5.1.4 Bývalá juhoslovanská republika Macedónsko

EÚ naďalej sledovala vykonávanie ľudských práv v krajine a podporovala ich.

EÚ ako spolusignatár Ochridskej rámcovej dohody z roku 2001 monitoruje vykonávanie všetkých politík, ktoré sú z nej odvodené. Komisár pre rozširovanie a niekoľko poslancov Európskeho parlamentu sa spolu s prezidentom republiky, predsedom vlády, podpredsedami vlády a zástupcami celej spoločnosti zúčastnili na podujatiach zorganizovaných na počesť 10. výročia Ochridskej rámcovej dohody na vnútroštátnej úrovni.

Európska komisia zhodnotila, že krajina naďalej dostatočne spĺňa politické kritériá. Krajina pokračovala v reformách súvisiacich s pristúpením k EÚ, hoci naďalej pretrvávajú určité výzvy. Komisia vo svojej správe o pokroku za rok 2011 konštatovala, že právny a inštitucionálny rámec pre ľudské práva a ochranu menšín je do značnej miery už zavedený, a nabádala na dialóg v súvislosti s vážnym znepokojením nad nedostatočnou slobodou prejavu v médiách.

Delegácia EÚ v júli spoluorganizovala seminár o rómskej problematike, z ktorého vzišlo niekoľko dokumentov. V nadväznosti na to sa stanovili ciele pre vládu, ktoré sa vzťahovali na všeobecnejšie otázky oblasti právneho štátu a základných práv.

Základné práva boli v centre osobitnej pozornosti aj na zasadnutí vedúcich misií EÚ, na ktorom sa opätovne potvrdili stratégie obhajcov ľudských práv a usmernenia a zároveň prebehli osobitné rokovania o právach lesbičiek, homosexuálov, bisexuálov a transrodových osôb. Delegácia EÚ pomáhala aj pri projekte zvyšovania povedomia občanov o právach príslušníkov menšín prostredníctvom inovačných kultúrnych podujatí.

EÚ poskytla v rámci nástroja predvstupovej pomoci (IPA) v roku 2011 finančnú pomoc vo výške 29 miliónov EUR, pričom 8,8 miliónov EUR sa vyčlenilo na ochranu a presadzovanie ľudských práv. Okrem toho sa v roku 2011 v rámci európskej iniciatívy pre demokraciu a ľudské práva vyčlenila ročná suma 600 000 EUR na projekty v rámci Ochridskej rámcovej dohody, podporu nediskriminácie, sociálne začlenenie a sociálne práva, a to vrátane ochrany menšín a najmä Rómov, s výslovným dôrazom na začlenenie práv žien, detí a osôb so zdravotným postihnutím.

Krajina zachovala dohodu so Spojenými štátmi americkými o nevydávaní štátnych príslušníkov USA, ktorá nie je v súlade s príslušnými usmerňujúcimi zásadami EÚ týkajúcimi sa dojednaní medzi zmluvným štátom Rímskeho štatútu Medzinárodného trestného súdu a USA.

5.1.5 Čierna Hora

Čierna Hora dosiahla určitý pokrok v podpore a presadzovaní ľudských práv. Na zosúladenie s *acquis* v tejto oblasti je však potrebné vynaložiť ďalšie úsilie, najmä pokiaľ ide o jeho vykonávanie a presadzovanie.

Pokiaľ ide o základné práva, hoci sa dosiahol určitý pokrok v posilnení právneho a inštitucionálneho rámca, musia sa plne presadzovať existujúce právne záruky a posilniť administratívne kapacity. Musí sa posilniť úloha orgánov presadzovania práva pri ochrane slobody médií, a to v súlade s európskymi normami a judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva.

Zlepšila sa kvalita a udržateľnosť dialógu medzi štátnymi inštitúciami a organizáciami občianskej spoločnosti, ale potrebné je ďalej ho posilňovať. Pokrok v začlenení rómskeho, aškalského a egyptského obyvateľstva zostáva naďalej obmedzený. V júli 2011 sa za pomoci EÚ a Komisie OSN pre ľudské práva prijala stratégia na trvalé riešenia otázok týkajúcich sa vysídlených osôb v Čiernej Hore.

Novým volebným zákonom zo septembra 2010 sa značne zlepšil legislatívny a inštitucionálny rámec pre voľby, čím sa splnili hlavné odporúčania Úradu OBSE pre demokratické inštitúcie a ľudské práva (OBSE/ODIHR) a Benátskej komisie týkajúce sa volieb. Je potrebné vynaložiť ďalšie udržateľné úsilie na posilnenie úlohy parlamentu v oblasti legislatívy a dohľadu. Autentické zastúpenie menšín je zaručené.

Ľudské práva sú súčasťou mechanizmu monitorovania po vydaní stanoviska. EÚ na druhom zasadnutí Rady pre stabilizáciu a pridruženie, ktoré sa konalo 20. júna 2011, vyhlásila, že inštitucionálny a legislatívny rámec pre ľudské práva je v značnej miere zavedený, ale že vykonávanie existujúcich právnych predpisov nie je vždy uspokojivé. EÚ zdôraznila, že je potrebné, aby sa naďalej zvyšovala informovanosť orgánov presadzovania práva a štátnych zamestnancov o všetkých aspektoch porušovania ľudských práv. Vyzvala Podgoricu, aby vyšetrila prípady násilností a zastrašovania novinárov z minulosti a zvýšila úsilie v oblasti boja proti zlému zaobchádzaniu a mučeniu.

Uvítala skutočnosť, že Čierna Hora sa pripojila k všeobecnému stanovisku EÚ k Medzinárodnému trestnému súdu, ale tiež konštatovala, že zachovala dohodu so Spojenými štátmi americkými o nevydávaní štátnych príslušníkov USA, ktorá nie je v súlade s príslušnými usmerňujúcimi zásadami EÚ.

Kľúčovými prioritami pre otvorenie rokovaní o pristúpení sú posilnenie právneho štátu, boj proti korupcii a organizovanej trestnej činnosti, zvýšenie slobody médií, zaručenie právneho postavenia vysídlených osôb a zabezpečenie dodržiavania ich práv.

5.1.6 Albánsko

Dodržiavanie demokratických zásad a ľudských práv je zakotvené v Dohode o stabilizácii a pridružení medzi EÚ a Albánskom, ktorá nadobudla platnosť v apríli 2009.

V roku 2011 zohrávala významnú úlohu aj patová politická situácia, ktorá v krajine nastala po všeobecných voľbách v júni 2009. Atmosféru nedôvery ešte viac zhoršili násilnosti z 21. januára 2011, ktoré viedli k úmrtiu štyroch demonštrantov. Voľby do miestnej samosprávy z 8. mája 2011 v dôsledku sporného sčítania nesprávne odovzdaných volebných lístkov a spochybnených výsledkov v Tirane ďalej vystupňovali polarizáciu medzi vládnucou väčšinou a opozíciou. Hoci všetky tieto skutočnosti na väčšinu roka odvrátili pozornosť od prepotrebných reforiem politík nasmerovaných na EÚ, návrat opozície do parlamentu v septembri a dohoda medzi politickými stranami v novembri v súvislosti s riešením niektorých kľúčových reforiem otvorili cestu pokroku.

Na základe toho vláda vyvinula určité úsilie o napredovanie v programe integrácie do EÚ, a to najmä akčným plánom zameraným na riešenie 12 kľúčových priorít zo stanoviska Európskej komisie z roku 2010. K týmto prioritám patria posilnenie ochrany ľudských práv, najmä žien, detí a rómskej menšiny, boj proti diskriminácii, ako aj potreba prijať ďalšie opatrenia na zlepšenie zaobchádzania so zadržanými osobami na policajných staniciach, vo vyšetrovacej väzbe a vo väzniciach.

Po vyhodení 45 rómskych rodín v Tirane delegácia EÚ, veľvyslanectvo USA a zastúpenie OBSE vydali v marci 2011 spoločné vyhlásenie, v ktorom vyzývajú na plnenie medzinárodných záväzkov a naliehavo žiadajú príslušné orgány o vyšetrovanie udalosti a poskytnutie potrebnej sociálnej pomoci.

V súvislosti s vyhodením rómskych rodín a novým rámcom EÚ pre vnútroštátne stratégie integrácie Rómov do roku 2020 usporiadala delegácia EÚ v júni osobitné zasadnutie vedúcich misií, aby s členskými štátmi EÚ, Technickým sekretariátom pre Rómov ministerstva práce a sociálnych vecí a medzinárodnými organizáciami a organizáciami občianskej spoločnosti prerokovali hlavné problémové otázky týkajúce sa rómskej komunity.

V decembri usporiadala delegácia EÚ seminár, ktorého cieľom bolo nájsť možné riešenia na zlepšenie začlenenia rómskej a egyptskej komunity. Albánske orgány majú v roku 2012 podať správu Európskej komisii o vykonávaní záverov tohto seminára. Delegácia EÚ v decembri tiež podpísala desať nových grantových zmlúv na celkovú čiastku 1,2 milióna EUR v rámci európskeho nástroja pre demokraciu a ľudské práva. Projekty vykonávané miestnymi mimovládnyimi organizáciami sa zameriavajú na zlepšenie prístupu zraniteľných osôb a ľudí na okraji spoločnosti k spravodlivosti, na presadzovanie práv diskriminovaných menšín a na podporu rodovej rovnosti a posilnenie postavenia žien.

Albánsko zachovalo dohodu so Spojenými štátmi americkými o nevydávaní štátnych príslušníkov USA, ktorá nie je v súlade s príslušnými usmerňujúcimi zásadami EÚ týkajúcimi sa dojednaní medzi zmluvným štátom Rímskeho štatútu Medzinárodného trestného súdu a USA.

Albánsky parlament v decembri 2011 schválil vymenovanie verejného ochrancu práv (na vymenovanie sa čakalo od februára 2010).

5.1.7 *Bosna a Hercegovina*

V marci 2011 sa Rada dohodla na komplexnom prístupe EÚ: na posilnenej stratégii pre Bosnu a Hercegovinu a posilnenej jednotnej prítomnosti EÚ na mieste (osobitný zástupca EÚ/delegácia EÚ).

V rámci stanoveného procesu stabilizácie a pridruženia viedla Bosna a Hercegovina s EÚ v júni 2011 štruktúrovaný dialóg o súdnictve s cieľom konsolidovať úspechy dosiahnuté v oblasti právneho štátu, vytvoriť nezávislý, účinný a nestranný systém súdnictva v celej Bosne a Hercegovine a uľahčiť ďalšiu integráciu do EÚ.

V decembri 2011 sa vedúci politickí predstavitelia Bosny a Hercegoviny dohodli na vytvorení Rady ministrov (po všeobecných voľbách v októbri 2010), na prijatí štátneho rozpočtu na rok 2011 a napredovaní v otázke sčítania obyvateľstva a zákonov o štátnej pomoci, ako aj v úsilí o vykonanie rozhodnutí Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci Sejdić/Finci. Bosna a Hercegovina sa preto usiluje o dosiahnutie pokroku v plnení svojich záväzkov vyplývajúcich z dohody o stabilizácii a pridružení a dočasnej dohody o zosúladení ústavy s rozhodnutím Európskeho súdu pre ľudské práva.

Politický nátlak na médiá a pretrvávajúce rozdelenie mediálneho prostredia podľa etnických skupín naďalej bránia rozvoju tolerantnej spoločnosti. Diskriminácia je naďalej rozšírená a ovplyvňuje všetky sektory spoločenského a politického života. Najviac sú postihnutí Rómovia a zraniteľné skupiny. Na zlepšenie sociálneho začlenenia rómskej menšiny sa vyvinulo len obmedzené úsilie. Práva žien sa uplatňujú nedostatočne. V zlepšení postavenia žien, ktoré sa stali obeťou znásilnenia a sexuálneho násillia počas vojny, sa dosiahol nedostatočný alebo žiadny pokrok. Obmedzené úsilie sa vyvinulo s cieľom skončiť s diskrimináciou a segregáciou v školách a zlepšiť prístup k vzdelaniu.

Misie SZBP v Bosne a Hercegovine, najmä policajná misia EÚ (EUPM) a operácia ALTHEA (od roku 2007 pod vedením EÚ) podporovali právny štát a bezpečné prostredie.

Bosna a Hercegovina zachovala dohodu so Spojenými štátmi americkými o nevydávaní štátnych príslušníkov USA, ktorá nie je v súlade s príslušnými usmerňujúcimi zásadami EÚ týkajúcimi sa dojednaní medzi zmluvným štátom Rímskeho štatútu Medzinárodného trestného súdu a USA.

Na rok 2011 sa v rámci zložky I nástroja predvstupovej pomoci (IPA) prideliť prostriedky vo výške 102,68 milióna EUR. Z IPA sa financujú okrem iného činnosti v oblasti vzdelávania a vykonávanie sarajevského procesu zameraného na návrat utečencov v Bosne a Hercegovine.

5.1.8 *Srbsko*

Rada 5. decembra uvítala stanovisko Komisie z 12. októbra k žiadosti Srbska o členstvo v EÚ. Rada tiež uznáva, že Srbsko dosiahlo plne uspokojivú úroveň spolupráce s Medzinárodným trestným tribunálom pre bývalú Juhosláviu, a konštatovala, že plná spolupráca s ICTY zostáva naďalej nevyhnutná. Srbsko dosiahlo značný pokrok smerom k splneniu politických kritérií stanovených na zasadnutí Európskej rady v Kodani a požiadaviek vyplývajúcich z procesu stabilizácie a pridruženia vrátane požiadaviek týkajúcich sa ľudských práv a ochrany menšín.

EÚ v rámci procesu stabilizácie a pridruženia naďalej skúmala situáciu v oblasti ľudských práv v Srbsku vrátane situácie sociálne zraniteľných skupín a menšín. Delegácia EÚ v Belehrade okrem toho naďalej dôsledne monitoruje situáciu ľudských práv v Srbsku vrátane práv príslušníkov menšín, a to rôznymi prostriedkami, napríklad prostredníctvom misií v teréne a prostredníctvom pravidelného dialógu s príslušnými zainteresovanými stranami, ako sú organizácie občianskej spoločnosti a medzinárodné organizácie, najmä v kontexte vypracúvania stanoviska.

Prostriedky pridelené Srbsku v rámci nástroja predvstupovej pomoci (IPA) predstavovali v roku 2011 spolu 201 miliónov EUR. Finančná pomoc smerovala okrem iného do oblastí posilnenia právneho štátu, ľudských práv a vzdelávania. Viacero iniciatív občianskej spoločnosti sa podporuje prostredníctvom národných a regionálnych programov IPA, ako aj v rámci nástroja na podporu občianskej spoločnosti a prostredníctvom tematických nástrojov financovania, ako je európska iniciatíva pre demokratizáciu a ľudské práva.

Delegácia EÚ v Belehrade naďalej dôsledne monitorovala situáciu ľudských práv a práv príslušníkov menšín s osobitným dôrazom na práva rómskej menšiny ako jednej z najdiskriminovanejších a najmarginalizovanejších skupín. Vytvoril sa legislatívny a inštitucionálny rámec na ochranu základných práv. Dôraz je teraz na vykonávaní právnych predpisov v oblasti ľudských práv, ktoré sa musí zlepšiť. Zlepšila sa spolupráca medzi štátnymi orgánmi a občianskou spoločnosťou, a to prostredníctvom vytvorenia Vládneho úradu pre spoluprácu s občianskou spoločnosťou. Nedostatky v reforme súdnictva sa riešia prostredníctvom prebiehajúceho preskúmavania postupu opätovného vymenúvania sudcov. Neustálym problémom vo vzťahoch so Srbskom je boj proti korupcii a organizovanej trestnej činnosti vrátane potreby dosiahnuť dôveryhodné výsledky v súdnych konaniach, pričom EÚ nabáda na ďalšie úsilie v tejto oblasti.

5.1.9 Kosovo¹¹

Kontaktný úrad Európskej komisie v Kosove (ECLO, ktorý sa teraz nazýva úrad EÚ), osobitný zástupca EÚ a misia EÚ na podporu právneho štátu v Kosove (EULEX) – všetky v roku 2011 prispeli k dodržiavaniu a uplatňovaniu medzinárodných noriem v oblasti ľudských práv v Kosove.

¹¹ Týmto označením nie sú dotknuté pozície k štatútu, pričom je v súlade s rezolúciou Bezpečnostnej rady OSN č. 1244/99 a stanoviskom Medzinárodného súdneho dvora k vyhláseniu nezávislosti Kosova.

Európska komisia poskytla príslušným inštitúciám a miestnej občianskej spoločnosti pomoc v súvislosti s ľudskými právami prostredníctvom nástroja predvstupovej pomoci (IPA) a európskeho nástroja pre demokraciu a ľudské práva (EIDHR). Pomoc z EIDHR dosiahla v roku 2011 celkovú výšku 900 000 EUR. Okrem iného sa z nej financoval populárny televízny diskusný program propagujúci investigatívnu žurnalistiku, pomoc pre organizáciu na predchádzanie obchodovaniu s ľuďmi, ako aj podporné projekty v oblasti ľudských práv. Projekty v rámci IPA zahŕňajú činnosti zamerané na presťahovanie rómskych rodín, ktoré bývajú v oblastiach Kosova kontaminovaných olovom, na opätovné prijatie a začlenenie rómskych rodín repatriovaných členskými štátmi EÚ a na návrat vysídlených osôb, ktoré ušli do Srbska v 90. rokoch 20. storočia alebo v dôsledku nepokojov v roku 2004. Poskytla sa aj technická pomoc prostredníctvom nástroja technickej pomoci a výmeny informácií (TAIEX) s cieľom zlepšiť slobodu prejavu prostredníctvom zmeny a doplnenia právneho rámca pre verejnoprávne vysielanie a nový kanál vysielajúci v srbskom jazyku.

Osobitný zástupca EÚ sa zapájal do presadzovania ľudských práv prostredníctvom monitorovania špecifických aspektov ľudských práv a práv príslušníkov menšín a podávaním správ o nich, ako aj prostredníctvom politickej podpory kosovských inštitúcií. Politická podpora a tlak na dodržiavanie noriem v oblasti ľudských práv sa odrážali v dialógoch v rámci procesu stabilizácie a pridruženia (SAPD). Počas sektorálneho zasadnutia o spravodlivosti, slobode a bezpečnosti v rámci SAPD, ktorému predsedalo Generálne riaditeľstvo pre rozšírenie, sa vydalo niekoľko odporúčaní pre kosovské orgány, ktoré tieto orgány plnili, a to najmä s cieľom zefektívniť inštitúcie zaoberajúce sa ľudskými právami, zvýšiť politickú podporu ombudsmana a riešiť mnohé otázky súvisiace s vlastníckymi právami koordinovaným spôsobom. Úrad ECLO viedol pravidelné konzultácie s miestnymi organizáciami občianskej spoločnosti. Viacero z týchto konzultácií súviselo s otázkami v oblasti ľudských práv a zozbierané informácie sa využili na vypracovanie výročnej správy o pokroku, prípravu zasadnutí SAPD a usporiadanie inkluzívneho stretnutia na vysokej úrovni o otázkach integrácie Rómov, ktorému predsedal riaditeľ na GR pre rozšírenie zodpovedný za západný Balkán.

Po tomto zasadnutí, ktoré sa konalo v máji v Prištine, sa aktérom EÚ podarilo prekonať prekážky pre školskú dochádzku 60 detí z rómskej, aškalskej a egyptskej komunity, ktoré niekoľko rokov nechodili do školy. Bol to míľnik vo vykonávaní „40 opatrení“, ktoré sa schválili na konferencii. Ďalšie vykonávanie týchto opatrení sa monitoruje.

Pokiaľ ide o práva žien, v roku 2011 sa zaznamenal určitý pokrok, keďže sa prijal zákon na ochranu proti domácemu násiliu a ženy dostali veľkú zodpovednosť v novej vláde a k tomu za prezidenta Kosova bola zvolená žena.

Misia EULEX pokračovala vo vykonávaní svojho mandátu. Jej hlavným cieľom je pomôcť inštitúciám právneho štátu, súdnym orgánom a orgánom presadzovania práva a podporiť ich pri dosahovaní pokroku smerom k efektívnosti, udržateľnosti a zodpovednosti. Osobitná vyšetrovacia pracovná skupina (SITF) vyšetroje obvinenia z vojnových zločinov a organizovanej trestnej činnosti v Kosove a mimo neho, ktoré vzniesol Dick Marty vo svojej správe Rade Európy za rok 2011. Vyšetrovanie osobitnej vyšetrovacej pracovnej skupiny bude zložité a zdĺhavé, pričom sa uskutoční v súlade s medzinárodnými normami v oblasti ľudských práv.

Ústavné a právne ustanovenia o ľudských právach sú v Kosove vo všeobecnosti zosúladené s normami EÚ, ale na ich presadzovanie chýba politická vôľa a prostriedky. Povedomie o základných právach a právach príslušníkov menšín zostáva stále nízke. Podľa správy Komisie o pokroku za rok 2011 zostávajú podpora a presadzovanie ľudských práv zásadnou výzvou. Výsledky správy sa každodenne využívali na podporu dodržiavania medzinárodných noriem v oblasti ľudských práv.

5.2 Krajiny európskej susedskej politiky

5.2.1 *Východné partnerstvo*

Počas roku 2011 EÚ zintenzívnila dialóg a spoluprácu v oblasti ľudských práv s krajinami Východného partnerstva (Arménsko, Azerbajdžan, Bielorusko, Gruzínsko, Moldavská republika a Ukrajina) na dvojstrannej i mnohostrannej úrovni. Na samite, ktorý sa konal v septembri 2011 vo Varšave, sa zdôraznilo, že Východné partnerstvo sa zakladá na spoločných hodnotách a zásadách slobody, demokracie, dodržiavania ľudských práv a základných slobôd, ako aj právneho štátu.

Viacstranný rozmer Východného partnerstva podporuje približovanie partnerov k normám EÚ a slúži ako nástroj spolupráce so širokou škálou zainteresovaných strán (občianskou spoločnosťou, parlamentmi a regionálnymi a miestnymi orgánmi) na zabezpečení toho, aby demokracia a ľudské práva boli naďalej prioritami Východného partnerstva.

V máji 2011 sa zriadilo Východné partnerstvo s cieľom zvýšiť podporu presadzovania ľudských práv a demokratických hodnôt. Cieľom tohto fóra, financovaného EÚ a realizovaného Radou Európy, je pomôcť partnerom priblížiť sa k normám EÚ a Rady Európy v oblasti reformy súdnictva a volebným normám, ako aj k normám v oblasti boja proti počítačovej kriminalite a korupcii.

5.2.2 *Zakaukazsko (región)*

V roku 2011 sa zaznamenalo ďalšie úsilie, ktoré zakaukazské krajiny vyvinuli v záujme lepšieho dodržiavania ľudských práv a upevňovania demokratickej správy vecí verejných. V týchto oblastiach sa však dosiahol nerovnomerný pokrok, keďže situáciu v Gruzínsku, Arménsku a Azerbajdžane stále charakterizovali nedostatočná pluralita médií, slabý právny štát, násilné zasahovanie voči pokojným demonštrantom a politická polarizácia. EÚ preto pozorne sledovala situáciu v oblasti ľudských práv vo všetkých troch štátoch a upozorňovala na ňu na všetkých možných dvojstranných stretnutiach vrátane dialógov zameraných osobitne na ľudské práva a zasadnutí podvýborov. Bolo to o to dôležitejšie, že pri miere ambícií vzťahu EÚ s jej susedmi sa vzhľadom na ducha revidovanej európskej susedskej politiky zohľadní rozsah, v akom sa tieto hodnoty odrážajú v praxi v jednotlivých štátoch a vo vykonávaní politík.

5.2.3 *Arménsko*

EÚ naďalej nabádala arménske orgány, aby podnikli ďalšie kroky s cieľom posunúť sa od udalostí, ktoré sa odohrali 1. a 2. marca 2008 po prezidentských voľbách. V máji národné zhromaždenie schválilo prezidentskú amnestiu, ktorá viedla tiež k prepusteniu všetkých prívržencov opozície zadržovaných v súvislosti s udalosťami z marca 2008 po prezidentských voľbách. Arménske orgány však musia ešte v plnom rozsahu vyšetriť úmrtia, ku ktorým došlo počas stretov v marci 2008, obvinenia zo zlého zaobchádzania počas policajného zadržania a porušovanie zásad riadneho procesu.

EÚ nabádala arménske orgány, aby zlepšili situáciu týkajúcu sa slobody prejavu a médií, najmä pokiaľ ide o televízne vysielanie a súdne konania za urážku a ohováranie. Po tom, čo v januári 2011 nadobudol platnosť nový zákon, ktorým sa zmenil a doplnil „zákon o televízii a rozhlase“, sa počet televíznych kanálov vysielajúcich v hlavnom meste znížil z 22 na 18. Tlačené a internetové médiá sú naďalej pluralistickejšie, ale ich dosah je obmedzený. Zákon o vysielaní, ktorý bol viackrát upravený, vzbudzoval naďalej znepokojenie, pokiaľ ide o pluralizmus médií. Hoci sa týmto zákonom dekriminalizovalo ohováranie a urážka, jeho výsledkom sú vysoké finančné pokuty za urážku a ohováranie. Takéto pokuty je možné uložiť médiám po občianskom súdnom konaní. Zástupca OBSE pre slobodu médií 10. novembra vyzval príslušné orgány, aby ďalej zreformovali právne predpisy s cieľom poskytnúť médiám primeranú ochranu v občianskych súdnych konaniach za ohováranie.

EÚ vyzvala arménske orgány, aby zlepšili situáciu, pokiaľ ide o slobodu náboženského vyznania a viery. Hoci sloboda náboženského vyznania sa vo všeobecnosti dodržiava, členovia menšinových vierovyznaní sú niekedy vystavení spoločenskej diskriminácii. Alternatívna civilná služba v roku 2011 zostala problémom – podľa odporúčaní Benátskej komisie je potrebné zabezpečiť skutočnú alternatívnu civilnú službu.

V decembri 2011 sa konalo v Bruseli tretie zasadnutie v rámci dialógu medzi EÚ a Arménskom o ľudských právach. Dialóg bol úprimný a otvorený, pričom arménska strana preukázala ozajstnú ochotu angažovať sa v tejto oblasti.

EÚ naďalej podporovala posilňovanie inštitúcie Úradu obhajcu ľudských práv, ktorý naďalej zohráva významnú úlohu v monitorovaní situácie v oblasti ľudských práv a základných slobôd v Arménsku.

Okrem toho poradná skupina EÚ v Arménskej republike naďalej podporovala reformné úsilie Arménska, okrem iného v oblasti ľudských práv a dobrej správy vecí verejných.

5.2.4 *Azerbajdžan*

Európska únia, ktorá po celý rok pozorne sledovala vývoj v oblasti ľudských práv v Azerbajdžane, bola v roku 2011 znepokojená situáciou v tejto oblasti a upozorňovala na tieto otázky v dvojstranných rozhovoroch s azerbajdžanskými orgánmi.

Príliš tvrdé potlačenie vlny protestných akcií v marci a najmä demonštrácie v Baku 2. apríla boli signálom významného zhoršenia v oblasti demokratizácie a ľudských práv, ako aj neplnenia záväzkov prijatých voči EÚ a vyplývajúcich z členstva Azerbajdžanu v Rade Európy a OBSE. EÚ vydala deväť vyhlásení, v ktorých vyjadrila svoje znepokojenie. Koncom roku 2011 bolo asi 13 aktivistov, ktorí sa zúčastnili na udalostiach v apríli 2011, stále vo väzení. Znepokojenie vzbudila aj vlna nútených vysťahovaní veľkého počtu občanov z centra Baku, niekedy napriek predchádzajúcim rozhodnutiam súdu, motivovaných rozsiahlou rekonštrukciou centra mesta.

Po parlamentných voľbách z novembra 2010 a nedostatkoch odhalených v priebehu procesu monitorovania predložil Úrad OBSE pre demokratické inštitúcie a ľudské práva (ODIHR) viacero odporúčaní, väčšinou ktorých sa azerbajdžanské orgány nezaoberali, pričom žiadne z nich sa nesplnili (vrátane revízie zloženia volebných komisií na všetkých úrovniach). Hoci prepustenie väzneného novinára Eynullaha Fatullayeva v máji 2011 bolo vítaným krokom, podmienky pre uplatňovanie slobody prejavu a slobody zhromažďovania sa zhoršovali, keďže dochádzalo k častému obťažovaniu a zastrašovaniu nezávislých novinárov a kladeniu prekážok pri organizovaní demonštrácií. Okrem toho Azerbajdžan odmietol pozvať spravodajcu Parlamentného zhromaždenia Rady Európy (PACE) pre politických väzňov Christopha Strassera na návštevu.

V nadväznosti na prvé kolo zasadnutia podvýboru EÚ – Azerbajdžan pre spravodlivosť, slobodu, bezpečnosť, ľudské práva a demokraciu sa v júni 2011 v Baku usporiadal seminár občianskej spoločnosti o pracovnom prostredí pre MVO. Druhé kolo rokovaní podvýboru sa uskutočnilo v novembri 2011 v Bruseli. Otázky súvisiace s porušovaním ľudských práv boli zahrnuté na stretnutiach EÚ a Azerbajdžanu na vysokej úrovni vrátane zasadnutia Rady pre spoluprácu v novembri 2011.

5.2.5 Gruzínsko

V roku 2011 EÚ a Gruzínsko ďalej prehĺbili a rozšírili svoje vzťahy v rámci Východného partnerstva. Rokovania o dohode o pridružení medzi EÚ a Gruzínskom pokračovali dobrým tempom a Gruzínsko dosiahlo dostatočný pokrok na začatie rokovaní o prehĺbenej a komplexnej zóne voľného obchodu (DCFTA). V roku 2011 posilnila prácu EÚ v oblasti ľudských práv nová stratégia v oblasti ľudských práv pre Gruzínsko, ktorú vypracovali a schválili členské štáty.

Štvrté kolo dialógu medzi EÚ a Gruzínskom o ľudských právach sa konalo v júni 2011 v Bruseli. Dialóg priniesol konštruktívne diskusie a intervencie a spoluprácu, ktoré boli z gruzínskej strany cielenejšie ako na predchádzajúcich zasadnutiach.

EÚ v roku 2011 naďalej podporovala posilňovanie inštitúcie Úradu obhajcu verejnosti v rámci nového komplexného programu budovania inštitúcií. Úrad obhajcu ľudských práv pokračoval v nezávislom monitorovaní porušovania ľudských práv a vydal konkrétne odporúčania pre príslušné orgány. Jedným z príkladov je úplná reorganizácia stratégie zdravotnej starostlivosti vo väzenských zariadeniach po správach Úradu obhajcu ľudských práv z roku 2011. V roku 2011 bol gruzínsky obhajca verejnosti po prvýkrát zvolený za člena Výboru OSN proti mučeniu.

Celkovo Gruzínsko pokračovalo v realizácii politických reforiem. Prijalo niekoľko zmien a doplnení kľúčových zákonov v politickej oblasti a v oblasti spravodlivosti, slobody a bezpečnosti. Gruzínsko dosiahlo ďalší pokrok v oblasti boja proti korupcii. Zároveň pretrvávajú otázky týkajúce sa spravodlivosti volebného prostredia vrátane nerovnakej váhy hlasov, nejednoznačností v mechanizmoch na riešenie sporov v súvislosti s voľbami, rovnakého prístupu k médiám a nedostatočne regulovaného využívania štátnych zdrojov vládnuou stranou na politické účely.

Správu vecí verejných Gruzínska tiež naďalej charakterizovala dominantná výkonná zložka, slabý parlamentný dohľad a nedostatočná miera nezávislosti súdnictva. Po násilnom rozohnaní protestných zhromaždení v máji sa skúmali výsledky a zodpovednosť gruzínskych orgánov presadzovania práva. Prípady neprimeraného použitia sily zo strany orgánov presadzovania práva zostali nepotrestané. V súlade s plánmi a programami dohodnutými medzi gruzínskou vládou a EÚ pokračovala reforma a ďalšia liberalizácia trestného súdnictva, pričom problémom je naďalej veľký počet väzňov vo väzniciach.

Gruzínsko podniklo dôležitý krok smerom k zabezpečeniu slobody náboženského vyznania. Znepokojenie naďalej vzbudzovala situácia v oblasti dodržiavania pracovných práv, a najmä nedodržiavanie určitých ustanovení medzinárodných dohovorov o pracovných právach zo strany Gruzínska. Vzrastali obavy, že nie sú dostatočne dodržiavané vlastnícke práva.

EÚ sa aktívne zapája do úsilia o riešenie konfliktu v Gruzínsku prostredníctvom pozorovateľskej misie EÚ (EUMM) a nového osobitného zástupcu EÚ pre Zakaukazsko a krízu v Gruzínsku. Dosiahol sa pokrok v oblasti poskytovania služieb osobám vysídleným v rámci krajiny, pričom zostávajú určité obavy v súvislosti s vyst'ahovaniami. EÚ spolu s OBSE a OSN naďalej spolupredseda ženevským rozhovorom.

5.2.6 *Bielorusko*

Počas roku 2011 sa po porušeníach volebných noriem v prezidentských voľbách, ktoré sa konali v roku 2010, a po následnom zásahu voči opozícii a občianskej spoločnosti výrazne zhoršila situácia v oblasti dodržiavania ľudských práv, zásad právneho štátu a demokratických zásad v Bielorusku.

Rada pre zahraničné veci na svojom zasadnutí 31. januára 2011 žiadala okamžité prepustenie a rehabilitáciu osôb, ktoré boli zatknuté z politických dôvodov po voľbách z 19. decembra, a naliehavo vyzývala Bielorusko, aby dodržiavalo práva zadržaných a ich rodín. Rada tiež vyzvala bieloruské orgány, aby prestali prenasledovať demokratické sily, nezávislé médiá, predstaviteľov občianskej spoločnosti a študentov a aby prestali akýmkoľvek spôsobom trestať či diskriminovať občanov, ktorí využili svoje právo na slobodu prejavu a slobodu zhromažďovania, vrátane vedúcich osobností opozičných strán.

Okrem toho sa 31. januára Rada vzhľadom na nedávne udalosti a vývoj rozhodla, že voči osobám zodpovedným za zmanipulované prezidentské voľby z 19. decembra 2010 a násilný zásah proti demokratickej opozícii, občianskej spoločnosti a predstaviteľom nezávislých masmédií, ktorý po nich nasledoval, zavedie cestovné obmedzenia a zmrazí ich aktíva. Takisto opätovne zaviedla cestovné obmedzenia, ktoré boli pozastavené od 13. októbra 2008 v záujme podpory pokroku. Rada ďalej posilnila reštriktívne opatrenia 21. marca, 24. mája, 20. júna a 10. októbra.

Na 17. zasadnutí Rady OSN pre ľudské práva sa 17. júna prijala rezolúcia o ľudských právach, ktorú predložila EÚ.

V súvislosti s politicky motivovanými súdnymi konaniami najmä v apríli a máji Rada 20. júna 2011 dôrazne odsúdila politicky motivované väznenie, súdne konania a odsúdenie predstaviteľov občianskej spoločnosti, nezávislých médií a politickej opozície vrátane bývalých prezidentských kandidátov Ňakľajeva, Rymaševského, Sannikova, Statkeviča a Ussa a opätovne vyzvala na okamžité prepustenie a rehabilitáciu všetkých politických väzňov. Rada tiež ostro odsúdila pretrvávajúce zhoršovanie slobody médií v Bielorusku a vyzvala ho, aby ukončilo súčasné politicky motivované prenasledovanie a obťažovanie demokratických síl, nezávislých médií, občianskej spoločnosti a ich zástancov.

Hovorcovia vysokej predstaviteľky Catherine Ashtonovej vo vyhlásení zo 16. júla vyjadrili znepokojenie nad opakovaným brutálnym zaobchádzaním s „tichými protestujúcimi“ v Bielorusku.

Vo vyhlásení, ktoré prijali hlavy štátov a predsedovia vlád členských štátov EÚ pri príležitosti samitu Východného partnerstva vo Varšave 30. septembra 2011, vyjadrila EÚ hlboké znepokojenie nad zhoršujúcou sa situáciou v oblasti ľudských práv, demokracie a právneho štátu, ostro odsúdila pretrvávajúce zhoršovanie slobody médií a vyzvala na okamžité prepustenie a rehabilitáciu všetkých politických väzňov, koniec potláčania občianskej spoločnosti a začiatok politického dialógu s opozíciou.

Hovorca vysokej predstaviteľky Catherine Ashtonovej 8. augusta vydal vyhlásenie o zatknutí uznávaného obhajcu ľudských práv Alesa Bialackeho a vysoká predstaviteľka Ashtonová a komisár Štefan Füle vydali 23. a 24. novembra dve spoločné vyhlásenia o jeho trestnom stíhaní a odsúdení.

Vysoká predstaviteľka Catherine Ashtonová a ministerka zahraničných vecí USA Hillary Clintonová v spoločnom vyhlásení pripomenuli prvé výročie tvrdého zásahu po prezidentských voľbách 19. decembra 2010, v ktorom vyjadrili znepokojenie nad situáciou a ochotu USA a EÚ pomôcť Bielorusku splniť jeho medzinárodné záväzky, pokiaľ ide o dodržiavanie základných ľudských práv, zásad právneho štátu a demokratických zásad.

Bielorusko zostáva jedinou krajinou v Európe, ktorá stále vykonáva trest smrti. Vysoká predstaviteľka Ashtonová 22. júla 2011 ostro odsúdila údajnú popravu Aleha Gryškovca a Andreja Burdyku a 1. decembra 2011 vyslovila poľutovanie nad odsúdením Dzmitryja Kanavalava a Uladzislava Kaval'ova na smrť najvyšším súdom. Pri oboch príležitostiach vyzvala Bielorusko, aby sa pripojilo k celosvetovému moratóriu na trest smrti.

Na medzinárodnej konferencii darcov s názvom „Solidarita s Bieloruskom“, ktorá sa konala 2. februára 2011 vo Varšave, komisár Füle oznámil, že Komisia štvornásobne zvýši svoju pomoc občianskej spoločnosti v Bielorusku a urýchlene poskytne podporu obetiam, čím dosiahne celková finančná pomoc EÚ určená bieloruskému obyvateľstvu na obdobie rokov 2011 až 2013 výšku 17,3 milióna EUR.

5.2.7 *Moldavská republika*

V apríli 2011 zorganizovali EÚ a Moldavská republika druhé kolo dialógu o ľudských právach, ktoré v októbri 2011 doplnili neformálne stretnutia expertov s vládou Moldavskej republiky a zástupcami občianskej spoločnosti za účasti zástupcov OBSE, Rady Európy a UNDP. V júni 2011 bol v nadväznosti na dialóg o ľudských právach usporiadaný seminár expertov v rámci nástroja technickej pomoci a výmeny informácií (TAIEX) o nediskriminácii.

Napriek pokračujúcej patovej situácii v súvislosti s voľbami prezidenta republiky a s ňou súvisiacej politickej neistote Moldavská republika ďalej dosahovala trvalý pokrok v zosúlad'ovaní s demokratickými zásadami a zásadami právneho štátu.

V júni sa v krajine konali voľby do miestnej samosprávy. Potvrdilo sa v nich zlepšenie volebného prostredia (v marci a apríli sa zmenil a doplnil volebný zákon) v súlade s niektorými z odporúčaní Úradu OBSE pre demokratické inštitúcie a ľudské práva (OBSE/ODIHR), ktoré boli vydané po dvoch celoštátnych voľbách konaných v roku 2010. Na niektorých miestach však nedostatok primeraných volebných zariadení ovplyvnil tajnosť hlasovania a všeobecne je ešte potrebné zlepšiť právne predpisy týkajúce sa volieb a politických strán, pokiaľ ide o financovanie politických strán a volebných kampaní, postupy pre sťažnosti a odvolania, ako aj registráciu voličov.

Pokiaľ ide o slobodu prejavu, v súdnej praxi sa neodrážajú nedávne zlepšenia v legislatívnej oblasti, keďže súdy vo svojich rozsudkoch naďalej odkazujú na občiansky zákonník, a nie na nový zákon o slobode prejavu. V dôsledku toho sa médiám nedostávala úroveň ochrany zaručená zákonom. Pokiaľ ide o slobodu médií, spoločnosť verejnoprávneho vysielania Teleradio Moldova bola vnútorne zreformovaná na modernú inštitúciu verejnoprávneho vysielania. Tento vysielací subjekt posunul čas vysielania správ v ruskom jazyku na menej výhodný čas, ale zároveň predĺžil čas, ktorý je na takéto správy vyhradený.

Platné právne ustanovenia poskytujú záruku slobody združovania a zhromažďovania. Porušenia tohto práva sa stali výnimkou. Odvolací súd v Kišiňove presunul na žiadosť kišiňovskej radnice miesto konania „pochodu rovnosti“ organizovaného skupinou lesbičiek, homosexuálov, bisexuálov a transrodových osôb z centra hlavného mesta na miesto, kde by pochod nepútal pozornosť.

Pokiaľ ide o ochranu menšín, zaznamenal sa určitý pokrok. Vláda s pomocou UNICEF a Rady Európy ustanovila prostredníkov z rómskej komunity a v júli prijala akčný plán na začlenenie Rómov na obdobie rokov 2011 – 2015. Plán je momentálne predmetom skúmania.

Očakáva sa, že parlament prijme právne predpisy proti diskriminácii. Naďalej pretrvávala diskriminácia na základe sexuálnej orientácie.

Obmedzený pokrok sa dosiahol v súvislosti s integráciou osôb so zdravotným postihnutím. Po prijatí Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím (CRPD) schválila vláda niekoľko koncepcií nových sociálnych služieb pre dospelých s miernym duševným postihnutím.

Pokiaľ ide o práva detí, dosiahol sa nerovnomerný pokrok. Počet detí v domácej starostlivosti síce klesá, ale stále ostáva vysoký (6 900 podľa údajov UNICEF-u). Napriek veľkým legislatívnym zmenám v roku 2010 sa otázky ako detská práca a súdnictvo pre mladistvých neriešili primerane. Systém súdnictva pre mladistvých nespĺňa uznávané medzinárodné normy a zraniteľnosť detí voči obchodovaniu a sexuálnemu vykorisťovaniu je stále značným problémom.

Vláda pokračovala vo vykonávaní národného programu pre rodovú rovnosť na obdobie rokov 2010 – 2015. Právne predpisy v oblasti práce sa v súlade s revidovanou Európskou sociálnou chartou zmenili a doplnili tak, aby zahŕňali aj pojem sexuálneho obťažovania. Ženy boli však stále nedostatočne zastúpené v štátnej správe i miestnej samospráve, hoci sa po voľbách do miestnej samosprávy mierne zvýšil počet starostiek. Okrem toho mechanizmy predchádzania domácejmu násiliu zostali napriek lepšiemu právnemu rámcu naďalej neefektívne v dôsledku nedostatočného presadzovania ochranných príkazov súdu na jednej strane a chýbajúceho systému rehabilitácie pre páchatel'ov na strane druhej.

Pokrok sa dosiahol v oblasti slobody vierovyznania. Parlament prijal zákon o náboženských organizáciách. V marci 2011 ministerstvo spravodlivosti po prvýkrát zaregistrovalo organizáciu islamskej sekty Islamská liga Moldavskej republiky. Členovia náboženských spoločenstiev môžu vo všeobecnosti praktizovať svoje náboženstvo slobodne a bez obáv z nenáležitého zasahovania vlády. Verejné orgány však nebojovali sústavne proti prejavom politického zasahovania a v niektorých prípadoch nenávisným vyhláseniam predstaviteľov prevažujúcej moldavskej ortodoxnej cirkvi.

Moldavská republika čelí zmrazenému konfliktu so svojím odtrhnutým regiónom Podnestersko, ktorý riadia jeho *de-facto* orgány. Situácia v oblasti ľudských práv v podnesterskom regióne naďalej vyvoláva vážne znepokojenie. Medzi konkrétne oblasti, v ktorých by sa malo dosiahnuť zlepšenie, patria fungovanie miestneho systému súdnictva, väzobné podmienky, sloboda prejavu, sloboda náboženského vyznania a viery a právo na vzdelanie, najmä možnosť, aby školy, ktoré vyučujú v latinke, mohli slobodne fungovať v tomto regióne. Nedávna zmena v *de-facto* vedení má vplyv na rétoriku v súvislosti s ľudskými právami a dúfame, že plánované reformy v uvedených oblastiach sa uskutočnia čo najskôr.

5.2.8 *Ukrajina*

Ukrajina zostáva krajinou s demokratickými inštitúciami, angažovanou slobodnou tlačou a aktívnou občianskou spoločnosťou. Ovplyvňovanie súdov zo strany výkonnej moci, politicky motivované trestné stíhanie lídrov opozície a zrušenie ústavy z roku 2006 však viedli k zhoršeniu dynamickosti politického života. Právny štát zostáva naďalej slabý, a to najmä v dôsledku potreby ďalšieho rozvoja postavenia a kapacít kľúčových inštitúcií.

Vývoj v oblasti demokracie a ľudských práv v roku 2011 naznačoval stály klesajúci trend demokracie ohrozujúci významný pokrok, ktorý sa predtým dosiahol. Niekoľko vysokopostavených bývalých predstaviteľov a vedúcich predstaviteľov opozície vrátane predsedníčky vlády Tymošenkovej bolo podrobených selektívnej spravodlivosti charakterizovanej netransparentnými a zmanipulovanými súdnymi konaniami. To vyvolalo doma i v zahraničí výraznú kritiku. Znepokojenie sa vyjadriло aj v súvislosti so značným omeškaním, ktoré sa zaznamenalo vo zabezpečení odborných lekárskeho vyšetrení osôb držaných vo väzbe. Medzinárodné a domáce organizácie pre ľudské práva naďalej hlásia zvyšujúci sa počet sťažností na mučenie a zlé zaobchádzanie v nápravných výchovných a väzenských zariadeniach a na nezabezpečenie primeranej zdravotnej starostlivosti. Vo väzenských zariadeniach sa nadmerne používa zadržiavanie pred súdnym konaním, čím sa ešte viac zhoršuje preplnenosť väzníc. Stále pretrvávajú nedostatky vo vykonávaní rozhodnutí ukrajinských súdov a rozhodnutí Európskeho súdu pre ľudské práva.

Vláda vykonala určitú prácu, pokiaľ ide o vypracúvanie nových právnych predpisov o slobode zhromažďovania a MVO. V správach sa uvádza, že orgány presadzovania práva naďalej siahajú k rozličným prostriedkom na odradenie od verejných prejavov nespokojnosti a príležitostne sa pokúsili obmedziť slobodu zhromažďovania. Novinári sa sťažovali na de facto cenzúru a nátlak zo strany orgánov presadzovania práva. Stále sa čaká na prijatie komplexných právnych predpisov proti diskriminácii.

Dňa 16. júna 2011 sa v Kyjeve uskutočnilo zasadnutie ministrov EÚ a Ukrajiny týkajúce sa spravodlivosti, slobody a bezpečnosti. Potvrdilo sa na ňom, že Ukrajina musí ďalej posilniť dodržiavanie ľudských práv, základných slobôd, demokratických hodnôt a zásad právneho štátu založeného na nezávislom a nestrannom súdnictve. Na samite EÚ a Ukrajiny, ktorý sa konal 19. decembra 2011 v Kyjeve, dospeli vedúci predstavitelia k spoločnému názoru, že výsledky Ukrajiny, a to najmä v súvislosti s dodržiavaním spoločných hodnôt a zásad právneho štátu, budú mať zásadný význam pre rýchlosť jej politického pridruženia k EÚ a hospodárskej integrácie do nej, a to aj v súvislosti s uzavretím dohody o pridružení a jej následným vykonávaním.

5.2.9 *Únia pre Stredozemie*

Únia pre Stredozemie sa ustanovila na samite v Paríži 13. júla 2008, kde sa zdôraznilo odhodlanie posilniť demokraciu a politický pluralizmus rozšírením účasti na politickom živote a uplatňovaním všetkých ľudských práv a základných slobôd. V roku 2011 prebehli v južnom Stredozemí zásadné zmeny, keď boli zvrhnuté represívne režimy v Egypte, Tunisku a Líbyi, pričom v Sýrii došlo k násiliu, ktoré stále pokračuje. Vplyv týchto udalostí pocítili aj Libanon, Maroko, Jordánsko a Alžírsko, ktoré reagovali väčším odhodlaním k reformám. V obnovenej európskej susedskej politike sa uznala Únia pre Stredozemie ako významný regionálny rámec dopĺňajúci dvojstranné vzťahy medzi EÚ a jej partnermi; sekretariát Únie pre Stredozemie sa vyzval, aby sa ujal úlohy katalyzátora na podporu kľúčových projektov; a načrtla sa v nej aj potreba poskytnúť na základe zásady „viac za viac“ väčšiu podporu partnerom, ktorí sa zaviazali k demokracii vrátane dodržiavania ľudských práv.

Preto sa v programoch SPRING prijatých Komisiou odmeňujú partnerské krajiny, ktoré sú skutočne odhodlané k reformám, okrem iného aj v oblasti ľudských práv. Zároveň Euro-stredozemská sieť pre ľudské práva, ktorá združuje 64 organizácií pre ľudské práva v euro-stredozemskom regióne, pokračovala v podpore reformných procesov v arabskom svete.

5.2.10 *Egypt*

Predseda Európskej rady Herman Van Rompuy, predseda Európskej komisie José Manuel Barroso a vysoká predstaviteľka EÚ Catherine Ashtonová v spoločnom vyhlásení z februára 2011 uvítali rozhodnutie prezidenta Mubaraka odstúpiť. EÚ ocenila odvahu egyptského ľudu a vyzvala armádu, aby zabezpečila, že demokratické zmeny sa uskutočnia pokojne, a vyjadrila svoj pevný záväzok zvýšiť podporu Egyptu a jeho ľudu pri zmenách.

EÚ od začiatku egyptského ľudového povstania v januári 2011 rozhodne vystupovala proti akýmkoľvek neopodstatneným obmedzeniam práva na slobodu pokojne sa zhromažďovať.

Napríklad v januári 2011 vysoká predstaviteľka vyjadrila veľké znepokojenie, ktoré je vyjadrené aj v záveroch zasadnutia Rady EÚ pre zahraničné veci, nad správami o násilnom útoku ozbrojených osôb na pokojných demonštrantov a vyslala dôrazné posolstvo egyptským orgánom, aby bezodkladne prijali potrebné opatrenia na zabezpečenie toho, aby orgány presadzovania práva ochránili demonštrantov a ich právo na slobodné združovanie, aby prepustili osoby zadržané za pokojné prejavovanie svojich názorov a naliehavo vyzvala príslušné orgány, aby dodržali svoj sľub skončiť vojenské súdne konania s civilistami.

Egyptská vláda na začiatku povstania zablokovala niekoľko webových stránok sociálnych sietí a egyptské policajné sily zatkli desiatky reportérov z miestnych a medzinárodných médií. EÚ vo vyhlásení z januára 2011 naliehavo vyzvala egyptské orgány, aby bezodkladne obnovili prevádzku všetkých komunikačných sietí.

EÚ uvítala ústavné zmeny a doplnenia prijaté referendum v marci 2011 a podporila volebný proces, ktorý sa začal v novembri 2011, poskytnutím finančnej podpory organizáciám egyptskej občianskej spoločnosti na výškolenie viac ako 1000 pozorovateľov volieb, zvyšovanie povedomia voličov a budovanie kapacít volebnej komisie. EÚ zorganizovala 30. marca 2011 seminár o „Výzvach v oblasti ľudských práv po 25. januári“.

EÚ uvítala oznámenie vlády, že Národná bezpečnostná služba bude podliehať súdnemu dohľadu a bude pôsobiť len ako civilná spravodajská agentúra zhromažďujúca informácie, a ponúkla jej pomoc pri reforme sektora bezpečnosti.

Vysoká predstaviteľka Catherine Ashtonová sa pri príležitosti svojej tretej návštevy Káhiry 14. apríla 2011 stretla so zástupkyňami žien a vypočula si ich starosti. EÚ ostro odsúdila všetky formy násilia voči ženám a iným zraniteľným skupinám, pravidelne upozorňovala na tieto otázky egyptské orgány a podporovala ich úsilie o podporu práv žien a tiež aktívne podporovala iniciatívy občianskej spoločnosti, ktoré presadzujú práva žien.

Ochrana príslušníkov menšín a boj proti diskriminácii vrátane diskriminácie na základe vierovyznania boli zachované ako jedna z priorít v plánovaní spolupráce EÚ s Egyptom. EÚ opakovane vyjadrila veľké znepokojenie nad slobodou vierovyznania v Egypte a vysoká predstaviteľka v nedávnych vyhláseniach (1. januára, 7. mája a 10. októbra) bezvýhradne odsúdila útoky proti nevinným koptským veriacim a vyzvala dočasné vedenie, aby obnovilo poriadok a osoby zodpovedné za násilnosti postavilo pred civilný súd.

EÚ veľmi pozorne sleduje situáciu migrantov a utečencov v Egypte prostredníctvom svojej delegácie v Káhire a pravidelných kontaktov s egyptským ministerstvom zahraničných vecí, ministerstvom vnútra a Úradom vysokého komisára OSN pre utečencov. EÚ naliehavo vyzýva egyptské orgány, aby prijali primerané opatrenia proti obchodovaniu s ľuďmi a zabezpečili na svoju zodpovednosť ochranu základných práv migrantov a utečencov, za ktorých sú zodpovedné. EÚ uvítala oznámenie vlády, že Sinai je strategickou prioritou, ktorej by sa mala venovať väčšia pozornosť, a je pripravená podporiť egyptské orgány v tomto úsilí.

Egyptské bezpečnostné sily a prokurátori 29. decembra 2011 vpadli do kancelárií niekoľkých miestnych a medzinárodných organizácií občianskej spoločnosti na 17 miestach v krajine a skonfiškovali počítače a dokumenty. Počas týchto vpádov boli zaznamenané procesné nezrovnalosti, napríklad chýbali príkazy na prehliadku a súdne príkazy na zatvorenie kancelárií. Hovorca vysokej predstaviteľky EÚ vo vyhlásení z 30. decembra 2011 vyzval egyptské orgány, aby vyriešili situáciu a organizáciám občianskej spoločnosti umožnili pokračovať v práci v záujme podpory zmien v Egypte.

Na zasadnutí Rady EÚ pre zahraničné veci 1. decembra 2011 sa uvítal dobre zorganizovaný a pokojný začiatok parlamentných volieb v Egypte 28. novembra a vzalo na vedomie oznámenie Najvyššej rady ozbrojených síl, že prezidentské voľby sa uskutočnia do konca júna 2012. Rada zdôraznila, že by sa čo najskôr mal uskutočniť rýchly prechod k občianskej vláde.

5.2.11 *Izrael*

EÚ na príslušných zasadnutiach v rámci dohody o pridružení medzi EÚ a Izraelom rovnako ako v predchádzajúcich rokoch naďalej vyjadrovala vážne znepokojenie týkajúce sa ľudských práv. Tieto zasadnutia boli príležitosťou na prerokovanie otázok, ako sú dodržiavanie ľudských práv vo vzťahu k všetkým skupinám obyvateľstva, administratívne zadržiavanie (vrátane individuálnych prípadov), práva príslušníkov menšín, obhájcovia ľudských práv a medzinárodné humanitárne právo a právo v oblasti ľudských práv.

Neformálna pracovná skupina pre ľudské práva EÚ – Izrael sa zišla po piatykrát 13. septembra 2011. Podrobne sa zaoberala viacerými otázkami týkajúcimi sa situácie v Izraeli. Tieto otázky zahŕňali právne postavenie a hospodársku situáciu izraelských menšinových skupín, pričom silný dôraz sa kládol na osady beduínskej komunity a vlastnícke práva. Pokiaľ ide o arabskú menšinu vo všeobecnosti, EÚ žiadala zlepšenie súčasného právneho rámca, aby sa dalo lepšie zabrániť formám diskriminácie, a nabádala Izrael, aby vykonal závery v súvislosti s palestínskou arabskou komunitou, vyplývajúce z pozorovania Výboru OSN pre ľudské práva z roku 2010 a Výboru OSN pre odstránenie diskriminácie žien z roku 2011. Prerokovalo sa aj viacero legislatívnych návrhov predložených knesetu, ktoré sú zamerané na obmedzenie slobody združovania a činností MVO a občianskej spoločnosti všeobecne, okrem iného aj zákon o financovaní MVO zo zahraničia, ktorý bol schválený vo februári 2011, ako aj návrh zákona o bojkote. Vo všeobecnosti sa riešili aj podmienky väznenia a väznov v Izraeli a v Európe, pričom EÚ vyjadrila znepokojenie nad praxou administratívneho zadržiavania a spomenula niekoľko konkrétnych prípadov. Počas rokovaní sa venovala značná pozornosť právam dieťaťa, najmä pokiaľ ide o zadržiavanie detí. Izraelská strana okrem toho vzniesla viacero bodov ako otázky spoločného záujmu, najmä práva príslušníkov menšín v krajinách EÚ, pričom Izrael predstavil najnovší vývoj v právach lesbičiek, homosexuálov, bisexuálov a transrodových osôb, ako je právny zákaz diskriminácie párov rovnakého pohlavia v niekoľkých oblastiach a uznanie dôchodkových práv a práv na materskú dovolenku Najvyšším súdom. Delegácie uskutočnili výmeny názorov o otázkach antisemitizmu a xenofóbie a pripomenuli dôležitosť každoročných seminárov EÚ a Izraela o tejto otázke, pričom sa vychádza z priorít akčného plánu. Nakoniec sa podrobne prerokovali opatrenia prijaté v súvislosti s ľudskými právami na medzinárodných fórach (VZ OSN a Rada pre ľudské práva) a spolupráca s mechanizmami OSN, ako aj ratifikácia a vykonávanie hlavných nástrojov OSN v oblasti ľudských práv a ich opčných protokolov (najmä Dohovoru proti mučeniu a jeho opčných protokolov).

V rámci podvýboru pre politický dialóg a spoluprácu EÚ – Izrael sa diskutovalo aj o otázkach ľudských práv v súvislosti s okupovanými palestínskymi územiami.

5.2.12 *Okupované palestínske územia*

EÚ vedie pravidelný dialóg o otázkach ľudských práv s Palestínskou samosprávou v rámci európskej susedskej politiky (ESP). Tretie zasadnutie podvýboru EÚ a Palestínskej samosprávy pre ľudské práva, dobrú správu vecí verejných a právny štát sa konalo 30. a 31. marca 2011 v Betleheme. Po zasadnutí podvýboru zorganizovala Palestínska samospráva konzultačné fórum s občianskou spoločnosťou. Nezávislá komisia pre ľudské práva (ICHR – Independent Commission for Human Rights), ktorá bola súčasťou palestínskej delegácie, predložila prehľad situácie v oblasti ľudských práv na okupovaných palestínskych územiach, v ktorom okrem iného konštatovala, že okupácia a vnútorné politické rozdelenie Palestíny prispeli k mnohým porušeniam ľudských práv.

EÚ vyjadrila znepokojenie v súvislosti s porušeniami ľudských práv, a to vrátane svojvoľného zadržiavania, nevykonania súdnych rozhodnutí a porušovania práva na slobodu prejavu a práva na slobodu zhromažďovania. Takisto upozornila na otázku obvinení z mučenia vo väzenských zariadeniach Palestínskej samosprávy, ako aj na rozšírené nezákonné zatknutia. EÚ pripomenula svoje dôrazné a zásadné odmietanie trestu smrti za všetkých okolností. Ocenila, že Palestínska samospráva zachovala de facto moratórium na trest smrti, a naliehavo vyzvala Palestínsku samosprávu, aby sa v procese prijímania nového trestného zákona snažila o splnenie svojich plánov na formálne zrušenie trestu smrti ako formy trestu.

EÚ sa v roku 2011 pri rôznych príležitostiach vyjadrovala k situácii v oblasti ľudských práv na okupovaných palestínskych územiach, ktorú naďalej charakterizovali problémy. EÚ pri mnohých príležitostiach vyjadrila ľútosť nad aktivitami súvisiacimi s budovaním osád na Západnom brehu Jordánu vrátane východného Jeruzalema a pripomenula, že považuje osady a likvidáciu domov za nezákonné podľa medzinárodného práva.

Situácia palestínskych obhajcov ľudských práv zostala na okupovaných palestínskych územiach v roku 2011 naďalej kritická. Pokračovalo izraelské súdne konanie s obhajcom ľudských práv Bassemom Tamimim. Vo vyhlásení hovorca vysokej predstaviteľky Catherine Ashtonovej z 13. decembra 2011 sa vyslovilo poľutovanie nad úmrtím jeho synovca Mustafu Tamimiho, ktorý bol zabitý plechovkou so slzným plynom odpálenou zblízka, keď sa zúčastnil každotýždennej demonštrácie.

EÚ taktiež ostro odsúdila vypaľovanie mešít na Západnom brehu Jordánu pri zvýšení násillia zo strany osadníkov v roku 2011 o 40 %, výsledkom čoho sú palestínske obeť a škody na majetku.

EÚ sa neustále zapája do konzultácií a dialógu s organizáciami pre ľudské práva a podporuje činnosti súvisiace s ľudskými právami prostredníctvom európskeho nástroja pre demokraciu a ľudské práva (EIDHR). Zoznam všetkých prebiehajúcich projektov financovaných EÚ v oblasti ľudských práv je dostupný na internetovej stránke oddelenia technickej pomoci EÚ.

5.2.13 Jordánsko

Šieste kolo zasadnutí podvýboru pre ľudské práva, správu vecí verejných a demokraciu medzi Jordánskom a Európskou úniou sa uskutočnilo v marci 2011 v Bruseli. Bolo to prvé zasadnutie, odkedy EÚ v októbri 2010 odsúhlasila partnerstvo s „posilneným štatútom“ s Jordánskom.

V dialógu medzi EÚ a Jordánskom o ľudských právach sa riešili domáce reformy vrátane reformy volebného rámca, ako aj sloboda združovania, sloboda zhromažďovania, sloboda médií, sloboda prejavu, sloboda náboženského vyznania alebo viery, práva žien a otázka mučenia.

V roku 2011 sa v Jordánsku podobne ako v iných krajinách tohto regiónu konali demonštrácie vyzývajúce na politické a hospodárske reformy a požadujúce skoncovanie so zakorenenou korupciou. Kráľ Abdullah v reakcii na vývoj domácej politickej situácie a stále silnejšie volanie po reformách vytvoril v marci 2011 Výbor pre národný dialóg (NDC) a v apríli 2011 Kráľovský výbor pre revíziu ústavy (RCCR).

NDC bol poverený, aby predložil konsenzuálne návrhy volebného zákona a zákona o politických stranách, pričom RCCR bol poverený revíziou ústavy. Koncom septembra 2011 parlament schválil 41 zmien a doplnení ústavy, ktoré nadobudli účinnosť 1. októbra 2011. Tieto zmeny a doplnenia predstavujú rámec pre jordánske politické reformy, ku ktorým patria zriadenie ústavného súdu a nezávislej komisie pre dohľad nad voľbami a ich riadenie a zákaz mučenia.

Prijatie vykonávacích zákonov parlamentom by malo vytvoriť podmienky pre konsolidáciu inštitúcií, ktoré chránia demokraciu, dobrú správu vecí verejných a právny štát a zabezpečujú ozajstný politický pluralizmus a posilňovanie postavenia politických strán.

Revidovaný zákon o verejných zhromaždeniach, ktorým sa zaviedli určité pozitívne zmeny týkajúce sa slobody prejavu a zhromažďovania, nadobudol účinnosť v máji 2011. Organizátori verejných zhromaždení už nepotrebujú schválenie od ministerstva vnútra. Musia ich len oznámiť príslušným orgánom 48 hodín pred plánovaným podujatím.

Pokiaľ ide o slobodu tlače, mienkotvorné médiá a internetové spravodajské portály boli viackrát konfrontované bezpečnostnými agentúrami, hlavne keď informovali o demonštráciách.

Vážnym problémom zostáva rozšírená korupcia v jordánskej spoločnosti, ktorá je kľúčovou prioritou za sebou nasledujúcich vlád, ale dosiahli sa len obmedzené konkrétne výsledky.

Jordánsko naďalej uplatňuje de facto moratórium na používanie trestu smrti, ktoré je zavedené od mája 2006.

Jordánsko musí vyvinúť ďalšie úsilie na odstránenie násilia voči ženám, a to aj zavedením ďalších opatrení zameraných na podporu integrácie žien v oblasti politiky, hospodárstva, vzdelávania a zamestnania. Deti narodené jordánskym ženám, ktoré sú vydaté za cudzincov, stále nemôžu získať jordánske občianstvo, čím sa im upiera právo na verejné vzdelávanie a zdravotnú starostlivosť. Podobne manželia jordánskych žien, ktorí sú cudzinci, nemajú rovnaké práva ako jordánski muži ženatí s cudzinkami.

5.2.14 Libanon

Po politickej patovej situácii v prvej polovici roku 2011 sa vzťahy medzi EÚ a Libanom oživilí po vytvorení novej vlády v júli 2011. Asociačný výbor v decembri začal pripravovať nový akčný plán európskej susedskej politiky.

EÚ sa aktívne zapájala do rokovaní s novou vládou o volebnej reforme. Návrh zákona predložilo ministerstvo vnútra v októbri 2011. EÚ sa zasadzovala o zahrnutie odporúčaní volebnej pozorovateľskej misie, ktorá sa uskutočnila v roku 2009. EÚ pridělila na podporu reformy volebného systému v Libanone pred voľbami v roku 2013 2 milióny EUR.

EÚ naďalej nabádala Libanon, aby vykonal reformu súdnictva a posilnil jeho nezávislosť. EÚ opakovane naliehavo vyzývala Libanon, aby zmenil svoje de facto moratórium na trest smrti na jeho úplné zrušenie.

Znepokojenie stále vyvoláva žalostný stav libanonských väzňov. Počet väzňov, ktorí čakajú na proces alebo im už dokonca uplynul trest, je stále nad 50 %. Organizácie občianskej spoločnosti naďalej hlásia prípady svojvoľného zadržiavania osôb, najmä v prípade utečencov a migrantov.

EÚ zopakovala svoju výzvu Libanonu, aby zlepšil situáciu palestínskych utečencov, najmä pokiaľ ide o ich právo na prácu a právo byť prihlásený do systému sociálneho zabezpečenia, ako aj právo na vlastníctvo, dedenie a registráciu majetku.

Ešte sa musia prijať vykonávacie dekréty týkajúce sa zmien a doplnení zákonníka práce z roku 2010.

Parlament dokončil návrh národného akčného plánu pre ľudské práva, ktorý by sa tak mohol čoskoro prijať.

EÚ intervenovala na podporu práva na slobodu prejavu obhajcov ľudských práv, ktorí čelili obvineniam v dôsledku svojich správ o používaní mučenia.

5.2.15 *Sýria*

Po povstaní v Sýrii, ktoré sa začalo na jar 2011, a vystupňovaní násilia a porušovania ľudských práv zo strany sýrskej vlády voči svojim občanom prijala Rada pre zahraničné veci v máji 2011 rozhodnutie pozastaviť dvojstranné programy spolupráce medzi EÚ a sýrskou vládou. EÚ tiež zmrazila návrh asociačnej dohody. Odvtedy Komisia pozastavila účasť sýrskych orgánov na jej regionálnych programoch a Európska investičná banka (EIB) pozastavila všetky svoje úverové operácie a technickú pomoc Sýrii.

EÚ vyzvala prezidenta Assada, aby odstúpil, a úzko spolupracuje s medzinárodným spoločenstvom s cieľom tlačiť na sýrsku vládu, aby zastavila všetko násilie. EÚ podporovala Ligu arabských štátov (LAS) v jej úsilí o vyriešenie krízy a naliehavo vyzvala členov Bezpečnostnej rady OSN, aby sa dohodli na ráznych opatreniach OSN voči Sýrii. Reštriktívne opatrenia EÚ vrátane embarga na zbrane sú zavedené v súvislosti so Sýriou od mája 2011 a pravidelne sa zavádzajú nové opatrenia. Koncom roku 2011 EÚ uvalila desať súborov sankcií proti 86 osobám a 30 subjektom vrátane mnohých vojenských a bezpečnostných pracovníkov zodpovedných za násilie a represie.

Počas celého povstania EÚ čo najostrejšie odsudzovala pokračujúce brutálne represálie sýrskeho režimu voči svojim obyvateľom, ako aj rozšírené porušovanie ľudských práv vrátane zabíjania, masového zatýkania a mučenia civilistov, pokojných demonštrantov a ich príbuzných, ktoré môžu predstavovať zločiny proti ľudskosti. EÚ naliehavo vyzvala sýrsky režim, aby umožnil nerušený prístup humanitárnym pracovníkom a agentúram a aby umožnil prístup médiám a nezávislým pozorovateľom.

EÚ úzko spolupracuje s medzinárodnými partnermi s cieľom zabezpečiť dôraznú reakciu OSN na krízu v Sýrii. Výsledkom je prijatie dôležitých rozhodnutí o Sýrii Valným zhromaždením OSN a Radou OSN pre ľudské práva. Rada pre ľudské práva v roku 2011 usporiadala o situácii v oblasti ľudských práv v Sýrskej arabskej republike až tri osobitné zasadnutia v Ženeve, z nich dve na formálnu žiadosť EÚ.

EÚ tiež vyjadrila hlboké znepokojenie nad hlavnými zisteniami správy nezávislej medzinárodnej vyšetrovacej komisie pre Sýriu, v ktorej sa uvádza, že v krajine došlo k spáchaniu zločinov proti ľudskosti a k ďalšiemu hrubému porušovaniu ľudských práv. EÚ neustále vyjadruje svoje stanovisko, že pre páchatel'ov takých údajných trestných činov, ktoré sa uvádzajú v správe, by nemala existovať beztrestnosť.

5.2.16 Tunisko

Revolúciou v Tunisku sa otvorila cesta pre demokratické zmeny v krajine. EÚ vyčlenila na obdobie rokov 2011 až 2013 z nástroja európskeho susedstva a partnerstva (ENPI) na dvojstrannú spoluprácu s Tuniskom 240 miliónov EUR. Táto orientačná čiastka sa zvýšila o 150 miliónov EUR. EÚ len na samotný rok 2011 zdvojnásobila finančnú pomoc z plánovaných 80 miliónov EUR na približne 160 miliónov EUR. Tieto finančné prostriedky boli určené predovšetkým na oživenie hospodárstva, občiansku spoločnosť a demokratické zmeny.

Vysoká predstaviteľka EÚ Catherine Ashtonová a komisár Štefan Füle v spoločnom vyhlásení z januára 2011 opätovne potvrdili solidaritu EÚ s Tuniskom a jeho ľuďom, ostro odsúdili násilné potlačenie demonštrácií a naliehavo vyzvali tuniské orgány, aby konali zodpovedne, zachovali mier, prejavili zdržanlivosť a vyhli sa násiliu. Povstanie viedlo k oficiálnemu odstúpeniu prezidenta Zine Ela Abidine Bena Aliho 14. januára 2011.

Rada prijala voči Tunisku reštriktívne opatrenia za porušenia ľudských práv 31. januára 2011. Vo februári 2011 EÚ zmrazila aktíva Bena Aliho a osôb vyšetrovaných za spreneveru štátnych finančných prostriedkov v Tunisku.

EÚ preukázala politickú podporu prechodu Tuniska k demokracii sériou návštev na vysokej úrovni – 14. februára 2011 návštevou vysokej predstaviteľky EÚ Catherine Ashtonovej, po ktorej nasledovali návštevy predsedu Európskej komisie Josého Manuela Barrosa, komisárov Štefana Füleho, Cecílie Malmströmovej a Karla De Guchta, ako aj predsedu Európskeho parlamentu Jerzyho Buzeka.

EÚ vyzvala prechodnú vládu, aby zabezpečila rýchly a hladký prechod k demokracii, a vyjadrila pripravenosť poskytnúť okamžitú pomoc pri príprave a organizovaní volebného procesu a spolupracovať na širšom balíku pomoci pre demokratické reformy a hospodársky rozvoj.

EÚ uvítala rozhodnutia prechodnej vlády týkajúce sa prepustenia politických väzňov, umožnenia slobody prejavu a trestného stíhania členov rodiny bývalého prezidenta Bena Aliho za korupciu.

EÚ poskytla okamžitú pomoc na prípravu volieb a vyslala volebnú pozorovateľskú misiu (VPM) pod vedením Michaela Gahlera, v správe ktorej sa konštatovalo, že voľby boli vo všeobecnosti vedené dobre, opierali sa o silný politický konsenzus a boli sprevádzané veľkou slobodou prejavu a zorganizované transparentne.

Tuniskí občania mali v októbri 2011 po prvýkrát možnosť slobodne a demokraticky si zvoliť svojich zástupcov. Kľúčovou úlohou novozvoleného ústavodarného zhromaždenia bude vypracovať novú ústavu krajiny. EÚ vyhlásila, že je odhodlaná pokračovať v politickej a finančnej podpore tuniského ľudu. Vyslovila však poľutovanie nad násilnými stretmi, ku ktorým došlo po oznámení predbežných výsledkov volieb, a vyzvala k pokoju a zdržanlivosti.

V roku 2011 boli uvoľnené z nástroja stability 2 milióny EUR na podporu siedmich projektov zameraných na pomoc tuniským orgánom pri príprave demokratických volieb v súlade s medzinárodnými normami, na podporu rozvoja nezávislej občianskej spoločnosti a na to, aby združenia občanov mohli zohrávať aktívnu úlohu pri vymedzení reformného programu krajiny.

Okrem toho bola v marci 2011 v rámci európskeho nástroja pre demokraciu a ľudské práva vyhlásená výzva na predkladanie návrhov s rozpočtom 2 milióny EUR. Desať projektov bolo financovaných v týchto troch oblastiach: monitorovanie volieb na vnútroštátnej úrovni, školenia politických strán, podpora slobody prejavu a presadzovanie demokratických hodnôt.

Navyše bola v júli 2011 vyhlásená ďalšia výzva na predkladanie návrhov v rámci tematického programu „Neštátne subjekty a rozvoj miestnych orgánov“ (NSA/LA) s celkovým rozpočtom 2,5 milióna EUR. Výzva sa sústredila na podporu miestnych rozvojových projektov, pričom osobitná pozornosť sa bude venovať vytváraniu pracovných príležitostí a tvorbe príjmov. Financovalo sa šesť projektov.

V septembri 2011 EÚ zorganizovala prvé zasadnutie pracovnej skupiny EÚ/Tunisko, ktorá bola vytvorená s cieľom zabezpečiť lepšiu koordináciu európskej a medzinárodnej podpory prechodu Tuniska k demokracii.

Poskytla sa aj značná humanitárna pomoc, najmä s cieľom pomôcť Tunisku zvládnuť prílev utečencov, ktorí unikali pred vojnou v Líbyi. EÚ v roku 2011 začala s Tuniskom dialóg o migrácii, mobilite a bezpečnosti.

EÚ 27. decembra 2011 uvítala vymenovanie novej tuniskej vlády a vyjadrila odhodlanie naďalej pomáhať tuniským orgánom a občianskej spoločnosti pri prechode krajiny k demokracii.

EÚ obnovila rokovania, ktorých cieľom je vytvoriť privilegované partnerstvo medzi EÚ a Tuniskom prostredníctvom prijatia „posilneného štatútu“.

5.2.17 *Alžírsko*

Prvé zasadnutie podvýboru EÚ – Alžírsko pre politický dialóg, bezpečnosť a ľudské práva sa konalo 3. a 4. októbra v Alžíri. Šieste zasadnutie Asociačnej rady EÚ – Alžírsko sa uskutočnilo v júni v Luxemburgu. Pri tejto príležitosti sa dôkladne prerokovali témy súvisiace s demokratizáciou, reformami a ľudskými právami. Komisár Füle navštívil Alžírsko po druhýkrát v máji. Počas tejto návštevy sa stretol s mnohými rôznymi organizáciami občianskej spoločnosti a rokoval s alžírskymi orgánmi okrem iného o plánovaných politických reformách.

Počas posledného zasadnutia Asociačnej rady EÚ – Alžírsko, ktoré sa uskutočnilo v decembri v Bruseli, vyjadrilo Alžírsko ochotu začať prieskumné rokovania zamerané na vypracovanie akčného plánu v kontexte obnovennej európskej susedskej politiky. Alžírsko 20. decembra oficiálne pozvalo EÚ na pozorovanie parlamentných volieb v máji 2012.

Vysoká predstaviteľka 29. apríla 2011 vyjadrila znepokojenie v súvislosti s vraždou profesora Ahmeda Kerroumiho, obhajcu ľudských práv, ktorý patril k politickej strane „Demokratické a sociálne hnutie“. Vyzvala na rýchle a dôkladné vyšetrovanie jeho vraždy a na odhalenie a potrestanie osôb, ktoré sú za ňu zodpovedné. Pripomenula záväzok EÚ k partnerstvu s Alžírskom a jej angažovanosť pri podpore obhajcov ľudských práv a organizácií občianskej spoločnosti.

Alžírské orgány začiatkom roku 2011 zrušili výnimočný stav a venovali sa sociálno-ekonomickým reformám. EÚ vyjadrila svoju pripravenosť podporovať Alžírsko v tejto úlohe, ale zdôraznila, že tieto reformy sa musia realizovať spôsobom, ktorý reaguje na legitímne túžby alžírskoho ľudu. O týchto reformách sa rokovalo s alžírskymi orgánmi pri príležitosti prvého zasadnutia podvýboru EÚ – Alžírsko pre politický dialóg, bezpečnosť a ľudské práva, ako aj počas druhého zasadnutia Asociačnej rady EÚ – Alžírsko. EÚ vyjadrila stanovisko, že legislatívne reformy, najmä tie, ktoré sa týkajú združení a médií, by nemali uvaliť obmedzujúcejší režim na uplatňovanie slobody združovania a slobody prejavu. Analýza nového zákona o združovaní, ktorú vykonalo niekoľko MVO, vzbudzuje znepokojenie, najmä pokiaľ ide o zakladanie a rozpúšťanie združení, rozsah ich činností, ich financovanie a ich spoluprácu s medzinárodnými MVO.

EÚ pozorne sledovala situáciu v oblasti slobody náboženského vyznania a slobody svedomia.

Pokiaľ ide o práva žien, EÚ uvítala reformný projekt (následne prijatý v januári 2012), ktorého cieľom je zabezpečiť určité kvóty na účasť žien vo volených zhromaždeniach. Otázkou zostáva, či sa jeho zavedením dosiahne skutočná rovnosť. EÚ vyjadrila znepokojenie nad skutočnosťou, že Alžírsko ešte nestiahlo výhrady k Dohovoru o odstránení všetkých foriem diskriminácie žien. Zdôraznila tiež, že je potrebná reforma zákona o rodine.

Zamestnanci EÚ mali pravidelné stretnutia s organizáciami občianskej spoločnosti v Alžíri i Bruseli. Delegácia EÚ v Alžíri bola veľmi aktívna pri informovaní občianskej spoločnosti o možnostiach a postupoch financovania. Prebehli konzultácie s vnútroštátnymi a medzinárodnými MVO v rámci rozsahu pôsobnosti skupiny pre účinnosť pomoci občianskej spoločnosti a pri príležitosti osláv medzinárodných dní (napr. dňa ľudských práv).

V rámci európskeho nástroja pre demokraciu a ľudské práva a na základe programu Neštátne subjekty sa v roku 2011 financovalo štrnásť ďalších projektov. Vzťahujú sa na veľmi širokú škálu tém vrátane miestneho rozvoja, budovania kapacít, práv žien a zdravotníctva.

Alžírsko môže v rokoch 2011 až 2013 využiť celkový rozpočet 172 miliónov EUR financovaných z európskeho nástroja susedstva a partnerstva. Európska komisia v roku 2011 vyčlenila pre Alžírsko 58 miliónov EUR. Tieto finančné prostriedky sa využijú na podporu reforiem v oblasti dopravy, kultúrneho dedičstva a mládeže a zamestnanosti.

5.2.18 Maroko

EÚ a Maroko pokračovali v dialógu v oblasti ľudských práv, najmä v rámci šiesteho zasadnutia podvýboru pre ľudské práva, demokratizáciu a správu vecí verejných, ktoré sa konalo 20. októbra 2011 v Bruseli.

EÚ prostredníctvom spoločného vyhlásenia vysokej predstaviteľky EÚ Catherine Ashtonovej a komisára pre rozširovanie a európsku susedskú politiku Štefana Füleho z 19. júna 2011 uvítala revidovanú verziu ústavy, ktorá bola predložená na referendum 1. júla 2011. Nová ústava zahŕňa dôležité opatrenia týkajúce sa ľudských práv a základných slobôd, ako aj zásadu nadradenosti medzinárodného práva nad vnútroštátnym právom; uznávanie občianskych práv žien a ich rovnosti s mužmi; nový inštitucionálny rámec pre ľudské práva; vytvorenie Národnej rady pre ľudské práva a medziministerskej delegácie pre ľudské práva a zavedenie funkcie ombudsmana. Marocké orgány sa rozhodli posunúť konanie parlamentných volieb na skôr a uskutočniť voľby do poslaneckej snemovne. Tieto voľby sa konali 25. novembra 2011. So súhlasom marockej vlády sa od 14. novembra do 2. decembra uskutočnila misia expertov EÚ na voľby. Táto misia vydala správu s viacerými odporúčaniami týkajúcimi sa zlepšenia určitých aspektov volebného procesu (predĺženie trvania kampane; oznamovanie výsledkov, pokiaľ ide o počet hlasov; účasť žien atď.). EÚ uvítala konanie týchto volieb (vo vyhlásení z 26. novembra 2011) a zaviazala sa podporovať úsilie Maroka o urýchlené zavedenie ambiciózneho programu reforiem.

Rada vlády v máji 2011 oznámila svoje rozhodnutie o ratifikácii opčného protokolu k Dohovoru o boji proti mučeniu. EÚ nabádala marockú vládu aj na dodržiavanie Prvého opčného protokolu k Paktu o občianskych a politických právach, pokiaľ ide o postup podávania sťažností, a na ratifikáciu Medzinárodného dohovoru o ochrane všetkých osôb pred násilným zmiznutím. Pokiaľ ide o slobodu združovania a slobodu zhromažďovania (zakotvené v novej ústave), pretrvávajú praktické problémy s ich uplatňovaním (problémy s registráciou zahraničných MVO, zamietnutie vydávania potvrdení, kladenie prekážok pre demonštrácie). Boli zaznamenané prípady násilností zo strany útvarov presadzovania práva proti demonštrantom, konkrétne počas nepokojov 20. februára. EÚ v dialógu s marockými orgánmi vyhlásila, že je dôležité zabezpečiť slobodu zhromažďovania a združovania.

Sloboda prejavu a sloboda tlače sa tiež zakotvili v ústave, rovnako ako právo na prístup k administratívnym informáciám a osobitný prostriedok jeho regulácie, ktorým je vysoký úrad pre audiovizuálnu komunikáciu. Hoci novinári môžu vo všeobecnosti vyjadrovať kritiku, bolo zaznamenaných viacero prípadov represii a zastrašovania voči médiám a novinárom, ktorí sa kriticky vyjadrovali k citlivým témam. EÚ nabádala Maroko, aby čo najskôr prijalo nový tlačový zákon, ktorý bude zahŕňať reformu trestov odňatia slobody pre novinárov. V súvislosti s právami žien a zraniteľných osôb prijalo Maroko vládny program pre rovnosť na obdobie rokov 2011 až 2013. EÚ poskytla na realizáciu programu 35 miliónov EUR, a to predovšetkým na zvyšovanie povedomia verejnosti a posilnenie schopnosti žien zúčastňovať sa na politickom riadení a správe vecí verejných v rovnakej miere ako muži. Maroko stiahlo všetky svoje výhrady k Medzinárodnému dohovoru o odstránení všetkých foriem diskriminácie žien (CEDAW), ale trvá na niektorých vyhláseniach, ktoré sa majú stiahnuť súčasne so zosúladením jeho vnútroštátnych právnych predpisov. Rada vlády v máji 2011 prijala opčný protokol k Medzinárodnému dohovoru o odstránení všetkých foriem diskriminácie žien (ktorý umožňuje výboru prijímať individuálne petície). Rada vlády v októbri 2011 prijala návrh zákona o pracovných podmienkach domáceho personálu (ktorý zahŕňa aj zákaz práce detí do 15 rokov).

Zintenzívnila sa spolupráca medzi EÚ a Marokom v rámci medzinárodných organizácií, najmä Rady OSN pre ľudské práva. Maroko sa v kontexte Arabskej jari aktívne zúčastňovalo práce v kontaktnej skupine OSN pre riešenie konfliktu v Líbyi a spolupracovalo s EÚ na dodržiavaní ľudských práv v Sýrii.

5.2.19 *Západná Sahara*

EÚ naďalej pozorne sledovala otázku Západnej Sahary, a to najmä v dialógu s Marokom i s Alžírskom. EÚ prikladá veľký význam zlepšeniu situácie ľudských práv v Západnej Sahare, kde pretrvávali problémy týkajúce sa slobody prejavu a zhromažďovania. EÚ plne podporuje odhodlanie generálneho tajomníka OSN a jeho osobného vyslanca riešiť otázku Západnej Sahary a vyzvala zúčastnené strany, aby pokračovali v rokovaní pod záštitou OSN s cieľom nájsť spravodlivé, trvalé a obojstranne prijateľné politické riešenie. Bezpečnostná rada OSN vo svojej rezolúcii č. 1979 (2011) uvítala zriadenie Národnej rady pre ľudské práva v Maroku a navrhovaný prvok týkajúci sa Západnej Sahary, ako aj záväzok Maroka zabezpečiť slobodný a nehatený prístup ku všetkým osobitným postupom Rady pre ľudské práva OSN.

5.2.20 *Líbya*

Po brutálnych represióch a útokoch Kaddáfího režimu voči vlastným občanom EÚ rozhodla 22. februára 2011 o pozastavení rokovaní o rámcovej dohode medzi EÚ a Líbyou.

Následne EÚ zohrala vedúcu úlohu v rozhodnutí pozastaviť práva Líbye vyplývajúce z členstva v Rade pre ľudské práva, ktoré Valné zhromaždenie OSN prijalo 1. marca.

Vzhľadom na udalosti v Líbyi sa 11. marca konalo mimoriadne zasadnutie Európskej rady. Vedúci predstavitelia vyzvali plukovníka Kaddáfího, aby sa bezodkladne vzdal moci, a vyhlásili, že EÚ bude považovať Radu národného prechodu za legitímneho partnera na rokovania. EÚ na viacerých zasadnutiach Rady pre zahraničné veci a Európskej rady zopakovala svoju výzvu režimu skončiť s násilím voči svojim občanom a porušovaním ich ľudských práv a zdôraznila svoju podporu demokratických síl. Okrem toho predseda Barroso, predseda Van Rompuy a vysoká predstaviteľka Catherine Ashtonová vydali niekoľko vyhlásení o mnohých rôznych otázkach od ľudských práv (vrátane ochrany civilistov, odsúdenia svojvoľného zadržiavania osôb a mimosúdnych popráv a diskriminácie zraniteľných skupín osôb) cez používanie kazetovej munície a postavenia Rady národného prechodu až po celkovú podporu líbyjských civilistov.

EÚ v reakcii na krízu urýchlene zaviedla reštriktívne opatrenia ustanovené v rezolúciách BR OSN č. 1970 a 1973 spolu s celou škálou ďalších samostatných reštriktívnych opatrení. Cieľom takýchto opatrení bola ochrana civilistov, a to tým, že sa bránilo tomu, aby sa zbrane a peniaze dostali ku Kaddáfího režimu, a tým, že sa na užší okruh osôb zodpovedných za príkaz k násilnostiam uvalili cestovné obmedzenia a zmrazenie aktív.

EÚ zohrala aktívnu úlohu v úsilí medzinárodného spoločenstva o vyriešenie konfliktu. Predstavitelia EÚ sa zúčastnili na samitoch v Paríži a Londýne, na zasadnutiach kontaktnej skupiny pre Líbyu a zasadnutiach káhirskej skupiny, ako aj na parížskom samite 1. septembra a na zasadnutí skupiny Priatelia Líbye konanom v New Yorku popri Valnom zhromaždení OSN, počas ktorého Rada národného prechodu získala plné uznanie medzinárodného spoločenstva ako legitímny orgán Líbye.

Vysoká predstaviteľka 22. mája 2011 navštívila Bengázi a oficiálne utvorila technický úrad EÚ. Úrad EÚ bol poverený, aby spolupracoval s Radou národného prechodu so sídlom v Bengázi a koordinoval pomoc EÚ na mieste. Po oslobodení Tripolisu 12. novembra vysoká predstaviteľka navštívila Tripolis, aby tam oficiálne otvorila Delegáciu EÚ v Líbyi a stretla sa s orgánmi Rady národného prechodu v ich hlavnom meste, ako sľúbila na svojej májovej návšteve v Bengázi.

Od začiatku líbyjskej krízy poskytla EÚ humanitárnu podporu vo výške viac ako 158 miliónov EUR a zmobilizovala tímy civilnej ochrany a aktíva EÚ na pomoc civilnému obyvateľstvu v Líbyi a na jej hraniciach. Po oslobodení krajiny oznámila vysoká predstaviteľka balík okamžitej pomoci vo výške 30 miliónov EUR, a to aj pre oblasť dodržiavania ľudských práv, predchádzania mučeniu a zlému zaobchádzaniu a posilňovania občianskej spoločnosti.

V priebehu roka navštívilo Líbyu niekoľko poslancov Európskeho parlamentu, čím pomáhali zvyšovať povedomie v Európe o výzvach, ktorým čelia dočasné orgány pri napredovaní v procese demokratického prechodu.

Vysoká predstaviteľka zdôraznila, že nová ústava by mala zakotviť práva žien a zabezpečiť, aby ženy boli súčasťou tohto procesu. EÚ umožnila ženám z 12 rôznych líbyjských miest vycestovať do Tuniska na účel pozorovania volieb s cieľom pripraviť voľby v Líbyi.

Rada EÚ 21. decembra 2011 zrušila zmrazenie všetkých finančných prostriedkov a aktív Centrálnej banky Líbye a Líbyjskej arabskej zahraničnej banky, ktoré EÚ zadržovala, na podporu oživenia líbyjského hospodárstva a na pomoc novým líbyjským orgánom.

5.3 Rusko a Stredná Ázia

5.3.1 Rusko

EÚ a Rusko v roku 2011 pokračovali v pravidelných polročných konzultáciách o ľudských právach. Trináste a štrnáste kolo sa uskutočnili v máji a novembri v Bruseli. Konzultácie umožnili otvorený dialóg o širokej škále otázok z oblasti ľudských práv v Rusku, v Európskej únii a na medzinárodných fórach. Na tieto témy sa kládol osobitný dôraz: sloboda prejavu, sloboda zhromažďovania a združovania, situácia, v ktorej sa nachádzajú obhajcovia ľudských práv, právny štát, fungovanie súdneho systému, volebné práva, rasizmus, xenofóbia a boj proti diskriminácii (najmä pokiaľ ide o práva osôb LGBTI), práva dieťaťa, spolupráca v oblasti ľudských práv na medzinárodných fórach (OSN, Rada Európy, OBSE) a Predkaukazsko.

EÚ a Rusko mali tiež príležitosť požiadať o informácie týkajúce sa konkrétnych individuálnych prípadov. EÚ sa v súlade so svojou praxou pri rokovaní o ľudských právach s tretími krajinami, v ktorých dáva slovo aj občianskej spoločnosti, pred každým kolom konzultácií stretla so zástupcami ruských a medzinárodných MVO. O dani bol informovaný aj Európsky parlament prostredníctvom špecializovaných brífingov a debriefingov.

Rada s cieľom zefektívniť konzultácie a dôraznejšie ich zamerať na výsledky naďalej naliehavo vyzývala Rusko, aby zmenilo spôsob ich vedenia, a to najmä tak, že by sa zapojili aj iné ministerstvá a agentúry ako ministerstvo zahraničných vecí, že by konzultácie striedavo prebiehali v Rusku a v EÚ a že by sa na nich zúčastnili aj ruské a medzinárodné mimovládne organizácie. Tejto otázke sa venovali dva samity medzi EÚ a Ruskom, júnový, ktorý sa konal v Nižnom Novgorode, a decembrový, ktorý sa uskutočnil v Bruseli, a rokovali o nej aj predseda Van Rompuy a prezident Medvedev v rámci výmeny listov. Otázky ľudských práv vo všeobecnosti sa naďalej pripomínali na všetkých úrovniach vzťahov medzi EÚ a Ruskom vrátane tej najvyššej.

EÚ naďalej zdôrazňuje svoje znepokojenie, pokiaľ ide o dodržiavanie záväzkov, ktoré Rusko prijalo v rámci OSN, OBSE a Rady Európy. Keďže rok 2011 bol volebný, volebné práva obyvateľov Ruska patrili medzi hlavné otázky, o ktorých sa s Ruskou federáciou rokovalo, od registrácie politických strán cez vyvážený prístup k zdrojom a médiám až po slobodu zhromažďovania v súvislosti s opozičnými mítingmi a pozorovanie volieb. Vysoká predstaviteľka Catherine Ashtonová v tejto súvislosti vydala pred voľbami a tesne po ich uskutočnení niekoľko vyhlásení.

EÚ naďalej hlboko znepokojuje ťažká situácia obhajcov ľudských práv, násilné útoky na novinárov a prominentných aktivistov v Ruskej federácii a obmedzené dodržiavanie práva na slobodu prejavu, práva združovania a zhromažďovania. Vyšetrovanie vražd obhajcov ľudských práv, ako napríklad Natálie Estemirovej či smrti Sergeja Magnického a Viery Trifonovovej vo vyšetrovacej väzbe, neprinieslo žiadne výsledky. Predseda prezidentskej rady pre ľudské práva a občiansku spoločnosť Michail Fedotov predložil 27. decembra prezidentovi Medvedevovi správy týkajúce sa Sergeja Magnického a Michaila Chodorkovského. Medzitým sa otvoril súdny spis nebohého právnik Sergeja Magnického dva roky po jeho smrti, no okolnosti jeho smrti vo vyšetrovacej väzbe sa zatiaľ plne nevyšetřili. Rovnako znepokojujúci je konečný verdikt v druhom súdnom konaní s Chodorkovským a Lebedevom, ktorý vzbudzuje mnoho otázok o regulárnosti a spravodlivosti tohto súdneho konania. Vysoká predstaviteľka Catherine Ashtonová k tejto situácii vydala vyhlásenie.

Stav ľudských práv v Predkaukazsku sa v roku 2011 nezlepšil a EÚ je aj naďalej znepokojená početnými správami o mučení, únosoch, svojvoľnom zatýkaní a porušovaní práv žien vrátane vrážd „v mene cti“ a domáceho násilia. Pri týchto trestných činoch ostáva beztrestnosť bežným javom. V susedných republikách, najmä v Ingušsku a Dagestane, sa situácia naďalej zhoršovala. Znepokojenie naďalej vyvoláva počet útokov spojených s rasizmom a etnickou nenávisťou. Údajne rovnaké je postavenie osôb bez štátnej príslušnosti v Ruskej federácii.

Medzi významný pozitívny vývoj, ktorý EÚ privítala, patrí úsilie o modernizáciu v niektorých oblastiach, najmä pokiaľ ide o právny štát (začatie niekoľkých reforiem v oblasti súdnictva, väzenstva a presadzovania práva) a politickú pluralitu (zníženie hranice na vstup do Dumy zo siedmich na päť percent, začiatok zmien v oblasti registrácie politických strán a úsilie v oblasti volebného práva).

5.3.2 Stredná Ázia (región)

Stratégia EÚ pre nové partnerstvo so strednou Áziou poskytuje od svojho prijatia Európskou radou 21. a 22. júna 2007 celkový rámec pre vzťahy EÚ s touto oblasťou. V stratégii sa uznáva, že ľudské práva, právny štát, dobrá správa vecí verejných a demokratizácia podporujú dlhodobú politickú stabilitu a hospodársky rozvoj v Strednej Ázii.

EÚ upozornila na otázky ľudských práv v každom štáte Strednej Ázie prostredníctvom rôznych politických kontaktov a počas návštev na vysokej úrovni, okrem iného aj na ministerskom zasadnutí EÚ a Strednej Ázie, ktoré sa konalo 7. apríla 2010 v Taškente v Uzbekistane. Niekoľkým krajinám v regióne sa zaslali dvojstranné demarše o problematických otázkach týkajúcich sa ľudských práv.

EÚ v súlade s touto stratégiou nadviazala so všetkými krajinami v tomto regióne štruktúrované dialógy o ľudských právach. Tie umožnili otvorene rokovať o všetkých problémových otázkach vrátane jednotlivých prípadov. Dialógy sa pripravujú v úzkej spolupráci s miestnou a medzinárodnou občianskou spoločnosťou. Vyžiadala sa tiež príspevok občianskej spoločnosti prostredníctvom seminárov, ktoré EÚ zorganizovala so štyrmi krajinami Strednej Ázie¹². Zaoberali sa medzinárodnými normami, najlepšimi európskymi postupmi, vnútroštátnymi zákonmi a ich uplatňovaním v praxi. Poskytli príležitosť na výmenu názorov medzi zástupcami občianskej spoločnosti, akademikmi a štátnymi úradníkmi z krajín Európy a Strednej Ázie. Ich výsledkom bolo vypracovanie podrobných odporúčaní týkajúcich sa legislatívnych a praktických zmien potrebných na to, aby sa zabezpečil plný súlad s medzinárodnými a vnútroštátnymi normami, ktoré sa potom predložili úradníkom. Na tieto dialógy a semináre sa nadviazalo prostredníctvom kontaktov medzi vnútroštátnymi orgánmi a delegáciami EÚ, ako aj prostredníctvom financovania projektov aj z európskeho nástroja pre demokraciu a ľudské práva.

EÚ so štátmi Strednej Ázie vypracovala aj programy a projekty dvojstrannej spolupráce na vnútroštátnej úrovni, ktoré majú priamy význam pre oblasť ľudských práv. EÚ podporila konkrétne reformu systému súdnictva a väzenského systému, ako aj zvyšovanie povedomia o ľudských právach a budovanie kapacít v tejto oblasti. V súlade s uvedenou stratégiou po celý rok 2011 pokračovali činnosti v rámci regionálnej iniciatívy pre Strednú Áziu v oblasti právneho štátu.

Prispievať k vykonávaniu politiky EÚ v oblasti ľudských práv je súčasťou mandátu osobitného zástupcu EÚ pre Strednú Áziu Pierra Morela, ktorý počas svojich návštev regiónu a dvojstranných kontaktov naďalej upozorňoval na otázky ľudských práv.

12 http://eeas.europa.eu/human_rights/dialogues/civil_society

Prostredníctvom dialógu a spoločných projektov EÚ úzko spolupracovala s OBSE, Radou Európy, OSN a vysokým komisárom OSN pre ľudské práva, a najmä s jeho regionálnou kanceláriou v Biškeku.

5.3.3 *Kazachstan*

V Kazachstane sa v roku 2011 objavili príznaky nepokojov v dôsledku pracovného sporu v sektore priemyslu, ktorý sa začal v meste Žanaozen v máji. V niekoľkých zariadeniach na spracovanie ropy došlo k štrajkom, počas ktorých zamestnanci žiadali zvýšenie platov, lepšie pracovné podmienky a zrušenie obmedzení pre nezávislé odbory. Tieto sa v decembri 2011 premenili na násilné strety medzi políciou a štrajkujúcimi robotníkmi. Príslušné orgány vytvorili vyšetrovaciu komisiu s cieľom zistiť, ako došlo k násilným udalostiam. EÚ vyjadrila očakávanie, že komisia bude viesť svoju prácu transparentným spôsobom a že sa uskutoční spravodlivý súdny proces s osobami, ktoré sú podozrivé zo spáchania násilia.

Situácia v oblasti ľudských práv vo všeobecnosti je naďalej znepokojujúca. EÚ naďalej vyzývala orgány Kazachstanu, aby realizovali ďalšie politické reformy, najmä pokiaľ ide o slobodu zhromažďovania, slobodu viery, úlohu občianskej spoločnosti a MVO, situáciu politickej opozície a slobodu médií a prejavu.

Od jari 2011 došlo v Kazachstane k sérii bombových útokov a údajných teroristických útokov, ktoré údajne súviseli s náboženským extrémizmom. Tieto incidenty spustili novú otvorenú diskusiu o náboženskej slobode a o vzrastajúcom trende náboženského extrémizmu v Kazachstane.

Počas zasadnutia Rady pre spoluprácu v júni 2011 sa uskutočnili rokovania na vysokej úrovni medzi EÚ a Kazachstanom. Štvrté zasadnutie venované dialógu EÚ a Kazachstanu o ľudských právach sa uskutočnilo 30. novembra 2011 v Bruseli. V Alma-Ata sa 19. a 20. októbra 2011 konal seminár občianskej spoločnosti o ľudských právach s názvom „Vytváranie silnejších kontaktov medzi štátom a občianskou spoločnosťou ako hnacia sila pokroku“, na ktorom boli zastúpené EÚ a Kazachstan.

5.3.4 Kirgizsko

Vytvorenie koalície vlády a pokojné prezidentské voľby z októbra 2011 boli posledným krokom v procese prechodu od dočasných inštitúcií, zriadených po kríze v roku 2010, k štátnym orgánom, ktoré vzišli z demokratických volieb. Niektoré nedostatky pri vykonávaní právnych predpisov, na ktoré upozornila OBSE/ODIHR, umocňujú potrebu zdokonaľiť volebný proces. EÚ podporuje proces demokratizácie a potvrdila svoj záväzok poskytnúť významnú pomoc na podporu reforiem, najmä v oblasti právneho štátu a socio-ekonomického rozvoja.

EÚ v rámci politického dialógu naďalej vyzývala kirgizské orgány, aby vykonali ďalšie politické reformy, najmä v oblasti právneho štátu a súdnictva.

EÚ naliehavo vyzvala kirgizské orgány, aby rýchlejšie zlepšovali situáciu v oblasti dodržiavania ľudských práv všetkých občanov, a najmä zabezpečili právo na spravodlivý súdny proces a prístup k spravodlivosti, dodržiavali pravidlá náležitého súdneho konania a zmiernili tlak na sudcov a obhajcov. EÚ vyjadrila hlboké znepokojenie nad rozhodnutím Najvyššieho súdu Kirgizskej republiky potvrdiť doživotný trest pre obhajcu ľudských práv Azimjana Askarova a vyzvala súd, aby sa zväžil všetky možné prostriedky opätovného preskúmania tohto prípadu.

Reforma trestného zákonníka predstavuje významný krok: EÚ ocenila dekriminalizáciu verejného ohovárania v Kirgizsku, čo je dobrým príkladom pre tento región. V decembri 2011 Kirgizsko pozvalo špeciálneho spravodajcu OSN pre mučenie na návštevu krajiny.

Tretie zasadnutie dialógu EÚ – Kirgizsko o ľudských právach sa uskutočnilo 28. júna 2011 v Biškeku. Okrem otázok, ktoré obe strany zaujímajú alebo znepokojujú na medzinárodných fórach, sa EÚ venovala niekoľkým konkrétnym otázkam týkajúcim sa ľudských práv v Kirgizsku, ktoré vyvolávajú znepokojenie, najmä pokiaľ ide o reformu systému súdnictva vrátane vyšetrovacej väzby, mučenia, práva na spravodlivý súdny proces a prístup k spravodlivosti; slobody združovania a zhromažďovania; práv väzňov; otázok týkajúcich sa detí a žien; ako aj vnútroštátneho rámca ochrany ľudských práv.

EÚ sústavne podporuje činnosti spojené s obnovou, zmierením a prevenciou konfliktov, ktoré sú dôležité pre udržateľný rast krajiny. Na základe záujmu, ktorý nová vláda prejavila o spoluprácu s EÚ v oblasti reformy súdnictva a boja proti korupcii, sa pripravuje plnohodnotný program pomoci zameraný na riešenie týchto otázok a výmenu skúseností EÚ.

5.3.5 *Tadžikistan*

Tretie a štvrté kolo dialógu o ľudských právach medzi EÚ a Tadžikistanom sa uskutočnilo 2. februára (za rok 2010) a 25. októbra 2011 v Dušanbe. Dialóg umožnil výmenu názorov na širokú škálu otázok, ktoré obe strany zaujímajú alebo znepokojujú, vrátane vnútroštátnych inštitúcií pre ľudské práva a práv žien, detí a migrantov. Skonštatovalo sa, že existujú rozdiely v oblasti volebného práva, občianskej spoločnosti, slobody náboženskej viery a slobody médií. Diskutovalo sa aj o možnostiach konkrétnej spolupráce v oblasti ľudských práv. V rámci štvrtého kola dialógu navštívila delegácia EÚ aj jedno z väzení v Dušanbe.

Seminár EÚ – Tadžikistan so zástupcami občianskej spoločnosti o právach osôb migrujúcich za prácou sa uskutočnil 26. a 27. júla 2011.

O otázkach ľudských práv sa rokovalo aj počas prvého zasadnutia výboru pre spoluprácu 16. marca 2011 v Dušanbe. Hlavné nastolené otázky sa týkali odporúčaní Úradu OBSE pre demokratické inštitúcie a ľudské práva (ODIHR), slobody prejavu, slobody médií a náboženskej slobody.

5.3.6 *Turkménsko*

EÚ naďalej pozorne sledovala situáciu v oblasti ľudských práv v Turkménsku a v priebehu dvojstranného dialógu neustále vyjadrovala znepokojenie nad viacerými otázkami, a to aj v rámci dialógu EÚ a Turkménska o ľudských právach. Štvrté kolo dialógu sa uskutočnilo 8. júla 2011 v Bruseli. EÚ a Turkménsko sa sústredili najmä na reformu súdnictva vrátane podmienok vo väzniciach, vnútroštátne inštitúcie na ochranu ľudských práv, rozvoj občianskej spoločnosti, slobodu združovania, slobodu prejavu, slobodu pohybu, práva príslušníkov národnostných menšín a spoluprácu na medzinárodných fórach.

5.3.7 *Uzbekistan*

EÚ ďalej vyzývala orgány Uzbekistanu, aby realizovali ďalšie politické reformy, najmä pokiaľ ide o slobodu zhromažďovania, slobodu viery, úlohu občianskej spoločnosti a MVO, slobodu médií a práva detí. EÚ uvítala prepustenie niekoľkých obhajcov ľudských práv počas roku 2011, ale stále je znepokojená celkovým počtom obhajcov ľudských práv, aktivistov a novinárov, ktorí sú v Uzbekistane väznení, pričom naďalej upozorňovala uzbecké orgány na problémy, a to aj na jednotlivé prípady. Naďalej vyvíjala tlak, aby sa umožnil širší prístup medzinárodného spoločenstva k väzenským zariadeniam Uzbekistanu.

Piate kolo dialógu o ľudských právach medzi EÚ a Uzbekistanom sa uskutočnilo 24. júna 2011 v Taškente. EÚ a Turkménsko sa sústredili najmä na reformu súdnictva vrátane podmienok vo väzniciach, vnútroštátne inštitúcie na ochranu ľudských práv, rozvoj občianskej spoločnosti, slobodu združovania, slobodu prejavu a pohybu, ako aj na spoluprácu na medzinárodných fórach. EÚ v tejto súvislosti otvorila aj otázku spolupráce s osobitným zástupcom pre mučenie a výzvu Medzinárodnej organizácii práce (ILO), aby jej komisia sledovala pokrok dosiahnutý vo vykonávaní dohovorov ILO č. 138 a 182 týkajúcich sa detskej práce.

Európsky parlament v decembri 2011 pozastavil svoj súhlas so začlenením protokolu o textile do dohody o partnerstve a spolupráci z dôvodu obáv súvisiacich s detskou prácou. Európsky parlament by pravdepodobne chcel vidieť konkrétny pokrok týkajúci sa nútenej práce, a to vrátane návratu medzinárodných monitorovacích tímov na zber bavlny v roku 2012 s cieľom prehodnotiť začlenenie protokolu. Zintenzívnila sa spolupráca v súvislosti s vymedzením programu týkajúceho sa reformy trestného súdnictva vo výške 10 miliónov EUR, ktorý sa začal začiatkom roku 2012.

EÚ spolu s Radou Európy pokračovali vo vykonávaní iniciatívy pre právny štát EÚ – Stredná Ázia. Čo sa týka konkrétne Uzbekistanu, vykonali sa tieto činnosti: posilnenie ústavného súdu a najvyššieho súdu a úradu ombudsmana, odborná príprava sudcov a predstaviteľov štátnej správy a príprava právnych stanovísk k návrhom právnych predpisov.

5.4 Afrika

5.4.1 Africká únia

Dialóg EÚ a AÚ o ľudských právach, ktorý sa začal v roku 2008, bol naďalej dôležitým fórom pre výmenu názorov na úsilie o podporu ľudských práv a demokracie. V roku 2011 sa uskutočnilo jedno zasadnutie v Dakare zamerané na otázky, ako napríklad spolupráca AÚ a EÚ pri ochrane obhajcov ľudských práv, ľudské práva počas demokratickej transformácie, právo na rozvoj a vykonávanie rezolúcie BR OSN č. 1325 o ženách, mieri a bezpečnosti.

Tretí seminár AÚ a EÚ so zástupcami občianskej spoločnosti o ľudských právach sa konal v Bruseli 21. a 22. novembra 2011. Odporúčania sa týkali dvoch hlavných oblastí: ľudských práv a volieb, ako aj situácie týkajúcej sa práva na bývanie a násilných vyst'ahovaní. Odporúčania sa predložila ako príspevok k nasledujúcemu dialógu Afrika – EÚ o ľudských právach.

EÚ a AÚ vydali 12. februára 2011 ako prejav svojho spoločného úsilia spoločné vyhlásenie k Medzinárodnému dňu proti využívaniu detí ako vojakov. V tomto vyhlásení EÚ a AÚ uvítali dosiahnutý pokrok, a to aj vďaka prijatiu rezolúcie BR OSN č. 1882, a opätovne potvrdili svoju podporu boju proti beztretnosti v súvislosti s verbovaním detí a ich využívaním ako vojakov, ako i to, že je potrebné postaviť páchatel'ov takýchto trestných činov pred súd. Vyzvali tiež všetky štáty, aby do roku 2012 ratifikovali opčný protokol o účasti detí na ozbrojených konfliktoch na základe kampane, ktorú v máji roku 2010 začal úrad osobitného zástupcu generálneho sekretára OSN pre deti v ozbrojených konfliktoch.

V rámci platformy Afrika – EÚ pre dialóg o správe vecí verejných a ľudských právach (začal sa 12. novembra 2010) rokovali dve pracovné skupiny, prvá v júni 2011 v Bruseli o správe prírodných zdrojov počas konfliktov a po ich skončení a druhá v decembri 2011 v Tunise o slobode prejavu, a to aj slobode médií, ako o nástroji podpory demokratických zmien. Platforma od svojho vzniku v novembri 2010 poskytla otvorený inkluzívny a neformálny priestor pre dialóg, ktorý umožnil vytvorenie spoločných programov v oblasti verejnej správy a vzájomných odporúčaní obidvoch kontinentov. Jedno neformálne zasadnutie expertov v rámci partnerstva Afriky – EÚ pre demokratickú správu vecí verejných a ľudské práva sa uskutočnilo aj v septembri 2011 v Bruseli a v rámci neho mohli prebehnúť ďalšie konzultácie o tom, ako zlepšiť podporu EÚ pre africké iniciatívy na podporu správy vecí verejných, akými sú africký mechanizmus partnerského preskúmania (APRM), ako aj africká charta pre demokraciu, voľby a správu vecí verejných.

Okrem dialógu AÚ – EÚ o ľudských právach poskytli politické dialógy vedené na základe článku 8 Dohody z Cotonou príležitosti na prerokovanie problémových otázok v oblasti ľudských práv priamo s vnútroštátnymi orgánmi v afrických partnerských krajinách. V roku 2010 sa uskutočnili osobitné dialógy zamerané na ľudské práva s Nigériou a Južnou Afrikou.

5.4.2 Angola

Napriek ústavným zárukám základných slobôd a existencii vnútroštátnej inštitúcie na ochranu ľudských práv nedostatky pri ochrane ľudských práv pretrvávajú na rôznych úrovniach. Medzi aktuálne problematické otázky patria údajné násilie a porušovanie ľudských práv, ktorého sa dopúšťajú bezpečnostné zložky voči nelegálnym migrantom a baníkom v provinciách severná a južná Lunda bohatých na diamanty. Zaznamenalo sa tiež nadmerné použitie sily políciou pri menších opozičných a mládežníckych protestoch.

Delegácia EÚ a zástupcovia členských štátov navštívili provincie severná a južná Lunda a nadviazali kontakt s orgánmi a predstaviteľmi občianskej spoločnosti. V koordinácii s ďalšími medzinárodnými partnermi monitorovali situáciu a upozornili vládu na to, že je potrebné obvinenia riadne vyšetriť a prijať preventívne opatrenia prostredníctvom odbornej prípravy a riadenia bezpečnostných zložiek. Veľvyslanci EÚ predtým navštívili severnú provinciu Cabinda bohatú na ropu, kde dochádza k sporadickým vzburám slabej intenzity, ako aj údajnému porušovaniu ľudských práv.

EÚ a jej členské štáty poskytujú financie projektom týkajúcim sa ľudských práv a pomoc miestnym a medzinárodným organizáciám pôsobiacim v tejto oblasti. Keďže pomoc darcov pre Angolu vo všeobecnosti klesá, financovanie EÚ je jedným z mála zdrojov, ktoré majú miestne organizácie zamerané na ľudské práva naďalej k dispozícii.

Politický dialóg podľa článku 8 Dohody z Cotonou sa neuskutočnil, veľké nádeje sa však vkladajú do dohody „Angola a EÚ – spoločné napredovanie (JWF)“. Jej súčasťou je široký politický dialóg, a to aj o mieri a bezpečnosti, ľudských právach a dobrej správe vecí verejných.

5.4.3 *Burundi*

Tak ako v predchádzajúcich rokoch, aj v roku 2011 bola EÚ znepokojená situáciou v oblasti ľudských práv v Burundi. V tomto roku sa zaznamenal vysoký počet mimosúdnych popráv – až 62 podľa údajov OSN a podľa údajov MVO ešte viac. Keďže lídri opozície boli v zahraničí, medzeru, ktorú nechali opozičné politické strany, zaplnili občianska spoločnosť a médiá – novinári a občianska spoločnosť sa preto stali terčom zatýkania a zastrašovania.

Politický tlak zo strany medzinárodného spoločenstva začal prinášať určité výsledky ku koncu roku, keď sa zdalo, že situácia sa mierne upokojila. EÚ prispela k zintenzívneniu medzinárodného úsilia o obnovenie dialógu medzi vládou a opozičnými stranami v zahraničí s cieľom zabezpečiť náležitú prípravu volieb v roku 2015.

EÚ sa aktívne usilovala o nadviazanie dialógu s vládou podľa článku 8 Dohody z Cotonou, ale bez úspechu. Plodnejší bol v roku 2011 dialóg s občianskou spoločnosťou, ktorý pokračoval a viac sa sústredil na politické riadenie.

EÚ naďalej pokračovala vo financovaní projektov v rámci ERF zameraných na decentralizáciu súdnictva a podporu miestnej samosprávy s cieľom riešiť náročné otázky týkajúce sa sporov o pôdu. EÚ tiež vyzvala na predkladanie návrhov v rámci EIDHR a nástroja stability.

5.4.4 Kamerun

Angažovanosť EÚ v súvislosti s ľudskými právami a demokratizáciou v Kamerune sa v roku 2011 výrazne zintenzívnila, a to v rámci politického dialógu a podpory, ako aj finančnej pomoci. Hlavné oblasti intervencií počas roka sú uvedené nižšie.

Obhájcovia ľudských práv: misie EÚ v Kamerune podporovali vytvorenie vnútroštátnej siete na ochranu obhajcov ľudských práv (RENAPDDHO). Delegácia EÚ poskytla poradenstvo, politickú podporu a materiálnu pomoc, zatiaľ čo francúzske veľvyslanectvo poskytlo určitú finančnú pomoc. RENAPDDHO zasahuje, keď sú v ohrození ľudské práva jednotlivcov, a tiež dokončuje prvú správu o situácii obhajcov ľudských práv v Kamerune.

Povedomie o ľudských právach: EÚ poskytla finančnú podporu na organizáciu filmového festivalu o ľudských právach v roku 2011 v Yaounde. Žiaľ, zodpovedné orgány festival na poslednú chvíľu zakázali, pretože údajne predstavoval riziko pre verejný poriadok; vedúci misii EÚ následne vyjadrili poľutovanie nad týmto rozhodnutím.

Podmienky v súdnictve a väzenstve: EÚ je hlavným darcom v tejto kritickej oblasti. Podpora EÚ mala veľký význam obzvlášť pri pomoci obmedziť počet osôb väznených pred súdnym konaním a pri pomoci zlepšiť zdravotníctvo (vrátane prevencie HIV), hygienu a právne poradenstvo pre väzňov. Okrem toho sa v rámci politického dialógu pravidelne upozorňuje aj na otázky súvisiace s (ne)fungovaním systému súdnictva, najmä v medializovaných prípadoch.

Práva lesbičiek, homosexuálov, bisexuálov a transrodových osôb: na túto otázku, ktorá je v Kamerune dosť citlivá, sa pravidelne upozorňuje v rámci politického dialógu s príslušnými orgánmi, pričom konečným cieľom je dekriminalizácia. EÚ poskytla aj finančnú podporu MVO, ktorá sa usiluje o obhajobu práv lesbičiek, homosexuálov, bisexuálov a transrodových osôb, najmä tých, ktorí sú väznení alebo čelia súdnemu konaniu. Tento projekt vyvolal spor s príslušnými orgánmi, ktoré obvinili EÚ zo zasahovania a podpory homosexuality a žiadali EÚ, aby zrušila dotáciu. EÚ na tieto obvinenia reagovala rozhodne a odmietla prehodnotiť projekt.

Okrem toho sa v roku 2011 v rámci prebiehajúceho politického dialógu pravidelne upozorňovalo aj na iné otázky vrátane zrušenia trestu smrti (v súčasnosti existuje len *de facto* moratórium), práv žien (najmä násilia voči ženám), práv dieťaťa (najmä ratifikáciu dvoch opčných protokolov k Dohovoru OSN o právach dieťaťa zo strany Kamerunu) a obmedzovania politických práv ako slobody zhromažďovania a demonštrácií. Finančná podpora sa poskytla aj MVO, ktoré pracujú s domorodým obyvateľstvom (najmä pygmejmi z kmeňa Baka).

5.4.5 Čad

Ako sa konštatovalo v správe o situácii v oblasti ľudských práv v Čade, ktorú zadal Úrad vysokého komisára pre ľudské práva, „neexistuje politika úmyselného systematického porušovania ľudských práv. Ale tieto práva sa sústavne porušujú.“ Hoci Čad ratifikoval hlavné medzinárodné dohody o podpore a ochrane ľudských práv, skutočné uplatňovanie týchto dohôd nie je ešte stále zďaleka uspokojivé. Je to pre nedostatok finančných a technických zdrojov pridelených na otázky ľudských práv a súdnictva. Zároveň je právo na rozvoj značne hatené opakované sa vyskytujúcimi hladomormi a epidémiami, ktoré zasahujú najmä sahelský región krajiny.

Výzvy v oblasti ľudských práv sú preto pomerne rôznorodé, ale EÚ a jej členské štáty vymedzili štyri hlavné výzvy, na ktoré treba sústrediť úsilie:

- a) Vytvorenie spoľahlivého a funkčného systému súdnictva s cieľom skončiť s beztrestnosťou, ktorá je stále rozšírená.
- b) Dodržiavanie a presadzovanie práv najzraniteľnejších osôb vrátane detí, žien (najmä vo vidieckych oblastiach) a zdravotne postihnutých osôb.
- c) Sledovanie procesu reformy vnútorných bezpečnostných síl s cieľom podpory právneho štátu v krajine a predchádzania zneužívaniu.
- d) Dodržiavanie demokratických zásad a podpora dobrej správy vecí verejných, ktorá by občanom umožnila účasť na verejných záležitostiach, a to na vnútroštátnej i miestnej úrovni.

10. európsky rozvojový fond si zvolil „dobrú správu vecí verejných“ za jeden zo svojich dvoch hlavných sektorov (70 miliónov EUR) s cieľom prispieť k obnove spoľahlivých verejných inštitúcií a postupov v oblasti súdnictva, hospodárenia s verejnými financiami a bezpečnosti v krajine.

V tomto kontexte je cieľom programu EÚ na podporu spravodlivosti v Čade (PRAJUST), ktorý sa začal v roku 2009, neustále zlepšovať výkon spravodlivosti v krajine, a to prostredníctvom podpory trestných i občianskych konaní, ako aj pracovníkov v súdnictve (právnikov, sudcov, väzenských pracovníkov atď.). V PRAJUSTE sa plánuje aj podstatný príspevok k vládnu programu na budovanie a obnovu väzenských zariadení v celej krajine.

Kľúčovou oblasťou podporovanou EÚ prostredníctvom programu PAFSI – programu podpory reformy vnútorných bezpečnostných síl – je reforma sektora bezpečnosti.

EÚ spolu s inými dvojstrannými a viacstrannými partnermi financovali vyšetrovaciu komisiu poverenú objasnením udalostí z januára a februára 2008 a zmiznutia lídra opozície Ibniho Oumara Mahamata Saleha.

EÚ sa politicky a finančne zapojila aj do organizácie súdneho procesu s bývalým prezidentom Habrém, hoci na jeho začiatok sa ešte čaká, keďže zatiaľ nebol zriadený súd.

Pokiaľ ide o voľby, EÚ poskytla podporu na prípravu a organizáciu parlamentných a prezidentských volieb v rokoch 2010 a 2011. Bola vyslaná volebná pozorovacia misia EÚ pod vedením bývalého komisára pre rozvoj, poslanca Európskeho parlamentu Louisa Michela.

Z programu na podporu správy vecí verejných (PAG), ktorý sa začal koncom roku 2011, sa poskytla podpora pre kľúčovú finančnú správu a spravovanie tržieb za ropu. Prostredníctvom tohto programu sa pokračuje v úsilí, ktoré sa vyvíja od roku 2007, o zlepšenie kapacít ministerstva financií a rozpočtu. Cieľom jednej zo zložiek programu je sprevádzať nedávny proces decentralizácie po uskutočnení volieb do miestnej samosprávy v roku 2011 vo veľkých mestách krajiny.

EÚ bola naďalej pevne odhodlaná riešiť kľúčové otázky súvisiace s dobrou správou vecí verejných (spravodlivosť, ľudské práva, bezpečnostné sily, hospodárska transparentnosť a decentralizácia), a to prostredníctvom svojho politického dialógu podľa článku 8 Dohody z Cotonou aj prostredníctvom vykonávania svojich programov a projektov.

EÚ prostredníctvom svojich rozpočtových položiek podporovala dodržiavanie práv žien, detí a vysídlených osôb. Súčasťou tejto práce bol aj boj proti diskriminačným praktikám voči ženám, ako sú mrzačenie ženských pohlavných orgánov, nútené svadby, predčasné svadby a násilie z dôvodu rodovej príslušnosti.

5.4.6 Pobrežie Slonoviny

Rok 2011 začal na Pobreží Slonoviny vážnou politickou krízou: úradujúci prezident odmietol akceptovať výsledky prezidentských volieb z konca novembra 2010, v ktorých zvíťazil jeho oponent Alassane Ouattara. Represálie nelegitímneho režimu prezidenta Gbagboa vyústili do mnohých porušení ľudských práv, ktoré vo svojich vyhláseniach odsúdila vysoká predstaviteľka Catherine Ashtonová, ako aj jej hovorca. EÚ okamžite a dôrazne podporila vôľu občanov Pobrežia Slonoviny, ktorú jasne vyjadrili vo voľbách, prijatím reštriktívnych opatrení celkovo proti 118 osobám a 13 hospodárskym subjektom (pozri rôzne rozhodnutia Európskej rady do začiatku apríla 2011). Tieto opatrenia boli mimoriadne účinné a značne oslabili režim prezidenta Gbagboa.

EÚ tiež vyvíjala intenzívnu diplomatickú činnosť v spolupráci s regionálnymi inštitúciami, ako napríklad ECOWAS a Africkou úniou, a v OSN s cieľom povzbudiť ich, aby zaujali jasné pozície a sprostredkovali obnovenie ústavného poriadku. EÚ na tento účel tiež poskytla informácie a technickú a finančnú pomoc. Zároveň EÚ zmobilizovala 60 miliónov EUR na humanitárnu pomoc pre obyvateľov najviac postihnutých krízou a 1 milión EUR z európskeho nástroja pre demokraciu a ľudské práva (EIDHR), okrem iného na osobitnú pomoc pre ženy, ktoré sa počas krízy stali obeťami sexuálneho násillia.

Po vyriešení krízy uvedením legitímneho prezidenta Ouattara do úradu bolo možné obnoviť rozvojovú spoluprácu, čím sa umožnilo naštartovanie programu podpory justičného systému v hodnote 18 miliónov EUR s cieľom podporiť štát pri vymedzovaní politiky reformy tohto sektora, zlepšovaní prístupu k spravodlivosti, znižovaní korupcie v súdnictve a posilňovaní profesionality sudcov. Počas roku 2011 sa tiež obnovilo sedem tribunálov v severných regiónoch, ktoré začali vykonávať svoju činnosť, čím sa zlepšil prístup k spravodlivosti v daných oblastiach.

Prostredníctvom osobitnej pomoci expertov ministerstvu spravodlivosti (na základe úveru v rámci nástroja stability) EÚ podporila prebiehajúce súdne postupy, najmä vyšetrovací tím ministerstva poverený vyšetrovaním trestných činov spáchaných počas krízy a vypracovaním zákona o ochrane svedkov a obetí a návrhu zákona o vykonávaní Rímskeho štatútu (ICC).

Koncom roka bola schválená podpora pre národné zmierenie zameraná na prechodné súdnictvo, mediáciu v pozemkových sporoch na západe krajiny, ako aj profesionalizáciu médií a ich väčšiu zodpovednosť. EÚ pokračovala v technickej a finančnej podpore volebného procesu s cieľom skončiť krízu, podporila prípravu parlamentných volieb v decembri 2011 sumou 8 miliónov EUR a tiež financovala pozorovanie volieb občianskou spoločnosťou. EÚ v októbri 2011 v kontexte prípravy stratégie tejto krajiny v oblasti ľudských práv taktiež zintenzívnila dialóg s organizáciami zameranými na ochranu ľudských práv.

5.4.7 *Konžská demokratická republika*

V roku 2011 bola EÚ výrazne zapojená do monitorovania volebného procesu v KDR, ktorý viedol k parlamentným a prezidentským voľbám. Vysoká predstaviteľka 24. januára vydala vyhlásenie o revízii ústavy, v ktorom nabáda na dialóg medzi všetkými zainteresovanými stranami vo volebnom procese.

EÚ poskytla finančnú podporu pre organizáciu prezidentských a parlamentných volieb a vyslala volebnú pozorovateľskú misiu, ktorá bola nasadená na mieste.

EÚ opakovane vyjadrila znepokojenie nad politicky motivovanými porušeniami ľudských práv vrátane hrozieb voči slobode médií a porušení slobody prejavu a práva na protest.

EÚ 7. septembra vydala miestne vyhlásenie, v ktorom pripomína zodpovednosť všetkých politických subjektov v KDR a konžskej vnútroštátnej polície za zabezpečenie slobodných, transparentných, demokratických a pokojných volieb. EÚ 8. novembra vyjadrila znepokojenie nad najnovším vývojom vo volebnej kampani v KDR. Národnej volebnej komisii (CENI) sa zaslali kľúčové posolstvá týkajúce sa dôležitosti zabezpečenia základných slobôd. EÚ v novembri a decembri vydala niekoľko vyhlásení ku kvalite volebného procesu v KDR.

Okrem toho EÚ plnila svoj záväzok voči obhajcom ľudských práv. Bola zastúpená vo všetkých fázach súdneho konania s osobami podozrivými z údajnej účasti na smrti obhajcu ľudských práv Floriberta Chebeyu. Vysoká predstaviteľka 29. júna vydala vyhlásenie, v ktorom berie na vedomie rozsudok vysokého vojenského súdu, zdôrazňuje dôležitosť boja proti beztrestnosti a pripomína stanovisko EÚ k trestu smrti. EÚ zaslala niekoľko demaršov na ochranu obhajcov ľudských práv a aktualizovala svoj miestny akčný plán vykonávania usmernení EÚ týkajúcich sa obhajcov ľudských práv. Okrem toho sa vypracovala stratégia tejto krajiny v oblasti ľudských práv na miestnej úrovni.

EÚ plnila svoje záväzky týkajúce sa podpory boja proti násiliu založenému na rodovej príslušnosti v KDR. Okrem iných finančných záväzkov bol 11. júla ohlásený program podpory obetí sexuálneho násilia v provinciách Severné a Južné Kivu vo výške 2,5 milióna EUR.

EÚ pozorne sledovala vývoj v legislatívnej oblasti, najmä v oblasti reformy sektora bezpečnosti. V KDR sa vykonalo niekoľko významných projektov v rámci európskeho nástroja pre demokraciu a ľudské práva (EIDHR).

Na medzinárodných fórach EÚ naďalej podporovala prácu ICC v súvislosti s nevyriešenými konžskými prípadmi. EÚ sa aktívne zúčastnila aj na riešení situácie v oblasti ľudských práv v KDR v rámci Rady OSN pre ľudské práva.

5.4.8 Eritrea

EÚ naďalej vyjadrovala znepokojenie nad tým, že Eritrea porušuje svoj záväzky v oblasti ľudských práv. EÚ v rámci politického dialógu naliehavo apelovala na vládu Eritrey, aby bezpodmienečne prepustila všetkých politických väzňov. Vysoká predstaviteľka Catherine Ashtonová v septembri 2011 vydala v mene Európskej únie vyhlásenie o politických väzňoch v Eritrei pri príležitosti 10. výročia ich zadržania. EÚ naliehavo vyzvala vládu Eritrejského štátu, aby bezpodmienečne prepustila členov skupiny G11, čo je skupina jedenástich vysokých vládnych úradníkov, ktorí sú svojvoľne zadržiavaní a ktorým sa odopierajú ich práva od roku 2001, keď otvorene kritizovali prezidenta Isaiasa Afwerkiho.

Boli tiež vyjadrené obavy o osud zadržiavaných novinárov a väzňov svedomia, ktorí sú uväznení z dôvodu svojho politického a náboženského presvedčenia. EÚ vyzvala eritrejské orgány, aby okrem iných prepustili aj Dawita Isaaka, novinára s dvojitém eritrejsko-švédskym občianstvom, ktorého zadržiavajú bez možnosti komunikácie od roku 2001, ako aj všetkých ostatných uväznených novinárov. EÚ znovu požiadala o informácie a prístup k uväzneným novinárom. Na osud zadržiavaných osôb upozornil osobne Nicholas Westcott, výkonný riaditeľ pre Afriku, počas stretnutia s prezidentom Isaiasom.

Ďalšou problematickou oblasťou naďalej zostáva sloboda viery. EÚ vyjadrila znepokojenie v súvislosti s jej porušovaním v prípade štátom neschválených náboženských skupín v Eritrei a žiadala prístup k bývalému patriarchovi eritrejskej ortodoxnej cirkvi, ktorý bol zbavený funkcie v roku 2007.

EÚ tiež vyjadrila znepokojenie nad utrpením utečencov z Eritrei v Africkom rohu. Svoje obavy adresovala eritrejskej vláde, ako i vládam iných krajín, z ktorých prichádzajú správy o obchode s ľuďmi a porušovaní ľudských práv.

EÚ pokračovala v podpore činností, ktorých cieľom je presadzovať ľudské práva, najmä činnosti súvisiace s prístupom k informáciám o ľudských právach a s právami žien a detí.

5.4.9 Etiópia

Celá kapitola nového plánu rozvoja Etiópie na najbližších päť rokov, tzv. plánu rastu a transformácie, sa venuje budovaniu kapacít vo verejnej správe a dobrej správe vecí verejných (vrátane protikorupčných opatrení). Zdá sa, že to naznačuje odhodlanie vlády vybudovať efektívnu štátnu správu a demokraticky a politicky posilniť dobrú správu vecí verejných, ktorá bude základom stratégie národného rozvoja.

EÚ je však naďalej znepokojená situáciou obhajcov ľudských práv a uplatňovaním zákona upravujúceho činnosť občianskej spoločnosti. Nové predpisy vydané v roku 2011 s cieľom rozpracovať niektoré aspekty zákona o občianskej spoločnosti pravdepodobne ďalej skomplikujú život organizáciám občianskej spoločnosti. Napriek tomu sa nadviazal trojstranný dialóg medzi etiópskou vládou, darcami a občianskou spoločnosťou. EÚ verí tomu, že dialóg umožní pokrok smerom k zlepšeniu týchto predpisov. EÚ tiež pokračovala v úspešnom vykonávaní projektov v rámci fondu občianskej spoločnosti, a to i v oblastiach týkajúcich sa ľudských práv a správy vecí verejných.

V roku 2011 prišlo v Etiópii k prvým zatýkaniam a následne súdnym konaniam podľa nového vyhlásenia o boji proti terorizmu (Anti-Terrorism Proclamation: ATP), ktoré sa prijalo v roku 2009. V júni boli zatknutí dvaja etiópski novinári a po nich nasledovali zatknutia niekoľkých ďalších novinárov a členov opozície.

EÚ tieto súdne konania monitorovala a pred koncom roka 2011 boli dvaja švédski novinári odsúdení na 11 rokov väzenia, ďalšie tri súdne konania, ktoré sa spolu týkajú tridsiatich šiestich ľudí, pokračujú a EÚ ich ďalej monitoruje.

V súvislosti so zatýkaním a vykonávaním ATP sa ozvali kritické hlasy, najmä zo strany Amnesty International, Human Rights Watch a Reporters Without Borders. OSN naliehavo vyzvala Etiópiu, aby preskúmala široké vymedzenie terorizmu podľa ATP, a vyjadrila znepokojenie nad jeho potenciálnymi negatívnymi účinkami, ktoré by mohla mať na médiá v krajine, ako aj na iné demokratické práva. EÚ sa ATP venuje v rámci dialógu, ktorý prebieha s Etiópiou.

Darcovia vrátane EÚ v roku 2011 vykonali vyšetrovaciu misiu s cieľom zhodnotiť program rozvoja dedín, ktorý realizuje etiópska vláda s cieľom zlepšiť prístup vidieckeho obyvateľstva k základným službám. Napriek tvrdeniam organizácií, ktoré sa zaoberajú ľudskými právami, táto misia nenašla dôkazy násilného presídľovania ani iných porušovaní ľudských práv. Darcovia program nepodporujú a majú obavy z jeho náhlivého vykonávania, ktoré niekedy vedie k nedostatku základných služieb či dokonca potravín. EÚ v roku 2011 začala dialóg s vládou Etiópie o tejto záležitosti.

Etiópia začala vypracovávať národný akčný plán pre ľudské práva, ktorý sa dokončí v roku 2012, pričom sa doň začlenia odporúčania pravidelného všeobecného preskúmania a zmluvných orgánov OSN.

5.4.10 Gambia

Gambia si udržala politickú a makroekonomickú stabilitu, no situácia v oblasti ľudských práv, najmä pokiaľ ide o slobodu prejavu, naďalej predstavuje výzvu. Tento stav sa potvrdil počas novembrových prezidentských volieb, ktoré vyhral úradujúci prezident Jammeh. EÚ vyslala misiu expertov na voľby a jej vyhodnotenie bude základom ďalšieho politického dialógu.

EÚ a Gambia nadviazali štruktúrovaný politický dialóg podľa článku 8 Dohody z Cotonou so vzájomne dohodnutými prioritami, spoločným programom a obojstrannými záväzkami. Stretnutia sa konajú dvakrát do roka. Ich základom sú správa vecí verejných a ľudské práva, ktoré sú vždy súčasťou programu. Činnosť a pokrok v tejto oblasti je však pomalší ako v iných diskutovaných oblastiach.

EÚ naďalej podporuje občiansku spoločnosť najmä v oblasti dobrej správy vecí verejných, ľudských práv a práv žien.

5.4.11 Guinea

Stav ľudských práv a demokracie v Guinei sa v roku 2011 vo všeobecnosti aj naďalej zlepšoval. Bezpečnostná situácia v Conakry a vo vnútrozemí, ktorú poznačilo časté zneužívanie moci políciou, sa stabilizovala. V boji proti beztretnosti sa dosiahol istý pokrok, najmä pokiaľ ide o obeť z 28. septembra 2009 (keď pokojnú demonštráciu brutálne rozohnali bezpečnostné sily). Niekoľko násilných činov, ktoré spáchala polícia v priebehu roka 2011, sa však nepotrešalo a dve z najvyššie postavených osôb, ktoré sa pokladajú za zodpovedné za násilie z 28. septembra 2009, ostávajú vo vysokých funkciách, čo priebeh vyšetrovania neľahčuje. EÚ ponecháva v platnosti svoje sankcie proti piatim osobám (zmrazenie majetku a zákaz vydania víz) za ich predpokladanú zodpovednosť za toto násilie.

Spravodlivosť je naďalej veľmi oslabená a podmienky vo väzniciach sú veľmi ťažké a ľudské práva sa v nich sotva rešpektujú, predsa sa však spravili prvé kroky smerom k reforme súdneho a väzenského systému. EÚ už poskytla určitú podporu pre súdny systém prostredníctvom technickej pomoci ministerstvu, ako aj podporu obetiam a občianskej spoločnosti v boji proti beztrestnosti v súvislosti s trestnými činmi spáchanými počas masakry z 28. septembra 2009. Začala sa tiež reforma bezpečnostných zložiek, a to najmä demilitarizácia mesta Conakry a penzionovanie asi 4 000 príslušníkov ozbrojených síl, ktorí mali odslúžených aspoň 35 rokov (t. j. 15 % bezpečnostných síl). Politická situácia je stabilnejšia a v reakcii na obnovenie ústavného poriadku a uvedenie demokraticky zvoleného prezidenta a civilnej vlády do funkcie EÚ spružnila podmienky obnovenia spolupráce v rámci 10. ERF a čiastočne zrušila zbrojné embargo. Usporiadanie slobodných a transparentných parlamentných volieb však zostáva konečnou podmienkou úplnej normalizácie vzťahov s EÚ.

5.4.12 Guinea-Bissau

Situácia v oblasti ľudských práv v Guinei-Bissau v roku 2011 ostala naďalej znepokojivá, najmä pokiaľ ide o hospodárske a sociálne práva, a to v dôsledku nevyriešených problémov chudoby, negramotnosti a nedostatočného prístupu k základným sociálnym službám. Tieto otázky, ako aj rozsiahle domáce násilie mali negatívny vplyv aj na práva žien a detí.

V júni 2011 prijalo národné zhromaždenie dva návrhy zákonov, jeden s cieľom bojovať proti obchodu s ľudskými bytosťami a druhý, ktorým sa zakazuje zmrzačovanie ženských pohlavných orgánov. V decembri 2011 Guinea-Bissau ratifikovala Africkú chartu pre demokraciu, voľby a dobrú správu vecí verejných.

V rámci európskej iniciatívy pre demokraciu a ľudské práva (EIDHR) Európska únia v apríli 2011 prvýkrát zverejnila výzvu na podávanie návrhov s cieľom posilniť ochranu práv detí, žien a väzňov. Na financovanie sa vybrali štyri projekty v celkovej výške 1 140 000 EUR.

Stabilitu krajiny ohrozovalo opakujúce sa politicky motivované násilie a zastrašovanie, ktoré úzko súvisí s úlohou, ktorú vo vnútornej politike zohráva armáda. V decembri 2011 vyústilo potlačenie údajného pokusu o prevrat do nezákonného zabitia podozrivej osoby, ktorá sa vzdávala, ako aj do množstva svojvoľných zatýkaní a zadržaní. Medzi dôležité výzvy, ktoré sa neriešili dostatočne, naďalej patrili beztrestnosť a korupcia.

Boj proti beztrestnosti a rešpektovanie právneho štátu boli centrom politického dialógu medzi Európskou uniou a Guineou-Bissau v rámci konzultácii, ktoré sa otvorili podľa článku 96 Dohody z Cotonou. Predstavitelia vlády Guiney-Bissau predložili uspokojivé návrhy a projekty na uskutočnenie kľúčových reforiem, ktorých cieľom je stabilizácia krajiny v demokratickom rámci. Konzultácie sa ukončili rozhodnutím Rady 2011/492 a prijali sa primerané opatrenia na splnenie týchto záväzkov. Hoci treba skonštatovať určitý pokrok v plnení niektorých záväzkov, do konca roku 2011 sa žiadny z kľúčových záväzkov celkom nesplnil.

5.4.13 Keňa

EÚ v roku 2011 naďalej pozorne sledovala situáciu v oblasti ľudských práv v Keni.

Podpora vykonávaniu novej Ústavy patrila medzi priority EÚ v Keni, a to aj s cieľom ochrany a podpory ľudských práv.

Najväčšie obavy vyvoláva aj naďalej beztrestnosť. EÚ pravidelne upozorňuje na túto otázku kenskú vládu a verejnosť. V roku 2011 tiež pokračovala v politickom tlaku na vládu, aby podnikla kroky proti mimosúdnyh popravam a mučeniu zo strany bezpečnostných síl, ako aj proti korupcii vo verejnom sektore.

EÚ, ktorá je neochvejným stúpencom Medzinárodného trestného súdu (ICC), naďalej apelovala na vládu Kenie, ako aj na šiestich jednotlivcov, ktorých ICC predvolal za zločiny spáchané v rokoch 2007/2008 v rámci povolebných násilností, aby s Medzinárodným trestným súdom plne spolupracovali. EÚ tiež podporuje vytvorenie miestneho mechanizmu, vďaka ktorému by sa pred súd postavili aj ďalšie osoby, ktoré sa podieľali na povolebnom násilí.

Pokračovalo sa v pravidelnom dialógu s organizáciami občianskej spoločnosti, a to aj prostredníctvom pravidelných zasadnutí na úrovni vedúcich misií.

EÚ sa vďaka svojim verejným (mediálnym) vyhláseniam týkajúcim sa ľudských práv, napr. na tému ICC, boja proti beztrestnosti, mimosúdnych poprav a medzinárodného dňa ľudských práv, v krajine zviditeľnila ako aktívny subjekt v tejto oblasti.

5.4.14 Libéria

Hoci neexistujú žiadne dôkazy o systematickom zneužívaní alebo popieraní ľudských práv v Libérii zo strany štátnych subjektov, výzvy týkajúce sa podpory a ochrany ľudských práv sú značné: väzenské podmienky sú tvrdé, väznice preplnené a zadržaní sú vystavení dlhému väzneniu pred súdnym konaním a odopieraniu náležitého procesu. V krajine dochádza k sexuálnemu násiliu a násiliu založenému na rodovej príslušnosti vrátane znásilnení, ako aj k mrzačeniu ženských pohlavných orgánov a porušovaniu práv detí vrátane zneužívania detí.

Libéria formálne zachováva trest smrti za určité trestné činy, ale uplatňuje dobrovoľné moratórium na výkon trestu smrti.

Ako súčasť činností na podporu ľudských práv EÚ prijala „miestnu stratégiu EÚ pre ľudské práva“ a spolupracuje s vládou a príslušnými inštitúciami (vrátane Národnej komisie pre ľudské práva). V novembri bola v rámci európskeho nástroja pre demokraciu a ľudské práva vyhlásená miestna výzva na predkladanie návrhov (s celkovým rozpočtom 600 000 EUR).

V roku 2011 sa v Libérii konali prezidentské a parlamentné voľby – druhé demokratické voľby od skončenia občianskej vojny. Druhé kolo volieb však narušil bojkot opozície a pouličné strety medzi demonštrantmi a políciou. EÚ poskytuje finančnú podporu pre volebný cyklus (7 miliónov EUR) a vyslala misiu expertov na voľby.

5.4.15 *Madagaskar*

V roku 2011 došlo k závažnému vývoju v madagaskarskej kríze. Vďaka vytrvalému úsiliu mediátorskej trojky Juhoafrického rozvojového spoločenstva (SADC) hlavné politické zainteresované strany 16. septembra 2011 podpísali plán ukončenia krízy na Madagaskare. Tento dokument predstavuje záväzky, ktoré sa signatári zaviazali splniť v prospech neutrálneho, inkluzívneho a konsenzuálneho procesu prechodu, ktorého výsledkom by mali byť dôveryhodné, slobodné a transparentné voľby umožňujúce návrat k ústavnému poriadku na Madagaskare.

EÚ, SADC, Africká únia a medzinárodné spoločenstvo túto udalosť privítali a vzali na vedomie pokrok, ktorý sa zatiaľ dosiahol pri jeho vykonávaní (vymenovanie ministerského predsedu konsenzom, vytvorenie vlády národnej jednoty, zriadenie prechodného parlamentu a vytvorenie národnej volebnej komisie (CENIT)).

Na základe tohto vývoja vzniklo ďalšie rozhodnutie EÚ z 5. decembra podľa článku 96 Dohody z Cotonou, ktorým sa predlžuje rozhodnutie platné od roku 2010, no zároveň prijíma pozitívny prístup umožňujúci podporu EÚ pre proces transformácie a postupné obnovenie spolupráce EÚ v oblasti rozvojovej pomoci v závislosti od reálneho pokroku pri vykonávaní plánu transformácie.

Vykonávanie plánu transformácie je však naďalej nestabilné.

5.4.16 *Malawi*

Stav ľudských práv sa v roku 2011 v Malawi ďalej zhoršoval. Prijatie zmien a doplnení trestného zákonníka v januári 2011, ktorými sa rozširuje kontrola vlády nad médiami, ohrozuje slobodu slova a tlače. Aktivisti vyvíjajú tlak na vládu z dôvodu chabej správy ekonomických záležitostí a vecí verejných. V júli 2011 došlo k demonštráciám, pri ktorých zahynulo dvadsať ľudí, keď sa voči demonštrantom použili zbrane. Vysoká predstaviteľka Ashtonová vydala vyhlásenie, v ktorom odsúdila použitie sily zo strany malawských orgánov i to, že sa občanom zabránilo, aby uplatnili svoje ústavné právo demonštrovať. Výkonný riaditeľ oddelenia ESVČ pre Afriku Nicholas Westcott sa 14. októbra 2011 zišiel s ministrom zahraničných vecí Malawi, P. Mutharikom a opätovne zdôraznil obavy, ktoré vyvoláva v EÚ vývoj situácie v oblasti správy vecí verejných v Malawi.

V rámci 10. ERF EÚ vyčlenila 30 miliónov EUR na program správy vecí verejných s cieľom zlepšiť demokratickú správu vecí verejných v Malawi zabezpečením prístupu ku kvalitnému súdnemu systému pre všetkých obyvateľov Malawi, ktorý by bol efektívnejší a citlivejší, zabezpečením prístupov, ktoré by vo formálnom i neformálnom systéme poskytovali väčšiu nápravu a viac by vyhovovali obetiam, lepšej demokratickej zodpovednosti a dohľadu i toho, aby všetci obyvatelia krajiny poznali a chápali svoje práva a služby, na ktoré majú nárok, a boli schopní domáhať sa ich.

5.4.17 *Mauritánia*

Inkluzívny politický dialóg medzi prezidentskou väčšinou a časťami opozície v Mauritánii viedol k dohode o balíku podstatných ústavných reforiem. Výrazný pokrok sa dosiahol v oblasti slobody médií, čím sa Mauritánia dostala medzi najlepšie krajiny v tomto regióne, pokiaľ ide o túto oblasť. Stále však existujú pozostatky otroctva a odsúdenie tejto skutočnosti organizáciami v oblasti ľudských práv spôsobuje pravidelné konfrontácie s príslušnými orgánmi. Pravidelne sú zaznamenávané prípady svojvoľného zadržiavania. Hlavným štrukturálnym problémom v Mauritánii je slabý systém súdnictva. Občianska spoločnosť v Mauritánii zostáva naďalej slabá a trpí nedostatkom koordinácie.

Stratégia EÚ pre Mauritániu je v súčasnosti predmetom skúmania.

Delegácia EÚ v koordinácii s členskými štátmi sa pravidelne schádza s obhajcami ľudských práv a vydáva príležitostné politické demarše adresované vláde, v ktorých odsudzuje prípady porušovania ľudských práv. Na operačnej úrovni sa v roku 2011 v Mauritánii začali uskutočňovať dva nové projekty v tematických oblastiach rodové otázky a európsky nástroj pre demokraciu a ľudské práva s cieľom podporiť MVO v oblasti rodových otázok a boja proti otroctvu a jeho následkom. Tieto projekty dopĺňajú ďalších päť projektov, ktoré už v tejto oblasti existujú v celkovej výške 1,3 milióna EUR. EÚ tiež poskytuje štrukturálnu podporu aj občianskej spoločnosti prostredníctvom osobitného programu v rámci 10. ERF.

5.4.18 Niger

EÚ podporila demokratickú transformáciu v Nigeri v rokoch 2010 a 2011, a to najmä podporou volebného procesu. Tá sa prejavila čerpaním 18,5 milióna EUR (viac ako 60 % externej pomoci), ktoré pomohli zvýšiť dôveru politických aktérov a verejnej mienky vo voľby, zabezpečením prípravy a priebehu ústavného referenda (október 2010) a rôznych volieb (do miestnej samosprávy, parlamentných a prezidentských) počas prvého štvrtroku 2011.

V Nigeri sa tiež uskutočnila volebná pozorovateľská misia počas parlamentných volieb 31. januára 2011 a dvoch kôl prezidentských volieb 31. januára a 12. marca 2011. Hlavným pozorovateľom bol poslanec Európskeho parlamentu Santiago Fisas Aixela. Misia sa skladala zo štyridsiatich pozorovateľov z 15 členských štátov EÚ, Švajčiarska a Kanady. Misia začala svoju činnosť 4. januára 2011 a v krajine ostala až do oficiálneho vyhlásenia výsledkov druhého kola prezidentských volieb 1. apríla 2011. Pozorovatelia pôsobili v celej krajine, z bezpečnostných dôvodov však nenavštívili región Agadez.

5.4.19 Nigéria

V apríli 2011 v Nigérii prebehli prezidentské a parlamentné voľby, ako aj voľby guvernérov a voľby do „State House“. V krajine pôsobila volebná pozorovateľská misia EÚ (EOM), ktorú viedol poslanec Európskeho parlamentu Peterle. EÚ dospela k záveru, že tieto voľby boli významným pokrokom v porovnaní s predchádzajúcimi rokmi a možno ich považovať za najdôveryhodnejšie voľby od návratu Nigérie k demokracii v roku 2009. Napriek tomu pozorovatelia odhalili množstvo neštandardných prvkov a nedostatkov, o ktorých podali správu. Odporúčania EOM EÚ boli inšpiráciou pre nigérijský nezávislý celoštátny volebný výbor pri príprave jeho záverov. Po voľbách prepuklo násilie, ktoré EÚ odsúdila v miestnom vyhlásení.

Ľudské práva boli aj naďalej prioritou v rámci „Spoločnej cesty vpred“ EÚ – Nigéria. V marci 2011 sa prijal zákon o Komisii pre ľudské práva. V decembri 2011 bol vymenovaný nový predseda Komisie pre ľudské práva, aktivista pôsobiaci v tejto oblasti. V júni 2011 sa prijal zákon o slobode informácií.

EÚ naďalej monitorovala situáciu v oblasti ľudských práv, a to aj v spolupráci s miestnou pracovnou skupinou EÚ pre ľudské práva. V júli 2011 sa vypracovala správa vedúcich misií o slobode náboženstva alebo viery. Uskutočnilo sa niekoľko stretnutí so zástupcami občianskej spoločnosti na tému návrhu zákona a manželstve osôb rovnakého pohlavia.

Uskutočnili sa tiež stretnutia s predsedom justičného výboru Snemovne reprezentantov a predsedom výboru pre ľudské práva Senátu, ktorých cieľom bolo rokovať o situácii v oblasti ľudských práv v krajine. Zasadnutie venované lokálnemu dialógu o ľudských právach, ktoré sa malo pôvodne uskutočniť v decembri 2011, sa nakoniec preložilo a prebehlo vo februári 2012.

Počas roka 2011 sa vykonávalo osem projektov s podporou európskeho nástroja pre demokraciu a ľudské práva v rámci stratégie na podporu jednotlivých krajín (CBSS). Nová výzva na podávanie návrhov v rámci európskeho nástroja pre demokraciu a ľudské práva: stratégie na podporu jednotlivých krajín sa zverejnila v decembri 2011.

EÚ vydala vyhlásenia, v ktorých odsúdila násilie medzi komunitami a teroristické útoky vrátane útoku na hlavný stan OSN v auguste 2011 a útokov na kostoly počas vianočného obdobia.

5.4.20 *Rwanda*

Priamu podporu vlády zo strany EÚ dopĺňa podpora občianskej spoločnosti. V roku 2011 pokračoval dialóg s občianskou spoločnosťou a viac sa sústredil na politické riadenie.

Konali sa pravidelné stretnutia medzi EÚ a Rwandou v súvislosti s volebným procesom (prezidentské voľby, voľby do miestnej samosprávy a do senátu) a všeobecným pravidelným preskúmaním (UPR), ktoré je nástrojom politiky a politického dialógu.

V úzkej spolupráci medzi delegáciou EÚ, Národným auditorským úradom a občianskou spoločnosťou sa tiež vykonali prípravné práce týkajúce sa definovania výzvy neštátnym subjektom na predkladanie návrhov vo výške 2 milióny EUR v rámci dohody o financovaní „Hlas a zodpovednosť“ v rámci 10. ERF.

Osobitným cieľom tejto výzvy je presadzovanie podpory a činností monitorovania v sektoroch súdnictva a ľudských práv v súlade s odporúčaniami pracovnej skupiny pre sektor súdnictva a dobrovoľnými záväzkami Rwandy v kontexte UPR.

Celkovo sa finančná podpora občianskej spoločnosti v Rwande v roku 2011 stále zvyšovala, a to prostredníctvom nových zmlúv podpísaných v rámci dvoch osobitných programov: európskeho nástroja pre demokraciu a ľudské práva (EIDHR) a programu „Neštátne subjekty a miestne orgány v rozvoji“ (NSAs/LAs). V druhej polovici roka 2010 a v roku 2011 sa podpísalo celkovo 13 nových zmlúv vo výške približne 6 miliónov EUR. Cieľom týchto projektov je pozorovanie volieb a poskytovanie občianskej výchovy na zabezpečenie transparentnejšieho volebného procesu; podpora „think tanku“ na vypracovanie štúdií o etnickej príslušnosti a sociálnej súdržnosti; posilnenie vnútroštátnej kampane proti korupcii; poskytovanie podpory obetiam násilia v cezhraničných regiónoch; monitorovanie a podpora týkajúca sa novoprijatej pozemkovej reformy a posilňovanie decentralizácie a postupov miestnej samosprávy.

Koncom roku 2011 EÚ spolupracovala s Rwandou na približne 60 prebiehajúcich projektoch financovaných z rôznych tematických programov na podporu občianskej spoločnosti.

5.4.21 Senegal

Senegal je demokratická a stabilná krajina a jeho výsledky v oblasti ľudských práv sú celkovo pozitívne. To sa v roku 2011 potvrdilo.

Po demonštráciách z 23. júna a pred prezidentskými voľbami (26. februára 2012) však bolo zaznamenané administratívne a policajné zastrašovanie opozície a občianskej spoločnosti zo strany polície. Colné orgány okrem toho bez vysvetlenia znemožnili distribúciu 14. výročnej správy Monitorovacieho strediska pre ochranu obhajcov ľudských práv (Observatory for the Protection of Human Rights Defenders), ktorú vydala Medzinárodná federácia pre ľudské práva (FIDH).

Znepokojenie vzbudzuje aj dlhotrvajúci konflikt nízkej intenzity v Casamance. Sporadické zrážky, ktoré pokračovali v roku 2011, zapríčinili vysoký počet obetí (viac ako 60 úmrtí), a to aj civilistov, hlavne v dôsledku lúpežných prepádov a údajnej popravy desiatich drevorubačov koncom novembra. Orgány nikdy nezverejnili úplné informácie o týchto udalostiach. Pokusy o rokovania doteraz nepriniesli udržateľné riešenie konfliktu.

EÚ a Senegal nadviazali štruktúrovaný politický dialóg podľa článku 8 Dohody z Cotonou so vzájomne dohodnutými prioritami, spoločným programom a záväzkami. Stretnutia sa konajú dvakrát do roka. Jeho stálou súčasťou sú aj ľudské práva vrátane uvedených otázok.

EÚ naďalej podporovala demarše medzinárodného spoločenstva, ktorých cieľom bolo presvedčiť Senegal, aby buď postavil pred súd alebo vydal Hissène Habreho, bývalého prezidenta Čadu (ktorý v súčasnosti býva v Senegale), ktorý je obvinený zo zločinov proti ľudskosti. Belgicko s podporou EÚ podalo žiadosť o jeho vydanie. Táto otázka je tiež stálou súčasťou uvedeného dialógu v rámci článku 8.

5.4.22 *Somálsko*

V roku 2011 pokračoval konflikt v strednej a južnej časti Somálska, ktorý ťažko postihol civilné obyvateľstvo, najmä v oblastiach, ktoré kontroluje Al-Šabáb, radikálna islamská povstalecká skupina. EÚ prispela svojou misiou SBOP, ktorá poskytuje odbornú prípravu členom somálskych národných bezpečnostných zložiek (NSF) v Ugande (EUTM), a značnou podporou pre misiu Africkej únie v Somálsku (AMISIM) prostredníctvom mierového nástroja pre Afriku k vytvoreniu bezpečného prostredia. Al-Šabáb sa pod tlakom NSF a AMISOM-u stiahol z hlavného mesta Mogadiša v auguste 2011. Tým sa z veľkej časti zvýšila bezpečnosť v hlavnom meste a vytvorilo sa priaznivejšie prostredie pre dodržiavanie a podporu ľudských práv a vykonávanie dohody z Kampaly z mája 2011. EUTM okrem toho tiež obsahovala moduly zamerané na ľudské práva a rodové otázky, čo viedlo k lepšiemu dodržiavaniu práv zo strany ozbrojených zložiek.

V rámci európskeho nástroja pre demokraciu a ľudské práva EÚ vykonávala rôzne projekty, ktorých cieľom bola podpora nezávislých médií, komisie pre ľudské práva v regióne Somaliland, budovanie kapacít miestnych autorít a náboženských vodcov pre prevenciu konfliktov v celej krajine, rozvíjanie domácich kapacít pre pozorovanie volieb a sprostredkovanie dialógu medzi občianskou spoločnosťou a somálskymi orgánmi.

Pokiaľ ide o právny štát a boj proti beztrestnosti, v celom Somálsku prebiehala odborná príprava policajtov a sudcov. S podporou EÚ sa v regióne Somaliland vymenovali tri prokurátorky (z celkového počtu 9) a policajtky.

V rámci programu demokratizácie EÚ podporovala návrh federálnej ústavy, podľa ktorého sa vykonávali audity v oblasti ľudských práv a rodovej otázky. V regiónoch Somaliland and Puntland pomáhala EÚ pri otváraní politického priestoru, ako aj menovaní miestnych volebných komisií a rozvíjaní ich kapacít.

5.4.23 Južná Afrika

15. septembra 2011 sa v národnom parku Kruger uskutočnil štvrtý samit Juhoafrickej republiky a EÚ, na ktorom obe strany opätovne potvrdili svoj záväzok pokračovať v strategickom partnerstve založenom na spoločných hodnotách vrátane dodržiavania ľudských práv, demokracie a právneho štátu a opätovne potvrdili svoje odhodlanie spolupracovať na medzinárodných fórach v oblasti ľudských práv.

Štvrtý neformálny dialóg medzi EÚ a Južnou Afrikou, založený na dialógoch, ktoré sa začali v decembri 2009, sa uskutočnil vo februári 2011. Rokovania sa venovali spolupráci na viacstranných fórach, ako aj otázkam týkajúcim sa celého kontinentu a domácich problémov. EÚ a Južná Afrika sa dohodli, že svoj dialóg formalizujú v roku 2012.

V rámci rozvojovej spolupráce medzi Južnou Afrikou a EÚ sa naďalej podporovali ľudské práva prostredníctvom rôznych programov vrátane programu zameraného na prístup k spravodlivosti a podporu ústavných práv, ako aj na podporu občianskej spoločnosti s využitím európskeho nástroja pre demokraciu a ľudské práva.

EÚ celý rok pokračovala v monitorovaní vývoja a v komunikácii s Južnou Afrikou o ľudských právach, okrem iného aj o procese registrácie a deportácie prisťahovalcov zo Zimbabwe, prebiehajúcich diskusiách o prijatí zákona o ochrane štátnych informácií a o situácii LGBT v krajine.

Pokiaľ ide o viacstranné úsilie, mimoriadnou udalosťou roku 2011 bolo prijatie prelomovej rezolúcie o ľudských právach, sexuálnej orientácii a rodovej identite pod patronátom Južnej Afriky Radou OSN pre ľudské práva OSN 17. júna 2011. V tejto rezolúcii sa po prvýkrát vyzýva k celosvetovému zastaveniu diskriminácie na základe sexuálnej orientácie a táto téma sa prvýkrát stáva „prioritou“ pre OSN; EÚ túto rezolúciu dôrazne podporila a privítala.

5.4.24 *Sudán*

V roku 2011 bola pre EÚ zastrešujúcou politickou prioritou dôveryhodnosť a následné prijatie výsledku referenda z januára 2011 vládou v Chartúme. Značná pozornosť sa venovala aj obdobiu, ktoré predchádzalo vyhláseniu nezávislosti Južného Sudánu 9. júla 2011 a ktoré po ňom nasledovalo.

Obe zásadné udalosti prebehli pokojne, no v mesiacoch, ktoré nasledovali po vyhlásení nezávislosti Južného Sudánu, sa situácia značne zhoršila a došlo k bojom medzi ozbrojenými silami Sudánu (SAF) a SPLA-North v Južnom Kordofane a oblasti Modrý Níl, pričom pokračoval spor o Abyei. Prebiehajúci konflikt zapríčinil závažnú humanitárnu situáciu a v miestach konfliktu, medzi ktoré patrí Dárfúr, napriek podpisu Dárfúrskej mierovej dohody v júli 2011 v Dauhe, došlo k závažnému porušovaniu ľudských práv.

Počas obdobia, ktorým sa správa zaoberá, sa celková situácia v oblasti ľudských práv v Sudáne nezlepšila. V mnohých častiach krajiny pokračovalo svojvoľné zatýkanie a postihy jednotlivcov na základe ich etnickej príslušnosti. Politickí oponenti, mládežnícke skupiny, aktivisti za ľudské práva a novinári boli naďalej vystavení vysokému riziku prenasledovania, svojvoľného zatýkania a zlého zaobchádzania zo strany Národnej bezpečnostnej služby (NSS) z dôvodu svojej politickej príslušnosti a úplne chýbala zodpovednosť orgánov. Cenzúra a štátna kontrola médií, najmä novín, bola naďalej silná.

Keďže neexistuje dohoda medzi severom a juhom, obavu vzbudzovalo aj budúce postavenie občanov Južného Sudánu žijúcich v severnom Sudáne. Ďalšou výzvou je proces revízie ústavy, keďže prezident Bašír ohlásil, že bude vychádzať zo zákonov šarije.

Po ukončení mandátu UNMIS, ktoré nasledovalo po vyhlásení nezávislosti Južného Sudánu, vzniklo v oblasti monitorovania ľudských práv vákuum. V Dárfúre však UNAMID stále vykonáva svoju funkciu prostredníctvom svojej divízie pre ľudské práva. Odchod UNMIS ovplyvnil aj koordináciu medzinárodného spoločenstva v oblasti ľudských práv. Existujú plány na oživenie „medzinárodného partnerského fóra“, koordinačného fóra pre ľudské práva, ktorému predtým predsedal UNMIS a delegácia EÚ v Chartúme.

Pokiaľ ide o nadviazanie zmysluplného dialógu so sudánskymi úradmi v oblasti ľudských práv, je potrebné spomenúť založenie Národnej komisie pre ľudské práva. Výber a nezávislosť jej členov však vzbudzujú isté pochybnosti o tom, či dokáže zohrať konštruktívnu úlohu pri podpore a ochrane noriem v oblasti ľudských práv v Sudáne.

Vypracovala sa stratégia EÚ pre ľudské práva v Sudáne na obdobie troch rokov, ktorá obsahuje osem prioritných oblastí. Ďalšie informácie vrátane podrobnej analýzy situácie v oblasti ľudských práv sa nachádzajú v úplnom dokumente, ktorý sa distribuoval 13. decembra 2011.

V máji 2011 sa Sudán zúčastnil na procese všeobecného pravidelného preskúmania (UPR – Universal Periodic Review).

5.4.25 Južný Sudán

Južný Sudán získal nezávislosť v júli 2011 po tom, čo prevažná väčšina voličov hlasovala v referende o sebaurčení Južného Sudánu v januári 2011 za oddelenie.

Južný Sudán stále trpí následkami desaťročí vojny a nedostatočným rozvojom, štátne štruktúry ešte len vznikajú a kapacity sú mimoriadne obmedzené. Porušovanie ľudských práv ozbrojenými silami je časté, ale nie systematické. Porušenia siahajú od nezákonného zadržiavania po neoprávnené použitie násilia v kampaniach za odzbrojenie civilného obyvateľstva.

Systém presadzovania práva a systém súdnictva sú slabé pre nedostatok kvalifikovaných pracovníkov a spoliehanie sa na obyčajové právo, ktorého dôsledkom je beztretnosť zločinov a závažných porušení ľudských práv pri výkone spravodlivosti. K týmto porušeniam patria svojvoľné zatýkanie a väznenie, nedostatok právnej pomoci, dlhé vyšetrovacie väzby a zlé podmienky vo väzení.

Počas celého obdobia, na ktoré sa správa vzťahuje, zapríčiňovali násilné medzietnické spory o dobytok a zdroje medzi vidieckymi komunitami vysoké straty na životoch. V uvedenej situácii boli bežné aj únosy žien a detí. Bezpečnostné zložky často nedokázali ochrániť civilné obyvateľstvo, a to aj preto, že boli nedostatočne vyškolené a vybavené. Členovia Sudánskej ľudovej oslobodeneckej armády (SPLA) porušovali práva civilného obyvateľstva vrátane nezákonných zabití, bitia a rabovania.

Počas zrážok medzi SPLA a ozbrojenými opozičnými skupinami tiež zahynuli stovky civilistov, ich výsledkom bolo vysídlenie tisícok ľudí, zničené domy a iné majetky civilného obyvateľstva.

EÚ podporuje snahu vlády zlepšiť stav ľudských práv technickou pomocou, najmä v oblasti súdnictva, ako aj prostredníctvom Komisie pre ľudské práva. Podpora z EIDHR sa vzťahuje na projekty napríklad z oblasti práv žien, práv zdravotne postihnutých osôb a na podporu pluralitného systému.

EÚ tiež nadviazala politický dialóg s vládou na tému ľudských práv. EÚ podporuje kroky, ktoré vláda prijala s cieľom pristúpiť k zmluvám a dohovorom z oblasti ľudských práv a ratifikovať ich. S uznaním tiež berie na vedomie, že vláda Južného Sudánu je ochotná spolupracovať s Radou OSN pre ľudské práva na riešení tejto problematiky.

5.4.26 Togo

Togo v roku 2011 absolvovalo proces všeobecného pravidelného preskúmania a prijalo veľké množstvo odporúčaní, pričom EÚ tento proces aktívne monitorovala. Komisia pre pravdu, spravodlivosť a zmierenie (TJRC), ktorá bola zriadená v roku 2009 a poverená vyšetrením politických zločinov spáchaných v období rokov 1958 – 2005, pokračovala vo svojej činnosti so značnou finančnou podporou EÚ. V celej krajine sa zaznamenalo vyše 20 000 výpovedí a prebehlo množstvo vypočúvaní. EÚ tiež poskytla podporu platforme organizácií občianskej spoločnosti, ktoré pôsobia v tejto oblasti, s cieľom podporiť silnejšiu účasť občianskej spoločnosti a občanov na procese národného zmierenia.

Obhajcovia ľudských práv naďalej upozorňujú na závažné problémy, ktorými sú beztrestnosť a nedostatočná nezávislosť súdnictva, ako aj na údajné prípady nezákonného zadržiavania a mučenia. Ich vyšetrením bola poverená Národná komisia pre ľudské práva.

Európska únia podporila túto inštitúciu spolu s ministerstvom pre ľudské práva, Komisiou pre ľudské práva Národného zhromaždenia a Vysokým úradom pre audiovizuálne médiá a komunikáciu s cieľom posilniť ich kapacitu. EÚ tiež naďalej poskytovala veľkorysú finančnú podporu národnému programu pre modernizáciu justičného systému vrátane odbornej prípravy, legislatívnych reforiem a infraštruktúry.

Osoby vo vyšetrovacej väzbe, ženy a deti patria k mimoriadne zraniteľným skupinám obyvateľstva. EÚ podporovala občiansku spoločnosť s cieľom podporiť dodržiavanie ľudských práv najmä týchto zraniteľných skupín. Podobne ako iné projekty, veľký úspech mal aj projekt financovaný EÚ zameraný na podporu zadržiavaných osôb, ktoré sa dožadovali svojich práv, a na zlepšenie ich opätovnej integrácie do spoločnosti. Okrem toho v rámci tematického programu „Nešťátne subjekty a rozvoj miestnych orgánov“ (NSA/LA) získalo podporu päť projektov zameraných na miestny rozvoj a účasť občanov.

Prostredníctvom projektu na podporu volebného procesu, ktorý financovala EÚ, sa pripravili nové činnosti s cieľom podporiť občiansku výchovu, poskytnúť odbornú prípravu pre politické strany a občiansku spoločnosť v oblasti demokracie a volieb, podporiť účasť žien vo verejnej a politickej sfére a posilniť kapacity nezávislej národnej volebnej komisie.

EÚ vo februári 2011 podpísala dohodu o financovaní projektu, ktorého cieľom je podporiť kapacity občianskej spoločnosti a jej činnosti najmä v oblasti zmierenia a ľudských práv, vo výške 6 miliónov EUR. EÚ v rámci politického dialógu naďalej vyjadrovala svoje obavy týkajúce sa otázok ľudských práv s cieľom doplniť uvedené činnosti.

5.4.27 *Uganda*

Politicky vymedzujúcou udalosťou v Ugande v roku 2011 boli parlamentné a prezidentské voľby, ktoré sa konali vo februári. Vysoká predstaviteľka vo svojom vyhlásení uvítala ich pokojný priebeh. EÚ vyslala volebnú pozorovateľskú misiu a hlavný pozorovateľ zaslal svoju správu v máji. EÚ na základe tejto správy rokuje s vládou o tom, ako napredovať v súvislosti s niektorými hlavnými odporúčaniami, najmä pokiaľ ide o zloženie volebnej komisie, financovanie kampane a registráciu voličov. Prezident Museveni pri niekoľkých príležitostiach vyjadril súhlas s preskúmaním možnosti reformy volebnej komisie, ako aj uskutočnenia iných reforiem. Vládi sa poskytol písomný materiál o rôznych modeloch volebných komisií.

EÚ po voľbách pokračovala v úsilí o zachovanie čo najväčšej otvorenosti politického priestoru. Keď na tzv. protesty „pešo do práce“ reagovali ugandské bezpečnostné sily nadmerným použitím sily, EÚ vydala miestne vyhlásenie o práve na pokojnú demonštráciu, v ktorom žiada všetky zúčastnené strany v Ugande, aby riešili politické konflikty mierovými prostriedkami.

S cieľom zabrániť ďalšiemu okliešťovaniu politických slobôd prostredníctvom budúcich právnych predpisov upriamila EÚ pozornosť v politickom dialógu na kľúčové legislatívne návrhy. Keď sa zvažovali zmeny a doplnenia článkov ústavy s cieľom obmedziť právo byť prepustený na kauciu, EÚ pripomenula vláde základný princíp prezumpcie neviny. Pripomenula taktiež právo na slobodu prejavu a zhromažďovania, keď kritizovala návrh zákona o udržiavaní verejného poriadku obsahujúci ustanovenia, ktorými by sa polícia udelili rozsiahle právomoci zakázať verejné zhromaždenia. O tomto návrhu zákona sa veľa diskutovalo a pravdepodobne sa prijme v zmenenej podobe v roku 2012.

EÚ upozorňovala aj na otázku zrušenia trestu smrti. Vláda ho stále zachováva, pričom argumentuje tým, že trest smrti má stále širokú podporu verejnosti, hoci sa uplatňuje zriedka a od roku 2003 (poľný vojenský súd) sa nevykonáva.

EÚ vláde pripomenula, že je potrebné prijať Dohovor OSN proti mučeniu. Zákon o mučení, ktorý predložili „súkromní členovia“ a ktorý podporuje vláda, je teraz v parlamente a očakáva sa, že sa prijme v roku 2012. Ešte sa musí uskutočniť ratifikácia opčného protokolu k Dohovoru proti mučeniu.

EÚ naďalej pozorne sledovala situáciu lesbičiek, homosexuálov, bisexuálov a transrodových osôb v Ugande, ktorí čelia diskriminácii, prenasledovaniu a otvoreným hrozbám. EÚ vyjadrovala znepokojenie nad ich ľudskými právami v dialógu s vládou a prezidentom pri každej možnej príležitosti. Okrem toho podporovala miestne organizácie v oblasti ľudských práv, ktoré poskytujú ochranu a snažia sa o zmenu postojov v krajine. Tvrdý návrh zákona proti homosexualite posledný parlament odložil v roku 2011 (v roku 2012 bol však opätovne predložený).

EÚ funguje ako hnacia sila medzi rozvojovými partnermi v Ugande, pokiaľ ide o podporu obhajcov ľudských práv, a vo februári 2011 bola prijatá miestna vykonávacia stratégia týkajúca sa obhajcov ľudských práv.

EÚ sa tiež na technickej úrovni zúčastňuje na spoločnom fonde viacerých darcov (šesť členských štátov EÚ, Nórsko a delegácia EÚ) s cieľom zlepšiť demokratickú správu vecí verejných v Ugande s osobitným dôrazom na hlbšiu demokraciu, prístup k spravodlivosti a vyššiu zodpovednosť.

5.4.28 Zimbabwe

EÚ vo februári 2011 rozhodla, že 35 osôb vyradí zo zoznamu osôb, ktorým sa nesmú vydávať víza, a ktorým sa zmrazujú aktíva, a že predĺži platnosť opatrení, ktoré sa v súčasnosti vzťahujú na Zimbabwe a ktoré pozostávajú zo: i) zákazu vydávania víz a zmrazenia aktív osôb a subjektov uvedených na zozname ii) zbrojného embarga a iii) ďalších opatrení v rámci článku 96 Dohody z Cotonou.

Ide o starostlivo namierené opatrenia, ktoré sa primárne dotýkajú uvedených osôb, a nie hospodárstva krajiny. EÚ a jej členské štáty od vytvorenia vlády národnej jednoty poskytli v rámci rozvojovej pomoci na splnenie potrieb ľudu Zimbabwe takmer 1 miliardu USD, a to aj formou poskytovania služieb zdravotnej starostlivosti a vzdelávacích služieb.

Pri prijímaní týchto opatrení vzala EÚ na vedomie významný pokrok pri riešení hospodárskej krízy a zlepšovaní poskytovania základných sociálnych služieb. EÚ sa však domnieva, že vývoj v hospodárskej a sociálnej oblasti nesprevádzal rovnaký pokrok v politickej oblasti. Európska únia skonštatovala, že sú potrebné ďalšie reformy, pokiaľ ide o dodržiavanie zásad právneho štátu, ľudské práva a demokraciu, bez ktorých sa nedá vytvoriť prostredie, ktoré pomôže uskutočneniu dôveryhodných volieb. V tejto súvislosti vysoká predstaviteľka vyjadrila hlboké znepokojenie nad nárastom politického násilia, ktoré sa prejavilo začiatkom roku. EÚ tiež dala jasne najavo, že je pripravená prispôsobiť svoje opatrenia na základe akýchkoľvek ďalších reforiem.

Vytvorenie vlády národnej jednoty (GNU) poskytlo nový impulz pre posilnenie vzťahov medzi EÚ a Zimbabwe. Nasledovalo obnovenie politického dialógu so spoločným cieľom postupnej normalizácie vzťahov. Od roku 2009 sa uskutočnila séria podujatí na vysokej úrovni: jún 2009 (zasadnutie trojky EÚ – Zimbabwe v Bruseli pod vedením predsedu vlády Tsvangiraiho); september 2009 (návšteva trojky EÚ v Harare) a júl 2010 (ministerské zasadnutie v Bruseli, počas ktorého sa stretol inkluzívny ministerský tím Zimbabwe pre obnovenie stykov s vysokou predstaviteľkou Catherine Ashtonovou a komisárom Piebalgsom).

Od vytvorenia vlády národnej jednoty EÚ podrobne monitoruje stav ľudských práv v Zimbabwe. V roku 2011 EÚ v úzkej koordinácii so svojimi členskými štátmi vypracovala stratégiu EÚ pre ľudské práva, v ktorej sa vymedzujú priority, pokiaľ ide o podporu a angažovanosť v kontaktoch s organizáciami občianskej spoločnosti a s inštitúciami v kontexte predvolebného obdobia.

EÚ v Zimbabwe financuje širokú škálu činností s cieľom vytvoriť a udržiavať otvorenú politickú atmosféru, v ktorej sa dodržiavajú ľudské práva a rešpektujú zásady právneho štátu, a posunúť krajinu smerom k dôveryhodným voľbám. EÚ dokončila prípravu krátkodobej stratégie pre pokračujúcu podporu reforiem uvedených v globálnej politickej dohode, najmä ústavných, volebných a zmierovacích procesov, ako aj reformy súdnictva. V tejto stratégii sa veľký dôraz kladie na občiansku spoločnosť a od roku 2009 len Európska komisia na podporu jej činnosti vynaložila 30 miliónov EUR.

5.5 Blízky východ a Arabský polostrov

Nepokoj v arabskom svete ovplyvnil aj krajiny Perzského zálivu, aj keď skôr v obmedzenej miere. Režimy v tejto oblasti prijali kroky s cieľom izolovať a obmedziť revolúciu, najmä rozdeľovaním „finančných balíčkov“ v značnej výške a riešením sociálnych potrieb bez toho, aby sa zaoberali ich politickými aspektmi, a v niektorých prípadoch ďalej obmedzovali už aj tak značne oklieštené občianske slobody. Počas celého obdobia nepokojov EÚ nástojila na tom, že je potrebné podporiť reformy vyrastajúce z domáceho prostredia a národný dialóg, a zároveň dávala najavo svoju ochotu tieto reformy podporiť, ak a keď o to bude požiadaná.

EÚ a Rada pre spoluprácu v Perzskom zálive (GCC) mali v rámci 21. spoločnej rady EÚ – GCC a ministerského zasadnutia, ktoré sa uskutočnilo 20. apríla 2011 v Abú Zabí, príležitosť vymeniť si názory na otázky ľudských práv a dohodli sa, že identifikujú možné spôsoby ako v tejto oblasti nadviazať spoluprácu.

EÚ naďalej venovala zvláštnu pozornosť vývoju, ktorý sa dotýkal občianskej spoločnosti v Spojených arabských emirátoch, najmä súdnym konaniam s niekoľkými obhajcami ľudských práv. EÚ vypracovala miestnu stratégiu pre ľudské práva v SAE, ako aj v Katare a Kuvajte, čím sa umožnilo, aby si stanovila priority, identifikovala otázky, ktoré vzbudzujú znepokojenie, a vymedzila oblasti spolupráce týkajúcej sa ľudských práv.

V Ománe pozornosť EÚ upútalo zrušenie novín Al-Zaman; EÚ na túto otázku upozornila orgány s cieľom zabrániť ďalšiemu obmedzovaniu slobody médií.

5.5.1 Saudská Arábia

EÚ sa naďalej venovala otázke ľudských práv vo svojich vzťahoch so Saudskou Arábiou, najmä pokiaľ ide o trest smrti, situáciu žien a slobodu tlače. Vydali sa konkrétne vyhlásenia týkajúce sa práv žien, napríklad pokiaľ ide ich účasť na politickom živote a rovnaké zaobchádzanie (protest vodičiek). V septembri 2011 EÚ privítala skutočnosť, že od roku 2012 budú mať ženy v Saudskej Arábii možnosť byť členkami poradnej rady Shura a v roku 2015 budú môcť voliť a kandidovať v miestnych voľbách.

Pokiaľ ide o trest smrti, v roku 2011 došlo k nárastu počtu popráv. Zvlášť je znepokojivé, že väčšina popráv neprebehla v súlade s minimálnymi medzinárodnými normami: došlo k popravám za údajné trestné činy týkajúce sa drog a čarodejníctva. EÚ zaslala príslušným orgánom demarše týkajúce sa tejto otázky a potvrdila svoju žiadosť, aby sa zaviedlo moratórium na popravy, aspoň de facto.

EÚ identifikovala aj ďalšie oblasti, v ktorých očakáva pokrok. Osobitná pozornosť sa venuje slobode prejavu. EÚ oslovila saudskoarabské orgány v súvislosti s osobami, ktoré čelia súdnym konaniam za vyjadrenie svojich názorov na internete. K ďalším oblastiam, ktoré znepokojujú EÚ, patria práva detí, sloboda zhromažďovania a združovania, ako aj sloboda náboženského vyznania a viery. Osobitný záujem má aj o situáciu migrujúcich pracovníkov v krajine.

EÚ pravidelne vysielala jasné signály Saudskej Arábii o potrebe zabezpečenia primeranej ochrany základných slobôd vrátane uplatňovania medzinárodných dohôd. Tieto signály vysielala na dvojstranných fórach, ako aj v kontexte zasadnutí EÚ a Rady pre spoluprácu v Perzskom zálive.

5.5.2 Bahrajn

Pokiaľ ide o Bahrajn, len čo sa vo februári 2011 začali protestné zhromaždenia, EÚ vyzvala všetky strany v Bahrajne, aby sa zdržali násilia a nadviazali dialóg s cieľom pokojne a konštruktívne rokovať o rozdielnych postojoch. Prvé verejné vyhlásenie sa vydalo v polovici februára. Po tom, čo Rada pre spoluprácu v Perzskom zálive 15. marca nasadila ozbrojené zložky, a po násilnom potlačení protestov vysoká predstaviteľka Catherine Ashtonová urýchlene vyslala mimoriadneho zmocnenca do Manamy, aby rokoval so širokým spektrom partnerov. Vysoká predstaviteľka tiež predniesla stanovisko EÚ ministrom zahraničných vecí Bahrajnu, kráľovmu osobnému veľvyslancovi a kráľovi Hamadovi v osobných rozhovoroch.

Vyhlásenia vydávané počas celého roka, ako aj diplomatické kontakty s bahrajnskými orgánmi upozornili verejnosť na situáciu v oblasti ľudských práv i na to, že je potrebné, aby sa páchatelia porušovania ľudských práv bez ohľadu na svoje spoločenské postavenie zodpovedali za svoje činy, aby sa určil dátum návštevy Úradu vysokého komisára OSN pre ľudské práva, a aby sa podporilo ozajstné zmierenie, ktoré sa bude týkať celej bahrajnskej spoločnosti. Vysoká predstaviteľka pridala situáciu v Bahrajne do programu niekoľkých zasadnutí ministrov zahraničných vecí EÚ, čo vyústilo do vypracovania záverov, v ktorých sa vyzýva k dodržiavaniu a ochrane ľudských práv. Hlavy štátov a predsedovia vlád EÚ na svojom zasadnutí v júni 2011 vyjadrili znepokojenie nad priebehom súdnych konaní a rozsudkami vynesenými nad príslušníkmi opozície v Bahrajne a nabádali Bahrajn, aby zaručil plné dodržiavanie ľudských práv a základných slobôd.

Tento tlak, ktorý vyvinula EÚ spolu s medzinárodným spoločenstvom a veľkým počtom organizácií občianskej spoločnosti, priniesol isté výsledky: v júni sa zriadila nezávislá vyšetrovacia komisia s cieľom vyšetriť porušenia ľudských práv a prehodnotili sa súdne konania a rozsudky súdov národnej bezpečnosti. EÚ tiež ocenila správu nezávislej vyšetrovacej komisie (BICI) a zopakovala, že je pripravená pomôcť Bahrajnu v úsilí vykonávať jej odporúčania.

5.5.3 *Irán*

Európska únia bola aj v roku 2011 hlboko znepokojená zhoršovaním stavu ľudských práv v Iránskej islamskej republike. EÚ svoje obavy oznámila iránskym orgánom všetkými dostupnými kanálmi, situácia sa však na nešťastie nezlepšila. Európska únia vydala množstvo vyhlásení na všetkých úrovniach, v Bruseli i v Teheráne i v rámci medzinárodných organizácií, v ktorých sa Irán vyzýval, aby dodržal svoje medzinárodné záväzky.

EÚ vyjadrila mimoriadne poľutovanie nad tým, že v roku 2011 sa tisícky iránskych občanov vrátane opozičných predstaviteľov, obhajcov ľudských práv, právnikov, žurnalistov, blogerov, aktivistov za práva žien, umelcov, ako aj mnohých príslušníkov menšín vrátane náboženských menších, najmä členov Baha'i a kresťanov, stali obeťami štátom podporovaného útľaku. Nespočetní jednotlivci sa za to, že si uplatnili svoje legitímne práva alebo obhajovali práva iných, stali obeťami zastrešovania a zatýkania. Príslušníci etnických menšín vrátane Azeriov, Balučiov a Arabov sú pravidelne obeťami represálií a často sa vyskytujú na zoznamoch odsúdených na smrť. Aktivisti sú odsudzovaní na vysoké tresty odňatia slobody. Používajú sa telesné tresty. Zadržiavané osoby podávajú správy o častom mučení a zlom zaobchádzaní. Zvýšila sa kontrola nad vonkajšími zdrojmi informácií, ako sú internet a medzinárodné rozhlasové a televízne stanice. Bezpečnostné zložky zastrešujú alebo znepokojujú iránskych novinárov, ktorí spolupracujú so zahraničnými médiami, a EÚ aj naďalej znepokojuje snaha iránskych úradov zabrániť občanom, aby slobodne komunikovali a prijímali informácie v rámci Iránu.

EÚ zvlášť znepokojuje časté používanie trestu smrti, ktoré v roku 2011 dosiahlo v Iráne najvyššiu úroveň za posledné roky a ktoré sa uplatňuje aj na maloleté osoby, a to aj verejne. Za rok došlo v Iráne k 277 až 436 popravám, existujú však správy o tajných popravách, a to najmä vo väzení Valikabad v Mashhade, podľa ktorých by sa počet popravených osôb v Iráne v priebehu roka mohol výrazne zvýšiť. EÚ naďalej vyzývala Irán, aby dodržiaval minimálne normy s cieľom zaviesť moratórium na používanie trestu smrti. EÚ zvlášť znepokojuje skutočnosť, že na trest smrti boli odsúdené stovky osôb, ktoré nemali spravodlivý súdny proces, a to za zločiny, ktoré by podľa EÚ nemali byť trestané najvyšším trestom (napr. kacírstvo, cudzoložstvo, trestné činy spojené s drogami).

EÚ tiež podporila výročnú rezolúciu Valného zhromaždenia OSN o stave ľudských práv v Iráne, ktorú v roku 2011 v treťom výbore podporil zatiaľ najväčší počet hlasov: 86. Valné zhromaždenie od roku 2004 touto rezolúciou každý rok vyjadruje hlboké znepokojenie nad zhoršujúcim sa stavom ľudských práv.

V marci 2011 EÚ podporila vypracovanie mandátu osobitného spravodajcu pre situáciu v oblasti ľudských práv v Iráne Radou pre ľudské práva OSN. Súčasný držiteľ mandátu doktor Ahmed Shaheed mal príležitosť predstaviť svoj pohľad na situáciu počas zasadnutia pracovnej skupiny Rady EÚ pre ľudské práva v decembri 2011. No koncom roka 2011 mu ešte stále nepovolili vstup do Iránu. EÚ zastáva názor, že na náležitý výkon mandátu by sa mu mal umožniť vstup do krajiny, podobne ako množstvu iných osôb poverených tematickými mandátmi, ktorým sa vstup do Iránu naposledy povolil v rámci osobitného postupu v roku 2005.

V apríli a októbri 2011 sa subjektom osobitných reštriktívnych opatrení EÚ stalo 61 osôb (vrátane troch iránskych ministrov), a to za ich zodpovednosť, priamu, či vydaním rozkazu, za vážne porušovania ľudských práv. Uvedeným osobám sa zmrazili aktíva a zakázal vstup do EÚ.

EÚ je však zároveň otvorená technickým rokovaniam s Iránom o otázkach ľudských práv. Počas minulého roka EÚ opakovane ponúkala iránskym orgánom možnosť rokovať o konkrétnych témach, nič sa však neuskutočnilo. Dialóg medzi EÚ a Iránom o ľudských právach, ktorý viazne od decembra 2006, keď Irán zrušil jeho piate kolo, nepokročil ani v roku 2011.

EÚ pokračovala v kontaktoch s iránskou občianskou spoločnosťou v Iráne aj exile s cieľom podporiť ochranu a rozvoj ľudských práv v Iráne. Tento cieľ sa sledoval najmä prostredníctvom niekoľkých projektov financovaných zo špecializovaných nástrojov vrátane európskeho nástroja pre demokraciu a ľudské práva (EIDHR).

5.5.4 *Irak*

Situácia v oblasti ľudských práv je v celom Iraku aj naďalej labilná, keďže sa krajina len pomaly zotavuje z ťažkých rokov po ukončení konfliktu a naďalej čelí mnohým politickým, bezpečnostným a rozvojovým výzvam. Politická transformácia po posledných všeobecných voľbách trochu stagnuje, násilie je aj naďalej bežné a postihuje mnohých civilných obyvateľov Iraku vrátane príslušníkov menšín a zraniteľných skupín.

V roku 2011 došlo k nárastu používania trestu smrti, ktorý naďalej vzbudzuje vážne obavy. EÚ opätovne vyzvala Irak, aby prestal vykonávať popravy a aby, kým nezruší trest smrti, dodržiaval minimálne medzinárodné normy (vydali sa demarše a vyhlásenia).

EÚ v dialógu s Irakom naďalej upozorňovala na otázky týkajúce sa ľudských práv. Delegácia EÚ v Bagdade udržiavala pravidelné kontakty s irackými orgánmi, ako aj zástupcami občianskej spoločnosti a menšinami a spolu s diplomatickými misiami EÚ pokračovala v činnosti pracovnej skupiny pre ľudské práva. EÚ tiež pokračovala v aktívnej podpore Organizácie Spojených národov v jej úsilí sprostredkovať nenásilné riešenie situácie obyvateľov tábora Ašraf. Vysoká predstaviteľka nabádala všetkých aktérov, ktorí majú vplyv na túto situáciu, aby ho konštruktívne využili a pritom kládli bezpečnosť a ochranu obyvateľov tohto tábora na prvé miesto.

Dobrá správa vecí verejných, ľudské práva a právny štát sú aj naďalej kľúčové oblasti, na ktoré sa zameriava pomoc EÚ Iraku. EÚ ich podporuje prostredníctvom projektov. Dobrá správa vecí verejných a právny štát patria medzi priority vôbec prvého strategického dokumentu EÚ pre Irak na obdobie rokov 2011 – 2013. EÚ tiež prostredníctvom svojej integrovanej misie pre oblasť právneho štátu v Iraku (EUJUST LEX), ktorá v roku 2011 výrazne posilnila svoju činnosť v krajine (Bagdad, Basra a Erbil), poskytla mentorstvo a odbornú prípravu v oblasti polície, súdnictva a väzenstva.

Novým základom vzťahov medzi EÚ a Irakom bude dohoda o partnerstve a spolupráci, ktorej podstatným prvkom je aj doložka o ľudských právach a ktorou sa zriaďuje rámec spolupráce v oblasti ľudských práv s cieľom riešiť rôzne otázky vrátane otázky právneho štátu.

5.5.5 *Jemen*

Jemenská revolúcia, ktorá začala 15. januára 2011 prvým anti-salehovským protestom pod vedením Tawakkula Karmana, ktorému bola neskôr v tom istom roku udelená Nobelova cena za mier, poznačila celý rok 2011. Útoky islamských fundamentalistov navyše zhoršili bezpečnostnú situáciu.

Z dôvodu týchto dvoch udalostí bolo v roku 2011 nutné posilniť angažovanosť Európskej únie. Počas celého nepokojného obdobia zohrávala EÚ centrálnu úlohu v politickej a humanitárnej oblasti. EÚ vyvíjala neustály tlak na všetky jemenské strany s cieľom uľahčiť pokojné odovzdanie moci, čo viedlo k voľbám po skončení obdobia, ktorému sa táto správa venuje. Pri všetkých svojich činnostiach EÚ odsudzovala použitie násilia voči protestujúcim a vyjadrovala vážne obavy o blaho a bezpečnosť jemenského ľudu.

Vydalo sa až 21 oficiálnych vyhlásení. Ministri zahraničných vecí EÚ okrem toho odsúdili násilie a porušovanie ľudských práv v šiestich súboroch záverov. Podobne aj hlavy štátov a predsedovia vlád na svojom zasadnutí v júni naliehavo vyzvali všetky strany, aby zastavili násilie, dodržiavali ľudské práva a zachovali trvalé prímerie. Vysoká predstaviteľka a pracovníci jej úradu boli tiež v pravidelnom kontakte s kľúčovými predstaviteľmi režimu a jeho oponentmi. Kroky EÚ sa starostlivo zosúladzovali so štátmi Perzského zálivu, USA a inými medzinárodnými aktérmi.

Keďže politický, sociálny a hospodársky rozvrat v Jemene zhoršil už aj tak vážnu situáciu, medzinárodné spoločenstvo vyvíjalo silný a jednotný tlak, aby sa bezodkladne začala usporiadaná transformácia a komplexný proces reformy. Na základe činnosti EÚ v Rade pre ľudské práva, členovia Bezpečnostnej rady OSN z EÚ dosiahli v októbri prijatie rezolúcie, ktorá konečne pripravila cestu pre podpis iniciatívy Rady pre spoluprácu v Perzskom zálive a mechanizmus jej vykonávania, a teda aj pre dlho očakávanú transformáciu.

Nezávisle od činností spojených s nepokojmi sa EÚ vo svojich stykoch s jemenskými orgánmi naďalej venovala ľudským právam najmä prostredníctvom demaršov z oblasti ľudských práv týkajúcich sa trestu smrti pre mladistvých, slobody prejavu a Medzinárodného trestného súdu.

EÚ tiež značne prispela k riešeniu humanitárnych potrieb obyvateľstva navýšením finančnej pomoci. Počiatočný balík humanitárnych prostriedkov na rok 2011 sa zvýšil zo 4 miliónov na 25 miliónov EUR. Celkové humanitárne výdavky EÚ v roku 2011 dosiahli vyše 60 miliónov EUR. EÚ je však aj naďalej presvedčená, že je absolútne nevyhnutné ďalej vyvíjať značné úsilie o zlepšenie humanitárnej situácie civilného obyvateľstva: v Jemene tri milióny ľudí potrebovali okamžitú pomoc a Jemen mal druhú najvyššiu mieru chronickej podvýživy detí na celom svete.

5.6 Ázia a Oceánia

5.6.1 *Afganistan*

Situácia v oblasti ľudských práv sa v Afganistane v roku 2011 zásadne nezlepšila. Medzi oblasti, ktoré vzbudzujú mimoriadne obavy, patria práva žien a detí, trest smrti, mučenie a zneužívanie, svojvoľné zadržiavanie, ohrozovanie obhajcov ľudských práv, sloboda prejavu, prechodné súdnictvo, beztrestnosť a civilné obete ako dôsledok konfliktu.

Súdny systém a správa vecí verejných vo všeobecnosti majú stále výrazné nedostatky a značnú časť roka bola činnosť parlamentu vážne narušená. Prieťahy a nedostatok politickej vôle zreformovať rôzne aspekty správy vecí verejných priamo i nepriamo zabraňujú pokroku v oblasti ľudských práv. Dobrej správe vecí verejných sa ako jednej z kľúčových oblastí venuje značná časť pozornosti a prostriedkov EÚ. V roku 2011 EÚ vyčlenila 20 miliónov EUR na spravodlivosť a 40 miliónov EUR na reformu verejnej správy, ako aj 140 miliónov EUR na policajnú reformu s dôrazom na civilný rozmer a profesionalizáciu.

Policajná misia Európskej únie v Afganistane (EUPOL AFGHANISTAN) úzko spolupracuje s ministerstvom vnútra a ostatnými zainteresovanými stranami s cieľom zlepšiť vedomosti a uplatňovanie základných noriem pre ľudské práva v rámci afganskej štátnej polície. Nedávno podporili vznik nezávislého úradu policajného ombudsmana.

Medzinárodné bezpečnostné pomocné sily dočasne pozastavili presun väzňov v ôsmich provinciách po tom, ako misia UNAMA vydala správu o mučení a zneužívaní v niektorých väzenských zariadeniach. Vážnym problémom ostáva preplnenosť väzníc. Európska únia naďalej podporuje väzenský sektor prostredníctvom platov pre väzenský personál a potom, čo zodpovednosť za správu väzníc prevzalo od ministerstva spravodlivosti ministerstvo vnútra, čo je v rozpore s najlepším medzinárodným postupom, situáciu vo väzniciach pozorne sleduje.

Násilie voči ženám a dievčatám, niektoré tradičné praktiky a tresty za „morálne zločiny“ naďalej vyvolávajú veľké znepokojenie. V roku 2011 upútalo niekoľko prípadov násilia voči ženám značnú pozornosť médií. Potom, ako sa ocitli v stredobode pozornosti, afganské orgány zareagovali rýchlo, ukázalo sa však, že prechádzajúce apely na miestne orgány nevyvolali želanú odozvu.

V súlade s príslušnými usmerneniami EÚ tvoria ženy a rodová problematika stálu súčasť dialógu delegácie EÚ s afganskou vládou. EÚ sa tiež snaží podporiť a stimulovať vládu, aby si náležite plnila národné a medzinárodné záväzky v oblasti ľudských práv. Delegácia udržiava pravidelné kontakty s mimovládnymi organizáciami, ktoré sa venujú občianskej spoločnosti a ľudským právam, prostredníctvom konzultácií a diskusných skupín. Delegácia EÚ počas roku 2011 uskutočnila najmenej tri konzultácie medzi vysoko postavenými úradníkmi EÚ a zástupcami občianskej spoločnosti. Medzi hlavné diskutované otázky patrila diskriminácia, rodovo motivované násilie vrátane sexuálneho, obchod s ľuďmi a skoré a vynútené manželstvá.

EÚ je pre Afganistane aj naďalej kľúčovým darcom. Iniciatívy a projekty občianskej spoločnosti sa financovali v rámci európskeho nástroja pre demokraciu a ľudské práva, na základe programu „Neštátne subjekty a rozvoj miestnych orgánov“ a v rámci nástroja stability. Ich cieľom bolo podporiť a posilniť inkluzívnu občiansku spoločnosť v Afganistane so širokou základňou, aby sa zapojila do politických, hospodárskych a sociálnych otázok, a podporiť dialóg, ako aj zodpovednosť a transparentnosť štátnych subjektov.

V roku 2011 sa začalo niekoľko nových projektov, ako aj dve nové výzvy na podávanie návrhov v celkovej výške 3 milióny EUR. Medzi konkrétne témy prebiehajúcich projektov patrí spravodlivosť v období transformácie, podpora obetiam brutálnych činov, iniciatívy týkajúce sa rezolúcie o ženách, mieri a bezpečnosti (rezolúcia BR OSN č. 1325), odborná príprava v oblasti ľudských práv pre novinárov a posilnenie účasti, a to najmä, žien v štruktúrach miestnej správy.

Počas príprav bonnskej konferencie proces konzultácií s celou občianskou spoločnosťou v Afganistane podporovaný Nemeckom a ďalšími členskými štátmi umožnil, aby si občianska spoločnosť sama zvolila svojich zástupcov na konferenciu a fórum občianskej spoločnosti, ktoré jej predchádzalo.

5.6.2 *Bangladéš*

EÚ naďalej pokračovala v práci na podpore a ochrane ľudských práv so zreteľom na svoje hlavné ciele, ktorými sú zmierňovanie chudoby a podpora demokratického systému v Bangladéši.

EÚ začala niekoľko rozvojových programov, ktorých cieľom je podpora demokratických inštitúcií a kontrolných orgánov. Vychádzajúc z dlhodobej práce v týchto oblastiach EÚ podporila činnosti na posilnenie miestnej správy, budovanie kapacít bangladéšskej volebnej komisie ako aj budovanie inštitúcií v horských oblastiach Chittagongu (Chittagong Hill Tracts, CHT).

V rámci pravidelného dialógu s bangladéškymi orgánmi EÚ okrem iného nastolila otázky inštitucionálnej reformy, úlohy nezávislých kontrolných orgánov, situácie vo väzeniach, trestu smrti, slobody prejavu, vykonávania mierovej dohody pre CHT a práv žien a detí. Úsilie EÚ podporila prítomnosť významných činiteľov EÚ v krajine vrátane komisára pre rozvoj, pána Andrisa Piebalgsa.

Aby sa urýchlilo vykonávanie mierovej dohody pre CHT, EÚ pokračovala v dialógu so všetkými zainteresovanými stranami, ktorých sa táto dohoda týka. V tejto súvislosti prebehli návštevy CHT, aby sa lepšie zhodnotila situácia v teréne. Uvedené návštevy doplnili kontakty s relevantnými činiteľmi v Dháke.

Humanitárna situácia menšiny Rohingya z Barmy/Mjanmarska je aj naďalej predmetom diplomatickej a humanitárnej činnosti EÚ. EÚ dúfa, že sa v kontexte spolupráce medzi Bangladéšom a Barmou/Mjanmarskom podarí dospieť k dlhodobému riešeniu.

EÚ v novembri usporiadala konferenciu o ľudských právach a dôstojnej práci, ktorej cieľom bolo uskutočniť stretnutie sociálnych partnerov a občianskej spoločnosti, aby sa vypracovali praktické návrhy účinného vykonávania programu ILO pre dôstojnú prácu vrátane výziev, akými sú mzdy umožňujúce prežitie, zlepšenie možností zamestnania, riešenie rodových nerovností v oblastiach zamestnania a miezd, zlepšenie programov sociálnej ochrany, odstránenie práce detí, ochrana zraniteľných skupín a odborové práva.

5.6.3 Barma/Mjanmarsko

EÚ privítala prepustenie niekoľkých politických väzňov, záväzky vlády vykonať reformy, zmierniť cenzúru médií a prijať právne predpisy v oblasti pracovného práva, ktoré boli vypracované v úzkej spolupráci s Medzinárodnou organizáciou práce.

V reakcii na povzbudzujúci vývoj EÚ v apríli 2011 uvoľnila reštriktívne opatrenia a zastavila zákaz vydávania víz pre civilných členov vlády a ministra zahraničných vecí. Prostredníctvom misií osobitného vyslanca EÚ Piera Fassina a iných kontaktov na vysokej úrovni podporovala EÚ ďalšie reformy, a to najmä v oblasti právneho štátu a dodržiavania ľudských práv v oblastiach etnického konfliktu, ako aj okamžité a bezpodmienečné prepustenie všetkých ostávajúcich politických väzňov. EÚ zároveň ponúkla podporu pri uskutočňovaní reforiem. Na základe ponuky vlády Barmy/Mjanmarska boli jej súčasťou aj predbežné rozhovory s novozaloženou komisiou pre ľudské práva.

EÚ je naďalej najväčším darcom humanitárnej a rozvojovej pomoci v tejto krajine s cieľom pomôcť zmierniť hlboko zakorenenú štrukturálnu chudobu. Projekty financované EÚ sa sústredili na prístup k vode a hygiene, zdravie, potravinovú bezpečnosť a pomoc pre vykorenených ľudí. EÚ okrem toho aktívne budovala vzťahy s občianskou spoločnosťou a usilovala sa o dvojstranný dialóg s vládou v rámci procesu ASEM a zasadnutí EÚ – ASEAN. V rámci týchto zasadnutí mala EÚ príležitosť vyjadriť svoje obavy a podporiť vládu, aby pokračovala v procese pozitívnych zmien.

EÚ na mnohostrannej úrovni podporila obnovenie mandátu osobitého spravodajcu OSN pre Barmu/Mjanmarsko a rezolúcie Rady OSN pre ľudské práva prijaté na jar, ako aj rezolúcie tretieho výboru VZ OSN prijaté na jeseň 2011, zamerané na jednotlivé krajiny, v ktorých sa oceňuje pokrok dosiahnutý za uplynulý rok a kritizuje porušovanie ľudských práv a diskriminácia etnických skupín a v ktorých sa príslušné orgány vyzývajú, aby prijali ďalšie reformné kroky. Znepokojenie nad situáciou v oblasti ľudských práv sa príslušným orgánom tlmočilo aj priamo počas všeobecného pravidelného preskúmania.

5.6.4 *Kambodža*

EÚ poskytla finančnú podporu pre vnútroštátnu časť Osobitných komôr kambodžských súdov (súdny tribunál zriadený pre stíhanie zločinov spáchaných za vlády Červených Kmérov; ECCC) ako súčasť svojho záväzku podporovať spravodlivosť a národné zmierenie. V roku 2011 sa EÚ zaviazala poskytnúť ďalších 1,3 milióna EUR pre ECCC v rámci európskeho nástroja pre demokraciu a ľudské práva.

V roku 2011 EÚ naďalej podporovala organizácie občianskej spoločnosti pri vykonávaní projektov z oblasti ľudských práv. Financovanie EÚ sa týka oblastí, akými sú práva žien a detí, pozemkové práva, domorodé komunity, ľudské práva vo vyšetrovacej väzbe a vo väzeniach, prístup k spravodlivosti, aspekty migrácie, ktoré sa týkajú ľudských práv, obchod s ľudskými bytosťami a sloboda prejavu.

EÚ počas prípravy návrhu zákona o mimovládnych organizáciách a združeniach odporučila vláde, aby sa o tomto návrhu dôkladne poradila so zainteresovanými stranami a vypracovala zákon, ktorým sa zabezpečí prostredie priaznivé pre občiansku spoločnosť.

EÚ na jeseň 2011 podporila na viacstranných fórach rezolúciu OSN týkajúcu sa tejto krajiny, ktorou sa rozšíril mandát osobitného spravodajcu OSN pre Kambodžu, ako aj posilnila spolupráca s Úradom vysokého komisára OSN pre ľudské práva. EÚ tiež uvítala prijatie všetkých odporúčaní vydaných v rámci všeobecného pravidelného preskúmania OSN.

5.6.5 *Čína*

Porušovanie ľudských práv v Číne znepokojovalo Európsku úniu aj v roku 2011.

Počas dialógu medzi EÚ a Čínou o ľudských právach, ktorý sa uskutočnil 16. júna 2011 v Pekingu sa podrobne rokovalo o právach príslušníkov menšín, najmä o situácii etnických Tibetánov, Ujgurov a Mongolov ako aj kresťanov a vyznavačov neteistických vier, napríklad Falun Gong. V rámci dialógu sa tiež rokovalo o právnom štáte; EÚ zdôraznila svoje znepokojenie nad čoraz rozšírenejšou metódou násilných zmiznutí a väzieb, ktoré nemajú oporu v právnom systéme, a informovala sa o správach o mučení osôb vo vyšetrovacej väzbe. EÚ zdôraznila význam nezávislého súdnictva i toho, aby právnici mohli vykonávať svoje povolanie slobodne a bez obťažovania. EÚ tiež nastolila otázku obmedzení slobody prejavu a opätovne vyzvala Čínu, aby ratifikovala Medzinárodný pakt o občianskych a politických právach a zreformovala systém „prevýchovy prostredníctvom práce“. Návšteva v teréne nebola súčasťou dialógu, keďže nebolo možné dosiahnuť dohodu o mieste, kde sa mala uskutočniť. V rámci dialógu EÚ odovzdala čínskej strane zoznam individuálnych prípadov vyvolávajúcich znepokojenie. Čína *de facto* zrušila druhé kolo dialógu, ktoré sa malo uskutočniť v druhom polroku 2011.

Seminár právnych expertov EÚ– Čína prebehol 6. a 7. septembra v Pekingu. Sústredil sa na ľudské práva a politiku v oblasti drog, ako aj ľudské práva a technológie.

Po vlne svojvoľných zatýkaní a násilných zmiznutí právnikov, spisovateľov a novinárov, predkladateľov petícií, umelcov a blogerov, ktorá v Číne prebehla na jar 2011, a po zavedení nových obmedzení pre prácu zahraničných novinárov vysoká predstaviteľka vydala 12. apríla prehlásenie, v ktorom vyjadrila svoje obavy z takéhoto vývoja.

Vyjadruje sa v ňom znepokojenie nad zatknutím Ai Weiweia, zdôrazňuje sa, že sa musia zastaviť svojvoľné zatýkania a zmiznutia, a čínske orgány sa naliehavo vyzývajú, aby upresnili, kde sa nachádzajú osoby, ktoré „zmizli“. Vysoká predstaviteľka vyzvala Čínu, aby zaručila, že zaobchádzanie s danými osobami bude v súlade s medzinárodnými normami pre ľudské práva, a aby prepustila všetkých, ktorí boli zadržaní za uplatnenie svojho práva na slobodu prejavu. Vysoká predstaviteľka 24. júna privítala prepustenie Ai Weiweia.

Počas roku 2011 Čína naďalej výrazne obmedzovala slobodu prejavu a združovania a čínske súdy vynášali prísne rozsudky. Vysoká predstaviteľka odsúdila verdikty v prípade aktivistov v oblasti ľudských práv Chena Weia a Chena Xia, ktorí boli v decembri 2011 odsúdený na deväť a desať rokov väzenia a tiež vyjadrila kritický postoj k rozsudku v prípade právnika pôsobiaceho v oblasti ľudských práv Gao Thishenga, ktorý bol odsúdený na ďalšie tri roky. Vyzvala tiež, aby bol pán Gao okamžite prepustený, a aby sa zverejnili informácie o jeho stave a mieste pobytu.

EÚ hlboko znepokojovala politika, ktorú čínske orgány vykonávajú v Tibete a Xinjiangu. Počas mimoriadneho rokovania Európskeho parlamentu 27. októbra vysoká predstaviteľka zdôraznila, že EÚ znepokojujú silnejšie právne obmedzenia praktizovania náboženstva v Tibete, obmedzenia vyučovania tibetského jazyka, pokračujúca oficiálna kampaň proti tibetským intelektuálom a kultúrnym osobnostiam, prísne opatrenia voči všetkým Tibetanom, ktorí sa pokúšajú protestovať voči oficiálnym politikám, ako i následky masového násilného presídľovania nomádov pre tibetskú kultúru. EÚ zdôraznila svoje hlboké znepokojenie nad sériou upálení sa v tibetských oblastiach a vyzvala čínske orgány, aby všetkým Tibetanom umožnili bez prekážok uplatňovať ich kultúrne a náboženské práva, a aby sa zdržali použitia sily voči pokojným protestom. Počas mimoriadneho rokovania 10. marca vysoká predstaviteľka vyjadrila svoje znepokojenie, pokiaľ ide o prestavbu mesta Kashgar v Xinjiangu. EÚ vyjadrila obavy, že zničenie mesta, ktoré bolo po stáročia centrom ujugrskej kultúry, môže mať závažný vplyv na jej zachovanie v budúcnosti, a zdôraznila, že vyzve Čínu, aby sa pri jeho obnove radila s miestnymi obyvateľmi a spolupracovala s UNESCO-m.

Na 17. zasadnutí Rady OSN pre ľudské práva vydala EÚ vyhlásenie, v ktorom vyjadruje hlboké znepokojenie nad zhoršením stavu ľudských práv v Číne.

5.6.6 *Kórejská ľudovodemokratická republika (KĽDR)*

EÚ je naďalej vážne znepokojená závažným porušovaním ľudských práv v Kórejskej ľudovodemokratickej republike (KĽDR). Svoje znepokojenie zopakovala na viacerých medzinárodných fórach, pričom vyzvala Pchjongjang k náprave situácie. EÚ v marci 2011 opäť zohrávala dôležitú úlohu pri prijímaní rezolúcie Rady OSN pre ľudské práva, ktorou sa predĺžil mandát osobitného spravodajcu OSN pre situáciu v oblasti ľudských práv v KĽDR o ďalší rok. Na zasadnutí Valného zhromaždenia OSN 19. decembra 2011 sa na podnet EÚ, Japonska a Kórejskej republiky 123 hlasmi prijala rezolúcia o stave ľudských práv v KĽDR. Znepokojenie nad situáciou v oblasti ľudských práv v tejto krajine tlmočili priamo orgánom KĽDR aj veľvyslanci členských štátov EÚ v Pchjongjangu a hovorilo sa o ňom aj na stretnutiach s predstaviteľmi KĽDR v Bruseli a v iných členských štátoch EÚ.

EÚ počas pravidelného politického dialógu s KĽDR, ktorý sa uskutočnil prvý decembrový týždeň roku 2011 v Pchjongjangu, vyzvala KĽDR, aby v plnej miere rešpektovala všetky ľudské práva a základné slobody, a aby sa zaoberala odporúčaniami príslušných rezolúcií OSN. Vyzvala Pchjongjang, aby v rámci procesu budovania vzájomnej dôvery plne spolupracoval s mechanizmami OSN v oblasti ľudských práv a umožnil osobitnému spravodajcovi plný, slobodný a nekomplikovaný vstup do KĽDR. EÚ tiež nabádala Pchjongjang, aby sa zapojil do zmysluplného dialógu s EÚ a jej členskými štátmi o ľudských právach. EÚ zopakovala, že je pripravená začať dialóg s KĽDR o ľudských právach, v rámci ktorého by ponúkla svoje skúsenosti a konštruktívnu spoluprácu v určitých oblastiach ľudských práv. EÚ vyjadrila hlboké znepokojenie nad skutočnosťou, že občania KĽDR sú naďalej odsudzovaní na smrť a popravovaní. Dôrazne vyzvala Pchjongjang, aby bezodkladne ukončil systematické, rozšírené a závažné porušovanie občianskych, politických, hospodárskych, sociálnych a kultúrnych práv, aby chránil svojich občanov, riešil otázku beztretnosti a zabezpečil, aby osoby zodpovedné za porušovanie ľudských práv boli postavené pred nezávislý súd, aby tiež zabezpečil plný, bezpečný a nerušený prístup k humanitárnej pomoci a umožnil humanitárnym agentúram jej nestranné poskytovanie. EÚ vyzvala KĽDR, aby sa zaoberala hlavnými príčinami odchodu utečencov a zabezpečila ich bezpečný a dôstojný návrat do KĽDR.

Počas druhej polovice roku 2011 poskytla EÚ KĽDR 10 miliónov EUR na krízovú potravinovú pomoc s cieľom pomôcť zraniteľným skupinám, najmä v severných a východných provinciách. V auguste 2011 EÚ vyčlenila ďalších 200 000 EUR pre obeť povodní v tejto krajine.

5.6.7 *Fidži*

Počas roku 2011 vojenský režim veliteľa Bainimaramu upevňoval svoju moc a stav ľudských práv sa nezlepšil. Zvlášť znepokojivé je obmedzovanie slobody prejavu a slobody zhromažďovania, ako aj svojvoľné zatýkanie a cenzúra médií.

EÚ v reakcii na prevrat v roku 2006 a následné nerešpektovanie spoločne dohodnutých záväzkov týkajúcich sa demokratických zásad, ľudských práv a právneho štátu zo strany Fidži, prijala v roku 2007 rozhodnutie, že pozastaví rozvojovú pomoc (až na obmedzené výnimky) v zmysle Dohody z Cotonou a nástroja rozvojovej spolupráce. Platnosť rozhodnutia, ktorá sa pôvodne stanovila na dva roky, bola niekoľkokrát predĺžená a 26. septembra 2011 sa predĺžila o ďalších dvanásť mesiacov. Počas celého roku 2011 v rámci dvojstranných rokovaní a pravidelných zasadnutí politického dialógu v Suve podľa článku 8 Dohody z Cotonou EÚ nabádala režim, aby nadviazal zmysluplný dialóg, obnovil demokraciu a zrušil nariadenie o výnimočnom stave.

Potom, čo policajné zložky vo februári bez zatykača zatkli a surovo zbili najmenej desať politikov, odborárov a disidentov, EÚ 15. marca v rámci politického dialógu podľa článku 8 podala protest u ministra zahraničných vecí a tento protest spolu s USA a ďalšími partnermi zopakovala 21. marca.

Keď metodistická cirkev odmietla prepustiť troch svojich predstaviteľov, režim zrušil jej výročné zasadnutie. Režim tiež prijal dekréty, ktorými sa výrazne obmedzujú základné pracovné práva, a to dekrét o zmene a doplnení pracovných vzťahov a dekrét o zamestnanosti v kľúčových národných priemyselných odvetviach. Odboroví predáci boli počas odborových zhromaždení zatknutí z dôvodu nezákonného zhromažďovania a jeden z nich bol obvinený zo vzbury. Cenzúra sa posilnila vykonávaním dekrétu o rozvoji mediálneho priemyslu z roku 2010.

Platnosť nariadenia o výnimočnom stave z roku 2009, ktoré výrazne obmedzuje ľudské práva, sa v priebehu roku 2011 každý mesiac predlžovala, 31. decembra však veliteľ Bainimarama ohlásil, že sa čoskoro zruší.

5.6.8 India

Európska únia naďalej pozorne monitorovala ľudské práva v Indii v súlade s príslušnými usmerneniami, pričom spolupracovala s občianskou spoločnosťou a s vládnymi agentúrami (najmä v rámci každoročného dialógu o ľudských právach) pri riešení prípadov údajného porušovania práv a pomáhala aj mimovládnym organizáciám pôsobiacim v oblasti ľudských práv a jednotlivým obhajcom ľudských práv.

Pokiaľ ide o základné práva, pozorne sa sledoval trest smrti, ktorému sa venovali aj diplomatické kroky na vysokej úrovni vrátane listu vysokej predstaviteľky Catherine Ashtonovej ministrovi vnútra Chidambaramovi, vzhľadom na to, že prezident zamietol niekoľko žiadostí o milosť. V rámci dialógu o ľudských právach, ktorý sa konal v marci, pokračovali rokovania s vládou na tému prijatia zákona o predchádzaní mučeniu a obavách týkajúcich sa právnych predpisov v oblasti bezpečnosti.

Pokiaľ ide konkrétne o obhajcov ľudských práv, EÚ pokračovala v spolupráci s indickou štátnou správou na zozname prioritných prípadov (pričom ďalej sledovala súdny proces s Dr. Binayakom Senom, ktorého prepustili na kauciu).

Uskutočnil sa tiež seminár o sociálnom začlenení.

Vedúci misie EÚ mali možnosť oboznámiť sa s otázkami ľudských práv v regióne Džammú a Kašmíre počas svojej každoročnej návštevy tohto regiónu.

Poslednou, no nemenej dôležitou činnosťou bola finančná podpora, ktorú EÚ poskytla pre niekoľko iniciatív zameraných na viaceré problémové oblasti ľudských práv vrátane obchodovania so ženami a deťmi, predchádzania mučeniu, práv okrajových alebo sociálne vylúčených skupín, práv pracovníkov v neformálnom sektore a prístupu k spravodlivosti zraniteľných skupín obyvateľstva.

5.6.9 Indonézia

Komplexná dohoda o partnerstve a spolupráci (DPS) podpísaná medzi EÚ a Indonéziou 9. novembra 2009 viedla k nadviazaniu štruktúrovaného dialógu o ľudských právach. Indonézia a EÚ pri príležitosti podpísania uvedenej dohody stanovili ľudské práva a demokraciu za jednu z priorít vzájomnej posilnenej spolupráce po ratifikácii uvedenej dohody.

Druhé kolo dialógu o ľudských právach sa uskutočnilo v marci 2011 v Bruseli. Poskytlo cenné príležitosti rokovať o problematických otázkach, ako sú napríklad nediskriminácia, práva osôb vo vyšetrovacej väzbe a práva väzňov, medzinárodný trestný súd, práva žien, právo na vzdelanie a spolupráca na viacstranných fórach. V októbri 2011 tiež EÚ zorganizovala seminár so zástupcami občianskej spoločnosti o slobode náboženského vyznania s názvom „Zamerané na ľudské práva a vieru“, počas ktorého sa živo diskutovalo o úlohe náboženstva pri rozvíjaní ľudských práv a zosúladení slobody praktizovať svoju vieru s ostatnými kľúčovými ľudskými právami vrátane slobody prejavu.

EÚ vydala vyhlásenia k zabitíu troch členov komunity Ahmadi a nedostatočným trestom pre usvedčených páchatel'ov útokov z februára a júla 2011.

V roku 2011 sa z európskeho nástroja pre demokraciu a ľudské práva (EIDHR) financovalo dvanásť projektov týkajúcich sa otázok, akými sú začlenenie ľudských práv do rozhodovacieho procesu, politické zastúpenie, mučenie, právo na vzdelanie a zdravie, či účinné uplatňovanie práv žien a detí. Usmernenia EÚ pre politiku v oblasti ľudských práv boli preložené do jazyka bahasa a šíria sa medzi verejnosťou.

EÚ prostredníctvom pravidelných misií pozorne sleduje stav ľudských práv vo zvlášť citlivých oblastiach ako sú Aceh a Papua, pretože existujú konkrétne obavy, pokiaľ ide o proces hľadania pravdy a zmierenia a otázky súvisiace s osobitnou autonómiou, ktorá bola udelená týmto provinciam.

Misie EÚ v Jakarte zriadili špecializovanú pracovnú skupinu pre ľudské práva zloženú z politických radcov delegácií a veľvyslanectiev členských štátov EÚ.

5.6.10 Japonsko

V priebehu roka pokročila práca na analýze rozsahu pôsobnosti dohody medzi EÚ a Japonskom o politickej, celkovej a inej odvetvovej spolupráci, ktorá sa opiera o spoločné záväzky voči základným hodnotám a zásadám.

EÚ zachovala dlhodobú spoluprácu s Japonskom v súlade s „programom spolupráce“. Prebehli konzultácie o ľudských právach, najmä s cieľom uľahčiť spoluprácu v rámci Valného zhromaždenia OSN, a to vrátane spoločne iniciovanej rezolúcie o ľudských právach v KĽDR.

EÚ veľmi uvítala *de facto* moratórium na trest smrti, ktoré Japonsko dodržiavalo po celý rok 2011, a nabádala ho, aby v tom pokračovalo.

5.6.11 Laos

EÚ a Laos vo februári 2011 uskutočnili tretie kolo pravidelného dialógu o ľudských právach v rámci pracovnej skupiny EÚ – Laos pre dobrú správu vecí verejných a ľudské práva. Dialóg poskytol príležitosť rokovať o mnohých otázkach z oblasti ľudských práv vrátane vykonávania pravidelného všeobecného preskúmania, slobody prejavu, zhromažďovania a združovania, slobody náboženského vyznania a viery, návratu príslušníkov menšiny Hmong, obchodu s ľuďmi, podmienok vo väzeniach a vyšetrovacej väzbe, reforiem verejnej správy a územných práv. Dialógu predchádzal seminár expertov o vykonávaní odporúčaní všeobecného pravidelného preskúmania v Laose. EÚ sa podelila o skúsenosti svojich členských štátov v tejto oblasti a medzinárodné, ako aj občianske organizácie prezentovali návrhy ako posilniť vykonávanie odporúčaní všeobecného pravidelného preskúmania v Laose.

V roku 2011 sa vykonávalo deväť projektov týkajúcich sa ľudských práv. Šesť z nich sa financovalo prostredníctvom európskeho nástroja pre demokraciu a ľudské práva, jeden v rámci tematického programu pre neštátne subjekty a miestne orgány a dva v rámci projektovej dohody medzi EÚ a UNDP. Sústredili sa na práva dieťaťa, rodové práva, osôb so zdravotným postihnutím, znevýhodnené menšiny a budovanie kapacít vznikajúcich občianskych organizácií v Laose.

Projekty v spolupráci s UNDP tiež podporovali národné zhromaždenie pri reformách vnútroštátnych právnych predpisov s cieľom dosiahnuť súlad s medzinárodnými dohovormi alebo normami. V rámci projektu zameraného na medzinárodné právo sa tiež poskytlo niekoľko školení pre vládnych úradníkov a miestnu občiansku spoločnosť venovaných vykonávaniu medzinárodných dohovorov o ľudských právach. Odporúčania všeobecného pravidelného preskúmania pre Laos sa uverejnili a rozdistribuovali rôznym vládny i medzinárodným agentúram.

5.6.12 Malajzia

EÚ a Malajzia v roku 2011 pokračovali v rokovaní o dohode o partnerstve a spolupráci, ktorá bude obsahovať ustanovenia o ľudských právach.

EÚ a Malajzia začali rokovania o ľudských právach na miestnej úrovni. Prvé z týchto stretnutí sa konalo vo februári 2011 a zameralo sa na uplatňovanie ľudských práv žien a detí. V prípade Malajzie ide o vôbec prvý dvojstranný dialóg zameraný na ľudské práva.

Delegácia EÚ, holandské veľvyslanectvo a inštitút pre štúdium islamu (Institute of Advanced Islamic Studies) 1. marca 2011 zorganizovali verejný seminár na tému „náboženstvo vo verejnom priestore: EÚ a Malajzia“, na ktorom sa zúčastnilo viac ako 150 zástupcov širokej verejnosti. Nasledujúci deň sa uskutočnil seminár s obmedzenou účasťou na tú istú tému.

V marci sa v Malajzii uskutočnilo aj ázijsko-pacifické zasadnutie o univerzálnosti Rímskeho štatútu ICC. Po tomto podujatí vláda rozhodla, že k Rímskemu štatútu pristúpi.

EÚ financuje niekoľko projektov v rámci európskeho nástroja pre demokraciu a ľudské práva (EIDHR), ktoré sa zameriavajú na široké spektrum otázok, napríklad na práva detí a žien, nediskrimináciu, slobodu médií, domorodé obyvateľstvo, vzdelávanie v oblasti ľudských práv a osoby so zdravotným postihnutím. V rámci prvého hodnotiaceho stretnutia v septembri 2011 si účastnícke mimovládne organizácie vymenili skúsenosti týkajúce sa hlavných výziev, na ktoré narazili pri vykonávaní projektov, a pomohli identifikovať ďalšie oblasti činnosti pre nadväzujúce kroky EÚ v Malajzii. Prostriedky z európskeho nástroja pre demokraciu a ľudské práva sa využili aj na financovanie dokumentárneho filmu o treste smrti v Malajzii.

EÚ pokračovala v spolupráci so všetkými stranami, ktoré sa venujú ľudským právam, a niektoré z nich pozvala na miestne zasadnutia pracovných skupín EÚ pre ľudské práva. Hlavnými partnermi sú Malajzijská advokátska komora a Národná komisia pre ľudské práva. Jedným z konkrétnych úspechov tejto spolupráce bolo verejné podujatie venované zrušeniu trestu smrti, ktoré prebehlo v októbri 2011. Na základe žiadosti úradu generálneho prokurátora sa bezprostredne po verejnom seminári, ktorého sa zúčastnilo asi 350 ľudí, uskutočnili aj odborné konzultácie s obmedzenou účasťou. Na oboch podujatiach vystúpili významné európske osobnosti a obe udalosti sa stali začiatkom dlhodobej kampane za zrušenie trestu smrti v Malajzii.

5.6.13 Nepál

Napriek záväzkom prijatým v rámci komplexnej mierovej dohody z roku 2006 ostávajú hlavnými a dlhodobými výzvami v oblasti ľudských práv v Nepále porušovania ľudských práv vrátane rôznych foriem diskriminácie a široko rozšírenej beztretnosti ako i nedostatočné uplatňovanie zásad právneho štátu.

Na politickej úrovni EÚ pokračovala v obhajobe ľudských práv v rámci kontaktov s vládou a politickým stranám sústavne pripomínala potrebu postaviť pred spravodlivosť tých, ktorí sa dopustili porušovania ľudských práv, ako i potrebu riešiť najzávažnejšie prípady porušovania ľudských práv, ku ktorým došlo počas konfliktu a po jeho ukončení, a ktoré svedčia o pokračujúcej beztretnosti za takéto trestné činy. Predsedovi vlády, predsedovi ústavného zhromaždenia a čelným predstaviteľom politických strán sa odovzdal list, v ktorom sa vyjadruje znepokojenie nad mechanizmami prechodného súdnictva, ako aj návrhom hromadných amnestií.

Počas všeobecného pravidelného preskúmania v Nepále, ktoré sa uskutočnilo v januári 2011, a nadviazania naň v júni 2011 EÚ naliehala na vládu, aby splnila svoje záväzky a podporovala vylepšenie a prijatie niekoľkých návrhov zákonov, ktorými sa majú položiť základy mechanizmov prechodného súdnictva, a o ktorých Parlament zatiaľ nerozhodol.

Na miestnej úrovni EÚ pokračovala v koordinácii a monitorovaní stavu ľudských práv v Nepále, najmä pokiaľ ide zraniteľné postavenie obhajcov ľudských práv. Pracovná skupina EÚ pre ochranu obhajcov ľudských práv so sídlom v Káthmandu uskutočnila v máji 2011 misiu do južnej časti Nepálu, aby z prvej ruky získala informácie o problémoch, ktorým čelia obhajcovia ľudských práv, a aby podporila ich činnosť. Delegácia EÚ, ktorá predsedá pracovnej skupine EÚ pre podporu a ochranu obhajcov ľudských práv, zorganizovala zasadnutie pracovnej skupiny s cieľom zhodnotiť situáciu obhajcov ľudských práv a rokovať o možných riešeniach.

EÚ poskytuje finančnú pomoc rôznym mimovládnym organizáciám a medzinárodným mimovládnym organizáciám s cieľom realizovať iniciatívy zamerané na ľudské práva a demokraciu v Nepále. Projekty boli financované v rámci európskeho nástroja pre demokraciu a ľudské práva (EIDHR), nástroja pre migráciu a azyl a tiež programu Investovanie do ľudí (DCI-HUM). Od roku 2010 sa realizujú dva nové projekty: jeden z nich sa vybral v rámci globálnej výzvy na predkladanie návrhov v rámci EIDHR (záväzok EÚ vo výške 360 000 EUR), druhý v rámci všeobecnej výzvy DCI-HUM (záväzok EÚ vo výške 575 000 EUR) a oba sa naďalej venujú deťom a rodinám postihnutým ozbrojeným konfliktom v Nepále. Ďalší projekt (záväzok EÚ vo výške 857 000 EUR) vybraný v rámci globálnej výzvy DCI-HUM sa zaoberá otázkami ochrany a podpory rôznorodej kultúry. V roku 2011 bolo vybraných šesť nových projektov v rámci podporného programu EIDHR pre jednotlivé krajiny (CBSS) (záväzok EÚ vo výške 900 000 EUR) a okrem toho pokračuje desať projektov, ktoré sa zameriavajú predovšetkým na ochranu a presadzovanie ľudských práv a upevnenie demokracie. K podpore bezpečnej migrácie žien, ktoré migrujú za prácou, prispievajú dva nové projekty, ktoré sa začali v roku 2011.

Stále prebiehajú dvojstranné projekty v oblasti vzdelávania a budovania mieru, ktorými sa podporuje prístup ku vzdelaniu i jeho kvalita. Katastrofálnemu nedostatku základných potravín v komunitách sa venujú projekty financované z nástroja pre potraviny.

Delegácia uskutočnila konzultácie s rôznymi skupinami vrátane žien, Dalitov a detí, aby vedela určiť priority výziev v rámci EIDHR na rok 2012.

Delegácia EÚ v Nepále zorganizovala v roku 2011 seminár pri príležitosti Medzinárodného dňa domorodého obyvateľstva. Delegácia sa tiež pri viacerých príležitostiach zúčastnila rôznych podujatí, pričom vyjadrila solidaritu s úsilím ochraňovať a podporovať ľudské práva. Pri príležitosti Dňa ľudských práv 10. decembra sa lokálne vydalo spoločné vyhlásenie EÚ++, v ktorom sa zdôraznila zodpovednosť vlády prijať dodatočné dôrazné kroky na ochranu a podporu základných ľudských práv a splniť záväzky v rámci medzinárodného práva s cieľom upevniť mier a demokraciu.

5.6.14 *Pakistan*

Dohoda o spolupráci tretej generácie (2004) medzi EÚ a Pakistanom obsahuje teraz už povinnú doložku o ľudských právach.

Počas roku 2011 EÚ rokovala o novom strategickom partnerstve s Pakistanom, pláne angažovanosti EÚ a Pakistanu. Súčasťou päťročného plánu angažovanosti je častejší dialóg o ľudských právach a ratifikácia a účinné vykonávanie medzinárodných dohovorov ako súčasť strategického politického dialógu.

Začiatok roka 2011 priniesol dve tragické vraždy vysokopostavených politikov v Islamabade. Bývalý guvernér Pandžábu Salman Taseer a bývalý minister pre menšiny Shahbaz Bhatti boli zavraždení extrémistickými skupinami, pretože podporovali reformu prísnych zákonov o rúhaní, impulzom pre ktoré bol rozsudok smrti pre kresťanskú ženu za rúhanie. Po vraždách sa do popredia dostali netolerantné sily pakistanskej spoločnosti, ktoré otvorene podporili vraždu Salmana Taseera a oslavovali jeho smrť. Vysoká predstaviteľka dôrazne odsúdila obe udalosti, zdôraznila, že EÚ je znepokojená atmosférou netolerancie a násilia, ktorá sprevádza diskusie o zákonoch o rúhaní, a naliehavo vyzvala pakistanské úrady, aby zabezpečili ochranu tých, ktorí v tejto otázke verejne vystupujú. EÚ celý rok monitorovala prípad Asia Bibi, kresťanky odsúdennej na smrť za rúhanie v roku 2010, ktorá je v súčasnosti vo väzení v Pandžábe, a upozorňovala naň orgány.

Pakistan ratifikoval Medzinárodný pakt o občianskych a politických právach (ICCPR) a Dohovor proti mučeniu (CAT) 4. júna 2010, v predvečer druhého samitu EÚ – Pakistan. Pakistan však zároveň vzniesol množstvo všeobecných výhrad k týmto nástrojom na ochranu ľudských práv. EÚ následne iniciovala kroky, v rámci ktorých upozornila na obavy, vyvolané charakterom a rozsahom týchto širokých výhrad, ktoré patrili k najobsiahlejším, aké kedy účastnícky štát vzniesol voči týmto zmluvám. Toto úsilie podporili aj misie Európskeho parlamentu, ktoré do krajiny prišli v uvedenom roku. 14. septembra 2011 Pakistan zareagoval na sústavnú kampaň EÚ tým, že stiahol 16 zo svojich 19 výhrad.

Vážne znepokojenie počas celého roka aj naďalej vyvolávala bezpečnosť novinárov, ktorí sa venujú otázkam ľudských práv. Konkrétnym prípadom bola vražda známeho novinára v Pakistane, ktorý prinášal správy o citlivých témach, najmä o hnutí Taliban v Afganistane a Pakistane. V reakcii na všeobecné znepokojenie zorganizovala delegácia EÚ 15. júla 2011 v Islamabade panelovú diskusiu zameranú na bezpečnosť a ochranu médií, na ktorej sa zúčastnilo mnoho ich zástupcov. Prebehli široké diskusie o potrebe odbornej prípravy a ochrany novinárov, ktorí prinášajú správy z bojových oblastí, o tom, ako vykonávať investigatívnu žurnalistiku napriek hrozbám, i o tom, kde sú hranice zodpovednej novinárskej práce.

EÚ spolupracovala s Pakistanom na programe zväčšovania kapacít orgánov presadzovania práva; odborná príprava polície a žalobcov vždy obsahovala prvky zamerané na účinnú ochranu ľudských práv.

EÚ koncipuje program na podporu demokratických inštitúcií, ktorý sa venuje aj ľudským právam. Celkovým cieľom programu je podpora konsolidácie demokratického procesu v Pakistane posilnením jeho demokratických inštitúcií. Osobitným cieľom programu je prispieť k lepšiemu fungovaniu a výsledkom pakistanských parlamentných zhromaždení najmä na úrovni provincií. Cieľom prvkov zameraných na ľudské práva je posilniť podporu a ochranu ľudských práv v krajine prostredníctvom pomoci pre vládu a vnútroštátne inštitúcie zamerané na ľudské práva, aby mohli zvýšiť svoju kapacitu venovať sa tejto téme a splňať medzinárodné záväzky v oblasti ľudských práv.

5.6.15 Filipíny

Po ukončení rokovaní o dohode o partnerstve a spolupráci, ktorá obsahuje dôrazné ustanovenia o ľudských právach, EÚ a Filipíny iniciovali rokovania o možnom začatí dialógu o ľudských právach. Kým sa zavedie takýto formálny dialóg, EÚ sa naďalej venuje otázkam ľudských práv v rámci pravidelného politického dialógu, naposledy počas stretnutia vyšších úradníkov v decembri 2011 a v rámci interakcií s občianskou spoločnosťou a príslušnými ústavnými orgánmi.

EÚ naďalej podporovala mierový proces z Mindanao prostredníctvom priamej účasti v medzinárodnom monitorovacom tíme (IMT), a to najmä tým, že viedla jeho humanitárnu, rehabilitačnú a rozvojovú zložku. Rok 2011 priniesol priaznivejšiu dynamiku v mierových rokovaníach.

EÚ naďalej poskytovala technickú pomoc Filipínam s cieľom riešiť otázku mimosúdnych poprav a násilných zmiznutí. Program EPJUST pomohol filipínskej spoločnosti (vládne úrady, príslušné ústavné orgány a občianska spoločnosť) zastaviť mimosúdne popravy a násilné zmiznutia aktivistov, novinárov odborárov a zástupcov poľnohospodárov a identifikovať a postaviť pred súd páchatel'ov týchto činov. Po skončení programu EPJUST v júli 2011 bude EÚ pokračovať vo svojej podpore v rámci nového programu s názvom Spravodlivosť pre všetkých, ktorého cieľom je posilniť možnosti držiteľ'ov práv dosiahnuť spravodlivosť a zároveň efektívnosť strán, ktoré majú práva ochraňovať, pri výkone spravodlivosti, so zvláštnym dôrazom na mimosúdne popravy a násilné zmiznutia. EÚ tiež pokračovala v podpore mnohých projektov v rámci európskeho nástroja pre demokraciu a ľudské práva zameraných napríklad na práva žien, domorodých obyvateľ'ov, zabránenie mučeniu, práva dieťaťa, obhajcov ľudských práv, odborárov a práva pracovníkov.

EÚ privítala skutočnosť, že Filipíny v auguste 2011 ratifikovali Rímsky štatút Medzinárodného trestného súdu. Vysoká predstaviteľ'ka vydala vyhlásenie, v ktorom Filipínam k tomuto rozhodnutiu zagratalovala.

5.6.16 *Srí Lanka*

Počas roka 2011 bol stav ľudských práv na Srí Lanke neustále predmetom medzinárodnej pozornosti. Napriek istému pozitívnemu pokroku v oblastiach, ako sú jazykové práva a boj proti obchodu s ľuďmi, vláda nedokázala vykonávať politiky a prijať kroky, ktoré by riešili niekoľko vážnych problémov v oblasti ľudských práv. Zmiznutia, mimosúdne popravy, rozšírenie mučenia, dlhodobá nezákonná vyšetrovacía väzba, právne prekážky pre spravodlivé a riadne súdne konanie a hrozivá miera beztrestnosti patria medzi problémy, ktoré vyvolávajú najväčšie obavy.

Potom, čo sa v roku 2010 zrušili preferenčné colné koncesie v rámci všeobecného systému preferencií GSP+, sa v roku 2011 prerušili kontakty medzi orgánmi EÚ a Sri Lanky zamerané na ľudské práva.

Napriek tomu, že sa v oblasti ľudských práv neuskutočnili formálne kontakty s vládou Sri Lanky, delegácia EÚ na Srí Lanke, v úzkej spolupráci s veľvyslanectvami členských štátov, naďalej pravidelne monitorovala porušovanie ľudských práv a to aj na severe a juhu krajiny, kde došlo ku konfliktu. EÚ naďalej podporovala ohrozených obhajcov ľudských práv a novinárov. EÚ a diplomati členských štátov koordinovali svoju činnosť a podporu pre ľudské práva, ktorá sa prejavovala napríklad tým, že upozorňovali vnútroštátne orgány na otázky ľudských práv, zúčastňovali sa súdnych konaní s obhajcami ľudských práv, ktorí boli obvinení z nelegálnej činnosti, a monitorovali vyšetrovanie zmiznutí. Pravidelne usporadúvali tematické stretnutia, ako aj výročné stretnutia s obhajcami ľudských a práv a zástupcami občianskej spoločnosti s cieľom pravidelne získavať najnovšie informácie o situácii v krajine a udržiavať vzťahy s miestnymi aktérmi. EÚ otázky týkajúce sa ochrany ľudských práv nastolila aj v kontakte s veľvyslancom Srí Lanky pri EÚ. EÚ na viacstranných fórach, najmä na pôde Rady pre ľudské práva, aj naďalej vyjadrovala znepokojenie nad porušovaniami ľudských práv na Srí Lanke v minulosti a súčasnosti a zároveň nabádala vládu Srí Lanky, aby v týchto otázkach nadviazala kontakty s OSN.

Pomoc EÚ sa poskytovala prostredníctvom fondov na podporu neštátnych subjektov, ako aj Európskeho nástroja pre demokraciu a ľudské práva (EIDHR).

5.6.17 Thajsko

Keďže v júli 2011 v Thajsku prebehli parlamentné voľby, EÚ vyslala do krajiny dvojčlennú misiu expertov na voľby (EEM), ktorá mala sídlo v Bangkoku. Súčasťou mandátu misie bola analýza volieb vzhľadom na medzinárodné normy pre demokratické voľby a pravidelné podávanie správ inštitúciám EÚ, ako aj vypracovanie odporúčaní obsahujúcich možné zdokonalenia volebného procesu. Thajské orgány s misiou ochotne spolupracovali a jej záverečná správa sa postúpila ministrovi zahraničných vecí, predsedovi volebnej komisie a predsedovi komisie pre pravdu a zmierenie.

EÚ aj naďalej pozorne sledovala, ako sa v Thajsku vyvíja sloboda prejavu. EÚ sa pravidelne stretávala s niekoľkým predstaviteľmi občianskej spoločnosti a obhajcami ľudských práv, ktorí vyjadrili znepokojenie nad obmedzovaním tejto slobody a politizáciou tejto otázky, značným nárastom prípadov urážky majestátu (*lèse majesté*) a prísny uplatňovaním zákonov a výškou trestov v najnovších prípadoch. EÚ pozorovala súdne konania s niektorými význačnými obhajcami ľudských práv vrátane vypočúvania Chiranucha Premchaiporna a Somyota Pruksakasemsuka. Po odsúdení Amphona Tangnoppakula na dvadsať rokov väzenia v novembri 2011 EÚ vydala prostredníctvom vedúceho miestnej misie prehlásenie, v ktorom sa thajské orgány vyzývajú, aby „zabezpečili, aby sa zásady právneho štátu uplatňovali nediskriminačným a proporčným spôsobom v súlade s dodržiavaním základných ľudských práv vrátane slobody prejavu“.

EÚ financovala niekoľko projektov týkajúcich sa ľudských práv zameraných na právny štát a prístup k spravodlivosti, proces zmierenia v najjužnejšej časti krajiny a práva utečencov. EÚ tiež pokračovala v návštevách najjužnejších, severovýchodnej a iných častí krajiny. Pozorne sledovala aj prvé všeobecné pravidelné preskúmanie Thajska, ktoré prebehlo v októbri 2011 v Ženeve, a nabádala vládu, aby prijala a vykonala čo najviac z jeho odporúčaní. V tejto súvislosti EÚ privítala záväzok Thajska v rámci všeobecného pravidelného preskúmania vydať stále pozvanie pre držiteľov mandátov v rámci osobitných postupov OSN a veľmi by privítala oficiálnu návštevu osobitného spravodajcu OSN pre slobodu prejavu v Thajsku.

5.6.18 *Východný Timor*

Východný Timor dosiahol solídny pokrok pri posilňovaní demokracie a ľudských práv, aj keď táto mladá a ešte stále zraniteľná krajina čelí značným výzvam. V marci 2011 Európska únia začala vykonávať program s dotáciou 39 miliónov EUR s cieľom podporiť Východný Timor v úsilí o stabilnú demokraciu a udržateľný rozvoj, a to najmä v oblastiach demokratickej správy vecí verejných, rozvoja vidieka a úlohy občianskej spoločnosti. Pokiaľ ide o úlohu občianskej spoločnosti, cieľom je posilniť kapacitu sietí a zastrešujúcich organizácií, podporiť inkluzívny dialóg a spoluprácu medzi vládnymi orgánmi na miestnej a centrálnej úrovni a neštátnymi subjektmi a na decentralizovanej úrovni posilniť participáciu neštátnych subjektov prostredníctvom vhodných činností zameraných na občiansku výchovu a zamestnanosť mládeže. Táto pomoc je dôležitá, pretože Východný Timor nemá kapacitu náležitým spôsobom riešiť porušovania ľudských práv. Zásadnou otázkou je zodpovednosť za porušovanie ľudských práv v minulosti (počas indonézskej okupácie v rokoch 1974 – 1999 a v roku 1999 po uskutočnení referenda o nezávislosti). EÚ podporila vypracovanie dvoch správ o týchto udalostiach. Parlament tieto správy zatiaľ neprerokoval.

V rámci prvého všeobecného pravidelného preskúmania Rady OSN pre ľudské práva zameraného na Východný Timor, ktoré prebehlo v októbri 2011 a ktorého sa zúčastnil veľký počet členských štátov EÚ, sa hlavné odporúčania týkali násilia voči ženám a deťom, porušovania ľudských práv v minulosti a zabezpečenia odškodnenia pre obete konfliktu, ako aj posilnenia súdnych inštitúcií.

5.6.19 Vietnam

V roku 2011 EÚ v rámci pravidelného dialógu o ľudských právach, ako aj prostredníctvom verejných vyhlásení, diplomatických demaršov a technickej pomoci aj naďalej nabádala Vietnam, aby smeroval k otvorenejšej spoločnosti založenej na právnom štáte a dodržiavaní ľudských práv.

EÚ najmä dôrazne vyzývala vietnamskú vládu, aby zrušila obmedzenia slobody prejavu a médií garantovanej v článku 19 Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach, ktorého je Vietnam zmluvnou stranou.

EÚ tiež využila technickú pomoc v rámci projektu justičného partnerstva, aby podporila modernizáciu a profesionalizáciu justičného systému.

EÚ pokračovala v uskutočňovaní projektov zameraných na presadzovanie a ochranu ľudských práv, vrátane práv detí, pracovníkov a osôb so zdravotným postihnutím, ako aj na zabránenie diskriminácii.

EÚ a Vietnam sa dohodli, že preskúmajú spôsob svojho pravidelného dialógu o ľudských právach a prejdú od lokálneho dialógu na úrovni vedúcich misie EÚ v Hanoji k posilnenému dialógu na úrovni expertov v oblasti ľudských práv, ktorý bude prebiehať v oboch hlavných mestách.

(poznámka: Prvé kolo nového posilneného dialógu o ľudských právach prebehlo 12. januára 2012 v Hanoji).

5.7 Amerika

5.7.1 Kanada

EÚ zachovala spoluprácu s Kanadou v súlade s „programom partnerstva“ medzi EÚ a Kanadou (dohodnutým v roku 2004). EÚ a Kanada okrem kontaktov prebiehajúcich po celý rok viedli 17. marca 2011 v Ženeve dvojstranné dialógy o ľudských právach. Tieto dialógy boli príležitosťou na preskúmanie medzinárodných priorít v oblasti ľudských práv.

EÚ aktívne podporila rezolúciu Valného zhromaždenia OSN o situácii v oblasti ľudských práv v Iráne, ktorú predložila Kanada. Taktiež podporila v OSN iniciatívu Kanady za vytvorenie Medzinárodného dňa dievčat (11. októbra).

5.7.2 USA

Z dôvodu procesu vytvorenia ESVČ sa v roku 2011 neuskutočnili žiadne dvojstranné konzultácie s USA o problematike ľudských práv. Došlo však k pravidelným výmenám medzi vládou USA a delegáciou EÚ vo Washingtone, D.C., medzi ústrediami (ESVČ a ministerstvom zahraničných vecí USA) a medzi príslušnými misiami pri Organizácii Spojených národov v New Yorku a Ženeve. EÚ podporovala dialóg o ľudských právach vo Washingtone účasťou na niekoľkých viacstranných zasadnutiach organizovaných ministerstvom zahraničných vecí USA a zintenzívnením kontaktov so zainteresovanými stranami, MVO a najmä s think-tankmi o témach, ako sú ľudské práva v krajinách Arabskej jari, sloboda náboženského vyznania, LGBT, sloboda internetu a obhajcovia ľudských práv. Okrem toho dynamické partnerstvo vytvorené medzi EÚ a USA na viacstranných fórach, ako sú Rada pre ľudské práva a Tretí výbor Valného zhromaždenia OSN, bolo tak ako v predchádzajúcich rokoch kľúčové pre dosiahnutie viacerých výsledkov (pozri časť uvedenú vyššie). Túto spoluprácu dopĺňal dialóg o boji proti terorizmu a medzinárodnom práve za účasti právneho poradcu ministerstva zahraničných vecí USA Harolda Koha.

Prioritou pre EÚ naďalej zostáva otázka trestu smrti. V roku 2011 bolo popravených 43 osôb, čo je len mierny pokles oproti 46 osobám popraveným v roku 2010. Počet rozsudkov trestu smrti sa však znížil zo 104 v roku 2010 na 78 v roku 2011, čo je po prvýkrát od opätovného zavedenia trestu smrti v roku 1976, čo je tento počet nižší ako 100. Zo 43 prípadov popráv intervenovala EÚ v šiestich prípadoch v súlade s usmerneniami EÚ. EÚ buď prostredníctvom veľvyslanca delegácie EÚ a/alebo vyhlásení vysokej predstaviteľky a Delegácie EÚ pri OBSE vydala viacero vyhlásení v súvislosti s uvedenými šiestimi prípadmi, medzi ktoré patrili prípady Troya Davisa v Georgii a Humberta Leala na Floride.

Okrem toho zákaz EÚ zameraný na vývoz farmaceutických látok s dvojakým použitím, ktoré možno použiť pri vykonávaní popráv, oddialil niekoľko popráv v Ohio, Kentucky, Arizone a niekoľkých ďalších štátoch, keďže súdy na úrovni jednotlivých štátov i na federálnej úrovni v rôznych prípadoch vyhlásili nákup zahraničných farmaceutík na popravy za nezákonný. Niekoľko štátov muselo zmeniť zákon o popravách tak, aby sa kombinácia troch látok v smrtiacej injekcii nahradila alternatívami, ktoré sa dajú získať v USA. Súdy tiež k dnešnému dňu skúmajú niekoľko prípadov odvolaní.

Prieskum Gallupovho inštitútu v roku 2011 ukázal, že len 61 % Američanov je za trest smrti, čo je najnižšia miera podpory zaznamenaná v Gallupovom prieskume od roku 1972. Zdá sa, že dochádza k určitému vývoju na úrovni štátov – niekoľko štátov za posledné roky zrušilo trest smrti vrátane štátu Illinois v marci 2011 a guvernér štátu Oregon John Kitzhaber v novembri 2011 zastavil nadchádzajúcu popravu a vyhlásil, že kým bude v úrade, nepodpíše už žiadne ďalšie rozsudky smrti.

EÚ poskytla v roku 2011 finančnú pomoc z európskeho nástroja pre demokraciu a ľudské práva šiestim organizáciám občianskej spoločnosti, medzi ktorými bola aj Americká advokátska komora, ktorá sa zasadzovala o zrušenie trestu smrti v USA. EÚ zároveň pokračovala vo vlastnom úsilí o zrušenie trestu smrti. Vedúci delegácie EÚ vo Washingtone predovšetkým naďalej vydáva podľa potreby vyhlásenia v súlade s kritériami uvedenými v usmerneniach EÚ o intervencii v prípadoch trestu smrti (2008).

Na žiadosť EÚ v súvislosti so schválením vykonávacej formulácie rozhodnutia Medzinárodného súdneho dvora nazývaného „rozhodnutie Avena“ zopakovala vláda USA svoj zámer schváliť potrebné vykonávacie právne predpisy, hneď ako bude možné presvedčiť Kongres k tomuto kroku. Tento legislatívny proces, žiaľ, zatiaľ nepokročil.

Začiatkom roku 2011 došlo k novému vývoju v diskusii o zatvorení väzobného zariadenia v zálive Guantánamo, keď sa nariadením prezidenta Obamu z marca 2011 začína na jednej strane proces pravidelného preskúmania dlhotrvajúceho väznenia a na druhej strane sa obnovujú súdne konania pred Vojenskou komisiou. Hoci vláda USA zopakovala, že je odhodlaná zatvoriť toto väzobné zariadenie, prijaté kroky pragmaticky naznačujú, že tak skoro to nebude. EÚ pokračovala v monitorovaní vývoja a ďalej vyzývala na zatvorenie tohto zariadenia.

Tento proces sa ešte viac spomalil po tom, čo Kongres v decembri 2011 prijal zákon schvaľujúci prostriedky pre národnú obranu na rok 2012. Tento zákon nielenže obsahoval predchádzajúce formulácie sťažujúce zatvorenie Guantánama, ale sa ním tiež kodifikoval zákon o povolení použitia vojenskej sily (AUMF – Authorisation of the Use of Military Force Act) z roku 2001 a povinné vojenské väznenie a (potenciálne) neobmedzené väznenie zahraničných osôb podozrivých z terorizmu bez súdneho konania (t. j. osôb, ktoré boli zadržané počas násilných akcií a ktoré sú podozrivé z toho, že patria k al-Káide alebo sú s ňou spojené alebo že sa zúčastnili na plánovaní alebo uskutočnení útokov voči USA alebo ich koalíčným partnerom). EÚ spolupracovala s vládou USA v súvislosti s týmito otázkami.

5.7.3 *Argentína*

Od skončenia vojenského režimu v roku 1983 došlo k pozoruhodnému zlepšeniu v dodržiavaní ľudských práv. Argentína ratifikovala väčšinu nástrojov v oblasti ľudských práv, či už v rámci OSN alebo regionálnych nástrojov, rovnako ako Rímsky štatút Medzinárodného trestného súdu.

Je však ešte potrebné venovať sa niekoľkým výzvam, najmä pokiaľ ide o podmienky vo väzeniach, domáce násilie voči ženám a práva príslušníkov menšín.

Otázky ľudských práv tvoria podstatnú súčasť dvojstranného programu EÚ a Argentíny, pričom v roku 2008 EÚ a Argentína vydali osobitné spoločné prehlásenie o ľudských právach. Ďalší dialóg medzi EÚ a Argentínou o ľudských právach bol naplánovaný na apríl 2012.

Medzi hlavné témy a oblasti činnosti v rámci spolupráce EÚ a Argentíny v oblasti ľudských práv patria sociálna spravodlivosť, práva príslušníkov menšín a ľudské práva domorodého obyvateľstva. Práca vykonaná v roku 2011 je súlade s prioritami určenými pre Argentínu vrátane podpory zraniteľných skupín, ktorých sa týka nerovnosť a chudoba, práv žien a obchodu s ľuďmi, podmienok počas vyšetrovacej väzby i príslušných záruk a zločinov proti ľudskosti.

V roku 2011 EÚ navyše vydala dva demarše, v ktorých oznámila príslušným argentínskym orgánom priority EÚ v Rade OSN pre ľudské práva.

5.7.4 *Bolívia*

Rok 2011 bol v Bolívii v znamení rezervácie TIPNIS. Výstavba cesty cez prírodnú rezerváciu domorodých obyvateľov (TIPNIS - Territorio Indigena Parque Natural Isiboro Sécure) vyvolala silné protesty domorodého obyvateľstva a upozornila na výzvu, ktorou je zosúladenie hospodárskeho rozvoja krajiny a dodržiavania práv domorodého obyvateľstva. V roku 2011 prebehli v Bolívii voľby do najvyšších súdnych orgánov vrátane ústavného a najvyššieho súdu. Vláda tieto voľby vyzdvihovala ako prelomový pokus demokratizovať súdny systém, podporiť jeho nezávislosť i prístup k nemu. Bezprecedentný počet prázdnych či neplatných volebných lístkov však svedčí o protestnom hlasovaní, ktoré ovplyvnil konflikt o TIPNIS. EÚ je významným aktérom pri ochrane a podpore ľudských a práv a na dosiahnutie týchto cieľov využíva niekoľko nástrojov vrátane rozvojovej spolupráce, nástroja pre stabilitu a politického dialógu.

5.7.5 *Brazília*

Dialóg a úzka spolupráca s Brazíliou v otázkach ľudských práv pokračovali aj v roku 2011. EÚ a Brazília v súlade so spoločným akčným plánom vytvorili „inštitucionálny“ rámec, ktorý umožňuje pravidelné dvojstranné konzultácie o otázkach ľudských práv. V máji 2011 sa v Brazílii uskutočnilo druhé kolo dialógu EÚ – Brazília o ľudských právach: osem brazílskych ministerstiev sa zúčastnilo zasadnutia, ktorého program bol zameraný na domorodé obyvateľstvo, obhajcov ľudských práv a otázky spojené s migráciou. V roku 2011 boli prostredníctvom fondu pre sektorový dialóg (podpora pre krajinu v rámci nástroja financovania rozvojovej spolupráce – DCI) financované dva malé programy, jeden na podporu národného programu na ochranu obhajcov ľudských práv a druhý z oblasti boja proti obchodu s ľuďmi so zameraním na ženy a deti. V rámci európskeho nástroja pre demokraciu a ľudské práva (EIDHR) sa tiež vypísala výzva na predkladanie návrhov v celkovej výške 1,8 milióna EUR. V rámci tejto výzvy sa budú financovať iniciatívy občianskej spoločnosti zamerané na zastavenie násilia voči ženám, deťom, zraniteľným skupinám a obhajcom ľudských práv. Na piatom samite EÚ – Brazília, ktorý sa uskutočnil 4. októbra 2011 v Bruseli, sa EÚ a Brazília zaviazali posilniť spoluprácu v oblasti ľudských práv na viacstranných fórach, najmä v rámci prípravy spoločných iniciatív na pôde Rady pre ľudské práva, ako aj prípravy trojstranných iniciatív pre spoluprácu so zainteresovanými rozvojovými krajinami.

5.7.6 Čile

Komplexná Dohoda o pridružení medzi EÚ a Čile tvorí základ veľmi dobrých dvojstranných vzťahov. Počas roku 2011 Čile a EÚ pokračovali v spolupráci pri podpore ľudských práv na domácej úrovni, v kontexte dvoch regiónov a na viacstranných fórach. Počas druhého dialógu EÚ – Čile zameraného na ľudské práva, ktorý prebehol v januári v Santiagu, sa rokovanie sústredilo na práva domorodého obyvateľstva, žien a migrantov a na spoluprácu na preskúmaní v rámci Rady OSN pre ľudské práva. V októbri sa zástupcovia občianskej spoločnosti z EÚ a Čile zúčastnili dvoch seminárov o ľudských právach v Santiagu: jeden sa zaoberal ľudskými právami a sociálnou zodpovednosťou podnikov, druhý sa venoval inštitucionálnym modelom riešenia ochrany ľudských práv, keďže sa Čile chystá zriadiť sekretariát pre ľudské práva na ministerstve spravodlivosti. Prostredníctvom externej podpory EÚ aj naďalej podporuje vykonávanie dohovoru ILO 169 (o právach domorodých obyvateľov a kmeňov) v Čile, ako aj zachovanie povedomia o vojenskej diktatúre v rokoch 1973 –1990.

5.7.7 Kolumbia

V roku 2011 kolumbijská vláda pokračovala vo vykonávaní ambiciózných iniciatív, ktoré prezident Santos ohlásil po nástupe do úradu v auguste 2010, s cieľom zahojiť niektoré rany, ktoré spôsobil vnútorný konflikt v Kolumbii, a zlepšiť situáciu v oblasti ľudských práv. Základom týchto iniciatív je zákon o reparáciách pre obete konfliktu a reštitúcia nelegálne vyvlastnených pozemkov, v rámci ktorých by mali byť odškodnené štyri milióny obetí. Medzi ďalšie kľúčové opatrenia patrí predloženie reformy súdneho systému do parlamentu, ktorého cieľom je okrem iného obmedziť beztrestnosť, zreformovať vládny mechanizmus na ochranu ohrozených osôb a rozpustiť zdiskreditovanú spravodajskú službu DAS (Departamento Administrativo de Seguridad).

Santosova vláda tiež pokračovala v komunikácii s obhajcami ľudských práv, odborármi a občianskou spoločnosťou vo všeobecnosti a rozvíjala proces dialógu s občianskou spoločnosťou a medzinárodným spoločenstvom, ktorý má vyvrcholiť počas celoštátnej konferencie o ľudských právach v decembri 2012, na ktorej sa má prijať akčný plán pre ľudské práva a založiť centrum pre ľudské práva. Napriek úsiliu vlády sa však stále vyskytovali hrozby voči obhajcom ľudských práv, odborárom, aktivistom, ktorí sa venujú otázkam pôdy, politickým osobnostiam a sociálnym lídrom a útoky na nich, ktorých príčinou je v neposlednej rade odhodlaný odpor voči Santosovým reformám zo strany hmotne zainteresovaných skupín prepojených na nelegálne ozbrojené skupiny, ktoré proti týmto reformám čoraz násilnejšie bojujú.

EÚ pozorne sledovala stav ľudských práv v Kolumbii a udržiavala pravidelné kontakty s kolumbijskými orgánmi na rôznych úrovniach. Ochota vlády rokovať o ľudských právach bez akéhokoľvek tabu a naprosto transparentne sa ukázala na piatom zasadnutí lokálneho dialógu EÚ – Kolumbia, ktorý prebehol v júni 2011 s plným zapojením príslušných agentúr. Témy, o ktorých sa rokovalo, zahŕňali boj proti beztrestnosti a nový zákon o obetiach. EÚ sa tiež informovala o niekoľkých konkrétnych prípadoch, v ktorých išlo aj o útoky a hrozby voči obhajcom ľudských práv. Okrem dialógu s vládou EÚ naďalej udržiavala úzke kontakty s občianskou spoločnosťou a obhajcami ľudských práv, s ktorými prebiehali konzultácie, a to aj v kontexte seminára o občianskej spoločnosti, ktorý financovala EÚ a ktorý sa konal v Bogote v decembri 2011. Únia tiež vykonávala programy vonkajšej pomoci na podporu ľudských práv a preventívne kroky proti presídľovaniu, poskytovala podporu pre budovanie kapacít v boji proti beztrestnosti, ako aj pomoc vnútorne presídleným ľuďom a obetiam konfliktu. EÚ tiež pripravila prvý pilotný program na podporu zákona o obetiach.

5.7.8 *Ekvádor*

Rok 2011 poznačila stále ostrejšia konfrontácia medzi vládou a súkromnými médiami, ktoré sa vnímajú ako obrancovia tradičných hospodárskych a politických elít, ktoré sú v opozícii voči „Revolución Ciudadana“ (občianskej revolúcii). Niektoré súdne konania s novinami a novinármi by mohli mať negatívny vplyv na slobodu prejavu a nezávislosť súdnictva v Ekvádore.

V roku 2011 ďalej pokračovala realizácia projektu v oblasti pri severnej hranici Ekvádoru s Kolumbiou, ktorý sa financuje z nástroja stability.

Jeho hlavným cieľom je: posilniť kapacitu inštitúcií, ako aj kapacitu občianskej spoločnosti vyrovnáť sa z bezpečnostnými krízami; zlepšiť ochranu základných ľudských práv najzraniteľnejších skupín obyvateľstva; a posilniť proces dialógu medzi obyvateľstvom a verejnými orgánmi na oboch stranách hranice, čo zahŕňa aj opatrenia na budovanie sociálneho a hospodárskeho zmieru a podpory kultúry mieru.

V novembri 2011 sa uverejnila výzva na podávanie návrhov v rámci európskeho nástroja pre demokraciu a ľudské práva v rámci stratégie na podporu jednotlivých krajín (EIDHR-CBSS) s cieľom podporiť koordináciu a prepojenia rôznych aktérov pri podpore ľudských práv a uplatňovaní ústavných záruk, najmä zriaďovaní spravodlivého a účinného súdneho systému, ako aj vývoji integrovaných bezpečnostných systémov a mechanizmov na predchádzanie krízam.

5.7.9 *Salvádor*

Delegácia EÚ v Salvádore a zástupcovia veľvyslanectiev troch členských štátov EÚ v júni navštívili priestory malého komunitného rádia, ktorého zamestnancom sa niekoľkokrát vyhrážali smrťou. Podľa zamestnancov to bolo preto, že verejne protestovali proti plánom ťažby v oblasti Cabañas a odsúdili volebné podvody v tej istej oblasti. Po tejto prieskumnej misii v teréne nasledovalo stretnutie s ministrom spravodlivosti a bezpečnosti, ktorý bol požiadaný, aby vyhrážky vyšetril a zamestnancom rádia poskytol ochranu.

So salvádorskou vládou a miestnym volebným orgánom sa podpísala dohoda o financovaní reformy, ktorá počnúc od prezidentských volieb v roku 2014 skráti cestu voličov do volebných miestností, a tak prispeje k účasti na demokratickom živote. Tento projekt je nadviazaním na odporúčania volebnej pozorovateľskej misie EÚ z roku 2009.

5.7.10 *Guatemala*

EÚ pozorne sledovala otázky ľudských práv v Guatemale, najmä stále častejšie útoky na obhajcov ľudských práv a nútené vysťahovania domorodých komunit zo svojich území. Delegácia EÚ a veľvyslanectvá členských štátov v júni zorganizovali výročné stretnutie obhajcov ľudských práv, aby potvrdili záväzok EÚ ochraňovať obhajcov ľudských práv a rokovali o vykonávaní príslušných usmernení EÚ. V septembri a novembri sa členské štáty EÚ zúčastnili na monitorovaní oboch kôl prezidentských volieb.

Pokiaľ ide o spravodlivosť v prechodnom období, delegácia EÚ sa ako pozorovateľ zúčastnila hlavných súdnych konaní týkajúcich sa genocídy a zločinov proti ľudskosti, ktorých sa počas ozbrojeného konfliktu dopustili piati príslušníci armády, dnes na dôchodku. Vyšetrovanie tohto prípadu (ktorý bol prvý svojho druhu v Latinskej Amerike) prebehlo s podporou projektu na poskytovanie právnej pomoci obetiam, ktorý financovala EÚ. Vyšetrovanie a rozsudok v prípade masakry v „Dos Erres“ (usvedčenie troch príslušníkov armády a jedného člena paravojenských skupín) sú významným krokom smerom k posilneniu súdneho systému v Guatemale a k dosiahnutiu pokroku v procese národného zmierenia.

EÚ podporila projekt týkajúci sa trestu smrti, ktorý zohral významnú úlohu pri rozhodnutí najvyššieho súdu zmierniť 13 rozsudkov smrti na doživotie. Koncom roku 2011 čakala v „kresle smrti“ na preskúmanie rozsudku už len jedna osoba.

EÚ tiež počas celého roku 2011 pokračovala v aktívnej podpore mandátu medzinárodnej komisie proti beztrestnosti v Guatemale (CICIG), čím uznala jej dôležitú úlohu pri rozpúšťaní ilegálnych skupín a podpore legislatívnych reforiem v oblasti spravodlivosti a bezpečnosti.

5.7.11 Honduras

Aj v roku 2011 prinášali domáce a medzinárodné organizácie zaoberajúce sa ľudskými právami správy o údajnom porušovaní ľudských práv (najmä ak išlo o novinárov, skupiny LGTB, ženy, obhajcov ľudských práv a roľníkov).

Programu politických rokovaní v rámci dvojstranných vzťahov naďalej dominovali ľudské práva, ktoré boli aj jadrom rokovaní s honduraskou vládou počas dialógu na vysokej úrovni, ktorý sa uskutočnil v júni 2011 v Bruseli. EÚ pozorne sleduje stav ľudských práv v Hondurase a spolu s vedúcimi misii, ktoré majú v krajine zastúpenie, v lokálnom vyhlásení dôrazne odsúdila vraždy, útoky a vyhrážky voči novinárom a médiám v Hondurase, pričom vyjadrila svoje hlboké znepokojenie a nádej, že neostanú bez trestu.

EÚ počas roku 2011 naďalej podporovala prácu komisie pre pravdu a zmierenie a mechanizmus, ktorý na ňu nadväzuje (*Unidad de segimiento a las recomendaciones de la Comisión Verdad y Reconciliación* - USICVR), ako aj systém ochrany a podpory ľudských práv prostredníctvom programu financovaného z nástroja stability. Okrem pokračujúcej podpory pre občiansku spoločnosť v Hondurase v rámci európskeho nástroja pre demokraciu a ľudské práva (EIDHR) EÚ v roku 2011 schválila aj nový projekt na podporu nového ministerstva spravodlivosti a ľudských práv s cieľom zlepšiť správu vecí verejných a stav ľudských práv v Hondurase, a to konsolidáciou právneho štátu, posilnením vládnych inštitúcií a vytvorením právneho rámca v tomto sektore. EÚ pomôže honduraskej vláde pri tvorbe a vykonávaní národnej politiky a akčného plánu v oblasti ľudských práv a pri vykonávaní odporúčaní v tejto oblasti, ktoré vydali medzinárodné organizácie (najmä odporúčaní, ktoré honduraská vláda akceptovala počas všeobecného pravidelného preskúmania v roku 2010).

Spory o pôdu naďalej vyúsťujú do násilia; mimoriadne obavy vyvoláva najmä situácia v Bajo Aguan.

5.7.12 Mexiko

V roku 2011 EÚ pokračovala v konštruktívnom dialógu s Mexikom o ľudských právach, a to o vnútorných, ako i viacstranných otázkach.

V marci sa v Bruseli uskutočnil každoročný dialóg na vysokej úrovni o dvojstranných otázkach z oblasti ľudských práv medzi EÚ a Mexikom. EÚ vyjadrila znepokojenie nad zložitou situáciou v oblasti ľudských práv v Mexiku, najmä v súvislosti s narastajúcim násilím a bojom proti organizovanej trestnej činnosti. Mexiko dosiahlo pokrok v reforme systému trestného a vojenského súdnictva, ako aj pri vytváraní mechanizmov ochrany obhajcov ľudských práv a novinárov.

O ľudských právach sa rokovalo aj v rámci 11. zasadnutia spoločného výboru EÚ – Mexiko. Mexiko prezentovalo závažné aktuálne zmeny, napríklad ústavnú reformu, ktorou sa medzinárodné normy v oblasti ľudských práv začleňujú do vnútorného súdneho poriadku, a rozhodnutie najvyššieho súdu vyňať všetky prípady porušovania ľudských práv z jurisdikcie vojenských súdov. Mexiko a EÚ sa dohodli, že budú pokračovať v spolupráci v oblasti ľudských práv, a to najmä prostredníctvom podpory vykonávania prijatých reforiem.

Delegácia EÚ a veľvyslanectvá členských štátov v roku 2011 pokračovali v neutíchajúcom úsilí o vykonávanie usmernení EÚ v oblasti ľudských práv, najmä pokiaľ ide o ochranu obhajcov ľudských práv. Vydali dve miestne vyhlásenia o zásadných otázkach a vykonali prieskumné misie v štátoch Baja California, Chihuahua, Coahuila, Guerrero, Nuevo Leon, Oaxaca a Tabasco.

Okrem toho piati poslanci Európskeho parlamentu (podvýbor pre ľudské práva) navštívili Mexiko (Mexico City a Oaxaca) s cieľom preskúmať stav ľudských práv na týchto miestach. Súčasťou misie boli stretnutia s mexickými orgánmi, MVO a obhajcami ľudských práv, členmi národnej komisie pre ľudské práva a kongresu. Hlavnými témami boli beztretnosť, situácia obhajcov ľudských práv a novinárov, nasadenie armády v boji proti organizovanej trestnej činnosti a reforma justície.

Počas roku 2011 EÚ a Mexiko úzko koordinovali svoju činnosť týkajúcu sa viacstranných otázok z oblasti ľudských práv. Uskutočňovali pravidelné konzultácie, najmä v Ženeve. Takmer vo všetkých otázkach a situáciách týkajúcich sa ľudských práv zaujali v Rade pre ľudské práva a vo Valnom zhromaždení OSN podobné postoje.

5.7.13 *Nikaragua*

Programu EÚ v oblasti ľudských práv a demokracie v Nikarague dominovali počas roku 2011 voľby. Kompletná volebná pozorovateľská misia EÚ bola vyslaná na všeobecné voľby, ktoré prebehli 6. novembra. V jej záverečnej správe sa konštatovalo, že demokratické normy sa opäť oslabili, že volebný proces zďaleka nedosiahol základné referenčné hodnoty pre demokratické voľby, najmä pokiaľ ide o nestranné a transparentné riadenie procesu volieb volebným orgánom. Prioritou EÚ v budúcom dialógu s Nikaraguou budú odporúčania orgánom zamerané na celkové zlepšenie volebného procesu.

5.7.14 *Paraguaj*

Rok 2011 bol dôležitým rokom pre podporu a ochranu ľudských práv v Paraguaji. V prvom polroku po prvýkrát prebehlo všeobecné pravidelné preskúmanie Rady pre ľudské práva OSN. Vláda ďalej posilnila nedávno zriadenú sieť výkonných orgánov pre ľudské práva, ktorá zahŕňa 22 inštitúcií a ministerstiev. Výkonné orgány v decembri verejnosti predložili návrh národného plánu pre ľudské práva. EÚ pozorne sledovala tento zaujímavý vývoj a prostredníctvom európskeho nástroja pre demokraciu a ľudské práva spolufinancovala 4 projekty vo výške viac ako 900 00 EUR. Venovali sa týmto konkrétnym oblastiam: 1) ochrana práv zraniteľných alebo vylúčených detí, 2) podpora prístupu k spravodlivosti pre legálnych pracovníkov v Paraguaji, 3) podpora a ochrana pracovných práv domorodého obyvateľstva v regióne Chaco, 4) podpora miestnych sietí pre ľudské práva s cieľom zlepšiť ich dialóg s vládou.

Súčasťou posledného opatrenia je aj budovanie inštitúcií a ponuka odbornej prípravy v oblasti ľudských práv pre zamestnancov siete výkonných orgánov pre ľudské práva. Do konca roka 2011 sa vypísala nová výzva EIDHR s rozpočtom 600 000 EUR. V rámci EIDHR projekt „Atlas mučenia“ významne prispel k úsiliu o zastavenie mučenia a zlého zaobchádzania a pomohol vláde, ako i občianskym organizáciám pri vykonávaní odporúčaní osobitného spravodajcu OSN pre mučenie, ktoré sa sústredili na zriadenie národného mechanizmu pre predchádzanie mučeniu. EÚ tiež financovala dve činnosti (jednu pre Mercosur, druhú zameranú na Paraguaj), ktoré sa okrem iného venovali právam migrantov v rámci programu MIEUX Migration EU Expertise. EÚ tiež spolufinancovala projekt „MEVES“, v rámci ktorého vzniklo vôbec prvé virtuálne múzeum historickej pamäti v Paraguaji s cieľom šíriť správu komisie pre pravdu a spravodlivosť o Stroessnerovej diktatúre (<http://www.meves.org.py/>).

5.7.15 *Surinam*

Surinamská republika v máji 2011 absolvovala proces pravidelného všeobecného preskúmania OSN. Počas interaktívneho dialógu sa Surinamskej republike odovzdalo 91 odporúčaní, z ktorých niektoré sa prijali a iné odložili, keďže bolo potrebné ďalej ich zvažovať na celoštátnej úrovni. Krajina prijala odporúčanie „vykonávať odporúčania výboru pre ľudské práva, a to stíhaním, a prípadným odsúdením páchatel'ov mimosúdnych popráv z decembra 1982 a masakry v Moiwane v roku 1986.“

Počas roka 2011 ďalej pokračovalo svojim zvyčajným pomalým tempom súdne konanie, ktoré v roku 2007 začala predchádzajúca vláda, proti dnešnému prezidentovi Desiré Bouterseovi (vo funkcii od augusta 2010) a 24 ďalším osobám za vraždy politických oponentov pred 30 rokmi (známe ako „decembrové vraždy“).

5.7.16 *Peru*

V roku 2011 prebehli v Peru všeobecné voľby. Volebná pozorovateľská misia EÚ vyslaná na druhé kolo prezidentských volieb skonštatovala, že volebný proces bol transparentný a že voľby prebehli v pokojnej a sporiadanej atmosfére. Vyzdvihla tiež nestrannosť a profesionalitu organizácie volieb. EÚ v rámci dvojstranného politického dialógu rokovala s Peru o sociálnych konfliktoch a o procese konzultácií s domorodým obyvateľstvom. Okrem dialógu s vládou EÚ naďalej udržiavala dobré kontakty s občianskou spoločnosťou a obhajcami ľudských práv. Prostredníctvom vonkajšej pomoci EÚ poskytovala podporu v boji proti chudobe a sociálnemu vylúčeniu a podporovala ľudské práva, a to najmä tých najzraniteľnejších skupín (ženy, deti a domorodé obyvateľstvo). V rámci podpory vykonávania odporúčaní komisie pre pravdu a zmierenie EÚ spolufinancovala projekt „Place of Memory“ pripomínajúci politické násilie v 80. a 90. rokoch 20. storočia.

5.7.17 *Uruguaj*

Uruguaj je plne odhodlaný ochraňovať ľudské práva doma i vo svete, príkladom čoho je aj to, že od júna 2011 predsedá Rade OSN pre ľudské práva. Predsa však čelí niektorým výzvam. Závažným problémom je väzenský systém: preľudnenie väzníc, v ktorých bolo koncom roku 2011 asi 9570 osôb, a poľutovaniahodné podmienky v nich. Po návšteve osobitného spravodajcu OSN pre mučenie v roku 2009 požiadal Uruguaj o medzinárodnú pomoc pri riešení tohto problému. V októbri 2011 EÚ oficiálne spustila projekt spolupráce s uruguajskými orgánmi a inými darcami s cieľom podporiť reformu uruguajského trestného a väzenského systému, aby sa zlepšila kvalita života a sociálna a pracovná reintegrácia väzňov. Medzi ďalšie oblasti vyvolávajúce obavy, ktoré EÚ pozorne sleduje, a ktorým sa venuje prostredníctvom projektov EIDHR, je domáce násilie, obchod s ľuďmi, bezpečnosť občanov a ľudské práva.

5.7.18 *Venezuela*

Vzťahy medzi EÚ a Venezuelou charakterizuje nenaplnený potenciál; prístup je v istých ohľadoch zložitý a kontakty s orgánmi sú menej časté, ako by sa žiadalo. V roku 2011 skupina Rady prijala iniciatívu ESVČ s cieľom prehĺbiť vzťahy. EÚ sa v tejto súvislosti snaží vo svojich kontaktoch s venezuelskymi úradmi pravidelne nastoľovať otázky ľudských práv.

Prostredníctvom EIDHR financuje EÚ napríklad projekty zamerané na zlepšenie monitorovania ľudských práv a podávania správ, slobodu tlače, práva detí a práva ľudí postihnutých HIV/AIDS. EÚ tiež prostredníctvom UNHCR podporuje úsilie o zlepšenie procesu udeľovania štatútu utečenca. Tento projekt mal pozitívne výsledky. EÚ znepokojuje nedávny právny predpis, ktorý by mohol obmedziť slobodu združovania, ako aj medzinárodné fondy zamerané na spoluprácu, z ktorých sa podporujú organizácie občianskej spoločnosti vo Venezuele.

5.7.19 *Kuba*

Proces prepúšťania politických väzňov, ktorý začal v júli 2010 za mediácie katolíckej cirkvi a Španielska, sa ukončil v marci 2011. Prepustilo sa 126 politických väzňov vrátane všetkých väzňov svedomia uväznených v roku 2003. Je však poľutovaniahodné, že mnohí z nich boli prinútení krajinu opustiť a proti svojej vôli sa usadiť v zahraničí. Hoci prepustenie týchto politických väzňov predstavuje vcelku pozitívny vývoj, EÚ aj naďalej znepokojuje pravidelný nárast dočasných zatknutí a pokračujúce zastrašovanie obhajcov ľudských práv, ako aj existujúce obmedzenia slobody prejavu, slobody združovania a slobody zhromažďovania. Toto stanovisko sa opakovane tlmočilo kubánskym orgánom.

Na druhej strane Kuba má pozitívne výsledky v oblasti základných hospodárskych, sociálnych a kultúrnych práv vrátane poskytovania vzdelávania a zdravotnej starostlivosti a v oblasti riešenia rasovej, rodovej a sexuálnej diskriminácie. Kuba tiež ratifikovala 5 z 9 hlavných dohovorov OSN o ľudských právach. Podpísala, hoci stále ešte neratifikovala Medzinárodný pakt o občianskych a politických právach a Medzinárodný pakt o hospodárskych, sociálnych a kultúrnych právach.

Piate zasadnutie v rámci politického dialógu medzi EÚ a Kubou, počas ktorého prebehli podrobné diskusie o stave ľudských práv na Kube, sa konalo 23. februára 2011 v Bruseli. Tak ako vo vzťahoch s inými krajinami, sú ľudské práva v centre politického dialógu medzi EÚ a Kubou. Medzitým pokračovalo aj skúmanie možností pokroku vo vzťahoch s Kubou, ktoré Rada pre zahraničné veci začala 25. októbra 2010. Aj v tomto kontexte je kľúčový ďalší vývoj v oblasti ľudských práv v tejto krajine.

5.7.20 *Dominikánska republika*

V roku 2011 sa zaznamenal pokrok v oblasti ľudských práv, problémy však pretrvávajú. Ústava z roku 2010 zaručuje mnoho demokratických výdobytkov, z ktorých niektoré sa ešte musia realizovať (úrad ombudsmana, ľudová legislatívna iniciatíva), obsahuje však niektoré veľmi kontroverzné prvky, najmä pokiaľ ide o migráciu a práva národností. Ústava navyše zakazuje prerušenie tehotenstva vo všetkých prípadoch, a to v krajine, kde je vysoká miera tehotenstiev neplnoletých dievčat, znásilnení a rodového násillia.

Dominikánska republika podpísala väčšinu relevantných medzinárodných dohôd o ľudských právach a jej zákony sú (až na výnimky) progresívne. V skutočnosti však existuje množstvo nevyriešených problémov v oblasti rodového násillia, reprodukčných práv, policajného násillia (mimosúdne popravy) a diskriminácie voči haitským migrantom a ich potomkom. Občianska spoločnosť je rôznorodá, čo sa týka kvality, oplatí sa však upozorniť na informačné kampane organizácií, s ktorými EÚ sústavne spolupracuje a ktoré podporuje. Kroky EÚ v tejto oblasti usmerňuje stratégia EÚ pre ľudské práva prijatá v roku 2011.

5.7.21 *Haiti*

EÚ naďalej podporovala posilnenie ľudských práv na Haiti financovaním troch nových projektov v rámci programu EIDHR-CBSS v oblasti ochrany práv žien a detí. Podpora volebnému procesu zo strany EÚ pokračovala aj v roku 2011, z nástroja stability sa financovala volebná pozorovateľská misia Organizácie amerických štátov, ako aj vyslanie šiestich odborníkov na voľby z EÚ. EÚ pomohla dotknutým členským štátom EÚ pri príprave prvého všeobecného pravidelného preskúmania pre Haiti v rámci Rady OSN pre ľudské práva, ktoré prebehlo v októbri 2011 v Ženeve. Okrem toho sa navrhla stratégia EÚ pre ľudské práva pre Haiti a príslušné pracovné skupiny Rady ju prerokovali na účely jej prijatia. Pokiaľ ide o posilňovanie demokracie na Haiti, v rámci nástroja stability sa financoval poradenský projekt na vysokej úrovni, ktorý realizoval Club de Madrid s cieľom podporiť lepšiu spoluprácu medzi demokratickými inštitúciami na Haiti a identifikovať spoločné legislatívne ciele.

5.7.22 *Jamajka*

EÚ pokračovala v pravidelných kontaktoch s vládou zameraných na ľudské práva vrátane osobitných kontaktov zameraných na nadviazanie na všeobecné pravidelné preskúmanie OSN z roku 2011. Uskutočnili sa aj stretnutia s obhajcami ľudských práv vrátane MVO, ktoré sa venujú všeobecným otázkam ľudských práv a prístupu k spravodlivosti, ako aj tých, ktoré podporujú menšiny LGBT.

Oblasti, na ktoré sa EÚ sústreďuje, uvedené v dokumente o stratégii pre ľudské práva na Jamajke prijatom v roku 2011, zohľadňujú priority uvedené vo všeobecnom pravidelnom preskúmaní a v správe Rady pre ľudské práva OSN. Patria medzi ne údajné mimosúdne popravy, porušovania ľudských práv verejnými činiteľmi, ukladanie trestu smrti, zaobchádzanie s menšinami LGBT, podmienky vo väzeniach a postavenie žien a detí v jamajskej spoločnosti a zaobchádzanie s nimi.

Z rozpočtu EÚ sa podporujú programy zamerané na inštitúcie dohľadu nad bezpečnostnými zložkami, odbornú prípravu v oblasti ľudských práv a právne predpisy týkajúce sa hlavných problémov z oblasti ľudských práv. V rámci EIDHR sa tiež podporujú MVO, ktoré vedú informačné kampane o otázkach ľudských práv a pomáhajú obetiam porušovania ľudských práv.

6. ČINNOSŤ EURÓPSKEHO PARLAMENTU V OBLASTI ĽUDSKÝCH PRÁV

Rozvíjanie ľudských práv a demokratických zásad na celom svete je i naďalej dôležitou súčasťou práce Európskeho parlamentu. Táto prioritná úloha má mnoho dimenzií. Počas roka 2011 sa o ľudských právach rokovalo na plenárnych schôdzach, boli predmetom rôznych uznesení Parlamentu a výbory sa otázkam ľudských práv pravidelne venovali vo svojich správach. Medziparlamentné delegácie prijali nové usmernenia ako upozorňovať na otázky ľudských práv počas stretnutí s partnermi. Predseda Európskeho parlamentu Jerzy Buzek považuje ľudské práva za neoddeliteľnú súčasť svojej práce. Edward McMillan-Scott naďalej pôsobil ako podpredseda Parlamentu pre ľudské práva. Počas minulého roka predseda Buzek predniesol viac ako 150 vyhlásení a prejavov, ktoré sa týkali ľudských práv. 23. novembra 2011 pri príležitosti otvorenia konferencie, ktorú zorganizovala sieť laureátov ceny Andreja Sacharova, uviedol: „V Európskom parlamente sme presvedčení, že základné slobody nie sú len právo na život a fyzickú integritu, ale aj sloboda prejavu, sloboda tlače, sloboda náboženstva a sloboda myslenia. Bez týchto slobôd by bol len útlak a vláda niekoľkých vyvolených.“

Európsky parlament sa snaží o **uplatňovanie hľadiska ľudských práv** vo svojej práci v súlade so zmluvami, v ktorých sa všeobecné ľudské práva a demokracia označujú za základné hodnoty Únie a základné zásady a ciele vonkajšej činnosti Únie. O otázke ľudských práv sa rokuje v rámci Výboru pre zahraničné veci (AFET), keď sa zaoberá parlamentnými správami alebo rôznymi typmi medzinárodných dohôd vrátane doložiek o ľudských právach. Obchodnými dohodami vrátane doložiek o ľudských právach sa zaoberá Výbor pre medzinárodný obchod (INTA).

Výbor pre rozvoj (DEVE) a Výbor pre práva žien a rodovú rovnosť (FEMM) sa tiež v rámci svojich právomocí pravidelne zaoberajú tými aspektmi vonkajších vzťahov EÚ, ktoré sa týkajú ľudských práv. Predsedovia výborov AFET a DEVE sú spolupredsedami volebnej koordinačnej skupiny (ECG), ktorá koordinuje volebnú pozorovateľskú činnosť Parlamentu.

Výbor pre občianske slobody, spravodlivosť a vnútorné veci (LIBE) je kľúčovým aktérom v oblasti základných práv v rámci Európskej únie a je zodpovedný za významné vonkajšie aspekty vnútorných politík EÚ napríklad v oblasti migrácie a azylu. Ústavným a právnym otázkam sa venuje Výbor pre ústavné veci (AFCO) a Výbor pre právne veci (JURI) vrátane pristúpenia EÚ k Európskemu dohovoru o ľudských právach, ktorý bude mať dosah na vonkajšie vzťahy EÚ.

Počas roku 2011 poslanci Európskeho parlamentu sledovali prácu Komisie, Rady a ESVČ v oblasti ľudských práv v pléne, v rámci výborov, delegácií a pracovných skupín. **Vysoká predstaviteľka EÚ pre spoločnú zahraničnú a bezpečnostnú politiku** vystúpila počas plenárnych schôdzí a hovorila o otázkach SZBP vrátane ľudských práv a podpory demokracie. Zástupcovia ESVČ a Komisie sa pravidelne zúčastňovali na zasadnutiach podvýboru pre ľudské práva. Nový stály predseda **pracovnej skupiny Rady pre ľudské práva** (COHOM) pán Engelbert Theuermann sa zúčastňoval rokovaní podvýboru pre ľudské práva (DROI) a podobne predseda DROI bol pozývaný na zasadnutia COHOM.

Parlament tiež pozorne sledoval celosvetovú činnosť v rámci európskeho nástroja pre demokraciu a ľudské práva (EIDHR), ktorý je jedným z hlavných nástrojov EÚ na podporu hodnôt EÚ. V roku 2011 počas parlamentného preskúmania akčného programu EIDHR na rok 2011 EP opätovne vyjadril pranie viac sa podieľať na stanovovaní priorít tohto nástroja. **Pracovná skupina pre EIDHR** pod vedením predsedu podvýboru pokračovala v roku 2011 vo svojej práci, stretávala sa s útvarmi Komisie a rokovala o ročných akčných plánoch, ako i uplatňovaní nástroja.

V rámci práce Európskeho parlamentu sa ľudským právam vo svete osobitne venuje **podvýbor pre ľudské práva** (DROI) Výboru pre zahraničné veci, ktorému predsedala pani Heidi Hautalaová a od septembra 2011 pani Barbara Lochbihlerová. V období po nadobudnutí platnosti Lisabonskej zmluvy podvýbor skonsolidoval svoje úzke pracovné vzťahy s Európskou službou pre vonkajšiu činnosť, ostatnými inštitúciami EÚ a MVO pôsobiacim v oblasti ľudských práv.

Prostredníctvom brífingov a debriefingov za zatvorenými dverami podvýbor pre ľudské práva sleduje aj dialógy a konzultácie zamerané na ľudské práva, ktoré vedie ESVČ s tretími krajinami.

Rozsiahle **monitorovanie činnosti OSN v oblasti ľudských práv** zahŕňalo stretnutia s osobitnými zástupcami OSN a poradcami, ktorí sa zúčastňovali zasadnutí DROI a AFET, vrátane osobitného spravodajcu pre Irán a osobitného poradcu generálneho tajomníka OSN pre predchádzanie genocíde. Otázky podpory ľudských práv a demokracie boli tiež súčasťou pracovného programu delegácie pri Valnom zhromaždení OSN, ktorej spoločne predsedali AFET a DROI.

Podvýbor pre ľudské práva tiež sám zorganizoval niekoľko návštev delegácií alebo sa na nich zúčastnil. Súčasťou ročného programu DROI bolo opäť vyslanie delegácie DROI na jarne zasadnutie Rady OSN pre ľudské práva. Pred touto návštevou Parlament prijal uznesenie týkajúce sa Rady pre ľudské práva a procesu preskúmania, ktorý prebehol v roku 2011.

Rada Európy bola dôležitým partnerom pri mnohých otázkach z oblasti ľudských práv. Uskutočnila sa spolupráca s výbormi a členmi parlamentného zhromaždenia (PACE). Podvýbor pre ľudské práva tiež rokoval s pánom Thomasom Hammarbergom, komisárom Rady Európy pre ľudské práva. Úsilie o pristúpenie EÚ k Európskemu dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, ktoré je v spoločnom záujme EP a Rady Európy, patrilo medzi hlavné činnosti Európskeho parlamentu v oblasti ľudských práv počas roku 2011. Podvýbor tiež uskutočnil výmenu názorov s Dickom Martym, spravodajcom Výboru pre právne záležitosti a ľudské práva v parlamentnom zhromaždení Rady Európy (PACE).

Výmena názorov s generálnym tajomníkom OBSE Lambertom Zannierom, ktorú v novembri pripravili AFET a DROI, bola príležitosťou zdôrazniť význam záväzkov **OBSE** označovaných ako ľudská dimenzia.

Európsky parlament skúmal v niekoľkých **správach, ktoré v roku 2011 prijal** z vlastnej iniciatívy, rôzne možnosti ochrany a podpory ľudských práv a demokracie. Na základe takejto správy parlament 7. júla 2011 prijal uznesenie o **vonkajších politikách EÚ na podporu demokratizácie**. V správe sa uvádza, že úlohu EÚ ako „nenásilnej veľmoci“ v rámci medzinárodného systému možno posilniť, len ak bude ochrana ľudských práv ozajstnou prioritou v jej vzťahu k tretím krajinám, a ponúka možné riešenia pre ucelenejší prístup k podpore demokracie vo vonkajších politikách EÚ, ktorý bude vychádzať z cielených stratégií. Parlament tiež privítal rozhodnutie Komisie a vysokej predstaviteľky podporiť zriadenie **európskej nadácie pre demokraciu (EED)** ako flexibilného nástroja podpory demokratických zmien v nedemokratických krajinách a v krajinách, ktoré sú v procese transformácie.

Európsky parlament je tiež dôsledným a zásadovým obhajcom ICC. V novembri 2011 Parlament prijal uznesenie o **podpore EU pre Medzinárodný trestný súd**. V uznesení sa zdôrazňuje potreba posilniť podporu súdu prostredníctvom politických a diplomatických krokov. Víta sa v ňom revidovaný akčný plán EÚ a predsedníctvo Rady, spolu s Komisiou, ESVČ a členskými štátmi sa nabádajú, aby vykonávanie tohoto akčného plánu stanovili za prioritu.

Rok 2011 bol v znamení historických **zmien v severnej Afrike, na Blízkom východe a v štátoch Perzského zálivu**. Európsky parlament pozorne sledoval udalosti Arabskej jari a sústredil sa pritom aj na ľudské práva a demokraciu. Na vývoj zareagoval uskutočnením híringov, prebehli návštevy delegácií, ako aj volebná pozorovateľská misia do Tuniska. S tým úzko súvisí podrobné preskúmanie revízie európskej susedskej politiky Európskym parlamentom. V apríli parlament prijal dve osobitné uznesenia o južnej a východnej dimenzii európskej susedskej politiky s cieľom prispieť k tomuto preskúmaniu.

V uznesení o **revízii európskej susedskej politiky**, ktoré Európsky parlament prijal 14. decembra 2011, sa plne podporil nový prístup, ktorý predstavila Komisia a vysoká predstaviteľka, vychádzajúci zo zásady „viac za viac“ a z jasne vymedzených a posúdiťelných kritérií a pravidelne sledovaných referenčných hodnôt pre každú partnerskú krajinu.

V kontexte **monitorovania rokovaní o medzinárodných dohodách** Parlament prijal odporúčania k rokovaniam o rámcovej dohode medzi EÚ a Líbyou a o dohodách o pridružení medzi EÚ a Moldavskou republikou, Ukrajinou a Gruzínskom.

Parlament prijal uznesenie o **otázkach sexuálnej orientácie a rodovej identity**, pričom zdôraznil svoje znepokojenie nad početnými porušovaniami ľudských práv a širokou diskrimináciou založenou na sexuálnej orientácii a rodovej identite v Európskej únii i v tretích krajinách.

Na základe parlamentnej správy z roku 2010 sa parlament ďalej venoval úlohe **obhajcov ľudských práv**. Podvýbor pre ľudské práva pripravil vyhlásenia a listy s cieľom oslobodiť známeho sýrskeho právnik, ktorý sa venuje ľudským právam, Haythama Al-Maleha, ktorého nakoniec prepustili z väzenia. Európsky parlament pokračoval v kontaktoch s laureátkou Sacharovovej ceny a predstaviteľkou barmských demokratických síl Aun San Suu Kyi a v roku 2011 od nej dostal dve videosprávy. Parlament tiež upozorňoval na prípady Sergeja Magnického (Rusko), Alesa Bialackeho (Bielorusko) a Davida Kata (Uganda), ktoré boli drsným pripomenutím rizík, ktorým naďalej čelia odvážni obhajcovia ľudských práv.

V roku 2011 sa tiež začala práca na **výročnej správe Európskeho parlamentu o ľudských právach vo svete a politike EÚ v tejto oblasti**, v ktorej sa skúmajú úlohy rôznych aktérov v rámci Európskej únie, ako aj politiky v oblasti ľudských práv, a spravodajcom pre ktorú je poslanec Európskeho parlamentu pán Richard Howitt.

V roku 2011 sa **Sacharovova cena za slobodu myslenia** udelila „Arabskej jari“, ktorú zosobňovali piati aktivisti ocenení za svoj príspevok k historickým zmenám v arabskom svete: Asmaa Mahfouz (Egypt), Ahmed al-Zubair Ahmed al-Sanusi (Líbya), Razan Zaitouneh (Sýria), Ali Farzat (Sýria); cena bola *in memoriam* udelená aj Mohamedovi Bouazizovi (Tunisko).

Európsky parlament udeľuje cenu Andreja Sacharova za slobodu myslenia osobnostiam, ktoré sa zasadzujú za slobodu prejavu, demokraciu, právny štát a toleranciu, každoročne od roku 1988.

Počas roka 2011 sa tiež rozvíjala **sieť nositeľov Sacharovovej ceny**, ktorá laureátom umožňuje podeliť sa o svoje skúsenosti pri obrane ľudských práv a vymieňať si najlepšie postupy. Väčšina laureátov sa v novembri 2011 zúčastnila prestížneho podujatia siete nositeľov Sacharovovej ceny, ktorého hostiteľom bol predseda Európskeho parlamentu. Konferencia o ľudských právach a verejná Sacharovova diskusia sa v roku 2011 sústredila na úlohu žien počas transformácie a bola určená ľuďom na celom svete, ktorí sa zapojili do boja za ľudské práva. Medzi prítomných laureátov Sacharovovej ceny patrili Hauwa Ibrahim, Wei Jing Sheng, Salih Mahmoud Osman, Alexandr Milinkjevič, Reportéri bez hraníc, Žanna Litvinovová (Bieloruská asociácia novinárov), Taslima Nasrin, Salima Ghezali, Leyla Zana, Dámy v bielom (Damas de blanco) a Oslobodenje. Aun San Suu Kyi poslala konferencii videosprávu. Laureáti Sacharovovu cenu hodnotili veľmi pozitívne, jej udelenie zvýšilo viditeľnosť a dôveryhodnosť ich úsilia na globálnej scéne.

Európsky parlament, tak ako v minulosti, každý mesiac rokoval o naliehavých prípadoch porušovania ľudských práv, demokracie a zásad právneho štátu. V roku 2011 Parlament prijal celkovo 53 uznesení o ľudských právach (pozri prílohu 1).

V apríli 2011 konferencia predsedov delegácií prijala nové usmernenia pre delegácie Európskeho parlamentu o začlenení otázok ľudských práv do návštev a stretnutí všetkých delegácií a viacstranných zhromaždení s účasťou Európskeho parlamentu. Podľa osobitných usmernení pre činnosť poslancov EP v oblasti ľudských práv a demokracie v rámci návštev tretích krajín sa všetky delegácie Európskeho parlamentu nabádajú, aby sa počas svojich stykov s orgánmi venovali otázkam ľudských práv a aby sa stretli s obhajcami ľudských práv.

Medzi ďalšie **delegácie** Európskeho parlamentu **týkajúce sa podvýboru pre ľudské práva v roku 2011** patrila ad hoc delegácia do Tuniska s výborom AFET a stála delegácia Parlamentu v Maghrebe. Delegácia výboru DROI do Hondurasu a Mexika uskutočnila nesmierne intenzívnu návštevu oboch krajín na vysokej úrovni. Predseda podvýboru sa tiež zúčastnil delegácie výboru AFET do strednej Ázie, ktorá súvisela s rokovaním o dohode o partnerstve a spolupráci medzi EÚ a Turkménskom.

V roku 2011 podvýbor pre ľudské práva zorganizoval tieto **híringy** (niektoré v spolupráci s inými výbormi alebo delegáciami):

- právo na vodu a hygienu
- diskriminácia v južnej Ázii na základe kást
- podpora demokracie
- menšiny a nedostatočne zastúpené osoby
- sloboda tlače vrátane ochrany novinárov počas ozbrojených konfliktov
- medzinárodný deň na podporu obetí mučenia
- podpora ICC zo strany EÚ: konfrontácia s výzvami a zdolávanie prekážok
- ľudské práva v juhovýchodnej Ázii so zameraním na Indonéziu

- ľudské práva Turkménov v Iraku
- ľudské práva v Číne, najmä situácia obhajcov ľudských práv
- ľudské práva lesbičiek, homosexuálov, bisexuálov, transrodových osôb a intersexuálov na celom svete
- ľudské práva v Rusku a Predkaukazsku
- ľudské práva v Turecku vzhľadom na pripravovanú správu Komisie o pokroku
- práva LGBT a Rómov na západnom Balkáne
- ľudské práva v Číne a úloha Európskej únie
- nadviazanie na správu o obhajcoch ľudských práv

Okrem toho rôzne výmeny názorov umožnili poslancom Európskeho parlamentu rokovať o situáciách v rôznych krajinách alebo o rôznych horizontálnych prioritách s ESVČ, externými expertmi, veľvyslancami a predstaviteľmi medzinárodných organizácií ako aj národných, regionálnych a medzinárodných MVO.

Prácu podvýboru pre ľudské práva dopĺňa oddelenie politiky pre vonkajšie vzťahy Parlamentu, ktoré mu poskytuje podporu buď prípravou poznámok na brífingy a iného podkladového materiálu, alebo zadávaním externých štúdií. V roku 2011 podvýbor pre ľudské práva vypracoval a prezentoval tieto štúdie týkajúce sa vonkajšej politiky v oblasti ľudských práv:

- Európska únia a analýza Rady OSN pre ľudské práva
- Politika EÚ v oblasti ľudských práv voči Rusku
- Seminár o mučení a tajnom väznení: perspektíva OSN a úloha EÚ
- Vplyv migračných politík na ľudské práva v susedstve Európy
- Ľudské práva v krajinách Východného partnerstva
- Referenčné hodnoty v oblasti ľudských práv pre vonkajšie politiky EÚ
- Vzájomná podpora ombudsmanov v krajinách Východného partnerstva

Stále delegácie parlamentu udržiavali kontinuálne vzťahy s krajinami alebo regionálnymi orgánmi. Návštevy delegácií boli významnou príležitosťou priamo osloviť členov parlamentov, vládnych úradníkov a zástupcov občianskej spoločnosti v tretích krajinách. Zasadnutia delegácií v Bruseli sa pravidelne zúčastňujú veľvyslanci dotknutých krajín, ESVČ, MVO a iní aktéri, pričom pravidelnou súčasťou týchto zasadnutí bývajú aj otázky ľudských práv (napríklad v prípade Iránu a Číny). Vedúci delegácii často posielajú listy (väčšinou veľvyslancovi dotknutej krajiny) a vydávajú vyhlásenia ku konkrétnym porušovaniam ľudských práv.

Európsky parlament tiež komunikuje s parlamentmi na celom svete prostredníctvom medziparlamentnej spolupráce a spoločných parlamentných zhromaždení. V nich sa stretávajú poslanci Európskeho parlamentu s poslancami z tretích krajín a rokujú o spoločných výzvach vrátane ľudských práv a demokracie. Medzi zavedené parlamentné zhromaždenia patria Parlamentné zhromaždenie Únie pre Stredozemie, Európsko-latinskoamerické parlamentné zhromaždenie a Spoločné parlamentné zhromaždenie AKT – EÚ. V roku 2011 bolo zriadené parlamentné zhromaždenie Euronest vrátane osobitného výboru pre politické záležitosti, ľudské práva a demokraciu a výboru pre sociálne veci, kultúru, vzdelávanie a občiansku spoločnosť s cieľom dodať iniciatíve Východného partnerstva EÚ parlamentný rozmer.

Parlamentné zhromaždenie Únie pre Stredozemie spája poslancov Európskeho parlamentu, štátov EÚ a stredozemských krajín, ktoré patria k euro-stredozemskému partnerstvu, vrátane Alžírsku, okupovaných palestínskych území, Egypta, Jordánska, Izraela, Libanonu, Maroka, Sýrie, Tuniska a Turecka. Siedme zasadnutie parlamentného zhromaždenia Únie pre Stredozemie sa zišlo 3. a 4. marca v Ríme s cieľom rokovať o politických udalostiach, ktoré sa odohrávajú na juhu stredozemnej oblasti. Otázkami ľudských práv sa zaoberá výbor zhromaždenia pre politické otázky, ľudské práva a bezpečnosť.

Piate riadne plenárne zasadnutie Európsko-latinskoamerického parlamentného zhromaždenia sa konalo 18. a 19. mája 2011 v Montevideu v Uruguaji. V rámci tohto zhromaždenia sa ľudským právam venuje Výbor pre politické záležitosti, bezpečnosť a ľudské práva.

Spoločné parlamentné zhromaždenie AKT – EÚ spája poslancov európskeho parlamentu a volených zástupcov afrických, karibských a tichomorských štátov (krajiny AKT), ktoré podpísali Dohodu z Cotonou. Významná časť práce spoločného parlamentného zhromaždenia je zameraná na podporu ľudských práv a demokracie a spoločných ľudských hodnôt, výsledkom čoho sú spoločné záväzky prijaté v rámci konferencií OSN. Pokiaľ ide o ľudské práva, na 21. zasadnutí v Budapešti (16. až 18. mája 2011) sa prijala rezolúcia o výzvach vzhľadom na budúcnosť demokracie a dodržiavanie ústavného poriadku v krajinách AKT a Európskej únie.

Ustanovujúce zasadnutie parlamentného zhromaždenia Euronestu sa uskutočnilo 3. mája 2011 v Bruseli. Otvoril ho predseda Európskeho parlamentu Jerzy Buzek, ktorý uviedol, že je potrebné posilniť proces demokratickej reformy vo východných partnerských krajinách. Prvému riadnemu zasadnutiu, ktoré sa uskutočnilo 14. a 15. septembra v Štrasburgu, predchádzalo zasadnutie štyroch výborov zhromaždenia vrátane výboru pre politické otázky, ľudské práva a demokraciu.

Okrem toho sa v roku 2011 uskutočnilo mnoho medziparlamentných zasadnutí s výrazným zameraním na ľudské práva. Podvýbor pre ľudské práva spolu s Výborom pre rozvoj 11. októbra 2011 zorganizovali stretnutie medziparlamentných výborov s vnútroštátnymi parlamentmi pod názvom „Podmienenosť rozvojovej politiky ľudskými právami“. Bolo to prvé plné medziparlamentné zasadnutie po nadobudnutí platnosti Lisabonskej zmluvy venované prepojeniu medzi ľudskými právami a rozvojom. Hlavné témy, o ktorých rokovali členovia Európskeho parlamentu a ich partneri z národných parlamentov, boli, či podmienenosť ľudskými právami bráni znižovaniu chudoby, a nakoľko je takáto podmienenosť efektívna v prostredí, kde pôsobí viacero darcov.

Pozorovanie volieb je prejavom záväzku Európskeho parlamentu voči podpore a konsolidácii demokracie, právneho štátu a ľudských práv. Poslanci EP sa zúčastňujú buď volebných pozorovateľských misií Európskej únie (EU EOM), alebo medzinárodných volebných pozorovateľských misií. Pri medzinárodných volebných pozorovateľských misiách patrí delegácia Európskeho parlamentu do rámca misie a svoju prácu koordinuje s úradom OBSE pre demokratické inštitúcie a ľudské práva (ODIHR), parlamentným zhromaždením Organizácie pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe (PZ OBSE), Rady Európy a Organizácie Severoatlantickej zmluvy (PZ NATO).

Skupina pre koordináciu volieb (ECG) Európskeho parlamentu je zodpovedná za celkovú organizáciu volebných pozorovateľských činností EP. V roku 2011 ECG prvýkrát využila svoju novú konzultačnú funkciu vo vzťahu k vysokej predstaviteľke a podpredsedníčke Komisie Catherine Ashtonovej pri identifikácii a plánovaní EU EOM. ECG tiež zohrala významnú úlohu pri vymenovávaní poslancov Európskeho parlamentu za hlavných pozorovateľov EÚ v rámci EU EOM.

V roku 2011 sa Európsky parlament zúčastnil na týchto volebných pozorovateľských misiách:

Kosovo	parlamentné voľby (opakovanie v 3 okresoch)	9.1.2011
Sudán	referendum: juh	9-17.1.2011
Čad	parlamentné	13.2.2011
Uganda	všeobecné	18.2.2011
Nigéria	prezidentské	16.4.2011
Peru	prezidentské	5.6.2011
Zambia	všeobecné	20.9.2011
Tunisko	ústavodarné zhromaždenie	23.10.2011
Kirgizsko	prezidentské	30.10.2011
Nikaragua	všeobecné	6.11.2011
Konžská demokratická republika	prezidentské	28.11.2011

Okrem toho sa Európsky parlament vzhľadom na dôležitosť miestnych volieb v Albánsku rozhodol, že výnimočne vyšle delegáciu ad hoc, ktorá mala sledovať volebný proces v čase volieb v máji 2011.

Parlamenta sú zásadným prvkom fungujúcej demokracie a v rámci demokracie existuje najväčšia pravdepodobnosť, že sa ľudské práva budú dodržiavať a aktívne podporovať. **Úrad na podporu parlamentnej demokracie (OPPD)** pôsobí v rámci Európskeho parlamentu s cieľom poskytovať podporu pre rozvoj parlamentarizmu v nových a vznikajúcich demokraciách. Z podpory OPPD majú prospech parlamentné inštitúcie v tretích krajinách, ich členovia a administratíva. OPPD ponúka budovanie kapacít inštitúcií, programy individualizovanej podpory, partnerskú podporu a výmenu skúseností, ako aj nadviazanie na volebné pozorovateľské misie s cieľom rozšíriť podporu demokratizácie na celé volebné obdobie.

Počas roku 2011 OPPD zorganizoval návštevu Európskeho parlamentu pre veľkú skupinu egyptských politických aktivistov, ktorí zastupovali široké spektrum politických strán, skupín a prezidentských kandidátov. Medzi partnerov v rámci štipendijného programu OPPD pre demokraciu patrili parlamentné zhromaždenia MECOSUR-u a PARLACEN-u, ako aj parlamenty Čile (poslanecká snemovňa), Arménska, Ghany, Mauritánie a Toga. OPPD podporila parlamentné fórum spoločenstva demokracií svojou aktívnou poradnou úlohou a organizáciou zasadnutia v Bruseli, ako aj účasťou na zasadnutiach tohto parlamentného fóra v Tbilisi, Vilniuse a Washingtone. V roku 2011 OPPD zorganizoval spolu s Národným demokratickým inštitútom pre zahraničné veci (NDI) zasadnutie na vysokej úrovni v rámci transatlantického dialógu pre posilnenie spolupráce v oblasti podpory demokracie.

S cieľom dosiahnuť väčšiu synergiu a súdržnosť v rámci rôznych výborov a oddelení Európskeho parlamentu pôsobiacich v oblasti ľudských práv sa počas celého roka pravidelne stretávala **osobitná skupina pre politiku EÚ v oblasti ľudských práv**, ktorej členovia boli zamestnanci rôznych oddelení Európskeho parlamentu.

Na základe potreby a vôle ďalej posilňovať činnosť Európskeho parlamentu v oblasti ľudských práv a podpory demokracie vzniklo nové riaditeľstvo pre podporu demokracie v rámci generálneho riaditeľstva Európskeho parlamentu pre vonkajšie politiky, ktoré má svoju prácu začať v roku 2012.

7. ZOZNAM SKRATIEK

AA	Association Agreement
AFCO	Constitutional Affairs Committee
AFET	Committee on Foreign Affairs
AMISOM	African Union Mission in Somalia
APRM	African Peer Review Mechanism
ASEAN	Association of Southeast Asian Nations
ASEM	Asia-Europe Meeting
ATP	Anti-Terrorism Proclamation
AU	African Union
BICI	Independent Commission of Inquiry
BiH	Bosnia and Herzegovina
CAT	Convention against Torture
CBSS	Country-Based Support Schemes under the EIDHR
CEDAW	Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women
CEDEAO	
CEDEF	convention internationale sur l'élimination de toutes les formes de discrimination à l'égard des femmes
CENIT	national Electoral Commission

CEPOL	
CFSP	Common Foreign Security Policy
CHT	Chittagong Hill Tracts
CICIG	International Commission Against Impunity in Guatemala
CoE	Council of Europe
COHOM	Council Human Rights Working Group
COREPER	
CPT	Committee for the Prevention of Torture
CRPD	UN Convention on the Rights of Persons with Disabilities
CSDP	Common Security and Defence Policy
CSO	Civil Society Organisation
CSR	Corporate Social Responsibility
CSW	Commission on the Status of Women
CVJR	Truth, Justice and Reconciliation Commission
DAS	Departamento Administrativo de Seguridad
DCFTA	Deep and Comprehensive Free Trade Area
DCI	Development Cooperation Instrument
DCI	Dialogues Facility Fund
DDPA	Durban Declaration and Programme of Action
DEVE	Committee on Development
DPRK	Democratic People's Republic of Korea
DRC	Democratic Republic of Congo
DROI	Human Rights Subcommittee of the European Parliament
EA	Electoral assistance
EaP	Eastern Partnership
EASO	European Asylum Support Office
EC	European Commission

ECCC	Extraordinary Chambers in the Courts of Cambodia
ECCC	Extraordinary Chambers in the Court of Cambodia
ECG	Election Coordination Group
ECG	Election Coordination Group
ECHR	European Convention on Human Rights
ECRI	European Commission against Racism and Intolerance
EDF	European Development Fund
EED	European Endowment for Democracy
EEM	Election expert missions
EIB	European Investment Bank
EIDHR	European Initiative for Democracy and Human Rights
EMB	electoral management bodies
EMRIP	Expert Mechanism on the Rights of Indigenous Peoples
ENI	European Neighbourhood Instrument
ENP	European Neighbourhood Policy
ENPI	European Neighbourhood and Partnership Instrument
EOM	Election observation missions
EP	European Parliament
EPJUST	EU-Philippines Justice Support Programme
EU MS	EU Member States
EUD	EU Delegation
EUJUST	Integrated Rule of Law Mission for Iraq
LEX	
EUMM	EU Monitoring Mission
EUPM	EU Police Mission
EUPOL	European Union Police Mission in Afghanistan

EUPOL	European Union Police Mission for the Palestinian Territories
COPPS	
EURA	EU Readmission Agreement
EUREMA	EU Relocation from Malta
EURODAC	system for comparing fingerprints of asylum seekers and some categories of illegal immigrants
EUROJUST	European Union's Judicial Cooperation Unit
EUROPOL	law enforcement agency of the European Union
EUSR	EU Special Representative
EUTM	European Union military mission to contribute to the training of security forces
FAC	Foreign Affairs Council
FED	Fonds européen de développement
FEMM	Women's Rights and Gender Equality Committee
FfGE	Financing for Gender Equality
FICs	Forum Island Countries
FIDH	Fédération internationale des ligues des droits de l'Homme
FoE	freedom of expression
FoRB	freedom of thought, conscience and religion or belief
FRONTEX	EU Agency promoting, coordinating and developing European border management
FYROM	Former Yugoslav Republic of Macedonia
GAMM	Global Approach to Migration and Mobility
GCC	Gulf Cooperation Council
GCTF	Global Counter-Terrorism Forum

GNU	Government of National Unity
GoE	Government of Ethiopia
GRULAC	UN Group of Latin America and Caribbean Countries
GSP	EU's Generalised System of Preferences
HIV	Human immunodeficiency virus
HOMs	EU Heads of Missions
HR	High Representative
HR VP	High Representative Vice-President
HRC	UN Human Rights Council
HRDO	Human Rights Defender's Office
HRDs	Human Rights Defenders
ICC	International Criminal Court
ICCPR	International Covenant on Civil and Political Rights
ICERD	International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination
ICHR	Independent Commission for Human Rights
ICT	information and communication technology
ICTY	International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia
IDPs	Internally Displaced Persons
IHL	international humanitarian law
ILO	International Labour Organisation

IMT	International Monitoring Team
INEC	Independent National Electoral Committee
INGO	International nongovernmental organisation
INTA	Committee on International Trade
IPA	Instrument for Pre-Accession Assistance
ISAF	International Security Assistance Force
ITC-ILO	International Training Centre of the ILO
JA	Council Joint Actions
JURI	Legal Affairs Committee
JWF	Angola-EU Joint Way Forward
LAS	League of Arab States
LGBT	Lesbian, Gay, Bisexual and Transgender
LGBTI	Lesbian, Gay, Bisexual, Transgender and Intersex
LIBE	Committee on Civil Liberties, Justice and Home Affairs
MDG	Millennium Development Goals
MENA	Middle East and North Africa
MEP	Member of the European Parliament
MERCOSUR	Common Market of the South
MFF	Multiannual Financial Framework
NDC	National Dialogue Committee
NDI	National Democratic Institute for International Affair

NGO	Nongovernmental organisation
NSA	Non-State Actors
NSF	Somali National Security Forces
NSS	National Security Service
NTC	National Transitional Council
OAS	Organisation of American States
ODIHR	Office for Democratic Institutions and Human Rights
OECD	Organisation for Economic Cooperation and Development
OFA	Ohrid Framework Agreement
OHCHR	United Nations High Commissioner for Human Rights
OIC	Organisation of Islamic Cooperation
OMCT	Organisation Mondiale Contre la Torture
OPCAT	Optional Protocol to the Convention against Torture
OPPD	Office for the Promotion of Parliamentary Democracy
oPt	Occupied Palestinian Territory
OSCE	Organisation for Security and Cooperation in Europe
OSCE	Organisation for Security and Cooperation in Europe
OSCE PA	Parliamentary Assemblies of the Organisation for Security and Co-operation in Europe

PA	Palestinian Authority
PACE	Parliamentary Assembly of the Council of Europe
PARLACEN	Parlamento Centroamericano
PCA	Partnership and Cooperation Agreement
PCA	Partnership and Cooperation Agreement
PCNA	Post-Crisis Needs Assessment
PDO	Public Defenders Office
PMSC	private military and security companies
PSWG	Peace Support Working Group
RCCR	Royal Committee on Constitutional Review
RTG	Royal Thai Government
SAA	Stabilisation and Association Agreement
SADC	Southern African Development Community
SAF	Sudan Armed Forces
SAP	Stabilisation and Association Process
SPLA	Sudan People's Liberation Army
SPRING	Support to Partnership, Reform and Inclusive Growth Programme
SPT	UN Subcommittee on Prevention of Torture
SRT	Special Rapporteur on Torture
TAIEX	Technical Assistance and Information Exchange Instrument
TDCA	Trade Cooperation and Development Agreements
TIPNIS	Territorio Indigena Parque Natural Isiboro Sécure
US	United States of America
UAE	United Arab Emirates
UfM	Union for the Mediterranean
UN	United Nations
UNAMA	United Nations Assistance Mission in Afghanistan

UNAMID	United Nations-African Union Mission in Darfur
UNCAT	United Nations Convention against Torture
UNDP	United Nations Development Programme
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organisation
UNGA	United Nations General Assembly
UNGP	United Nations Guiding Principle
UNHCR	UN Refugee Agency
UNICEF	United Nations Children's Fund
UNMIS	United Nations Missions in Sudan
UNSCR	United Nations Security Council Resolution
UPR	Universal Periodic Review
USA	United States of America
USICVR	Unidad de seguimiento a las recomendaciones de la Comisión Verdad y Reconciliación
WCAR	World Conference against Racism, Racial Discrimination, Xenophobia and Related Intolerance

ANNEX 1 - PLEDGES MADE TO THE 31ST INTERNATIONAL CONFERENCE OF THE RED CROSS AND RED CRESCENT, GENEVA, 28 NOVEMBER TO 1 DECEMBER 2011.

For the years 2012-2015, we, the European Union and its Member States (Austria, Belgium, Bulgaria, Cyprus, Czech Republic, Denmark, Estonia, Finland, France, Germany, Greece, Hungary, Ireland, Italy, Latvia, Lithuania, Luxembourg, Malta, Netherlands, Poland, Portugal, Romania, Slovakia, Slovenia, Spain, Sweden, United Kingdom), hereby pledge:

1. Missing persons

The EU and its Member States are concerned by the enforced disappearance of persons during armed conflicts and by the profound humanitarian consequences borne by families of missing persons in these circumstances.

The EU Member States therefore pledge:

- to consider ratifying the 2006 Convention for the Protection of All Persons from Enforced Disappearance ;
- to consider adopting other measures aiming at avoiding enforced disappearances, such as those included in the model law suggested by the ICRC;
- to support mechanisms to investigate effectively and resolve the cases of missing persons in several regions of the world;
- to encourage processes acknowledging the rights and needs of families of missing persons and aiming at adjusting national legislation and programmes to meet these needs.

2. International Criminal Court

The EU and its Member States consider that those who have committed serious crimes of concern to the international community, including war crimes, crimes against humanity or the crime of genocide should be brought to justice.

In line with their efforts to fight impunity, the EU and its Member States pledge:

- to continue to promote the universality and preserve the integrity of the Rome Statute;
- to include the fight against impunity for the most serious crimes of international concern as one of the shared values of the EU and its partners through the insertion of provisions concerning the ICC and international justice into EU agreements with third parties;
- to continue their support to the Court, civil society and to third States interested in receiving assistance in order to become party to the Rome Statute or to implement it;

3. International Humanitarian Law Instruments

The EU and its Member States are convinced that national implementation and enforcement of international humanitarian law and other relevant legal instruments which have an impact on international humanitarian law are of great importance and fall under States' responsibilities.

In line with the EU Guidelines on promoting compliance with International Humanitarian Law, the EU Member States pledge:

- to work towards further participation in the principal international humanitarian law instruments and other relevant legal instruments which have an impact on international humanitarian law by considering ratification of the following instruments to which they are not yet all party, namely:

Additional Protocol III to the Geneva Conventions;

The Hague Convention for the Protection of Cultural Property in the Event of Armed Conflict and its First and Second Protocols;

The Optional Protocol to the UN Convention on the Rights of the Child on the involvement of children in armed conflict;

The Ottawa Convention on the Prohibition of the Use, Stockpiling, Production and Transfer of Anti-Personnel Mines;

Protocol II, as amended on 3 May 1996, and Protocol V to the 1980 Convention on Prohibitions or Restrictions on the Use of Certain Conventional Weapons which May Be Deemed to Be Excessively Injurious or to Have Indiscriminate Effects;

The Convention on the prohibition of military use of environmental modification techniques.

In order to improve implementation of international humanitarian law at the national level the EU and its Member States pledge:

- to support States in their efforts to adopt relevant national legislation pertinent to their international humanitarian law obligations;
- to support the existing international humanitarian law mechanisms and to envisage, if deemed relevant, making use of the services of the International Humanitarian Fact-Finding Commission constituted under Article 90 of Additional Protocol I.

4. Promotion and dissemination of international humanitarian law

The EU and its Member States underline that proper training in, and dissemination of, international humanitarian law is required to ensure better compliance with international humanitarian law in time of armed conflict.

In line with the EU Guidelines on promoting compliance with International Humanitarian Law and the 2007 European Consensus on Humanitarian Aid, the EU and its Member States pledge:

- to pursue their efforts in promoting dissemination and training in international humanitarian law in third countries, including in peacetime, in particular to national authorities, armed non-state actors and humanitarian actors.

The EU Member States pledge:

- to continue their efforts in promoting dissemination and training in international humanitarian law inside the EU, in particular to military and civilian personnel, involved in crisis management operations.

5. Fundamental Procedural and other Guarantees

The EU and its Member States reaffirm their determination to respect fundamental procedural guarantees for all persons detained in relation to an armed conflict as enshrined in the applicable rules of international humanitarian law and/or international human rights law.

The EU and its Member States therefore pledge to promote respect of fundamental procedural guarantees through a wide range of measures including:

- Training for staff participating in EU military and civilian crisis management operations in fundamental procedural guarantees.

- Endeavouring to ensure implementation of those standards by third parties involved in EU operations.
- Supporting dissemination and training sessions on implementation of fundamental procedural guarantees.
- Recalling the importance of respecting fundamental procedural guarantees in dialogue with other States.

6. Anti-Personnel Landmines, Cluster Munitions, Improvised Explosive Devices and

Explosive Remnants of War

The EU and its Member States are concerned by the threats posed by anti-personnel landmines, cluster munitions, improvised explosive devices and explosive remnants of war.

The EU Member States therefore pledge:

- to advocate as appropriate in support of international instruments seeking to address humanitarian hazards of explosive remnants of war, cluster munitions, improvised explosive devices and anti-personnel landmines;
- to encourage as appropriate States Parties to the Anti-Personnel Mine Ban Convention and the Convention on Cluster Munitions to make timely reports in accordance with the relevant provisions of these treaties.

Joint pledge by EU Member States and National Red Cross Societies

1 Strengthening international humanitarian law through the adoption of an effective Arms Trade Treaty

The European Union Member States and their National Red Cross Societies, noting the utility of the 2008 EU Common Position defining common rules governing the control of exports of military technology and equipment and related EU instruments, are concerned that the widespread availability of weapons facilitates violations of international humanitarian law, and hampers the provision of assistance to victims of armed conflict, and are convinced of the relevance of promoting and further strengthening the regulatory framework governing transfers of conventional arms.

In line with the updated EU Guidelines on promoting compliance with International Humanitarian Law and the relevant Council Conclusions, the European Union Member States, with support from their respective National Red Cross Societies, therefore pledge:

– to engage in an exchange of information, to the extent considered appropriate and pertinent by the European Union Member States, on the negotiation in 2012 of a strong and robust Arms Trade Treaty with the highest possible legally binding standards which would prevent conventional weapons from being used to violate international humanitarian law.

PRÍLOHA 2 – UZNESENIA Z OBLASTI ĽUDSKÝCH PRÁV ZA ROK 2011

Rokovací poriadok Európskeho parlamentu, článok 122 – rozpravy alebo uznesenia o naliehavých prípadoch

Rokovací poriadok Európskeho parlamentu, článok 110 bod 2 – uznesenia k vyhláseniam

Rokovací poriadok Európskeho parlamentu, článok 48 – iniciatívne správy

- 1. Uznesenie Európskeho parlamentu z 20. januára 2011 o Pakistane, najmä o vražde guvernéra Salmana Tasíra**
2011/2522(RSP)
Rokovací poriadok Európskeho parlamentu, článok 122
- 2. Uznesenie Európskeho parlamentu z 20. januára 2011 o Iráne – prípad Nasrín Sutúde**
2011/2524(RSP)
Rokovací poriadok Európskeho parlamentu, článok 122
- 3. Uznesenie Európskeho parlamentu z 19. januára 2011 o situácii na Haiti rok po zemetrasení: humanitárna pomoc a obnova**
2010/3018(RSP)
Rokovací poriadok Európskeho parlamentu, článok 110 bod 2
- 4. Uznesenie Európskeho parlamentu z 20. januára 2011 o situácii kresťanov, pokiaľ ide o slobodu náboženského vyznania**
2011/2521(RSP)
Rokovací poriadok Európskeho parlamentu, článok 110 bod 2

5. **Uznesenie Európskeho parlamentu z 20. januára 2011 o Brazílii: vydanie Cesara Battistiho**
2011/2523(RSP)
Rokovací poriadok Európskeho parlamentu, článok 122
6. **Uznesenie Európskeho parlamentu z 20. januára 2011 o situácii v Bielorusku**
2011/2514(RSP)
Rokovací poriadok Európskeho parlamentu, článok 110 bod 2
7. **Uznesenie Európskeho parlamentu zo 17. februára 2011 o Jemene: prenasledovanie mladistvých páchatel'ov, konkrétne prípad Muhammada Táhira Sábita Samúma**
2011/2572(RSP)
Rokovací poriadok Európskeho parlamentu, článok 122
8. **Uznesenie Európskeho parlamentu zo 17. februára 2011 o zrážkach na hraniciach medzi Thajskom a Kambodžou**
2011/2571(RSP)
Rokovací poriadok Európskeho parlamentu, článok 122
9. **Uznesenie Európskeho parlamentu zo 17. februára 2011 o Ugande: vražda Davida Kata**
2011/2573(RSP)
Rokovací poriadok Európskeho parlamentu, článok 122
10. **Uznesenie Európskeho parlamentu zo 17. februára 2011 o právnom štáte v Rusku**
2011/2515(RSP)
Rokovací poriadok Európskeho parlamentu, článok 110 bod 2

- 11. Uznesenie Európskeho parlamentu zo 17. februára 2011 o situácii v Egypte**
2011/2555(RSP)
Rokovací poriadok Európskeho parlamentu, článok 110 bod 2
- 12. Uznesenie Európskeho parlamentu z 10. marca 2011 o prioritách 16. zasadnutia Rady OSN pre ľudské práva a hodnotení v roku 2011**
2011/2570(RSP)
Rokovací poriadok Európskeho parlamentu, článok 110 bod 2
- 13. Uznesenie Európskeho parlamentu z 10. marca 2011 o Pakistane, najmä o vražde Šahbaza Bhattiho**
2011/2612(RSP)
Rokovací poriadok Európskeho parlamentu, článok 122
- 14. Uznesenie Európskeho parlamentu z 10. marca 2011 o južnom susedstve a najmä o Líbyi**
2011/2616(RSP)
Rokovací poriadok Európskeho parlamentu, článok 110 bod 2
- 15. Uznesenie Európskeho parlamentu z 10. marca 2011 o situácii a kultúrnom dedičstve v Kašgare (Ujgurská autonómna oblasť Sin-ťiang, Čína)**
2011/2614(RSP)
Rokovací poriadok Európskeho parlamentu, článok 122
- 16. Uznesenie Európskeho parlamentu z 10. marca 2011 o postoji EÚ k Iránu**
2010/2050(INI)
Rokovací poriadok Európskeho parlamentu, článok 48

- 17. Uznesenie Európskeho parlamentu z 10. marca 2011 o Bielorusku (najmä prípady Alesa Michaleviča a Natalie Radinovej)**
2011/2613(RSP)
Rokovací poriadok Európskeho parlamentu, článok 122
- 18. Uznesenie Európskeho parlamentu z 7. apríla 2011 o Zimbabwe**
2011/2658(RSP)
Rokovací poriadok Európskeho parlamentu, článok 122
- 19. Uznesenie Európskeho parlamentu zo 7. apríla 2011 o zákaze volieb do tibetskej exilovej vlády v Nepále**
2011/2657(RSP)
Rokovací poriadok Európskeho parlamentu, článok 122
- 20. Uznesenie Európskeho parlamentu zo 7. apríla 2011 o situácii v Sýrii, Bahrajne a Jemene**
2011/2645(RSP)
Rokovací poriadok Európskeho parlamentu, článok 110 bod 2
- 21. Uznesenie Európskeho parlamentu zo 7. apríla 2011 o situácii na Pobreží Slonoviny**
2011/2656(RSP)
Rokovací poriadok Európskeho parlamentu, článok 110 bod 2
- 22. Uznesenie Európskeho parlamentu zo 7. apríla 2011 o prípade Aj Wej-weja**
2011/2664(RSP)
Rokovací poriadok Európskeho parlamentu, článok 122
- 23. Uznesenie Európskeho parlamentu z 12. mája 2011 o situácii na Srí Lanke**
2011/2684(RSP)
Rokovací poriadok Európskeho parlamentu, článok 122

- 24. Uznesenie Európskeho parlamentu z 12. mája 2011 o Bielorusku**
2011/2686(RSP)
Rokovací poriadok Európskeho parlamentu, článok 122
- 25. Uznesenie Európskeho parlamentu z 12. mája 2011 o Azerbajdžane**
2011/2685(RSP)
Rokovací poriadok Európskeho parlamentu, článok 122
- 26. Uznesenie Európskeho parlamentu z 9. júna 2011 o Ukrajine: prípady Júlie Tymošenkovej a ďalších členov bývalej vlády**
2011/2714(RSP)
Rokovací poriadok Európskeho parlamentu, článok 122
- 27. Uznesenie Európskeho parlamentu z 9. júna 2011 o Sudáne a Južnom Sudáne: situácia po referende v roku 2011**
2011/2717(RSP)
Rokovací poriadok Európskeho parlamentu, článok 110 bod 2
- 28. Uznesenie Európskeho parlamentu z 9. júna 2011 o samite EÚ – Rusko**
2011/2716(RSP)
Rokovací poriadok Európskeho parlamentu, článok 110 bod 2
- 29. Uznesenie Európskeho parlamentu zo 9. júna 2011 o situácii na Madagaskare**
2011/2712(RSP)
Rokovací poriadok Európskeho parlamentu, článok 122
- 30. Uznesenie Európskeho parlamentu z 9. júna 2011 o Guantáname: nadchádzajúce rozhodnutie o treste smrti**
2011/2713(RSP)
Rokovací poriadok Európskeho parlamentu, článok 122

- 31. Uznesenie Európskeho parlamentu zo 7. júla 2011 o situácii v Sýrii, Jemene a Bahrajne v kontexte situácie v arabskom svete a v severnej Afrike**
2011/2756(RSP)
Rokovací poriadok Európskeho parlamentu, článok 110 bod 2
- 32. Uznesenie Európskeho parlamentu zo 7. júla 2011 o prípravách na decembrové voľby 2011 do ruskej Štátnej dumy**
2011/2752(RSP)
Rokovací poriadok Európskeho parlamentu, článok 110 bod 2
- 33. Uznesenie Európskeho parlamentu zo 7. júla 2011 o Indonézii vrátane útokov na menšiny**
2011/2748(RSP)
Rokovací poriadok Európskeho parlamentu, článok 122
- 34. Uznesenie Európskeho parlamentu zo 7. júla 2011 o Indii a najmä o treste smrti pre Davindera Pal Singha**
2011/2749(RSP)
Rokovací poriadok Európskeho parlamentu, článok 122
- 35. Uznesenie Európskeho parlamentu zo 7. júla 2011 o Konžskej demokratickej republike a masovom znásilňovaní v provincii Južné Kivu**
2011/2747(RSP)
Rokovací poriadok Európskeho parlamentu, článok 122
- 36. Uznesenie Európskeho parlamentu z 15. septembra 2011 o Sudáne: situácia v Južnom Kordofáne a vypuknutie bojov v štáte Modrý Níl**
2011/2806(RSP)
Rokovací poriadok Európskeho parlamentu, článok 122

- 37. Uznesenie Európskeho parlamentu z 15. septembra 2011 o situácii v Sýrii**
2011/2812(RSP)
Rokovací poriadok Európskeho parlamentu, článok 110 bod 2
- 38. Uznesenie Európskeho parlamentu z 15. septembra 2011 o situácii v Líbyi**
2011/2811(RSP)
Rokovací poriadok Európskeho parlamentu, článok 110 bod 2
- 39. Uznesenie Európskeho parlamentu z 15. septembra 2011 o Eritrei: prípad Dawita Isaaka**
2011/2807(RSP)
Rokovací poriadok Európskeho parlamentu, článok 122
- 40. Uznesenie Európskeho parlamentu z 15. septembra 2011 o hladomore vo východnej Afrike**
2011/2814(RSP)
Rokovací poriadok Európskeho parlamentu, článok 110 bod 2
- 41. Uznesenie Európskeho parlamentu z 15. septembra 2011 o Bielorusku: zatknutie obhajcu ľudských práv Aleša Bialackého**
2011/2805(RSP)
Rokovací poriadok Európskeho parlamentu, článok 122
- 42. Uznesenie Európskeho parlamentu z 29. septembra 2011 o situácii na Ukrajine**
2011/2828(RSP)
Rokovací poriadok Európskeho parlamentu, článok 110 bod 2
- 43. Uznesenie Európskeho parlamentu z 28. septembra 2011 o ľudských právach, sexuálnej orientácii a rodovej identite v rámci OSN**
2011/2821(RSP)
Rokovací poriadok Európskeho parlamentu, článok 110 bod 2

44. **Uznesenie Európskeho parlamentu z 27. októbra 2011 o Tibete, najmä o samoupaľovaní mníšok a mníchov**
2011/2874(RSP)
Rokovací poriadok Európskeho parlamentu, článok 122
45. **Uznesenie Európskeho parlamentu z 27. októbra 2011 o situácii v Egypte a Sýrii, najmä s ohľadom na kresťanské komunity**
2011/2881(RSP)
Rokovací poriadok Európskeho parlamentu, článok 110 bod 2
46. **Uznesenie Európskeho parlamentu z 27. októbra 2011 o Bahrajne**
2011/2875(RSP)
Rokovací poriadok Európskeho parlamentu, článok 122
47. **Uznesenie Európskeho parlamentu zo 17. novembra 2011 o Egypte, najmä o prípade blogera Alá' Abdulfattáha**
2011/2909(RSP)
Rokovací poriadok Európskeho parlamentu, článok 122
48. **Uznesenie Európskeho parlamentu zo 17. novembra 2011 o Iráne – o nedávnych prípadoch porušovania ľudských práv**
2011/2908(RSP)
Rokovací poriadok Európskeho parlamentu, článok 122
49. **Uznesenie Európskeho parlamentu zo 17. novembra 2011 o podpore Medzinárodného trestného súdu zo strany EÚ: čelenie výzvam a prekonávanie ťažkostí**
2011/2109(INI)
Rokovací poriadok Európskeho parlamentu, článok 48

- 50. Uznesenie Európskeho parlamentu z 15. decembra 2011 o Tunisku: prípad Zakarjá Búghiru**
2011/2947(RSP)
Rokovací poriadok Európskeho parlamentu, článok 122
- 51. Uznesenie Európskeho parlamentu z 15. decembra 2011 o situácii žien v Afganistane a Pakistane**
2011/2946(RSP)
Rokovací poriadok Európskeho parlamentu, článok 122
- 52. Uznesenie Európskeho parlamentu z 15. decembra 2011 o Azerbajdžane, najmä o prípade Rafika Tagiho**
2011/2945(RSP)
Rokovací poriadok Európskeho parlamentu, článok 122
- 53. Uznesenie Európskeho parlamentu z 15. decembra 2011 o situácii v Sýrii**
2011/2880(RSP)
Rokovací poriadok Európskeho parlamentu, článok 110 bod 2
-